

HØST 2013

Aschehoug Litteratur

**I KRIGEN ER DØDEN
ALLTID TIL STEDE,
SELV NÅR LIVET
BEGYNNER.**

Kristin Solberg fra jordmor-
skolen i Maidan Shahr

**LIVET, TANKEN,
BLIKKET.**

Hva betyr det å være menneske,
spør Siri Hustvedt.

HELGA FLATLAND

**– DET FINESTE MED Å
SKRIVE ER Å BLI KJENT
MED KARAKTERENE.**

**Møt gangster-
bestemora**

**DAVID WALLIAMS
SKRIVER BØKER
SOM BARNA
ELSKER!**

**BRIDGET JONES
ER TILBAKE!**

Ansvarlig
Even H. Kaalstad
Salgs- og markedsjef

Redaktør
Mona Ek
Kommunikasjonsansvarlig
Aschehoug Litteratur

Christine Melbye
Webredaktør og tekstforfatter

Bilredaktør
Bjørn Ringstad
Salgs- og markedsadministrator

Magasinredaksjon
Nora Campbell
Forlagsredaktør Skjønnlitteratur

Mette Solberg Fjeldheim
Markedsansvarlig Skjønnlitteratur
og Dokumentar

Cathrine Nilssen
Markedsansvarlig Barn og ungdom

Johanne Askeland Røthing
Forlagsredaktør Barn og ungdom

Form
Eller med a

Trykkeri
Kroonpress AS

H. Aschehoug & Co (W. Nygaard) A/S

Sehesteds gate 3
0164 Oslo

Postboks 363 Sentrum
0102 Oslo

T: 22 400 400
www.aschehoug.no

---

s. 7 MØT MAGNHILD.
FORDI DU FORTJENER DET

En roman om sex, fyll og offentlig forvaltning.
Magnhild er chick lit for deg som hater chick lit.

---

s. 14 EN BEGIVENHET

På mesterlig vis undersøker Merethe Lindstrøm det som står på spill i møtet mellom mennesker. Nordisk Råds litteraturprisvinneren er klar med en ny novellesamling.

---

s. 24 CASANOVAS DRONER

«Jeg er en katastrofetenker. Jeg tenker alltid på hva som kan gå galt.»
På fire år har Øystein Wiik rukket å skrive fire spenningsbøker om Tom Hartmann – Norges svar på James Bond.

---

s. 46 Å leve med fienden

Fiendskap og sorg, lidenskap og svik er ingrediensene i en fengslende og annerledes krigsroman som Rhidian Brook har basert på sin egen familiehistorie.

---

s. 54 ULRIKE MEINHOF. TOBARNSMOR,
JOURNALIST – OG TERRORIST

Det er veldig vanskelig å tenke seg de to siste tiårenes romankunst uten *Theres*, skriver Sara Stridsberg i forordet til Steve Sem Sandbergs roman.

Ikke i moderne tid er det blitt så tydelig hvordan grunnleggende verdier, og når de kommuniseres tydelig, endrer folks oppfatninger.

s. 74 **DET LIPPESTAD** STÅR FOR

– Rettssaken ble en prøvestein på hvordan samfunnet skulle håndtere en viktig verdi: rettssikkerhet.

---

s. 76 En folkefiende

Selv tretti år etter at Pål Steigan trakk seg fra alle ledende verv, vekker han konflikt og engasjement. Nå gir han oss innblikk i m-l-bevegelsens indre liv.

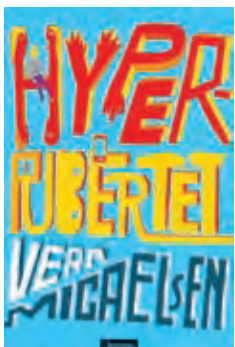
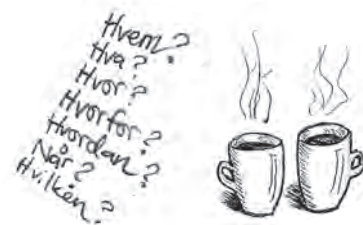
s. 92 **NÅR GAMMELT BLIR SOM NYTT**

Jenny Skavlan har gått inn for shoppestopp og tatt et dypdykk i klesskapet. Hun gir gamle klær nytt liv – og viser oss hvordan.

---

s. 120 På café med **Kong Harald**

SELVESTE Nina Elisabeth Grøntvedt intervjuer SELVESTE Harald Rosenløw Eeg.

---

s. 124 **Den som ler sist, ler best**

Vera Micaelsen tar hevn over jentene på ungdomsskolen i sin bok *Hyperpubertet*. Det er hysterisk morsomt og gripende alvorlig.

Å LESE OG LA SEG FORANDRE

«Romanen er en kameleon. Det er det som gjør den så praktfull som sjanger. Den kan være et enormt, vraltende monster eller et raskt, lite vevert vesen. Den kan ta med alt, eller utelate det meste. Den er Tolstoj

og Beckett. Det finnes ikke regler for hvordan en roman skal skrives.» Sitatet er hentet fra Siri Hustvedts nye essay-samling *Livet, tanken, blikket*. Her åpner Hustvedt døren inn til sitt lesende, tenkende og skrivende univers.

Det samme gjør Jan Kjærstad i *Menneskets vidde*. Han er kanskje den norske samtidsforfatteren som best har utfordret, utformet og utviklet romangenrens kameleonske karakter i sitt forfatterskap. Kjærstad leser litteratur opp mot tekstene til Freud og Darwin og registrerer at vi tradisjonelt har søkt i sporene etter Freud, på jakt etter menneskelig dybde. Det er på tide å lese med Darwin. Hvorfor er vi ikke mer nysgjerrig på mennesket som et foranderlig vesen, spør Kjærstad i årets bok.

Merethe Lindstrøms litteratur er et sjeldent barometer for det som utspiller seg mellom folk, det som aldri blir sagt, men som likevel skaper liv. Og hun skriver fram historiene vi blir klokere av, de som gjør at vi alltid befolkes av dem vi egentlig aldri har møtt. *Det finnes ingen helhet* er tittelen på Helga Flatland siste bok om Bjørn, Tarjei, Kristian og Trygve. Flatland skriver nyansert om hva vi gjør med og mot hverandre. Hennes univers vokser inn i mitt eget, akkurat som Lindstrøms. Fremdeles kjenner jeg søkket i magen når jeg tenker på distriktslege Ragnhild, hun som har gitt mye til mange. Hva sitter hun igjen med?

En ting er å være lege i utkant-Norge. Kristin Solberg skriver om Doktor Zeba, som har bygget opp og drevet en jordmorskole på landsbygda i Afghanistan. Historiene, livene og kvinnevirkeligheten som Kristin Solberg gir oss innblikk i, får politisk tyngde og et påtrengende nærvær i kraft av sin autensitet. Doktor Zebas innsats for å bygge en fremtid avtvinger stor respekt. Det gjør også Solbergs innsats for å bringe historien fram.

Det er godt *Aschehoug Litteratur* har mange sider. På min lapp med stikkord står det mer enn jeg får plass til. Det står «damer». I tillegg til forfatterne av nyskrevne *Stemmer*-essays i jubileumsåret, tenker jeg særlig på Camilla Collett, Fernanda Nissen, Ragna Nielsen, Tove Jansson, Toni Morrison. Det står «Nordisk Råd» (Jan Kjærstad, Sara Stridsberg, Merethe Lindstrøm). Det står «debutanter» – fra frekke forfører-Magnhild og Roskva Koritzinskys vare beretninger om selvtukt i frihetens tid, til Irene Marienborgs lille Nora og Aslak Dørums røverroman for ungdom. Det står «krevende kamp» (Rhidian Brook, Ketil Bjørnstad og Pål Steigan).

Da jeg skulle skrive denne lederen, ville jeg heller lese. Og så ville jeg lese litt mer. Jeg begynte på Øystein Wiiks *Casanovasyndromet*, og da kunne jeg ikke annet enn å lese videre. Det var da jeg fikk ideen til avslutningen, som faktisk sendte meg rett til tastaturet, om enn et par dager for sent: Ingenting er så befordrende på en ekte prokrastinør (se side 88) som å begynne på en bok hun ikke kan legge fra seg!

Kari J. Spjeldnæs
Forlagsdirektør Aschehoug Litteratur

MAGNHILD. FORDI DU IKKE ER DEN ENETTE SAM IKKE
VIL SE BILDER FRA VENINNA DI SIN FØDSEL.

MAGNHILD.
FORDI DU GJERNE
TAR MED DEG
EN FYR HJEM.

MAGNHILD.
FORDI DU TRIVES
BEST ALEINE.
TROR DU.

Magnhild har skrevet i flere år, både i trykte og elektroniske medier. Nå har hun også skrevet en roman. Den heter det samme som henne selv. ILLUSTRASJON Mari Kanstad Johnsen

MØT MAGNHILD – FORDI DU FORTJENER DET.

MAGNHILD.
FORDI DU VEIT
AT DE ENDELIG
HAR BEGYNT Å TA
KORT PÅ ROBINET.

MAGNHILD. FORDI ALLE
FORTJENER ET SLAG I
TRYNET.

MAGNHILD. FORDI DU IKKE ER DEN ENESTE SOM HATER
PAOLO COELHO.

MAGNHILD. FORDI DU VEIT HVOR DU KOMMER
FRA – MEN IKKE BOR DER LENGER.

«SÅ ER DET kanskje på tide at vi stikker hjem?» Dette er første setning i romanen *Magnhild*. Boka handler om meg, Magnhild (30), steder jeg har vært, og menn jeg har pult. Skulle jeg prøve å si noe om temaet, lener jeg meg på undertittelen: *sex, fyll og offentlig forvaltning*. Motivet er heller uklart (om vi ser bort fra mitt eget motiv om selveksponering og ekstra inntektsmuligheter).

Jeg er hovedpersonen, men ikke aleine. De fleste av døgnetimer tilbringer jeg som mellomleder i Direktoratet for IKT og offentlig forvaltning (og det er mer enn jeg kan si om kollegaene mine). Da er det bra at menne i livet mitt ikke forventer at jeg stiller med middagen klar, men at jeg lar dem tro at det er de som sjekker meg opp når jeg har fått i meg det jeg trenger av bourbon og det nærmer seg stengetid ved byens skjenkesteder. I det samme, passe upoetiske universet møter du også mine barndomsvenner fra bygda. Rønnaug fører stadig lange, oppbyggelige samtaler om gardiner, morkaker og hverdagslykke. Min tidligere venninne fra 4H, Laura, er blitt min vordende svigerinne med nyvunnen interesse for hud, hus, hjem og håndkrem. Med lavendel. Konfliktmateriale. Disse karakterene er overhodet ikke med på å gi verket helhet, men de er dessverre umulig å bli kvitt. Akkurat som Phil Collins og Francis Fukuyama.

Det kan hevdes at jeg, Magnhild, ei enkel sjel fra landet, tar ei klassereise med 60-bussen til de øvre kulturelle lag på Kaffefuglen, hvor jeg drikker obskure drinker med Karen, venninna mi med briller uten styrke, som kaller striesekk for mote så lenge designet er fra Tokyo. Hun har skrevet masteroppgave om den rumenske postkommunistiske essayisten Horia-Roman Patapievici og synes

alt er *interessant*. Så lenge de riktige folka mener akkurat det samme. Karen introduserer meg dessuten for Tord Øveraas, universitetslektor og filmanmelder i Aftenposten, men ikke like god i senga som byens beste barista.

Teksten spenner fra det enkle og virkelighetsnære til det mer komplekse, og synsvinkelen er allvitende. Jeg mener i hvert fall at jeg veit det meste. Spenningskurven kunne nok godt vært jobba litt med. Den har en tendens til å bli forutsigbar når jeg blir full og kåt eller når det dukker opp noen som prøver å tvangsgifte meg. Romanen har likevel sterke elementer av samfunnskritikk, som kan oppsummeres i setninger som «Hvorfor i helvete skal jeg bidra til befolkningsveksten på bygda?» og «Faen, det er sol ute».

Romanen postulerer også svar på en rekke sentrale spørsmål av sentral, allmenngyldig karakter, som: Kommer noen av mine ansatte til å dø av sitrusallergi? Kommer jeg til å gifte meg inn i kulturelitens middager fulle av kortreiste matvarer fra Andorra? Kommer min manglende evne til å svelge sæd til å bli et HMS-problem? Og vil jeg ende opp som samlivsterapeut i karaoketaxi med Carole King på repeat?

Svarene varierer, men alt i alt vil jeg si at dette er ei bra bok som jeg vil anbefale til Edvard Hoem, Marta Nordheim, Vidar Kvalshaug, Cathrine Krøger, Ane Farsethås, Kaja Schjerven Mollerin, James Wood og alle andre mellom 9 og 90.

Det inkluderer deg.

Guri Idsø Viken,
Inger Johanne Sæterbakk
Magnhild
En roman om sex, fyll
og offentlig forvaltning

349,-
9788203354526

Tilgjengelig som e-bok

De to forfatterne bak boken er aktive skribenter og samfunnsdebattanter. GURI IDSØ VIKEN og INGER JOHANNE SÆTERBAKK har skrevet under Magnhilds navn i flere år.

Er det ideene og forestillingene våre som avgjør hvem vi er? Hva skjer i så fall når kroppen oppleves som en trussel mot vår egen selvforståelse, i stedet for å inngå i den? Og hvor langt er vi villige til å gå for å beholde kontrollen? TEKST Øyvind Pharo

KONTROLLEN OVER *KROPPEN*

ROSKVA KORITZINSKY DEBUTERER med en novelle-samling som tar for seg nettopp disse spørsmålene. I novellene møter vi mennesker som alle bærer på et kroppslig ubehag. Den fysiske uroen trenger gjennom bevisstheten, men personene vet ikke alltid hva de skal gjøre med den. Jage den vekk? Forsøke å tolke signalene?

– I novellen *Råte* møter vi Sivert som skal besøke en kjæreste han engang forlot. I løpet av togturen plages han av en uutholdelig stank, som han etter hvert blir overbevist om kommer fra hans egen kropp. *Slag* handler om musikeren Mikael. Mikael er i ferd med å komponere sitt hittil sterkeste stykke, men en fysisk kollaps truer med å snu virkeligheten hans på hodet. I *Demning* fortelles det om en ung jente som får vite at kjæresten hennes er dødssyk. Kan man bortforklare noe så konkret som døden? spør hun seg. Hvis ja: Hva hjelper det for?

Behovet for selvkontroll og ønsket om nærhet lever side om side i Koritzinskys univers. Felles for personene i novellene, er at de finner en trøst i det språklige, i det som kan få en merkelapp og settes i system. Men det fysiske, ukontrollerbare er en stadig trussel. Karakterene i boka tyr til ulike løsninger for å døyve sin uro. Noen graver seg dypt inn i egen fantasi og intellekt, mens andre igjen overgir seg til det som finnes utenfor formuleringene.

– Tematikken var ikke bestemt på forhånd. Den ble tydelig for meg etter fire–fem noveller. Skriveprosessen er for meg intuitiv i begynnerfasen, først når det er gått

en stund, tillater jeg meg å se på det jeg har skrevet med et analytisk blikk. Dette skiller i mine øyne det skjønnlitterære fra en akademisk tilnærming.

Roskva Koritzinsky har etter avsluttet bachelor i sosialantropologi brukt det siste året til å skrive boka som er blitt til novellesamlingen *Her inne et sted*.

– I academia er man i større grad avhengig av klare svar, av å se virkeligheten skjematisk. Skjønnlitteraturens tvetydighet inviterer til en annen type innsikt og tillegger det følelsesmessige større betydning. Jeg tror at for å begripe den tiden vi lever i, er det nødvendig å gi begge disse aspektene plass.

Koritzinsky begynte å tidlig å skrive, og hun har brukt et sitat fra Kate Næss som motto i debutsamlingen.

– Jeg skrev ca to hundre dikt i året fra jeg var elleve og et par år framover. Jeg oppdaget Kate Næss' *Samlede dikt* da jeg var tretten. Jeg fikk en opplevelse av at hun beskrev noe jeg gjenkjente, men som jeg selv ikke klarte å beskrive med mine egne ord.

Koritzinsky fører et ledig, vakkert, overraskende og presist språk. Hun evner å beskrive både unge og eldre, menn og kvinner, med psykologisk innsikt.

– Jeg fascineres av det paradoksale ved å leve i et fritt samfunn. Hvordan mangel på ytre begrensninger kan føre til et behov for ekstrem selvtukt.

Demning

Den dagen du fortalte meg om sykdommen, var vi inne i en vanskelig periode, og jeg var redd du skulle gå fra meg. Du satt i den brede vinduskarmen og sa:

Det er noe jeg vil du skal vite.

Jeg fikk lyst til å hyle at jeg visste, at jeg hadde visst det lenge. Det har skjedd meg før, ville jeg si. Ikke tro det er noe ekstraordinært ved å forlate.

Jeg er visst ganske syk, sa du, og da ville jeg ikke hyle mer.

Det var som om noe i meg fordampet, noe som gjennom årene hadde steget og steget, demmet seg opp: Frykten for å trenge, risikoen ved å være en del av noe.

Jeg kommer kanskje til å dø, sa du, og da var jeg ikke redd lenger.

Du satt der i vinduskarmen og så på meg, mens jeg hengte opp nyvasket tøy på tørkestativet, jeg holdt en av boksershortsene dine mellom hendene og spurte meg selv om det var sånn det skulle være. Er det slike ting som fjerner spenningen? tenkte jeg. Skulle jeg kanskje slutte å vaske klærne hans, ville vi ha ligget sammen oftere da? Jeg strøk fingertuppene over undertøyet ditt og tenkte at jeg burde gå fra deg før du rakk å gjøre det samme. Jeg er fremdeles ung, tenkte jeg, jeg kan drikke meg full og knulle og danse, det finnes steder å besøke, punkter på kartet som ikke har forvitret ennå. Så tenkte jeg: Han er viktigere enn meg, og han er klar over det.

Jeg så ned på hvitvasken og kjente hvordan alt dette kastet seg mot stengslene, hvordan det truet med å slå dem i stykker. Men så var du syk, og da fordampet alt det der. Det forsvant, og for første gang på lenge var jeg rolig.

Noen uker senere fortalte du meg om objektkonstans. Vi lå inntil hverandre i sengen, jeg holdt rundt deg, forsøkte å holde deg fast. Jeg var ikke rolig lenger.

Det er noe jeg har lest om på universitetet, sa du. Noe jeg vil fortelle deg om. Det kalles objektkonstans. Som barn utvikler vi det ved ettårsalderen. Før vi har nådd denne alderen, er det viktig at vi ikke skilles fra foreldrene våre, selv ikke for en kort stund. Vet du hvorfor?

Jeg hadde ikke noe godt svar.

Du klemte hånden min.

Fordi små barn tror at om foreldrene forsvinner, betyr det at de er borte for godt, sa du. Minnet deres er ikke skikkelig utviklet ennå. Det tar tid å danne

indre bilder av det som ikke til enhver tid er synlig. Å forstå at personen på den andre siden av dørterskelen fremdeles er der, selv om døren lukkes.

Du gjemte hodet under dynen.

Hvor er jeg nå? spurte du, stemmen din ble tjukk og rar gjennom bomullen.

Slutt.

Hvor er jeg? gjentok du.

Der, sa jeg og dunket fingeren mot hodet ditt. Da stakk du ansiktet fram igjen, du smilte.

Nettopp, sa du. Du har lært det lengst. At det som ikke synes, fremdeles finnes. Det trenger ikke engang å være lengre unna.

Ja, men hva om det aldri blir synlig igjen? Da hjelper det jo ikke. Foreldrene kan lukke døren fordi barnet har lært at de kommer tilbake. Det er derfor de er trygge.

Da snudde du ryggen til meg.

Kanskje hadde du forsøkt å trøste oss begge, men den eneste jeg syntes synd på, var meg.

Et par dager før den siste innleggelsen var jeg sikker på at du kom til å overleve. Du sa at du følte deg friskere enn på lenge. Selvsagt har man hørt at opptur er nedtur i forkledning, at sykdommen er lunefull. Men likevel: Det virket så reelt. Fargen på øynene dine, på leppene, kraften i stemmen din, alt som vendte tilbake med dobbel styrke.

Jeg husker jeg satt på fanget ditt, vi var på besøk hos foreldrene dine, moren din sto på kjøkkenet og lagde middag mens vi satt i lenestolen i stuen. Jeg strøk fingeren langs underleppen din.

Jeg er glad dette skjedde, sa jeg. Jeg er glad for at jeg får se deg så tydelig. Det finnes ingen demninger lenger.

Jeg grep tak i hånden din og klemte den, jeg er ikke sikker på om du klemte tilbake, om du i det hele tatt hørte etter; forestillingen min om hvem vi nå kunne bli, var så overveldende at ingenting fikk trenge gjennom. Selv ikke du.

Den morgenen du dør, står jeg ved sengen og ser på deg. Kroppen din er innhyllet i hvitt, rommet er badet i kjemiske lukter. Lyden av maskiner i kontinuerlig arbeid. Jeg ser ned på deg, tenker: Sånn ser du ut når du er i ferd med å dø.

Jeg kunne ønske du sto ved siden av meg nå, at du kunne se det sammen med meg. Da ville du ledd av den blanke skallen din, av de innhulede kinnene, sagt: Jeg ser jo helt jævlige ut.

Og jeg skulle ha svart at det ikke

stemmer, at det ikke finnes noe jævlige ved deg, at du snarere likner en nyfødt, du virker uferdig.

Men du sier ingenting, og mennesket som ligger foran meg i sengen, er en fremmed; i sekundene før du forsvinner, er det som å møte noen for første gang. Velkommen til verden får jeg lyst til å si. Lille unge, velkommen hit, vi skal lære deg at det som ikke synes, likevel finnes. Det er ikke så viktig om det er sant, så lenge du tror oss.

Jeg lener meg mot den bleke ukjente, presser nesen min mot den blanke issen hans og smiler.

Dette er ikke over, hvisker jeg. Du har jo nettopp kommet, du er helt ny. Hører du? Du er helt ny.

Roskva Koritzinsky
Her inne et sted

329,-
9788203354656

Tilgjengelig som e-bok

ROSKVA KORITZINSKY er vokst opp i Fredrikstad. Hun har en bachelorgrad i sosialantropologi. *Her inne et sted* er hennes debutbok.

FORSONINGEN

Få forfattere har i så ung alder gjort seg så bemerket som Helga Flatland.

Med *Bli hvis du kan. Reis hvis du må* og *Alle vil hjem. Ingen vil tilbake* begeistret hun kritikere og lesere. *Det finnes ingen helhet* fullfører Helga Flatlands trilogi om bygda som mistet tre gutter på oppdrag i Afghanistan. TEKST Nora Campbell FOTO Niklas Lello

Helga Flatland
Det finnes ingen helhet

349,-
9788203354977

Tilgjengelig som e-bok

HELGA FLATLAND debuterte med den kritikerroste og prisbelønte romanen *Bli hvis du kan. Reis hvis du må* i 2010. Hun befestet sin posisjon med *Alle vil hjem. Ingen vil tilbake* (2011). Helga Flatland regnes blant de fremste av unge norske fremadstormende forfattere. Hun har fått et stort publikum for måten hun beskriver hvordan mennesker kommer videre i livet etter en stor sorg.

ROMANEN ÅPNER I desember 2012. Fem år er gått siden Tarjei, Kristian og Trygve ble drept av en veibombe. På legekantoret til Ragnhild ligger det en avis på venteværelset. En kronikk diskuterer tilbaketrekningen fra Afghanistan, og på bildet står de tre unge guttene med armene rundt hverandre og brede smil. Overskriften spør: Var det verdt det?

De drepte guttene nevnes ofte, men det er livet til de som tenker på dem, det handler om. Bjørn, den eneste av guttene som kom levende hjem fra Afghanistan, forholder seg nå til dem som Tarjeikristiantrygve. Vennene er blitt til symboler, noe abstrakt. For denne tredje boken handler om forsoning, å leve videre. Nora Campbell og Helga Flatland møttes til samtale om boka.

NC: Du har gitt ut tre bøker fra samme univers. Hvordan føles det å være ferdig?

HF: Det føles rart og fint på samme tid. Da jeg skrev den første, visste jeg ikke at det skulle bli tre bøker. Den første fortellingen føltes fullført der og da, men jeg var ikke ferdig. Jeg var ferdig med boka, men ikke med historien. Jeg var fortsatt nysgjerrig på karakterene.

NC: Karakterene dine oppleves som veldig levende, det er som om man tror at de finnes utenfor bøkene. Når du snakker om dem, er det nesten som om du oppdager dem, mer enn at du dikter.

HF: Noe av det fineste med å skrive er å bli kjent med karakterene. De er jo drivkraften i alle tre bøkene, for det er ikke en veldig handlingsdrevet fortelling. Den beskriver mennesker som står i forhold til hverandre og som reagerer på hverandre. Å skrive som jeg gjør, hvor jeg fletter sammen flere stemmer, gjør det mulig å gi et mer utfyllende bilde.

NC: Du fletter stemmer, sier du, ikke historier. Men hva er forskjellen på karakterenes stemmer og historien?

HF: Karakterene kommer ikke bare til uttrykk gjennom hvordan de selv fremstiller seg, men også hvordan andre ser dem. Man er jo hele tiden i relasjon til andre, og det påvirker hvem man er. I *Bli hvis du kan. Reis hvis du må* får vi Tarjeis og moren Karins, historier. Tarjei vet ikke noe om morens fødselsdepresjon, men han opplever en distanse fra henne, og det påvirker forholdet deres. De vil det samme, men de hemmes samtidig av hverandre. Noe av det samme skjer i denne siste boken, men med Karin og ektemannen Hallvard. De står i den

samme sorgen over Tarjei, og som legen Ragnhild sier: «Nå må dere bruke hverandre». Men det er de ikke i stand til, de stanger bare i hverandres sorg og i mangelen på kommunikasjon.

NC: Tenker du på trilogien som én eller tre bøker?

HF: Absolutt tre bøker. Sagt enkelt: Den første handler om katastrofen, den andre om konsekvensene. Denne tredje boken handler om forsoningen.

NC: Føles det annerledes nå?

HF: Ja. Nå er jeg ferdig. Og det er ikke slik at jeg er lei, men jeg har fått fortalt det jeg ville. Historien er avrundet.

NC: Men hvor begynte det?

HF: Jeg har alltid skrevet mye. Men tidligere følte jeg at jeg ikke hadde noe fortelle, og derfor ble det bare begynnelser. For å kunne avslutte noe, må du ha noe å fortelle. *Bli hvis du kan* er faktisk den første teksten jeg har klart å avslutte.

Jeg er veldig opptatt av familie og familiedynamikk, relasjoner og reaksjoner. Det er en uuttømmelig kilde. Jeg har også vært opptatt av motsetningene, og ikke minst likhetene, mellom by og land. Mye av det som skjer med Julie, og med gården, for eksempel, handler også om et forvaltningsansvar. Hun vil overta, og det kunne på mange måter like gjerne vært en advokatbedrift i Bærum det handlet om. Julie er en moderne karakter, med urbane trekk, selv om dette foregår på landet. Jeg er oppvokst i Telemark, men har også bodd mange andre steder. Jeg står med ben i to leire og kan se på bygda og byen med både et innenfra- og et utenfrablikk. Samtidig er det dette med Afghanistan. Det har jeg jo snakket om i utallige intervjuer, og selv om det ikke er det sentrale, danner det en ramme og et utgangspunkt.

NC: Jeg opplever heller ikke dette som en Afghanistanroman, selv om det er utgangspunktet for fortellingen.

HF: Grunnen til at jeg tok utgangspunkt i Afghanistan, var at det da og nå er en aktualitet som angår vår generasjon. Da jeg gikk på videregående, oppstod det som en faktisk mulighet, man kunne verve seg til krigen i Afghanistan. Gjennom alle diskusjonene jeg hørte blant mine jevn gamle, var gjennomgangstemaet aldri politisk, ikke ideologisk, det handlet bare om å komme seg ut, komme seg bort. Det handlet mye mer om å dra fra noe enn om hva du vervet deg til. Om utferdstrang, eventyrlyst.

NC: Tror du dette forteller noe om vår generasjon, eller sier det noe om den politiske virkeligheten?

HF: Jeg tror absolutt det handler om vår generasjon. Man kjeder seg. Å verve seg til krig omtales nærmest på samme måte som å dra på backpacking i Thailand. Tarjei, for eksempel, en av guttene som dør, er utrolig begavet og har veldig mange muligheter, men likevel opplever han alt som innholdsløst. Han vil helst få beskjed om hva han skal gjøre, slippe å ta valg. Det tror jeg også er en generasjonsgreie, at man står overfor alle disse valgene hele tiden og kan gjøre hva man vil. Militæret blir en redning for Tarjei, for der er instruksene klare, alt er oversiktlig.

NC: Det deler han med Bjørn, den fjerde av guttene, som er en av de som kommer til orde i denne boken.

HF: Bjørn har absolutt vært slik, og kanskje enda mer ekstremt enn Tarjei. Han har alltid bare vært en del av gjengen, gjort som kameratene har bestemt uten å tenke så mye over det.

Den tredje boken er fortsatt så nær for meg, så jeg tenderer mot å snakke mer om de to første bøkene. Jeg har et mye mer avklart forhold til dem. De overordnede tankene kommer etterpå. Men utgangspunktet for denne tredje boken var nysgjerrigheten på hva som skjer når den verste sorgen legger seg. For Karin, Bjørn og Hallvard har sorgen tatt alle krefter veldig lenge, men den går også ubønnhørlig over til slutt. Og hva skjer da? Mye av bok tre handler om Karins forsøk på å gå videre, men også om lengselen etter sorgen. Hun føler seg tom når den begynner å slippe taket, og hun og Hallvard er blitt så fjerne for hverandre at han ikke kan fylle dette tomrommet for henne. Det er ganske forutsigbart at hun må finne seg et nytt prosjekt når sorgen begynner å slippe taket.

NC: Karin er ikke den eneste som synes det er vanskelig å skulle gå ut av sorgprosessen. En annen person som opplever at hun plutselig ikke er like viktig lenger når sorgen slipper taket, er bygdas lege, Ragnhild. Mye av denne boken handler også om henne.

HF: Ragnhild har hatt en spesiell posisjon for hele bygda, og særlig for Karin. Hun har vært opptatt av å være der, av å lindre, men hun er alltid litt utenfor. Og det er noe av det samme for Bjørn. Han er den fjerde gutten i gjengen, den fjerde som vervet seg, men han blir alltid glemt. Jeg har tidvis glemt ham selv: Når jeg har holdt foredrag om bøkene, sier jeg at de var tre gutter som vervet seg, men det stemmer jo ikke. De var fire. Slik har Bjørn opplevd det siden guttene døde, det er ingen som husker på ham, og det har han et ambivalent forhold til. På den ene siden synes han det er deilig å slippe å svare på spørsmål, samtidig opplever han at de tre vennene fikk en enkel utvei. Bjørn kommer jo hjem til et sted som er fullstendig forandret. I begravelsen blir han rasende over en tale det er forventet at han skal holde, men han føler at han ikke har noe å si, ikke når Tarjei, Kristian og Trygve ikke er der lenger.

NC: Det fant jeg veldig gripende. Han tvinges til å være talerør for bygdas sorg, som er en helt annen enn hans egen.

HF: Nettopp, og han må også snakke på vegne av Tarjei, Kristian og Trygve, stå til ansvar for hva de valgte, og hvor modige de var. Gutta er blitt helter. Men Bjørn vet jo at det ikke var det det handlet om, det var ikke derfor de dro.

NC: Det som skjer i bygda, skjer på en måte med alle. Og det er et fellesskap der, selv om det er noen som står utenfor. Mange av karakterene dine føler at de står utenfor. For eksempel beskrevet gjennom avstanden som Karin og Ragnhild har til bygda fordi de er innflyttere. Men man finner noe av det samme i Bjørn. De er outsiders innenfor fellesskapet.

HF: Jeg vet ikke om Bjørn har vært en outsider før. Men nå har han blitt det. Og han blir en innflytter, han også, når han kommer hjem fra Afghanistan. Han kommer hjem til et sted som er fremmed, og likevel det samme.

NC: Jeg opplever Bjørn som veldig sentral for hele trilogien. Hans passasjer er ikke så veldig lange i denne boken, men hans karakter føles veldig nær hva disse bøkene egentlig handler om. Det eksistensielle, om å være igjen, om å skulle leve med tap. Bøkene dine handler om en kollektiv erfaring, og likevel er alle så alene om den.

HF: Det er også noe av det som fascinerer meg med å skrive om sorg. Det er jo en klisjé, men ensomheten og den individuelle opplevelsen er så smertefull. Som med Hallvard og Karin, de er like lei seg, de sørger like mye, like hardt, og langt på vei sørger de på samme måte. Likevel oppleves det som det mest ensomme i verden, som noe ingen andre kan forstå på noen som helst måte. Det er noe av dette Ragnhild beskriver i møtet med bygda etter dødsfallene. Bygda er utsultet på at hun skal gi dem svar, at hun skal forstå. Men det er aldri noen svar, det er aldri slik at noen utenfor kan forstå sorgen helt. Man er alene med den uansett.

NC: Ja, og tittelen din understreker jo akkurat dette: «Det finnes ingen helhet.»

HF: Ja, kanskje. Men jeg tenker at trilogien som helhet – paradoksalt nok – ikke gir noen svar på noe. Den er ikke avsluttet på en konkluderende måte, selv om det er tre bøker med hvert sitt overordnede tema. Det er ingen helhet i disse bildene som de setter sammen, det er bare individuelle blikk på de samme hendelsene.

NC: Men likevel sier du at du ikke var ferdig etter første bok, men at du nå er ferdig etter tre. Du sa det i stedet: For å fortelle en historie, må du kunne avslutte den.

HF: Historien er ikke avsluttet, men den er det for meg, og i bokform.

Denne tredje boken har en overordnet stemme, som er Ragnhild sin. Ragnhild bærer denne boken. Jeg synes det er veldig interessant med hennes rolle som hjelper, og hvordan hun fyller livet sitt med det. Hun er jo ikke egentlig så fryktelig oppofrende som menneske. Men hun trenger å fylle noe i seg selv, hun vegeterer på denne katastrofen, på de andres sorg. Og de som vil, kan lete etter forklaringer i familiehistorien hennes, hvor det har vært mye avstand. Men jeg er usikker på om det er der det ligger.

NC: Slik jeg opplever karakterene dine, har de en veldig sterk egen vilje, personlighetene deres er veldig individuelle. Du ser det på Tarjei og Julie, og på Karin. Karin reflekterer jo eksplisitt over det, hvor hun lurer på hvordan disse to barna, som er en blanding av de samme foreldrene, kan være så forskjellige. Du svarer kanskje egentlig litt på noe av dette i boken.

HF: Ragnhild blir jo flau over seg selv når hun tar seg i å lete i barndommen etter en forklaring på hvem hun er. Det interessante med Ragnhild er jo hva som skjer

med henne når alle i bygda begynner å gå videre, og hun føler behov for å tviholde på den posisjonen hun har fått for dem.

NC: Ja, for det er vel en ambivalens her. Gir hun eller tar hun?

HF: Hun tar ganske mye. Fryktelig mye. Men det oppleves veldig forskjellig av de som er rundt henne. Karin begynner å se henne tydeligere i denne boken, men for Hallvard er Ragnhild en som bare gir og gir.

NC: Du har en hovedperson man kan ha et godt eller dårlig forhold til.

HF: Absolutt.

NC: Hvordan er *ditt* forhold til henne?

HF: Jeg har et veldig godt forhold til Ragnhild. Jeg liker henne, tror jeg. Men det er vanskelig å se utenfra, jeg har vært så i henne. Jeg er veldig glad i karakterene mine, samtidig som jeg ser deres dårlige sider. Karin, for eksempel, er ekstremt selvopptatt. Helt på grensen. I forhold til Hallvard, i forhold til barna sine, i forhold til alt. Og Ragnhild trækker over alle grenser. Likevel er det noe i alle karakterene jeg kan kjenne meg igjen i og forstå.

NC: Er Ragnhild en god lege?

HF: Både og. I kraft av sin erfaring og sitt engasjement for mennesker er hun det. Samtidig bruker hun posisjonen sin på en slik måte at hun til tider mister oversikten. Når hun går sånn inn i Karins sorg, er det samtidig noe annet hun ikke ser. Hun har nok en ambivalens selv, til sitt eget arbeid. Hun vil pasientene sine vel, samtidig ønsker hun at det skal være behov for henne. Og spørsmålet er jo hvilke behov som er viktigst for henne, hennes egne eller de andres. Men til slutt gjør hun en fatal feil fordi hun er så opptatt av det psykiske, av sorgen, og hvordan de rundt henne har trent henne. Men det er feilen hun gjør som tvinger henne til en innsikt, hvor hun må vurdere hva hun skal være, hva som er hennes plass. Og hun må også forsone seg med seg selv.

NC: Titlene i de første bøkene uttrykker noe av dette, det er på en måte en drakamp, mens den siste er mer forsonende, konkluderende. Samtidig sier den at det ikke finnes noen konklusjon. Sånn sett har du bevart den ambivalensen som ligger i de første to titlene.

HF: Det har jeg ikke tenkt på, men det er klart jeg har gjort det.

NC: Vet du hva du skal skrive etter dette?

HF: Nei. Men jeg gleder meg. Det er noe trygt med å ha vært i det samme universet så lenge, så det blir samtidig litt skummelt. Men jeg har mange ideer.

Ny novellesamling fra vinneren av Nordisk Råds litteraturpris

EN BEGIVENHET

DET ER FORUROLIGENDE og uforutsigelig å gå inn i Merethe Lindstrøms novelleunivers. Novellene virker i spennet mellom den distinkte, lavmælte uttrykksformen og den veldige kraften og uroen i underteksten. Det handler om forholdet mellom mor og barn, mellom ektepar og venner, det handler om møter mellom mennesker. Men du slutter ikke å lese uten også å ha møtt deg selv.

Novellene i *Arkitekt* sirkler inn det innerste, det såreste, ja, smertepunktene i enkeltmenneskets tilværelse. Personene vi møter, er i utgangspunktet utsatte, ensomme individer, men i møtet med andre, blir ensomheten akutt. De må bære seg selv alene, de strever med å finne feste, de har ikke noen å lene seg mot, det de har, er det konkrete rommet

de beveger seg i og huset de går inn og ut av. I disse novellene skaper bygninger og rom rammer om tilværelsen, de kan avgrense, åpne opp eller sperre inne. På samme måte får tittelen *Arkitekt* både en eksistensiell og metafysisk betydning – ideen om en plan og en planlegger, på flere nivåer.

Det foruroligende i novellene kan ligge i det uvisse, det som trykker på innunder. Som i novellen «Sult» der mor, far og to barn må ta inn på en øde campingplass, samtidig som en gruppe mennesker dukker opp i campinghytta ved siden av – mennesker hovedpersonen opplever som urovekkende og farlige. Men er det ikke hovedpersonens tanker om disse andre som utgjør den egentlige trusselen? Og det er her det uforutsigelige i Lindstrøms noveller ligger, vi vet ingenting sikkert, i det gåtefulle ligger mulighetene, svarene må vi utlede selv, og som leser aner vi noe gjenkjennbart eller noe som potensielt kan få betydning for vårt eget liv.

MERETHE LINDSTRØM har 30-årsjubileum som forfatter i år. Hun debuterte i 1983 og har skrevet seks novellesamlinger og syv romaner. Bøkene hennes har lenge blitt møtt med anerkjennelse, men de siste årene har interessen for forfatterskapet tatt fart. Merethe Lindstrøm har etablert seg som en av de viktigste samtidsforfatterne i Norge i dag. Hun er blitt kalt en tvilens forfatter, en som urovekkende presist skildrer menneskets innerste smertepunkter.

For novellesamlingen *Gjestene* (2007) ble Lindstrøm nominert til flere viktige litteraturpriser, og hun fikk Doblougprisen for sitt forfatterskap. *Dager i stillhetens historie* (2011) førte til et endelig gjennombrudd, også internasjonalt. Hun mottok både Kritikerprisen og Nordisk Råds litteraturpris for romanen. *Dager i stillhetens historie* er per i dag solgt til 11 land.

Merethe Lindstrøm
Arkitekt

349,-
9788203355066

Tilgjengelig som e-bok

LIDE AV ET STORT ALVOR

av MERETHE LINDSTRØM

Alle forfattere har et utgangspunkt. Jeg begynte å skrive mine første tekster i en periode da jeg var mer eller mindre opptatt av å viske meg selv ut, i hvert fall en del av meg selv, som du visker ut et ord for et bedre, en setning som ikke fungerer i resten av sammenhengen.

Gjennom denne utviskingen trodde jeg som via et paradoks at det skulle være mulig å se alt klarere, tydeligere. Det er kanskje selvskadningens paradoks, at det er et forsøk på å bli helere, en bedre versjon. At det lar seg gjøre å fjerne en tanke som du amputerer en del av anatomien. Men metoden min var mindre av en amputasjon og mer en atrofi, en innskrenking, en måte

«Å skrive begynner kanskje med stillhet.»

å ta stadig mindre plass på. Det er vanskelig å skape seg selv i en forbedret versjon. Det har jeg ikke klart i noe av det jeg har skrevet heller. Egentlig er vel det en styrke. Og spørsmålet er om det ville tatt bort noe av uroen. Når det gjelder det å skrive, velge det: En ting er denne i seg selv nærmest sykelige interesse for ordene, for innsamlingen og sorteringen, insisteringen. Men å stole på dem. Å tro at det er mulig å beholde seg selv i setninger, finne en redning i teksten.

Å skrive begynner kanskje med stillhet. I et rom, i en relasjon, i tilværelsen generelt. Stillhet i betydningen stillstand, taushet, innestenghet, en konkret erfaring, det usette. Det som

ikke virker som om det har noen ord, det som glipper, det som tilsynelatende bare finnes på et – for forfatteren – uoppdaget språk. Forsøkene på å uttrykke opplevelsen av å være nærmest internert i et ukjent område. For meg startet det med stillhet. Men siden jeg ikke visste hvordan jeg skulle gjengi den, den erfaringen eller noen annen erfaring, bestemte jeg meg for å overdøve den. Støyen i de første tekstene mine, var klisjeer – og som bakgrunnsstøy kan roe en vedvarende tinnitus, ga det ulogisk nok en slags ro. Det har tatt tid å komme nærmere stillheten, et annet språk.

I en av novellene mine, *Det må ha vært ensomt der*, møtes Embla og Simon på et fly. De befinner seg der tiden virker fraværende, mellom to steder. De to fremmede begynner å snakke sammen og kommer nær noe hos hverandre. Emblas historie finner gjenklang i Simons bakgrunn og det mørket som har preget ham i perioder, og i teksten står det: «Eller kanskje det er dette ingen andre ser. De selsomme, glemte minuttene, detaljer som ikke blir snakket om.»

Men Embla ser. Simon tenker om seg selv at han lider av et stort alvor, depresjonen hans er et sted, en holdplass. Og på dette stedet blir det synlig, tydelig, hverdagene og innholdet i dem, tilværelsens minste bestanddeler, alt kretser rundt detaljene – kranen som drypper, et pledd, en sofa, gulfargen i en trappeoppgang. Simon har vært lenge innestengt i seg selv, han er blitt en betrakter, nøytralisert av tankene sine. I mellomrommet som flyreisen er, må han velge om han skal sette et komma og åpne for en sjanse. Teksten forteller ikke om noen form for redning, men om muligheten for nettopp å bli sett av noen, aner-

kjennelsen i det. Og det at samtalen virker som den foregår utenfor på et vis, utenfor tiden, minsker kanskje ubehaget. Ubeklaget ved å bli sett, et ubehag fordi det også impliserer risikoen for å bli definert, satt utroptegn etter eller avskrevet i en parentes. Simons valg handler om det er mulig å ta del i det han ser, om han skal tørre.

Simons erfaring ligner min erfaring med å skrive, betrakterrollen, å kjenne det man ser, merke hvor tydelig det setter et avtrykk i meg, og undersøke i hvilken grad det er mulig å sortere inntrykkene gjennom språket. Skrivningen er å se, men umulig uten en tilbaketrekning, å være forfatter er også å velge avstand. For meg er det å skrive tusen måter å være alene på, å undersøke uten det sikkerhetsnettet andre er, det stedet man kan forstå det man bare forstår alene, det er ikke noen dårlig ensomhet, den er nødvendig. Paradoksalt nok innebærer den også et viktig du, en form for mottaker. Og utenfor skriverrommet er man ikke alene. Teksten setter et avtrykk, telefonen begynner å ringe. Likevel – det er en lang reise å krysse grensen til det andre, de andre.

I mars i fjor satt jeg plutselig (jeg tror at jeg i denne sammenhengen vil bruke et ord som plutselig) selv på et fly, til Island. Jeg husker at jeg akkurat hadde lest noe om solstormer som visstnok kunne påvirke både satellitter og flytrafikk. Det gjorde meg litt urolig, jeg hadde allerede en følelse av mildt overmott, men jeg landet ganske udramatisk på Keflavik flyplass og ble raskt ført inn i en ventende bil. Raskt, fordi de oppmøtte fra Nordisk Råd var redd jeg skulle bli gjenkjent, som om noen skulle ha gjenkjent meg på Island.

Hotell 101 i Reykjavik er et av disse

moderne hotellene med mørke korridorer, så mørklagte at det oppleves som å famle seg fram mot en mulig epifani. Jeg kunne selvfølgelig reflektert rundt valget av dette mørklagte hotellet som en kommentar til mitt eget litterære uttrykk hvis ikke programmet hadde vært så stramt.

Du føler deg delt. En som har reist, og en som har blitt igjen hjemme. Du går inn i aulaen på Reykjaviks universitet der ingen kjenner deg, du setter deg på første rad, etter en stund ropes navnet ditt opp, og så er du vinneren av Nordisk Råds litteraturpris, og fotografene begynner å ta bilder, og det er streaming og intervju på direkten og islandsk fjernsyn og svensk eller dansk radio, og etterpå er det intervju på et av bakrommene med norsk presse på telefonen. Det fortsetter og fortsetter, og til slutt har alle de andre forlatt rommet, og maten skal være god og mottagelsen hyggelig sier de som kommer innom iblant, mens du fortsatt snakker i telefonen. Og senere er det noen som sier at dette må vi jo feire. Sammen med en gruppe går du ut i Reykjavik, men alt er stengt bortsett fra en kafé. Dagen etter ligner ikke bildene i avisene på deg eller noen du kjenner, du drar til flyplassen og drikker med den unge journalisten fra Informationen som virker litt bortkommen, begge er dere bortkomne.

Selvfølgelig, det jeg redigerer vekk fra denne beskrivelsen er følelsen av glede, for den var jo også der, har alltid vært det. Tilfredstilelsen over anerkjennelsen, en pris, men når jeg ser tilbake virker ikke *beskrivelse* av glede som det avgjørende. Av samme grunn som jeg fjerner lykke fra tekstene mine, er jeg fristet til å sette dette avsnittet i en fotnote. Det er ikke det vesentlige. Jeg husker Tor Ulvens formulering: *Jeg vil insistere på det ubehagelige ved eksistensen i det jeg skriver. Det er allerede nok morfin i omløp.*

Teksten er en undersøkelse for meg, å skrive er en prosess, en granskning der jeg leter etter noe som jeg aner, men ikke alltid vet hva er. Og det jeg finner, tar jeg med meg til neste tekst fordi det alltid innebærer et nytt spørsmål, og en tvil; uten forbeholdet stopper prosessen opp, uten det forbeholdet blir selve undersøkelsen meningsløs. Å skrive er denne prosessen med stadige spørsmål og manglende

svar. Prøve å finne et tyngdepunkt der alt balanserer i språket, et punkt der språket blir et landskap, en tilværelse, åpne rom, et liv. Det vesentlige. Og å vise de stedene som er språkløse, å se det som er mer som spor i kroppen, i tankene, alle tegnene, en eksistens. Utfordringen blir å finne et språk som også slipper til det tause og usagte.

Det krever noe, det er et ansvar, tenker jeg, å skildre andre menneskers maktesløshet, sier jeg-fortelleren i novellen min «Vederlag». Kanskje krever det en egen omhyggelighet også. Det kjennes så motsetningsfylt å snakke om det til et publikum, forklaringene virker som det motsatte av omhyggelighet, balansen forrykkes, det viktige snakkes i stykker. Jeg blir påståelig, jeg mister noe av tvilen. *Det er en utfordring ved anerkjennelse. Men selve anerkjennelsen. Betyr det ikke også at litteraturen setter et avtrykk?*

I novellen *Kysset* lengter hovedpersonen etter noe som kjennes vesentlig, hun tenker tilbake på et tidligere forhold: «Jeg kunne ikke engang huske hvordan det var. Om det hadde kjent som noe, jeg tenkte jeg savnet at ting satte et avtrykk.» *‘Avtrykk’ – fordykning, merke, preg, spor, stempel, trykk, står det i synonymordboka. Jeg liker ‘spor’ best, spor etter en annen, sporene mellom oss, eller som en leser sa det: «Jeg forstår ikke hvordan man som leser kan forstå, men det gjør man.»* *Detaljene, det ingen andre ser.* Du har ikke ansvaret for dem alene. Litteraturen setter et avtrykk. Det du skriver, møter noen. Men det er også en vanskelig anerkjennelse, å bli omfavnet, møtt med entusiasme. Sluppet inn. De andre er alltid til en viss grad et mørklagt, uoversiktlig felt.

I novellen *Uthuset* flytter en liten familie inn på et eldre gårdsbruk for vinteren, det blir tidlig klart at foreldrene bærer på en fortid som gjør at de ikke venter å bli mottatt med entusiasme i bygda. Mens temperaturen faller, sliter de med det trekkfulle huset og med å komme overens med hverandre. De klarer seg over vinteren, bare for å oppdage at det vanskeligste likevel ikke er kulda, det er varmen fra omverdenen, varmen de blir mottatt med av sambygdingene, som er vanskeligst å godta. Det å slippe inn likevel, viser seg å utgjøre den største utfordringen.

Jeg begynte arbeidet med den novellen for flere år siden, men da jeg nylig gjorde den ferdig, så jeg at den vinklingen var blitt tydeligere enn jeg opprinnelig hadde ment. Problemet med å bli sett, møtt. Og å ta et valg, kanskje det alltid er et slags kompromiss. Å utgi en bok er uansett å stole på tekstens evne til å uttrykke det som er sett, stole på at andre også ser. At forståelsen, samhørigheten bærer, er der, finnes. Og at det finnes en eller annen form for næring i den. Det er et avtrykk.

Det å skrive en tekst er å lete etter innganger i språket som gjør det mulig å være. Det handler om å gi mening, ordne og strukturere tilværelsen, sette alt inn i rammen av språk. Det jeg finner når jeg skriver, er ikke nødvendigvis godt eller opploftende, men bare erkjennelsen i seg selv er en mulighet. Det kjennes som å balansere, forstå hva som står på spill, at inngangene i språket muliggjør noe. Gjennom undersøkelsen det er å skrive, forstår jeg det jeg ikke forstår, selv om det bare er et kort glimt. Det opphever jo ingen fysiske lover, men gir følelsen av noe overskridende. Bare det, i seg selv, møtet med den tanken. Uansett hva jeg kommer fram til, hva undersøkelsen ved hjelp av språket viser, er det en letthet i det. En lettelse, en balanse, illusorisk vektløshet. «Jeg får plutselig følelsen av at jeg er et lykkelig menneske,» sier jeg-fortelleren i novellen *Vederlag*, «det er en intellektualisering og derfor kanskje et paradoks, men likevel, jeg er et lykkelig menneske».

Det er alltid en tvil, et forbehold, noen ganger en uro. Jeg kommer ikke forbi det, ikke når jeg skriver heller. Men oftere nå ser jeg det som en mulighet mer enn et kompromiss. Tørre å sette et komma, å fortsette.

Utdrag av foredrag holdt på Litteraturhuset i mars 2013.

Novellene *Det må ha vært ensomt der*, *Vederlag* og *Kysset* er fra samlingen *Gjestene* (2007).

Uthuset er fra novellesamlingen *Arkitekt*, som kommer i høst.

Cathrine Evelid
Dinglen og Ramona

369,-
9788203354663

Tilgjengelig som e-bok

CATHRINE EVELID er født i Bergen og oppvokst i Kvinesdal. Hun er utdannet billedkunstner ved Statens billedkunstner- og kunstindustriskole i Oslo, Kunsthøgskolen i Bergen og Chelsea College of Art and Design i London. Evelid er bosatt i Oslo. For debuten *Mamma er en countrysang* (2012) fikk hun strålende kritikker. *Dinglen & Ramona* er hennes andre roman.

Cathrine Evelid er forfatteren som får hverdagsmennesker til å skinne. Det var oppsummeringen etter fjorårets oppsiktsvekkende debut med *Mamma er en countrysang*. Nå er hun tilbake med romanen *Dinglen & Ramona*, en original familiekrønike fra sørvestlandet.

DEN *amerikanske* DRØMMEN

I Evelids nye roman, *Dinglen & Ramona*, er handlingen lagt til noe av det samme geografiske landskapet, men lenger ned på sørvestlandet, til de såkalte dalstrøkene innenfor. Tidsspennet og paletten er større, og menneskene er annerledes, men de strever med mye av det samme. På ulike måter når de ikke fram til hverandre, både på tross av og på grunn av at de er i familie, og fordi de bor på et lite sted der alle kjenner alle. Og alle kjenner hverandres lumre hemmeligheter. Slik er den tarvelige og lurvete hverdagen i denne romanen som kan kalles en familiekrønike, filtrert gjennom dameromanens konvensjoner og premisser.

Romanen tar på alvor det behovet karakterene har for å ønske seg en litt vakrere verden enn den de er omgitt av. Den amerikanske drømmen ligger bak. Evelid skriver om kvinner som fornekter virkeligheten, som skaper en skjønnhetsverden hvor de kan overleve. De nekter å våkne fra den amerikanske drømmen som familien har tatt med seg hjem.

Evelid har gitt en treffende beskrivelse av dette området av Norge der utvandringen til USA har vært en realitet nesten helt opp til våre dager. Kanskje nettopp derfor foregår nåtidshandlingen i boka på slutten av 1990-tallet,

men dette er ikke en sosiologiserende realistisk roman om sør-vestlandet, men en roman om kollisjonen mellom drømmene og den brutale virkeligheten. Her virker Amerika-drømmen gjennom tre generasjoner. Gjennom fortelleren Ramona, som ble tenårings på 70-tallet og sammen med venninnen Janet drømte seg bort i Farah Fawcett-idealet, gjennom Brooklyn-historien til faren Rolf og onkelen Dooley, og gjennom historien om mannen til farmor Kiss, han som forlot henne i USA.

Ramona er helt i sine følelsers vold. Hun forlater bygda som 19-åring for å gifte seg med en skipskaptein. Hun får jobb i skjønnhetssalongen på fergen mellom Stavanger og Newcastle, en ferge hun konsekvent omtaler som et cruiseship. Noen år senere vender hun tilbake til hjembygda. Faren er død, og det bygger opp til en røff konflikt i et arveoppgjør som tvinger virkeligheten frem. Ramona har to brødre. Den eldste, Roar, har hatt ansvaret for den tilbakestående broren, Dinglen. Og først nå dukker Ramona opp.

På røde sko med høye hæler går Ramona inn i det skitne oppgjøret. Drømmene brister i møtet med Dinglens situasjon. Både brorens ekteskap og hennes eget ekteskap kommer i grell belysning.

Om *Mamma er en countrysang*:

«... dette er en helt uvanlig debutroman. Forfatterhåndverket er ypperlig, historien er medrivende på sin stille, blå måte.»

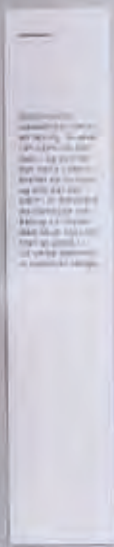
Vidar Kvalshaug, Aftenposten

«Hver klisjé er blankpolert og gripende, som om countrysjangeren og skillingsvisen ble født på nytt av denne oppsiktsvekkende, solide forfatterdebutanten.»

May Grethe Lerum, VG

«Perspektivet er glitrende godt gjennomført. Fortelleren skaper originale språklige bilder. (...) Cathrine Evelid har skapt en rik roman, original i gjennomføringen, og absolutt verd å lese enten en liker country eller ei.»

Emil Otto Syvertsen,
Fædrelandsvennen

STEMMER #1
Toril Moi
Språk og oppmerksomhet
 9788203354144

STEMMER #2
Gyrid Gunnes
Å forkynne Guds ord klart og urent
 9788203354137

STEMMER #3
Hedvig Skonhoft Johannesen
Nasjonal klassereise
 9788203354120

STEMMER #4
Marthe Ramm Fortun
100 situasjoner
 9788203354151

STEMMER #5
Asta Busingye Lydersen
Afropolit
 9788203354175

STEMMER #6
Inger Skjelsbæk
Statsfeministen, statsfeminismen og verden utenfor
 9788203354212

Pamflettene koster 99,- pr. stk og alle er tilgjengelige som e-bøker

ASCHEHOUG STEMMER

– en av de viktigste debattarenaene i 2013!

I år er det 100 år siden kvinner fikk stemmerett i Norge. Aschehoug feirer jubileet med serien *Stemmer*, et bokprosjekt med 12 utgivelser – én for hver måned – skrevet av 12 kvinner som vil bidra til den offentlige debatten. *Stemmer* er en arena for dagens samfunnsspørsmål. Tekstene kan leses frittstående, men sammen gir de også et bilde av hva som rører seg i Norge i 2013. Men deltakerne snakker ikke som kvinner, men som mennesker. Slagordet vårt har vært: Prosjektet handler ikke om hva det vil si å være kvinne, men hva kvinner vil si.

Serien er blitt mottatt med strålende kritikker. Seks bøker kom ut i vår, seks nye kommer i løpet av høsten. De første utgivelsene har alle fått mye oppmerksomhet og satt dagsorden. Prosjektet er en av de viktigste debattarenaene i 2013. Toril Moi sparket serien i gang med essayet *Språk og*

oppmerksomhet, som nærmest syntes å markere et tidsskille i den akademiske samtalen om de humanistiske vitenskapene. Teksten har berørt mange. Hedvig Skonhoft Johannesens pamflett om Mette-Marit førte til nasjonal debatt med alt fra kommentarer fra avisenes redaktører og tv-debatt til innslag i underholdningsprogram som *Nytt på nytt* og *Underholdningsavdelingen*. Hva høstens pamfletter handler om, og hvilke debatter de fører til, er fortsatt ganske åpent. Tekstene er fortsatt under arbeid. Det eneste vi kan si nå, er at de alle vil kunne engasjere og føre til diskusjon.

«Toril Moi har skrevet en potensielt frigjørende og forpliktende bok.»

Susanne Hedemann Hiorth,
Dagens Næringsliv (om *Stemmer* #1)

«Samlet sett er *Stemmer* et unikum.»
Kjetil Røed, Aftenposten

«Ny sterk 'Stemmer'-pamflett: Gunnes har en stemme verd å lytte til, langt utenfor kirken.»

Bernt Erik Pedersen, Dagsavisen
(om *Stemmer* #2)

«Teksten føles nødvendig her og nå.»
Bernt Erik Pedersen, Dagsavisen
(om *Stemmer* #3)

«Det var på tide med en slik tekst fra dagens Norge.»

Oda Bhar, Dagsavisen
(om *Stemmer* #4)

Høstens pamfletter

August

Økonom
og forfatter
Karine Nyborg

August

Filmskaper
Mariken Halle

September

Moteredaktør
og DJ
Charlotte Thorstvedt

Oktober

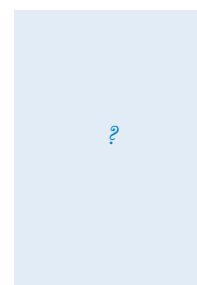
Forfatter
og komiker
Agnes Ravatn

November

Komponist
Maja S.K.
Ratkje

Desember

Vinner-stemmen
fra Aschehougs
og VGs tekst-
konkurranse

Til dem som mente at kvinner ikke egnet seg i politikken fordi de ville la hjertet råde over forstanden, svarte Fernanda Nissen at det var noe «forbannet sludder».

Det er bare to ting i verden. Kjærlighet og arbeid.

Mari Jonassen
Fernanda Nissen
Kjærlighet og arbeid

399,–
9788203294020

Tilgjengelig som e-bok

MARI JONASSEN har tidligere skrevet *Hvite busser – med norsk ungdom til Hitlers dødsleire* (2000) og *De overlevende* (2006). I 2010 kom *Alt hva mødrene har kjempet – kvinner i motstand 1940–45*, og året etter fulgte Jonassens første biografi, *Livet er et pust*, om pedagogen, kvinnesakspioneren og spiritisten Ragna Nielsen (1845–1924).

VAR DE TO tingene i orden, kunne livet leves helt greit. Men var et menneske både arbeidsløs og ikke hadde kjærlighet, da var livet ondt som svarte vinternatten på ødeheien! Fernanda Nissen kastet seg ut i kjærlighet og arbeid på måter som mildt sagt utfordret det gode borgerskap.

Fernanda Nissen (1862–1920) tilhørte det høyere borgerskap, men ble sosialist. Det vakte skandale da hun skilte seg fra Dagblad-redaktøren Lars Holst for å gifte seg med den radikale legen og avismannen Oscar Egede Nissen. Fernanda Nissen betalte en høy pris for kjærligheten – men hun angret aldri.

Både Fernanda og Oscar Nissen var blant pionérene i den fremvoksende arbeiderbevegelsen. Fernanda stod frem som arbeidernes omsorgsfulle forkjemper. Hun jobbet aktivt for sosiale reformer. Hun krevde åtte-timersdag og bedre arbeidervern. I kvinnesaken var hun spesielt opptatt av at arbeiderkvinnene kom seg ut og stemte hvis de ønsket mer likestillt skolegang for sine barn, hvis de ønsket sykehjem, sykepleie, sunnere boliger, flere parker og bedre bibliotek.

Fernanda Nissen drømte hele sitt voksne liv om en bedre fremtid, en tid da arbeidernes liv ikke bare var kamp, men en tid da arbeidere og borgere smeltet sammen til «mennesker paa marsj fremover – mot større personlig frihet, større ansvar og større tryk menneskelykke».

Fernanda Nissen – Kjærlighet og arbeid er en bok om livet, om kjærligheten, om arbeidet, om døden og alt det andre som innebærer det å leve som et menneske, som del av en familie, i et samfunn, i et land – i verden. Det er en bok om feministen, kulturskribenten, litteraturkritikeren og kommunepolitikereren. En bok om rederdatteren, ektefellen og tobarnsmoren. En bok om drømmeren og sosialisten. En bok om Fernanda Nissen.

En formuleringskunstner av rang

Sven Kærup Bjørneboe
Epilog fra taket
Prosa

349,–
9788203354465

Tilgjengelig som e-bok

SVEN KÆRUP BJØRNEBOE er kjent for sine mange essaybøker. Han har også en rekke prosalyriske utgivelser bak seg, blant annet *Skjærgårdsmesse* og *Gjensyn og klage*. Han har utgitt selvbiografien *Ung mann i lang frakk*, fikk Brageprisen i 1996 for *Jerusalem. En sentimental reise* og har mottatt Det norske akademis pris. Bjørneboe vakte stor oppmerksomhet for reiseessayet *Med meg selv i kofferten. Grand tour. Istanbul og Damaskus* (2009).

SVEN KÆRUP BJØRNEBOE skriver lærd om de store spørsmål helt befridd for akademisk sjargong, og han er en forfatter som besitter både vidd og visdom.

I *Epilog fra taket* tar Sven Kærup Bjørneboe opp sentrale eksistensielle spørsmål: det ondes problem og ulike former for livspessimisme og svartsyn.

«Fra Andrzej Wajdas film *Korczak* har noen ord brent seg inn i mitt minne. Til advarsel. *Korczak* var lege for de foreldreløse barna i Warszawa-ghettoen og vitne til redselsscener, men som han sa: 'Jeg skal ikke dvele ved dette. Folk som gjerne beskriver andres lidelse, de stjeler den. Det er som om lidelsen ikke er stor nok for dem.' *Korczak* ble tilbudt fripass til Sveits. Han avsto. Han fulgte frivillig med barna til Treblinka.»

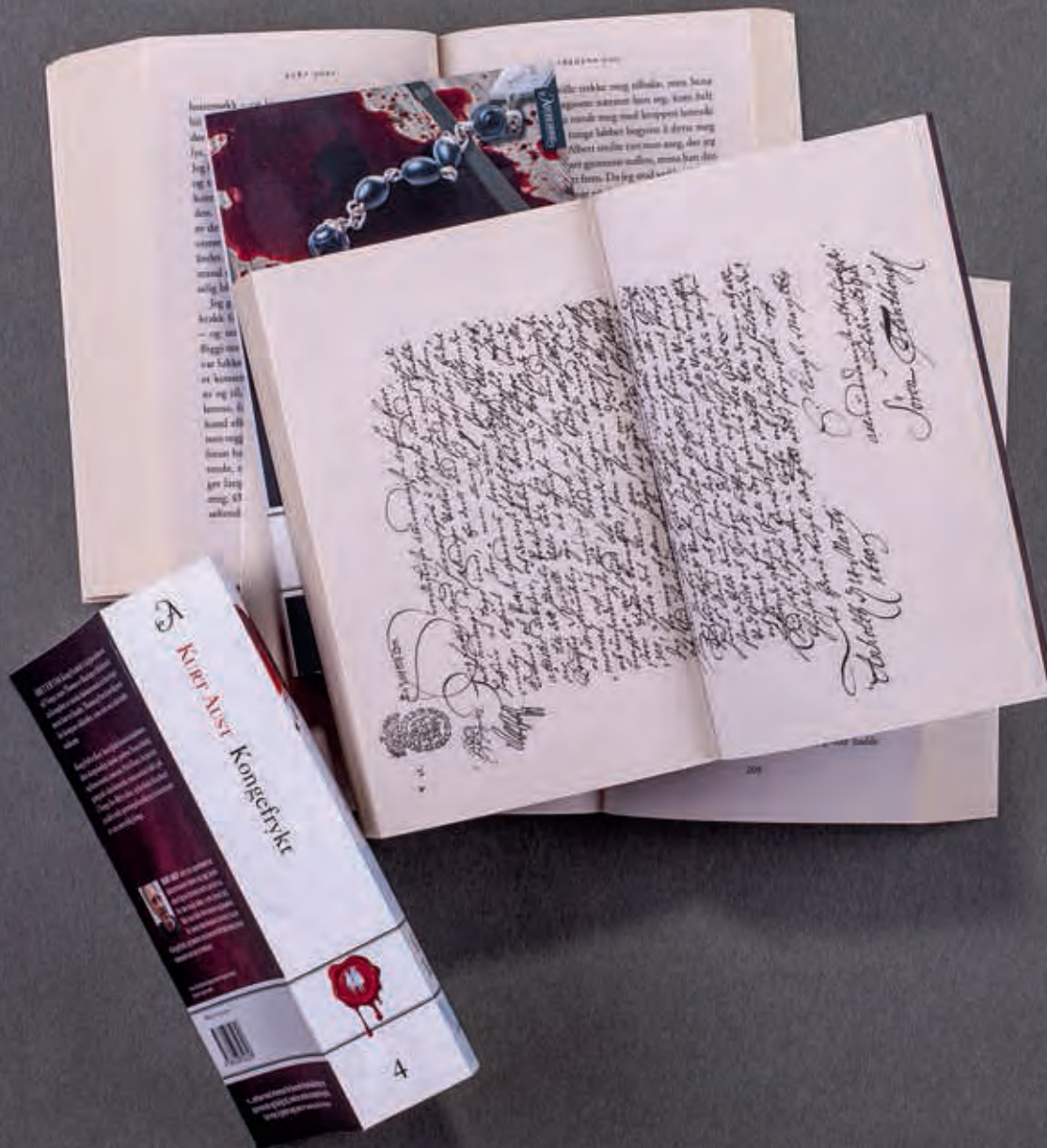
Men *Epilog fra taket* er ingen debattbok, heller ingen samling mer eller mindre filosofiske essays. Boken er konkret i innhold, fragmentarisk, full av sidesprang, til tider prosalyrisk i billedbruken. Og – et dystert tema til tross – med en god porsjon burlesk humor.

Forfatteren er selv til stede i teksten. Vi får vite hvor han befinner seg og hvordan boken blir til, vi får høre om folk han møter og samtaler med. Slik blir *Epilog fra taket* – om vi skal tro ham – også en epilog til hele hans forfatterskap, en biografisk-eksistensiell rapport fra øya der han bor, Skåtøy.

Kurt Austs historiske kriminalromaner henter handling fra 1700-tallets Danmark-Norge, og forfatteren vever elegant den spennende krimintrigen inn i det historisk-politiske bakteppet.

I hovedrollene finner vi den sylskarpe danske professoren Thomas av Boueberge og hans norske assistent Petter Hortten. TEKST Mia Bull-Gundersen FOTO Niklas Lello

OVERLEGEN HISTORISK SPENNINGSMESTER

PROFESSOR THOMAS AV Boueberge har for vane å gripe til knappen i vesten når han tenker, han fikler og snurrer nådeløst på den, og blikket blir innadvendt og fjernt. Den unge Petter Hortten vet hva det betyr: Thomas' briljante hjerne er i ferd med å løse enda et drapsmysterium. Hans årvåkenhet, skarphet, ja, kort sagt – Thomas

av Boueberges fortreffelige evne til å se det andre ikke ser, slutter aldri å forundre Petter. Og han kjenner seg stolt over å ha den betrodde stillingen som Thomas' assistent. Ja, fortrolige assistent. For i løpet av de årene han har bodd i etasjen over Thomas og fru Ingeborg i Store Kannike Stræde i København, har de to utviklet

Kurt Aust
Stumme skrik

399,-
9788203354861

Tilgjengelig som e-bok

noe mer enn et rent arbeidsforhold. Petter vet at Thomas stoler på ham, ellers hadde han ikke gitt ham i oppgave å lage et arkivsystem over mappene med alle sakene de har løst gjennom årene. Mappene rommer brutale drapsgåter begått i Norge og i Danmark – saker løst av nettopp professoren, men ikke uten viktig hjelp av norske Petter fra Hortten gård. Dette gjør Petter stolt og glad. Men før han glemmer det, må han minne fru Ingeborg på å sy fast vesteknappen igjen, han ser at den har løsnet under Thomas' frenetiske fikling.

Stumme skrik er Kurt Austs sjettede historiske krimroman om professor Thomas av Boueberge og Petter Hortten som løser krimgåter i Danmark-Norge på begynnelsen av 1700-tallet – i Opplysningstidens morgengry. Thomas tror på den nye tidens vitenskapelige oppdagelser og løser mordmysteriene ved hjelp av rasjonell tenkning, logikk og fornuft. Petter Hortten, som er fra enkle kår i Norge, bærer fremdeles i seg overtroens skygger. Men etter hvert tør også han å slippe tak i religionens harde håndgrep, og i løpet av samarbeidet med Thomas utvikler Petter seg til en frittenkende ung mann. Vitenskap satt opp mot gammel tenkning i en brytningstid der menneskene får tilgang på ny kunnskap – ja, Kurt Aust er i sitt ess! Dette er en epoke han kjenner seg hjemme i!

I *Stumme skrik* skjer flere usedvanlig brutale drap. Den stakkars Andreas Bødker blir 12. september 1705 funnet hengt i et kastanjetre. Tauet var bundet i det lange håret hans. Men i stedet for at håret løsnet fra skallen, hadde Andreas Bødkers tunge kropp fått huden til å løsne fra ansiktet og kraniet, ja fra hele øverste delen av kroppen. Da han ble funnet, var huden trukket opp over øynene og gjennom de tomme øynehulene kunne man se inn på den blodige skallen. Petter må snu seg vekk fra det groteske synet. Husmannssønn Hans Kiær blir arrestert og fengslet for drapet – for kroverten på Tre Hiorter kan fortelle at Bødker og Kiær hadde ranglet og drukket tett hele kvelden og kranglende forlatt vertshuset sammen. Han gir en beskrivelse av den unge Hans Kiær som blir funnet bak en av møllene utenfor Vesterport, hvor han sover ut rusen. Nå blir han straks arrestert.

Noen dager senere blir student Nicolai Worre skutt i studentkollegiets hage. Og som ikke det burde være nok, blir borgermester Sigwald Dvedal funnet død og spiddet på en statue på Kongens Nytorv. Ved siden av statuen står en soldat i svensk uniform, svingende på en blodig sabel og med tungen skåret ut av kjeften. Er det svenske spioner som står bak drapene? Byens folk er skremt nå, og svenskene er lette å hate. Snart ropes det høyt på hevni i hele København. Det jaktes på svensker, og til og med Petter Hortten, som slett ikke er svensk, men norsk – føler seg utrygg. Norsk eller svensk, det låter likt i vettskremte danske ører.

Alle bøkene om Thomas og Petter har en såkalt rammefortelling om Petter som ser tilbake på sine dramatiske år med Thomas av Boueberge, og han skriver ned historiene som eldre mann. *Stumme skrik* åpner i 1749. Aldeles ikke uten spenning da heller. Men mer ropes ikke her.

Da Kurt Aust debuterte i 1999 med *Vredens dag* – den første boken om Thomas av Boueberge og Petter Hortten – skrev anmelderne om Umberto Eco-tendenser. Ikke bare fordi han hadde skrevet en historisk roman med krimsnitt, men fordi Kurt Aust viste at han på eminent vis kunne framkalle fortidens lukter og lyder, mat og drikke, skitt og møkk, ansikter og klesdrakter, fakter og uttrykk, høy og lav, gater og hus, følelser og tanker. Når jeg leser bøkene til Kurt er jeg der – i 1705 i huset til professoren og hans hustru Ingeborg, i etasjen over hos Petter og hans Sara og deres lille sønn, i karossen som skrangler over skjev brostein på vei til Rådhuset der Thomas og Petter skal i møte med kommisjon Crimine.

Thomas kaster alltid en mynt til tiggeren i soldatuniform, han har fast plass nedenfor trappen utenfor Rådhuset. En kanonkule har tatt begge bena hans til midt på låret, og han sitter på en treplate med små hjul. Tiggeren gjør honnør til Thomas og Petter før han triller bort for å plukke opp mynten. Jeg følger de to opp trappen og inn i rådstuen der alvorlige og mektige menn er samlet for å diskutere de voldsomme drapene. Luften er tett, og pudder fra parykkene ligger som fint støv på de ærverdige herrers skuldre. Utenfor høres lydene av byens dagligliv.

For debutromanen *Vredens dag* fikk Kurt Aust Aschehougs debutantstipend. Og for den fjerde boken i serien, *Hjem søkt*, som kom i 2003, fikk Aust både Rivertonprisen for beste krimroman det året og Glassnøkkelen, den gjeveste skandinaviske krimprisen. Anmelderne har alltid brukt fine ord om Kurt Austs bøker:

Vredens dag (1999):
Intet mindre enn imponerende.

Dagbladet

Den tredje sannhet (2001):
Løp og kjøp denne boken!

Aftenposten

Hjem søkt (2003):
Usedvanlig sjangerbevisst.

Rivertonprisens jury

Kongefrykt (2004):
Overlegen historisk spenningsroman.

Dagbladet

Når døde hvisker (2011):
Et høydepunkt blant norske krimutgivelser i år.

Adresseavisen

Så nå spytter jeg tre ganger over venstre skulder (eller er det høyre?) og sender Thomas og Petter ut i Københavns farlige gater. Må det gå dem godt!

Mia Bull Gundersen er redaktør for norsk skjønnerlitteratur i Aschehoug.

Lenge har jeg lurt på hva det er Øystein Wiik går på. På fire år har han rukket å utgi like mange bøker om Tom Hartmann – Norges svar på James Bond. I *Casanovasyndromet* skal vi til Venezia. Vi avtaler å møtes på Tjuvholmen, kanskje det nærmeste vi kommer Venezia i Oslo. Kelneren på Fru K påpeker at det kun er én kanal der. Det holder det. TEKST Mona Ek FOTO Niklas Lello

CASANOVAS DRONER

Jeg har begynt å like Tom Hartmann veldig godt. Tom Hartmann har en egen evne til å rote seg borti høyspente kriminelle miljøer, men han er likevel en mann det er lett å bli glad i som leser. Kanskje fordi han på ingen måte er perfekt? Kanskje fordi han en egen evne til å sette pris på det gode i livet? Eller kanskje fordi han alltid ser ut til å havne på riktig side av loven når situasjonen tilspisser seg, selv om han beveger seg farlig nær grensen.

Kan det hende at han bikker over?
Øystein ler. Ja, det kan godt hende. Men akkurat nå har han penger. Han tjente ganske mye på boken han skrev i *Hvit panter* (den tredje boken om Tom Hartmann). Vi får se hvordan det går i forlagsbransjen, men foreløpig tjener han gode penger blant annet på utenlandssalg.

I starten av årets roman kan vi lese at Tom Hartmann forbereder seg til bryllup. Det er hans ekskone Cathrine Price som skal gifte seg med den noe yngre Peter Werring. Werring stikker imidlertid av fra bryllupet og forsvinner sporløst. Cathrine ber Tom om hjelp, og Tom reiser til Venezia der Werring sist ble observert.

Hva slags forhold har Tom og Cathrine? Tom har nok innerst inne et ørlite håp om at de skal finne sammen igjen, forteller Øystein. Å finne Peter Werring vil gi ham en stjerne i boka. Tom og Cathrine irriterer hverandre, men har samtidig mye til felles. De er på mange måter hverandres oppdragsgivere også og involveres i hverandres liv på den måten. Samtidig passer det fint for Tom å reise til Venezia. Han har lenge hatt lyst til å besøke Teatro La Fenice de Venezia – Venezias berømte operahus – og høre på kastratsangeren Bellino.

Alle Øysteins romaner åpner ganske så spektakulært. I *Dødelig applaus* blir tenoren James Medina drept på operascenen i Oslo under premieren på *Tosca*. I *Slakteren* preserveres offeret i formaldehyd og presenteres som et av

verdens mest berømte kunstverk. For ikke å snakke om torturredskapet Somalisk Jomfru i *Hvit panter*. Åpnings-scenen i *Casanovasyndromet* står ikke tilbake for dette. En roer får kappet av hodet under en regatta. En wire ryker. Men det er på ingen måte et uhell.

Hvor får du disse ideene fra? Jeg får et bilde i hodet, sier Øystein. Enten blir det værende, eller så forsvinner det. Bli det værende er det riktig, og da begynner jeg å jobbe. Ideen til denne scenen fikk jeg da jeg besøkte sønnen min som studerer ved Harvard.

Der arrangerer de et årlig romesterskap for studenter. I Head of the Charles Regatta deltar rundt 6000 roere fra hele verden. Det er svære greier. Og mens jeg står og ser på, tenker jeg på hva som kan gå galt. Hva om det skjer noe idet båten glir inn under en bro. At noe skjer under broen. Ifølge sønnen min kan det ikke skje noe som helst. Men jeg er en katastrofetenker. Jeg tenker alltid på hva som kan gå galt. Helt siden jeg var liten, har jeg bekymret meg for alt mulig. Hvis moren min spurte meg om jeg kunne gå i butikken og kjøpe melk, prøvde jeg alltid å få en av brødrene mine til å gjøre det i stedet. Så gikk jeg og bekymret meg for at det skulle skje dem noe på veien. Da ville jo det hele være min skyld. Og jeg har alltid vært veldig redd for wire, innrømmer Øystein. Jeg husker vi holdt på med jekketaljer i militære. Det finnes ikke grenser for hvor farlig det er med wire. Denne type angst kan selvfølgelig være ekstremt ødeleggende, men for meg fungerer det som en kreativ kraft. Evnen til å bekymre seg – å se for seg katastrofene – mener jeg er vesentlig for evnen til å skrive. Alt det andre handler om logikk og teknikk. Det kan læres.

Peter Werring har altså flyktet til Venezia. Han er kastet ut i en eksistensiell krise og vet ikke lenger hvem han er. Tilfeldighetene gjør at han treffer på den aldrende skjørtejegeren Bruno Cessarini, og dette bekjentskapet trekker ham inn i en mørk verden der erotikk og kunsten å forføre dominerer. Men Cessarini har en annen agenda – en langt farligere en.

Hvem er Bruno Cessarini? Han er en person inspirert av en artikkel jeg leste i Dagens Næringsliv om et selskap som ble slaktet av russiske myndigheter – ikke ulikt Yukos-saken. Det er utrolig mye inspirasjon i den avisen, legger Øystein til. Cessarini ble utsatt for det som kalles CCR, criminal corporate rading, og mistet alt han hadde. Han er en ydmyket og hevgjerrig mann. Han er farlig. Samtidig er han en aldrende casanova som setter forførelseskunsten høyt. Som Casanova ønsker han å gjenoppleve nytelsen, og Peter Werring blir både en god elev og ikke minst et enkelt bytte for Cessarinis mørke plan. Cessarini er som en slags Hannibal Lecter. Han behersker de skjønne ting, men har en hevnløst som går utenpå alt annet.

Du setter grådighetskulturen under lupen? Penger og makt er en motor i nesten all kriminalitet. Jeg er også inspirert av russiske oligarker. Disse som har bygget seg opp enorme formuer

på bekostning av den russiske befolkningen og som nå befinner seg overalt på luksuriøse steder i Europa. Også i Venezia. De er opptatt av trofeer. Eienedom. Bil. Kone. Og konene – konstruert etter en slags mal med bleket hår, botox og store pupper – kjøper alt av vestlige produkter. Det er som en nyrik orgie. Han jeg kaller Misha, har jeg sett mange av. En lodden, tilsynelatende rolig fyr, med et uhyggelig temperament. Når noen tar for seg av trofeene hans, blir det livsfarlig.

Du har sagt at du skal ta for deg én og én kunstform i romanene dine? Ja. Og denne gangen er det elskovskunsten. Det er ikke tilfeldig at handlingen er lagt til Venezia. Jeg bruker blant annet en del av mytene om Casanova. Den observante leseren vil oppdage flere referanser enn de opplagte. Jeg har også latt meg inspirere av østlig mystikk. Ifølge tantrisk tradisjon er kundalini-kraften en urkraft som strømmer fra den nederste delen av ryggsøylen. Det er en hvilende kraft i alle mennesker, og det krever mye arbeid å vekke den til live. Men når det først skjer, vil personen enten bli gal eller så fungerer det som naturlig viagra. Det finnes også en kombinasjon. Det sies at kundalini er et kodeord for sex.

Øser du av egen kunnskap? Øystein ler. Nei. Det er ikke nødvendigvis slik at vi forfattere kan alt vi skriver om, innrømmer han. Men jeg synes jo det er morsomt at folk kanskje kan lære noen teknikker – at elskov faktisk er en kunst. Det er forresten utrolig vanskelig å skrive sexscener uten at det blir klamt. Jeg håper jeg har fått det til. Men det handler også om nytelse på flere plan. Mat, vin og musikk er spiller en stor rolle. Casanova spiste alltid et stort måltid før forførelsen. Han mente det var vel så viktig som selve akten. I *Casanovasyndromet* dukker den amerikansk-italienske etterforskeren Marco Paradossi opp. Mens jeg skrev, tenkte jeg at jeg ville ha en liten, tett fyr som var glad i nettopp mat, vin og musikk. Og damer selvfølgelig. Men ikke som Casanova. Samtidig kunne han være en sparringpartner for Tom – både innen opera og i mysteriet som skal løses.

Tilfeldigheter og absurde hendelser ser ut til å gå igjen i romanene dine? Jeg har alltid vært fascinert av tilfeldigheter. Tilfeldigheter som i siste instans leder til katastrofer. Werring redder Cessarini fra å drikke en latterlig dyr kaffe med duebæsj – det blir et skjebnesvangert møte. Jeg har selv opplevd det på Markusplassen, ler Øystein. Det er jo ikke så usannsynlig.

Så mange duer og så mange latterligg dyre kaffekopper. At Tom havner i absurde situasjoner, er min skyld. Jeg liker å sette ham fast, røper Øystein. Som med komodovaranen i *Slakteren*. I denne romanen murer jeg ham fast i gulvet og venter på tidevannet. Da jeg skrev denne passasjen, visste jeg ikke hvordan han kom seg løs – eller om han skulle komme seg løs. Så måtte jeg lese meg opp på sement.

Hva med fremtiden, Øystein? Jeg må opprettholde trykket, sier han kontant. Jeg har allerede begynt på bok nummer fem. For å forplikte meg. For ikke å bli lat. Jeg har troen på ikke å ta pauser. Jostein Gaarder sier at fantasien er en muskel som må trenes. Jeg liker kampen med ideene. For å se om det kan bli noe av. Og jeg liker roen det gir når jeg går i dybden av ting. At jeg kan sette av en hel dag til å lese om nyrike russere. Da jeg skrev librettoer, var det så lang vei frem til målet. Det tok fem år før *Jorden rundt på 80 dager* ble satt opp. Da gikk den syv ganger. Og jeg kunne tenke store tanker, men det satt alltid en økonomisjef og regnet på det. Det er en enorm frihet i å skrive. Jeg kan tenke så store tanker jeg vil. Alt er opp til meg. Jeg har ingen å skyldte på hvis det ikke blir bra nok. Jeg prøver å skrive så visuelt som mulig. Jeg ønsker å formidle et bilde. Og denne sceniske fremstillingen henger nok sammen med min teatraliske bakgrunn.

Er du en utålmodig person? Jeg liker ikke å stå i kø, svarer Wiik raskt. Men skriving er et tålmodighetsarbeid. Jeg har lyst til å gjøre mye. Jeg er glad i å prøve nye ting. Og det er fantastisk å få lov til å gjøre det jeg har lyst til. Jeg er ikke utålmodig på de store tingene, men de små. Som Carl Berners-plass, for eksempel. Som om den rundkjøringen gjorde saken bedre.

Er åpningsscenen i din neste roman klar? Ja! Det er det eneste som er klart. Handlingen er lagt til rock & roll-miljøet. Du vil ikke tro hva som foregår i de miljøene der. Alle mytene er sanne. Og så forteller han meg en rekke usannsynlige historier som sannsynligvis er sanne. Jeg ser for meg Øystein foran datamaskinen, smilende mens han gnir seg i hendene. Irvig etter å sette Tom Hartmann i nok en umulig situasjon. Det passer å sitere Terje Stemland i Aftenposten: «Jøss som Øystein Wiik kan skrive.»

Mona Ek er kommunikasjonsansvarlig i Aschehoug Litteratur

Øystein Wiik
Casanovasyndromet

299,-
9788203354847

Tilgjengelig som e-bok
og lydbok

Krimromanen *Dødelig applaus* (2010) var Øystein Wiiks første bok. Allerede før den kom på det norske markedet, var den solgt til Nederland og Tyskland. Boken er også solgt til Danmark, og den ble nominert til Rivertonprisen. Kriminalromanen *Slakteren* kom i 2011, og Wiiks tredje spenningsbok, *Hvit panter*, ble utgitt i 2012.

Sidsel Dalen er klar med sin andre krim-roman. *21 dager* er en triller om menneskehandel, grådighet og korrupsjon i oljebransjen. TEKST Anne Cecilie Remen

Å SKRIVE ER EN FORM FOR GALSKAP

Vi møtes en solfylt ettermiddag på Lorry i Oslo. Manus er levert, Sidsel er lykkelig, men sliten. – Å skrive en roman er jo litt psyko. Du er alene over lang tid, i en verden du skaper selv, sier hun og drar luggen bort fra ansiktet.

Korrupsjon

21 dager er en intens, velskrevet og rå oljethriller. I romanen møter vi igjen frilansjournalisten Mia Mikkelsen fra *Dodelige dråper*. Denne gang oppdager Mia at mannen hun var på vei til å intervju, er brutalt drept. En prostituert jente, Anna, er øyenvitne til drapet og flykter fra åstedet. Mia begynner å grave i mannens fortid og kommer på sporet av korrupsjon, kjøp av sex og utpressing koblet til oljeindustrien. Samtidig følger vi Annas flukt fra drapsmennene og hennes fortvilte leting etter lillesøsteren. Om 21 dager blir søsteren 13 år, og da vil de som holder henne fanget, tvinge henne ut i prostitusjon.

Da Sidsel debuterte som forfatter i 2011, skrev Dagbladet blant annet. «Hun får James Bond til å fortone seg stillferdig.»

– Det med James Bond tar jeg som et kompliment, sier hun. – Jeg ønsker å skrive med driv. Bøkene mine skal ikke være kjedelige.

Begge thrillerne hennes er fra oljebransjen. Hvorfor er olje så spennende å skrive om?

– Olje er den suverent viktigste næringen i Norge og berører livet til veldig mange mennesker. Det er en bransje med store penger, mye makt, sterke følelser og teknologi helt i front, avansert på linje med romfart. Alt dette fascinerer meg. Dessuten vet de fleste lite om bransjen.

Mørk og dyster

Historien i *Dodelige dråper* foregår i oljelandet Brasil. Boken er fargerik, fremmedartet og har mye humor. Handlingen i *21 dager* er lagt til vinterkalde Oslo, fortellingen er mer dyster og mørk.

– Jeg ønsket å lage en oppfølger som var helt annerledes.

Likevel møter vi flere av de samme personene fra den første boken. Mia Mikkelsen er hennes heltinne. Hun er ikke er redd for å oppsøke mildt sagt farlige situasjoner. Hun går sine egne veier, har et komplisert forhold til sjefen og til faren sin og et turbulent kjærlighetsliv. Det tilsynelatende vellykkete paret Didrik og Iselin, som hadde biroller i *Dodelige dråper*, har Dalen gjort til hovedpersoner denne gangen.

– Felles for begge bøkene mine er at jeg ønsker å pirke i den norske selvgotheten. Vi tror at vi er så fordømt ærlige i landet vårt, sier hun engasjert. – At vi er mer hederlige enn andre folkeslag. Det legitimerer at vi kan holde mer hemmelig i Norge.

Ideen til plottet i *21 dager* fikk hun mens hun bodde i Rio de Janeiro. – Det begynte med et tips, sier Sidsel. – I Brasil råder fullstendig åpenhet mellom selskapene som konkurrerer om lisenser til å finne olje. I Norge er det motsatt: Ingen utenforstående får vite hvorfor et oljeselskap vinner frem i kampen om et felt. Det vekket min nysgjerrighet.

– Mener du at boken beskriver en realistisk virkelighet, tror du slik råskap, korrupsjon og utpressing virkelig foregår i norsk oljebransje?

– Transparency International har plassert oljebransjen på topp når det

gjelder global korrupsjon, sier hun. – Det er naivt å tro at det ikke skjer i Norge, hvor så mye bestemmes bak lukkede dører.

Dalen burde vite hva hun snakker om. Bak seg har hun mange års erfaring fra bransjen, både som journalist og som PR-rådgiver for et stort oljeselskap.

– Sidsels yrkesbakgrunn er en stor styrke for henne som forfatter, sier redaktør Øyvind Pharo i Aschehoug forlag.

Lovløst samfunn

Menneskehandel er et annet sentralt tema i *21 dager*. Sidsel har lenge ønsket å skrive om trafficking. Helt siden hun som ung ble vitne til at en prostituert ble rundjult av to menn ute på gata. Det endte med at Sidsel ble med på Legevakten.

– Der kom spørsmålet om politianmeldelse, men hun ville ikke. De hadde nemlig barnet hennes.

Det opprørte Sidsel at det ikke fantes noe hjelpeapparat i denne situasjonen.

– De fleste ofre for menneskehandel er ikke norske statsborgere, de leverer ikke inn stemmeseddel ved valg og er ikke stemmekveg for politikerne. Derfor blir de sjelden prioritert.

I *21 dager* utnyttes unge kvinner fra Øst-Europa rått av brutale halliker og av hensynsløse direktører i samfunnets øverste sjikt.

– Olje- og finansbransjen blir kalt den siste mannsbastion. I boken brukes prostituerte for å lure menn til å gjøre dumme og deilige ting, som gjør dem svake for press i etterkant, forteller hun.

Som her i dette lille utdraget:

– Jeg trodde ...

– Trodde hva?

Iselin grep den sammenrullede seddelen, bøyde seg over speilet og dro inn en ny dose. Hun hadde mistet interessen for ham. Etter en linje var det bare én ting som sto i hodet på henne: Den neste.

Georg falt tilbake i senga og stirret oppgitt på røykvarsleren i taket. Han visste ikke at den skjulte et kamera som tok opp alt som foregikk i rommet.

Den vanskelige bok to

– Hvordan har det vært å skrive bok nummer to, lettere eller vanskeligere?

– Begge deler. Jeg har lært mye av *Dødelige dråper*. Samtidig har jeg ønsket å eksperimentere og har prøvd meg frem. Det har vært mange runder med manus.

Og redaktøren er tilfreds. – Sidsel har høyt tempo og skjønner betydningen av fremdrift. Hun har et blikk for menneskelige svakheter som gjør at hun har innlevelse i karakterene, og som også gjør at hun gir forsonende trekk til karakterer som ellers ville fremstå som stereotyper. Hun har glimt i øyet og sans for humoristiske og satiriske detaljer som bidrar til at man kan puste ut innimellom all spenningen, sier Pharo.

Galskap og terapi

– Du skriver som en mann, sier Magasinets utsendte.

– Gjør jeg? Hva mener du?

– Det er rått og direkte. Det er ikke mye pus, unger, bleieskift og svigermor i bøkene dine.

Sidsel ler. – Det stemmer sikkert. Jeg er rett på, både som person og forfatter.

– Hva tenker du om kritikken som enkelte anfører mot utviklingen innen krimlitteraturen, at det er blitt for mye vold og stadig mer utspekulerte drapsscener?

– Jeg synes ikke noe om å styre utviklingen i en bestemt retning.

Forfattere bør få bruke sin fantasi på alle tenkelige måter. Som leser elsker jeg å bli overrasket!

Sidsel er god til å finne de rette ordene. Språket flyter, persongalleriet er fargerikt og variert, og som leser er det lett å la seg rive med av handlingen.

– Ønsker du å underholde eller har du en større motivasjon for å skrive?

– Jeg oppfatter mine bøker som underholdning, men ønsker selvsagt å si noe om samfunnet, om ting som opprører meg. Sånn sett blir skrivingen en ventil. Å skrive er ikke bare galskap, det er også terapi.

Anne Cecilie Remen er journalist og vaktstjef i NRK. Hun debuterte i 2011 med kriminalromanen *På direkten*.

Sidsel Dalen 21 dager

349,–
9788203354922

Tilgjengelig som e-bok

SIDSEL DALEN debuterte på Aschehoug i 2011 med oljethrilleren *Dødelige dråper*. Hun har arbeidet som senior kommunikasjonsrådgiver i et globalt oljeselskap, i dag er hun frilansjournalist innen politikk og næringsliv.

Rune Salvesen Ekko av ensomme netter

379,–
9788203354915

Tilgjengelig som e-bok

RUNE SALVESEN bor i Stavanger. Han debuterte med romanen *Pur Morgen* (2005), som ble kåret til en av årets ti beste bøker av Dagbladets lesere. I 2009 kom *Zookose*, en samling apokalyptiske fortellinger. I 2011 utga han *Vinden ved verdens ende*, som introduserer hovedpersonen Jonas Aa.

Nettet snører seg langsomt sammen

VEKSLINGEN MELLOM JACK the Rippers London, 90-tallets London og dagens London gir et veldig tempo til denne historien som balanserer perfekt mellom underholdende seriemorderkrim og lærd filosofisk-psykologisk roman om dyssosial personlighetsforstyrning.

Ekko av ensomme netter er en psykologisk thriller med en drapsmann i rollen som både hovedperson og jeg-forteller. Boka er en frittstående fortsettelse av *Vinden ved verdens ende* (2011) som introduserte Jonas Aa, tidligere PR-rådgiver i Statoil. Han har flyktet fra ugjerninger i Stavanger og Palermo, men han vet ikke lenger om han fortsatt jages eller om etterforskningen er lagt død. Han har tatt livet av den ene av de to etterforskerne som har vært på sporet av ham, tilbake står bare psykologen Jan Walter.

Jonas drar til London og går i dekning hos studiekameraten Derek Egret, journalist i *Evening Standard*. Under påskudd av å hjelpe den stadig fraværende journalistvennen med research, begynner Jonas å gå i den myteomspunne seriemorderen Jack the Rippers fotspor. Han er fascinert av The Ripper, og særlig av hans mest beryktede drap på den prostituerte Mary Jane Kelly.

Etter hvert forstår vi at Jonas kan ha drept flere, og etterforskernes nett snører seg sammen om ham, men psykologen Jan Walter dukker opp med et uventet tilbud som kan gjøre at Jonas kan vende tilbake til Stavanger som fri mann. Men hans fortid innhenter ham likevel.

På et dyper filosofisk plan handler romanen om nødvendighet og fri vilje, om spørsmålet om parallelle virkeligheter og om hva personlighetsspaltning er. Jonas prøver å finne ro i tilværelsen ved hjelp av klassisk musikk og japanske teseremonier, men inni ham vokser noe annet, noe mørkt og ukontrollert fram.

Jeg, Jako

Jeg-personen i Erling Kittelsens nye roman havner innerst i en fjordarm på sørvestlandet. Bak seg har han et slags havari som narkovrak, da han som gutt endte på et loftsrom hvor det bor en gammel mann. Han klamrer seg til vegg, gulv og egne refleksjoner, blandet med frykten for den tause gamle og for at forfølgere skal finne ham. Midt i abstinensen vokser det fram en indre verden knyttet blant annet til figuren Jako, som han lar reise til sine dyrevenner. Denne konkurrerer med rus-dimensjonen. Etter hvert tar han og den gamle turer ut i byen sammen. Hele tiden må han lure seg unna forfølgere. De kommer borti en seanse med helt unge misbrukere som blir ledet til å tro at de trenes opp for å bli observatører av hendelser i det ytre rom. Slik blir de lokket til narkomisbruk. Til slutt skjer en uforklarlig hendelse. Det er den som gir jeg-personen støtet til å fortelle det hele. For å få den plassert inn i sitt liv som voksen.

Erling Kittelsen
Jeg, Jako

299,-
9788203352935

Tilgjengelig som e-bok

ERLING KITTELSEN er kjent som poet og fabeldikter, han har også skrevet skuespill og tekster som sprenger sjangerbegrepet. Han har vært en pionér når det gjelder samarbeid med eksilpoeter og gjendiktet deres lyrikk til norsk. I tillegg har han gjendiktet sammen med språkeksperter latvisk folkediktning og klassiske tekster fra persisk, sumerisk og koreansk. Sentralt i forfatterskapet står hans litterære dialoger med egne gjendiktninger av norrøn poesi.

Om tapt – og kanskje vunnet –
kjærlighet

NOEN HAR ENDELIG FUNNET MEG

Runo Isaksen
*Noen har endelig
funnet meg*

349,-
9788203354854

Tilgjengelig som e-bok

RUNO ISAKSEN er født i Lyngen, Nord-Troms, oppvokst i Stavanger og nå bosatt ved Bergen. Han debuterte som romanforfatter med *Åpen bok* i 1997 og har senere skrevet *Ren*, *Gloria* og *Styllitten*. *En perfekt dag* utkom ut i 2009. Isaksen har også skrevet boken *Litteratur i krig: møter med israelske og palestinske forfattere* (2005).

ASK ER FOTOGRAF, bosatt i Bergen, er nyskilt og har en sønn på 17. 40-årsdagen hans nærmer seg.

Han har nettopp holdt en utstilling til minne om søsteren Lisa, som døde under tragiske omstendigheter, og samtidig prøver han å orientere seg i sitt eget kaotiske sinn. Bak hans rygg har kjæresten Sally tatt kontakt med sentrale personer i Asks liv og bedt dem om å skrive brev til ham, der de forteller om seg selv og om møter med ham som har vært viktige for dem. Gjennom disse brevene bretter det seg ut ulike skjebnehistorier: som tante Signes sterke og vonde beretning om lengsel og tapt kjærlighet, sønnen Davids kjærlighetsaffære med sin dobbelt så gamle lærerinne, og ekskona Bentes ganske spesielle prosjekt for å danne seg et bilde av eksmannens nye kjæreste.

Noen har endelig funnet meg er en frittstående fortsettelse av Runo Isaksens forrige roman *En perfekt dag* og handler om tapt kjærlighet – og kanskje vunnet kjærlighet.

[Prolog]

Lørdag 20. juni 2009, tidlig morgen.

Du kan tenke deg at du blir syk og innlagt på sykehus: Hvem kommer til å komme da? Har du nok mennesker der ute som er nære nok?

Du kan ligge på et sykehus og *ingen* kommer; det er mulig.

Hvorfor er det ingen som kommer? renner det gjennom Ask, han rykker til og sperrer opp øynene.

Bare soverommet, heldigvis. Hennes seng, hennes soverom. Det må være natt, vel?

Han dreier over på siden og zoomer inn vekkerklokka på nattbordet: 04.54.

Han legger seg på rygg igjen, skyver venstrearmen bortover lakenet for å treffe kroppen hennes, men treffer ingenting.

Igjen dreier han over på siden og sjekker klokka: 04.55 nå. Klokka virker i hvert fall, tenker han.

Under dørsprekken skimter han lys. Hun har stått opp?

Han ligger helt stille og lytter. I lang tid er det ingenting, ikke en eneste lyd. Men så hører han det: En liten latter.

Sally sitter på kjøkkenet midt på natta og ler?

Han blir liggende og lytte. Lang stillhet igjen, men så, hva er dette?

Gråter hun?

Han holder pusten. Det høres virkelig ut som om hun gråter.

Samtidig er det en annen lyd også: Lyden av papirer som blaftrer. Løse ark, mener han å kunne høre, ikke en bok.

Brev, tenker han. Hun leser brev. Eller skriver brev?

Han blir helt kald med det samme. Ikke si meg at hun sitter der ute og skriver brev til han der jævla politiker? Er det ikke nok, det hun allerede har gjort?

Jeg må skjerpe meg, tenker han med det samme. Dette kan ha en naturlig forklaring.

Men sant nok: Denne følelsen han har hatt av at hun er altfor impulsiv, at hun når som helst kan snuble over en sjarmerende gjøk ute på byen, smile og prate med ham og ikke skjønne at hun vikler seg inn i et kyss, i et knull, ikke skjønne at hun kaster alt dette bort, alt dette som vi to har sammen.

Jeg må skjerpe meg, tenker han igjen.

Den tilbakevendende følelsen av at han ikke helt klarer å trenge gjennom og se hvem hun egentlig er. Etter såpass lang tid, et halvt år, burde jeg

ikke kunne se henne klarere?

Kanskje hun har bestemt seg, tenker han. Kanskje det ikke er kjærlighetsbrev til han der politikerer hun skriver, men avskjedsbrev til meg.

Jeez, tenker han, jeg må virkelig skjerpe meg.

Han hører henne le igjen, en lang, trillende latter som hun samtidig prøver å holde dempet, merker han. For hun vil ikke vekke meg, skjønner han. En sånn latter kan bare bety én ting, tenker han.

Rolig, tenker han med det samme: En hvilken som helst latter kan bety hva som helst.

Han føler for å reise seg og gå rett ut på kjøkkenet og spørre hva pokker som foregår her, egentlig. Men han blir liggende og lytte. Det kan komme mer, tenker han. Det kan komme lyder som forklarer alt sammen enkelt og greit.

Selv om han ikke helt klarer å forestille seg hva slags lyder det i så fall skulle være.

Der igjen: Latteren hennes.

Han blir liggende på rygg med blikket rett opp i taket. Over et halvt år siden jeg gikk fra Bente, tenker han.

Han føler et plutselig behov for å knytte det som er nå opp mot det som var da, for et halvt år siden: Denne voldsomme trangen han hadde hatt til å leve lett, ekte, lekende og med enorm kjærlighet, framfor alt.

Og nå? Denne følelsen av alt kan snu seg, det finnes likevel ingen pålitelige spilleregler, ting som virket sement-solid i går kan være løs luft i dag, og tiden smuldrer alt sammen opp mellom tennene sine. Alt blir til grøt, tenker han og må flire av seg selv. Men vær stille! Sally må ikke vite at jeg er våken.

Det høres absolutt ut som om hun gråter helt stille der ute.

Han setter føttene i gulvet og reiser seg. En tilfeldig tur på do, liksom, og dermed finne ut hva som skjer i samme slengen.

Han drar opp soveromsdøra og ser hodet hennes dreie rundt, *det* blikket, før hun kaster seg over stablene av papirer som flyter utover spisebordet, og gir seg til å samle dem sammen.

Han gnir seg liksom søvnig i øynene: «Hva er du holder på med?»

Hun har samlet alle papirene til én bunke. Nå legger hun en grå mappe oppå alt sammen. Så retter hun på håret og smiler vagt: «Bare noe arbeid jeg holder på med.»

«Arbeid? Er du klar over hva klokka er?»

Hun nikker: «Jeg våknet og fikk ikke sove igjen. Så sto jeg opp og begynte på dette.» Hun nikker mot papirhaugen. «Klientjournaler,» kremter hun. «Taushetsbelagt stoff, du vet.»

«Å,» sier han. «Sånn.» Så går han inn på badet. Det kan vel stemme, tenker han.

Men det er denne følelsen av at et eller annet ikke stemmer likevel.

Når han kommer ut fra badet, står hun borte ved kjøkkenbenken. Hun tar et glass ut av skapet. Nå åpner hun springen, lar vannet renne seg kaldt før hun setter glasset under og fyller det. Så snur hun seg: «Bare legg deg igjen, du. Jeg kommer snart, jeg også.»

«Ja,» sier han.

Så er han tilbake i senga. Det er faktisk noen slag mønstre i taket, oppdager han; det har jeg aldri lagt merke til før.

Det er jo lørdag i dag, lørdag 20. juni, innser han plutselig: Det er jo 30-årsdagen din i dag. Og jeg sa ingenting. Han slipper ut en latter, bare for straks å tenke: Som om det var noe å le av.

Karine Nyborgs *Jeg er ikke redd for mørket* er en roman om en ung jente som blir bortført – og som kanskje ønsker det. Det er også en fortelling om grenseløshet, om hva som kan skje med et barn når det ikke finnes klare grenser. TEKST Benedicte Treider

DET ER VANSKELIG Å VÆRE NÆR UTEN Å VÆRE NÆR

Karine Nyborg
Jeg er ikke redd for mørket

349,-
9788203354984

Tilgjengelig som e-bok

Det er alltid mange måter å snakke om bøker på, hvordan vil du kort og godt beskrive romanen din?

Den handler om et par som fortsetter å dele hus i flere år etter at de er skilt – og om hvordan det påvirker dem, og datteren deres, å leve midt i en strandet kjærlighetshistorie.

Hva preger familielivet i huset med det skilte paret, Cecilie og Erlend?

Her er det tilsynelatende fred og fordragelighet. Cecilie og Erlend bor i hver sin del av huset, med datteren Signe plassert i midten. De feirer jul og bursdager sammen, holder Cecilies nye kjæreste på en armlengdes avstand, og holder i det hele tatt på en positiv og vennlig tone. Problemet med all denne harmonien er at det blir vanskelig å huske – for de voksne, men kanskje særlig for datteren – at ekteskapet faktisk er over.

Du skriver om en ganske vanlig familie, likevel tar de noen ukonvensjonelle valg, hva er det de gjør som viser seg å ødelegge for dem?

Samtidig som de sliter med å bryte gamle bånd seg imellom, lever de så tett at nye bånd stadig knyttes. Løsrielse og sorg blir en seigpining. Det er vanskelig å være nær uten å være nær.

En av arbeidstitlene du hadde på blokken, var «Velsignelse», hvordan står denne tittelen i forhold til innholdet?

Datteren Signe har fått navnet sitt som et ønske om velsignelse, om at alt skal gå godt. Hun er navet i foreldrenes liv, de gjør alt for at hun skal ha det bra – og dermed blir hun også en utmerket unnskyldning for å la være å sette endelig sluttstrek.

Mørket er et gjennomgangsmotiv, hvordan lar du Signe tolke mørket – er det bare skremmende? Hva slags dilemma er det hun strir med?

Store deler av romanen foregår i mørke i et skogholt, der Signe treffer en voksen mann hun burde ha holdt seg unna. Denne mannen skremmer, frastøter og tiltrekker henne. Hun er fjorten år og full av lengsler; samtidig er hun sliten og desillusjonert og utrent i å sette grenser. Signe er en musikalsk person, og for henne er mørket og musikken to sider av samme sak: Musikken oppstår fra mørket og kan lindre mørket. Mannen i skogen ser og anerkjenner både musikken og mørket i henne, og det trekker henne mot ham.

Hva har vært viktig for deg å få fram?

De voksne i fortellingen er velmenende og tenksomme, likevel tramper de brutalt over egne og andres grenser. De tror de kan styre følelsene sine, men ender med å bli styrt av dem. Avtalen deres om å dele hus er eksempel på en nesten skremmende fornuftstro. Fornuften er fantastisk, men den må respektere harde realiteter som kjærlighet og savn.

Få forfattere har din bakgrunn, hva får en professor i økonomi til å skrive skjønnlitterært?

Eller: Hva får en som vil skrive skjønnlitteratur til å bli professor i økonomi? Jeg har alltid ønsket å skrive og har alltid gjort det, i smug – med unntak av årene som småbarnsmor. Det er heller slik at jeg ikke hadde mot til å satse før i godt voksen alder. For omtrent ti år siden, lenge før jeg ble professor, fikk jeg redusert stillingsprosent for å kunne skrive mer, og det har jeg hatt

siden. Folk tror stadig det dreier seg om omsorgspermisjon. Jeg er tross alt dame. Jeg blir litt smigret av det. I min alder, liksom.

Påvirker utdannelsen og yrket ditt måten du skriver på og hva du skriver om?

Hva jeg skriver om likner foruroligende på det jeg skrev om som syttenåring (og det var ikke primært samfunnsøkonomi). Visse temaer som opptar meg, for eksempel ansvar og ansvarsfraskrivelse, er interessante å studere både ved hjelp av forskning og via skjønnlitteratur – noe jeg for øvrig diskuterer i en pamflett i Aschehougs Stemmer-serie som kommer i høst. Men jeg tror nok yrket påvirker måten jeg skriver på. I økonomiske fagartikler må man skrape bort alt småprat og unødige digresjoner inntil bare kjernen, det viktigste, står tilbake.

Man snakker gjerne om den vanskelige andre boka – hvilke erfaringer har du gjort deg?

Å ferdigstille denne boka har vært grusomt. Forferdelig. Hadde innspurt vart lenger, hadde jeg enten blitt lagt inn et sted eller kastet manuset på sjøen!

Ja ha, jeg er glad du holdt manuset på det tørre og fullførte!

Benedicte Treider er redaktør for norsk skjønnlitteratur i Aschehoug.

Det er 23. mars, Signe er 14 år og på vei hjem fra spilletimen. Bak søppelkassene i skolegården står det en mann i mørket. Han har stått der før, av og til har han fulgt etter henne. Selv om hun vet at han er der, velger hun å ta snarveien gjennom skogen.

Cecilie og Erlend har vært skilt lenge, men deler fortsatt hus. Begge er vokst opp i splittede familier og vil unngå at datteren Signe skal oppleve det samme. 23. mars kommer hun ikke hjem fra spilletimen. Mens foreldrene venter, driver fortellingen bakover i tid. Gradvis får vi innblikk i hvordan Cecilie og Erlend verken har klart å berge kjærligheten eller avslutte den, og hvordan foreldrenes kamp har bidratt til å trekke Signe mot det hun frykter mest.

KARINE NYBORG er professor i samfunnsøkonomi ved Universitetet i Oslo. Hun gikk på Aschehougs forfatterskole i 2007 og fikk samme år pris i Vinduetts novellekonkurranse med novellen «Det må være en grunn». Hun debuterte med *Ikke rart det kommer kråker* i 2010. Hun er også én av tolv forfattere i Aschehougs Stemmer-serie.

Utroskap på høygir

TEKST Mia Bull-Gundersen

Susanne Hvasser og Oscar Enger er musikere i Oslo-filharmonien. De har lenge levd rolige og regelmessige liv, men sensommeren 2012 blir de begge satt på prøve. Susanne må ta viktige valg når hennes skjulte kjærlighetsforhold til en kjent sosialantropolog blir avslørt av mannens kone. Oscar blir konfrontert med sin fortid som troløs ektemann og de valgene hans sønn Andreas er i ferd med å ta.

Hva styrer vårt begjær og våre lidenskaper? Hva får oss til å skjønne at vi lever et annet liv enn det vi egentlig ønsker? På et tidspunkt i denne historien møter Susanne og Oscar hverandre. Vil fortidens erfaringer hjelpe dem til å finne det de begge lengter etter?

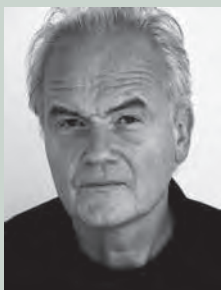
Ketil Bjørnstad
Ensomheten

379,-
9788203353307

Tilgjengelig som e-bok

KETIL BJØRNSTAD er pianist, komponist og forfatter innen mange sjangre, bl.a. av en rekke kritikerroste romaner.

Ketil Bjørnstads nye roman *Ensomheten* er en fortelling om kjærlighetens irrganger, om å våge å se seg selv. Hovedpersonene, Susanne Hvasser og Oscar Enger, er på hver sin måte deltagere i det vi for anledningen kan kalle ektefelleutroskap. Susanne som elskerinnen til Holger, og Oscar som nærmest maskinelt utro mot kona Mildred.

Hva er det ved denne formen for utroskap som trigger deg til å skrive en roman om det? Spør jeg forfatteren.

Når man leser at halvparten av norske ekteskap ryker, tror jeg man må se i øynene at dette ofte er relatert til utroskap. At mennesker ikke alltid føler at de har funnet den rette å dele livet sitt med. Det er jo et evig drama, dette. Ja, det er ikke uten grunn at verdens kanskje beste roman, Leo Tolstojs *Anna Karenina*, handler om nettopp utroskap. Jeg har vært innom dette emnet i flere av mine tidligere romaner, særlig i Victor Alveberg-trilogien. Men jeg opplever at ettersom man blir eldre, endrer perspektivet seg noe, og det blir mulig å se dette med utroskap fra en annen vinkel enn man gjorde tidligere. Derfor ville jeg skrive om det igjen.

Jeg tror jeg skjønner hva du mener, men si litt mer om akkurat det.

Det handler om det paradokset at man faktisk grovt sviker det mennesket som kanskje er ens beste venn. Nettopp derfor er det så underlig at utroskap er så alminnelig, og det skjer i alle miljøer. Jeg mener, selv om det er noe av det verste du kan gjøre mot et menneske, samtidig som det ligger et kolossalt moralsk fall i det, er det du kaller ektefelleutroskap en vanlig foreteelse i dagens samfunn. Derfor synes jeg det er interessant å skrive en ny roman om det.

Ja, utvilsomt. Men Ketil – du skriver ofte om personer som sårer hverandre, er det bare slik menneskene er? Er det så lett for oss å såre dem vi er glad i?

Det kan se slik ut. Og samtidig er det pussig å se hvordan vi lærer å forstille oss, hvordan vi nødvendigvis lyver for å skjule utroskapen, hvordan vi blir skuespillere og løgnere. Kanskje nesten daglig. Utroskapen oppleves autentisk for den personen som begår den, jeg mener, man føler at man lever fullt og helt når man lar seg styre av begjæret, det oppleves sterkt og levende, men konsekvensene blir at den som er utro, befinner seg utenfor den virkelige verden, ikke sant? Man holder jo noe viktig tilbake for omverdenen, ja, man kan jo ikke være ekte fortrolig med venner, for eksempel. Man kan ikke være seg selv fullt og helt i samværet med andre. Man kan fortsette

å leve i denne splittelsen lenge. Utroskap kan bli et mønster som fanger en.

Og hva med disse to i *Ensomheten*? Susanne og Oscar?

Ja, de er eksempler på akkurat det jeg sa: De lever i en slik splittelse i årevis. Redselen for å bli oppdaget ligger i dem hele tiden, men samtidig opplever de det som et sjokk når utroskapen endelig blir avslørt. Og plutselig ser de begge sannheten i det de har forårsaket, nemlig at det ligger noe utilgivelig i det for den som er sveket. Noe ugjenkallelig.

Hvorfor kaller du romanen for *Ensomheten*?

Nettopp fordi disse menneskene blir venneløse. Løgnen gjør dem ensomme. Det er noe rovdyraktig ved det å måtte lyve. Løgnen er fortærende. I tillegg tar et slikt forhold på si mye oppmerksomhet, tid og tanker.

Både Susanne og Oscar spiller i Oslo-filharmonien. Er utroskap typisk for musikkmiljøet, tror du?

Ja, det kan hende. Og jeg må skrive om et miljø jeg kjenner. Et orkester er som et lite speilbilde av samfunnet vårt, med mange ulike mennesketyper som lever sine liv utenfor orkesteret. For en musiker er utfordringen at man er mye borte, ofte på turne, og man opplever stadig nye konstallasjoner av mennesker. Samtidig driver man med noe som frembringer sterke følelser. Musikkstykkene som er lagt inn i handlingen, sier noe om dette.

Hm. Ja. Men hvem er Oscar Enger?

For meg er han en høyst nærværende mannsperson som jeg synes jeg kjenner. Han ønsker i utgangspunktet å leve et anstendig liv, men samtidig befinner han seg i en slags sjokktilstand. Han har løyet for alle i mange år, for barna og kona, men også for seg selv – og han har ikke fattet konsekvensene av det han gjør.

Kanskje har det noe med vår samtid å gjøre? Kanskje er ikke det å leve med én utvalgt et helt liv, optimalt for oss mennesker anno 2013? Jeg mener, vi er jo så grådige utsatt for inntrykk hele tiden?

Det er også en side av saken. Vi er blitt vant til å fortære hele tiden. Forbrukersamfunnet, ikke sant? Lykken er alltid et annet sted. For noen er puberteten langvarig. Noen blir aldri ferdig med den. He. He. Oscar er nok en slik mann, er jeg redd. Samtidig skjer det noe med ham underveis, og han får en ny innsikt.

Mia Bull-Gundersen er redaktør for norsk skjønnlitteratur i Aschehoug.

1 Skogsarbeiderdikt, 2 fabrikkdikt, 3 øydikt
– og 4 passord til poesien.

ADGANG TIL POESIEN

Du har trådt skogen siden førtisju, latt øksa gå, starta saga før jeg fødtes. Du har bygd ei ryggtafle der hogstflatene breier seg ut. Du har filt, og lært meg det samme: file, sage, kviste. Årene fyltes med bensin, kvae, saft. Motorblodet banket i takt.

Huden på hendene dine, som bark og fortsatt brune. Olje, rifter, sol, og sterke. Så sikre i sitt arbeid. Saga er skarp. Du reiser deg. Du filer flere ganger om dagen, og reiser deg. Etter et liv i skogen rydder du fortsatt plass til høyspentlinjene og filer, sager og reiser deg. Klar, spør du og trekker på deg hanskene. Jeg starter saga. Jeg nærmer meg, har årevis igjen.

Lars Haga Raavand
Skoggangssang

279,-
9788203354878

Tilgjengelig som e-bok

LARS HAGA RAAVAND debuterte i 2012 med samlingen *Hvalfall* som fikk svært gode kritikker.

Skoggangssang er Lars Haga Raavands andre diktsamling. Her skriver han om skogsarbeid – om menn med nyslippede motorsager og stivfrosne brødkiver, om kontroll av kjededrivhjulet og motorblod som banker i årene. Om to menn i skogen, tause og kalde. Om lukter av nyskåret kvist, om trær som reiser seg – og faller.

1

Fabrikken
 pustar meg
 i nakken. Pustar
 meg alltid tilbake til
 seg. Fabrikken vil ikkje sleppa. Seier: Du
 er skapt i mitt bilde. Og aldri skal
 vi skiljast. Eg er Orfeus, pustar
 Fabrikken. Seier eg er hans Eurydike. At han
 vil henta meg i helvete om så var. Eg
 skal følgja deg til bae sider av dødens
 breidd. Eg slepper deg
 aldri. Du er min Bendik, eg
 di Årolilja. Du må attende i
 Helheims hallar og henta meg
 fram frå dødens gløymsle hostar
 Fabrikken.

2

Lars Ove Seljestad
Storspring
 299,-
 9788203355202

Tilgjengelig som e-bok

LARS OVE SELJESTAD er ei tydeleg røyst i norsk samtidslitteratur. Han har skrive romanane *Blind*, *Frægd*, *Fjorden* og *Isberg*.

FABRIKKDIKT

Lars Ove Seljestad har eit betydeleg prosaforfattarskap som starta med romanen *Blind* i 2005. *Storspring* er hans debut som lyrikar. Dikta handlar om fabrikk og industrien som metafor, men også konkret om skiftarbeidet og sjølve produksjonsprosessen på eit smelteverk, og endeleg handlar diktet om nedlegging og utflagging av industriell produksjon fra Norge.

Dette er kraftfulle dikt. Frå første side har Fabrikken stemme, han er personifisert som i eventyr og fablar. Her er eit vell av lyriske virkemiddel og talemåtar frå bibel og epos til skillingsviser og folkelege rim.

(Bornholm)
 Reklame, Å kirke, september

COGITA TE MORTALEM

Tenk deg dødelig
 og et deg derfor rik
 prekestolen er en Clear Channel for sjørøvere
 Restaurant Gåsen er stengt
 med GEMÜTLICH HOFGARTEN
 Turismen er en død kannik over havet i Lund
 men fra Steff's Place alias Aakirkegrillen
 med sin tradisjonsrike sennep og ketsjup
 synes den vårgrønne steinen
 runder seg både en og flere ganger
 bukter seg oppunder takskjegget
 «grøn armagersandsten»
 går over i en «rustbrun skifer»
 på vei mot tårnets pakkhus i vest
 med dobbelte Lübeck-takker
 «sikre og kølige magasiner for
 kirkens lagre af fødemidler»
 pynta langs bakken
 med skrå eller rund bord
 et gammalt veikryss inne på øya
 mange gangmil fra havet
 elv, kirke, by: Åkirkeby
 nedblåst lønne- og lindelauv
 The best of Hello Kitty
 ønsker velkommen til Spar

3

Jo Eggen
Øydikt

279,-
9788203354908

Tilgjengelig som e-bok

JO EGGEN er anerkjent både som lyriker og gjendikter. Han fikk Språklig samlings litteraturpris i 2003. Hans forrige diktsamling var den kritikerroste *Stavkirkedikt* (2010).

Det er nærliggende å lese *Øydikt* som en fortsettelse av og utvidelse av Jo Eggens forrige diktbok *Stavkirkedikt*. Men så blir de noe mer, bokstavelig talt: de får større radius, også geografisk og i tid, og de får større omfang, de buler av stoff, de blir mer urene, de lar seg besudle av historien.

Øydiktene starter også med kirker, denne gang på Bornholm, men perspektivet er fra første dikt utvidet til å omfatte samtid – reklamespråk, samtidskritikk, det metafysiske og det historiske blander seg.

Arvestykke CCCLXXVI

Passord: Kairos

I kroppsmassen drifter gitter- og grenseceller fritt, de fyrer av sted etter sted, vil lekke ut til evigheten, bort fra livsverket, men jeg oppretter et nytt passord, kort og ubrytelig, beskyttet fra begynnelse til slutt av uendelighetstegnene:

∞ Kairos ∞

Fra antikken og inn i vår elektroniske tidsalder har passordet vært et adgangstegn for innvidde. Kairos, i betydningen 'det rette øyeblikk', står som tidsbegrep i både et motsetnings- og komplementærforhold til Chronos, den lineære tiden. Kairos er *nå*, men samtidig inngår det i en uendelig rekke øyeblikk. I sin niende diktsamling, og med nye «Arvestykker», tilbyr Torild Wardenær oss en inngang til poesien via 'det rette øyeblikk', inn mot den største av gåtene: tiden. Gjennom arven, som både er materiell og metafysisk, skapes en evighet i det levende. Sporene etter jordas levende historie går gjennom oss som er her nå, og de som kommer etter oss. Wardenær gir planter, insekter, spøkelseser, himmellegemer, sitt eget skjelett, trær og berg, fugler og mennesker en stemme som er utsatt, men også beskyttet, og i titteldiktet er passordet skrevet inn mellom evighetstegnene:

Torild Wardenær
Passord : kairos

279,-
9788203355226

Tilgjengelig som e-bok

TORILD WARDENÆR debuterte i 1994 med diktsamlingen *I pionértiden* som er blitt etterfulgt av seks bemerkelsesverdige samlinger, bl.a. *Paradis-effekten* (2004) og *psi* (2007). Hennes litterære produksjon spenner vidt og omfatter dramatik, essays og skjønnlitteratur for voksne og barn og gjendiktninger. Wardenær har mottatt flere priser for sine dikt.

Dramatikk er en noe underkjent sjanger innenfor norsk litteratur, men Arne Lygre er likevel i ferd med å finne seg en plass i vårt kollektive dramatikkminne ved siden

av Henrik Ibsen og Jon Fosse. TEKST Anette Therese Pettersen

ARNE LYGRE – EN MANN MED HENSIKTER

I 2005 omtalte Morten Borgersen (daværende teatersjef ved Den Nationale Scene) i et intervju en tendens innenfor norsk samtidsdramatikk som omhandlende «hun, han og en tredje person i sofaen». Uttalelsen så ut til å sette ord på en utbredt oppfatning som nok blant annet refererer til dramatikere som Jon Fosse og Arne Lygre.

Borgersen siktet antagelig i sitt utsagn til noen likhetspunkter som blant annet omhandler et poetisk språk, en tematikk som dreier seg omkring parforholdet/familien samt en anonymisering av karakterer gjennom å gi dem navn etter rollene de har til hverandre i det aktuelle skuespillet. Lygre har selv forklart i et intervju med *Aftenbladet* at han «forsøker bare å finne arketyriske navn, navn jeg ikke selv assosierer noe med. Navn uten heftelser».¹

Et av Lygres karakteristiske trekk er et episk aspekt som kommer til uttrykk gjennom en veksling mellom dialog og indre monolog hos karakterene, og balansekonsten mellom det skrevne og det iscenesatte har blitt Lygres kanskje fremste kjennetegn. Etter hvert blir det episke tydeligere i Lygres skuespill gjennom en mer kommenterende og analyserende tone. Karakterene kommenterer seg selv og situasjonen de står i, samtidig som de liksom «snakker handlingen videre». Lygre selv kaller dette hyperreplikker, og rent praktisk fungerer det som to fortellerperspektiv hvor en uthevet skrift representerer karakterene i en kommenterende funksjon. Slik legges all handling til talen, og dermed legger karakterene premissene for handlingen, samtidig som det blir uklart om det faktisk *skjer* eller om de fantasierer.

Utvidet perspektiv

Lygres tidlige skuespill preges av såkalte nære relasjoner; familie og parforhold. Men etter hvert er det som om blikket til Lygre heves, og ser man på Lygres forfatterskap, ser man at horisonten stadig utvides. Selv om vi som

regel oppholder oss innenfor et svært begrenset geografisk område, med få karakterer, er det som om verden hele tiden rykker litt nærmere. I hans tre første skuespill – *Mamma, meg og menn* (1998), *Brått evig* (1999) og *Skygge av en gutt* (2003) – er det familierelasjonen som står i sentrum med karakterer som Mamma, Pappa og Søs. Men når vi kommer til Lygres fjerde skuespill, *Mann uten hensikt* (2005), har det kommet en større distanse over karakternavnene: Peter, Bror, Kone etc. Fra den familiære måten å omtale noen på (Søs), har det endret seg til en mer distansert tredjepersonshenvendelse (Søster). Etter hvert som vi beveger oss igjennom Lygres skuespill, forflytter vi oss også ut til at verden har gått under, og Lygre trekker leseren tettere inn ved å kalle hovedrolleinnhaveren for Jeg. Dette videreføres i hans nyeste skuespill, *Ingenting av meg* (2013), med karakteren Meg.

Ordet fanger

I flere av Lygres tekster er det som om karakterene finner på dramaet underveis, som om det skulle være en improforestilling hvor ordet til hver enkelt fanger. Det hele minner om en slags barnelek hvor premisset er at det som sies er sant – en talens makt. Som leser/tilskuer ønsker man muligens at noe annet skal skje i de ulike scenene, eller man kan kjenne seg igjen i en situasjon. Men samtidig er man alltid utenforstående og trekkes aldri emosjonelt nært – man holdes på avstand. Slik blir også dramatikken, og dermed implisitt teatret, et sted hvor man kan presse grensene lengre enn i virkeligheten. Som leser/tilskuer testes også egne grenser gjennom dette.

Ensomhet og ubehag

I de tre første skuespillene til Lygre står ensomhet og svik sentralt, og man får inntrykk av at verden utenfor beveger seg i et tempo som ikke er tilpasset karakterene i Lygres univers. I *Mann uten hensikt* (2005) har karakteren Peter løst dette gjennom å grunnlegge sin egen by, samt konstruere en familie. Kritikken av det overfladiske og kyniske som vi finner i blant annet *Brått evig* (1999) er fortsatt tilstedeværende, men mer implisitt. Peter veksler mellom å være usympatisk og svak, og Lygre åpner her opp for flere fiksjonslag. I hans nyere skuespill – *Dager under* (2006), *Så stillhet* (2009), *Jeg forsvinner* (2011) og *Ingenting av meg* (2013) – er det derimot som om han i større grad utforsker situasjoner. Også disse preges av ensomhet, men særlig i *Så stillhet* opplever jeg som leser et større ubehag enn i de tidligere tekstene. Jeg føler meg mer medskapende, samt at mine egne grenser presses. Framfor å bryte med fiksjonen tydeliggjøres fiksjonen fra begynnelsen av – noe som paradoksalnok fører til at det føles virkeligere.

På sett og vis kan man si at Lygre med *Jeg forsvinner* kom tilbake til et univers befolket av «de tre i sofaen». Men sofaen er her et stort, eksistensielt rom hvor en apokalyptisk ser ut til å være i ferd med å utfolde seg. Med *Ingenting av meg* fortsettes på mange måter dette prosjektet, men denne gangen er det de destruktive kreftene inne menneskene snarere enn dem utenfor som er tema.

Forkortet og bearbejdet versjon av artikkel opprinnelig publisert i *Bokvennen* 3/2010

Anette Therese Pettersen har mastergrad i teatervitenskap fra universitetet i Oslo. Hun arbeider som kritiker, skribent og produsent.

¹ Intervju med Arne Lygre i *Aftenbladet* 20.10.2008, http://www.aftenbladet.no/kultur/932550/Dramatikeren_vender_tilbake_til_aastedet.html

En av Norges viktigste samtidsdramatikere kommer med et nytt skuespill. *Ingenting av meg* handler om to menneskers brått symbiotiske samliv. En kvinne og en yngre mann har nylig møtt hverandre. De befinner seg i en tom leilighet der de bygger seg et nytt liv og binder hverandre gjennom ord som avsondrer dem fra verden utenfor og alt som var før de møttes. Hun har forlatt mann og barn, han har en historie han ikke lenger vil forholde seg til.

Ingenting av meg er et skuespill om kjærlighet som illusjon og virkelighet – og om språkets makt og avmakt, om hvordan mennesker påvirker hverandre, og om hvordan man trekker seg unna for å skjeme andre fra sin egen måte å være til på.

Arne Lygre
Ingenting av meg

279,-
9788203354991

Tilgjengelig som e-bok

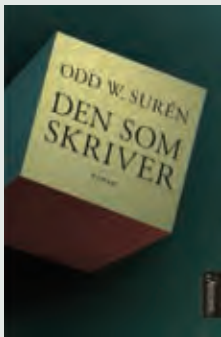
ARNE LYGRE ble tildelt Brageprisen i 2004 for sin prosadebut, novellesamlingen *Tid inne*. Romanene *Et siste ansikt* (2006) og *Min døde mann* (2009) ble også kritikersuksesser. Lygre debuterte som dramatiker i 1998 og har gitt ut åtte skuespill i bokform. Hans dramatik er oppført på en rekke scener over hele Europa og er oversatt til tolv språk.

«45-årige Arne Lygres storhet som dramatiker blir allt mer självklar för var pjäs.»

Lars Ring, Svenska Dagbladet, 12.05.2013

Odd W. Surén
Den som skriver

349,-
9788203355059

Tilgjengelig som e-bok

ODD W. SURÉN er romanforfatter, novellist, bokanmelder og humorist. Han er mest kjent for sine bøker om Tommy Kristoffersen og ble i 2002 tildelt Mads Wiel Nygaards legat for sitt samlede forfatterskap. Surén har fått flotte kritikker for sine bøker, ikke minst for romanen *Dødsmåter* (2006) og novellesamlingen *Adgangstegn* (2007). Han er også en svært anerkjent kritiker. Han fikk Norsk kritikerlags pris Årets kritiker 2012.

Den som skriver er en filosofisk og tankevekkende roman om et samfunn som har sine helt spesielle samfunnsklasser og oppgaver. Det er en bok om språk, skrift og virkelighet – både en framtidsfabel og en samtidsdiagnose.

Den som skriver TEKST Odd W. Surén

I min andre bok, novellesamlingen *Tyranner og tjenere*, som kom ut på Aschehoug i 1989, var det en novelle som het *Stol-leken*. Den handlet om mennesker som levde i en gruve og som åpenbart ikke hadde mye kunnskap om den øvrige verden. Det var noe med den teksten som fikk meg til å begynne på en novelle med et beslektet tema. Tittelen var *Riverne*, men jeg fikk aldri noen dreis på den teksten, selv om jeg forsøkte utallige ganger.

Jeg glemte den likevel aldri, og plutselig, en gang på senhøsten i 2011, slo det meg at den opprinnelige handlingen gikk i feil retning, og at det lå en helt annen historie og ventet på meg i det miljøet jeg hadde sett for meg. Slik ble *Den som skriver* til. Ytterst få elementer fra den opprinnelige novellen er til stede i romanen, og handlingen er en helt annen.

I romanen møter vi Corr. Han bor i Blokk, et sted med lys, ved grensen til Mørket. Menneskene i Blokk kaller seg Byggerne. De får alt de trenger fra noen de kaller Bringerne. Byggerne vet ikke om noe annet enn Blokk, men de har rudimenter av erfaringer fra en annen tilværelse, på et fryktelig sted som kaltes Ute. En gang i tiden døde alle de voksne, alle som visste noe om Ute, trolig ved kollektivt selvmord, og barna ble tilbake. En av dem, Gabar,

begynte å skrive ned alt som skjedde i Blokk, og alt de overlevende kunne huske at de voksne sa. Han fikk tittelen «den som skriver» og lærte en annen, Lor, skrivekunsten, slik at han kunne overta som «den som skriver».

Gabars Bok ble den første Boken, og den ble avsluttet slik av Lor: «Gabar var den som skrev. Lor er den som skriver». Fra da av var det alltid én i Blokk som kjente skrivekunsten og hadde den tittelen, og som skrev Boken. Og Boken ble til Bøkene, og de hadde i seg all kunnskap om livet i Blokk. Men én dag, i Corrs tid, skjer noe selv ikke Bøkene har forutsett: En mann kommer til Blokk fra Mørket. Da begynner Corr på Den lille Boken, om slikt som skjer og som ikke kommer med i Boken. Og Den lille Boken er identisk med romanen *Den som skriver*.

Corr er den tjuefemte i rekken med tittelen «den som skriver», men han føler seg ikke verdig til den. Han har en skikkelse som gjør ord tvilsomme, han er ikke velkommen blant Byggerne, og han begynner å forstå at han, som kjenner Bøkene, og som burde være den som kjenner Blokk aller best, ikke forstår Blokk, og minst av alle Byggerne. Men det skal vise seg at han har forstått enda mindre enn han selv trodde.

Ja

LITTERATURENS FJERDE DIMENSJON

Jan Kjærstad
Menneskets vidde

379,-
9788203355219

Tilgjengelig som e-bok

JAN KJÆRSTAD har i tillegg til sitt store og prisbelønte romanforfatterskap skrevet essaysamlingene *Menneskets matrise* (1989), *Menneskets felt* (1997) og *Menneskets nett* (2004), alle tre samlet i *Kjærstads matrise* i 2007.

DET KUNNE VÆRE fristende å betrakte Jan Kjærstads fjerde artikkel- og essaysamling som en fjerde vegg i det rommet han har fylt med tanker om litteratur gjennom drøye tretti år. Men siden et sluttet rom rimer dårlig med Kjærstads litterære ideer, burde samlingen heller kalles en fjerde dør. En fjerde stemme i en kvartett. I beste fall gir disse fire bøkene leseren et glimt av litteraturens ubegripelige fjerde dimensjon.

I tittleessayet spør Kjærstad om det er mulig å se for seg en darwinistisk litteratur, det vil si en skjønnlitteratur som, ikke minst formmessig, er preget mer av Charles Darwin enn av Sigmund Freud. Det er naturlig at forfattere har villet utforske menneskets dybde, skriver Kjærstad, men utfordringen nå ligger i å utforske menneskets vidde; det horisontale aspekt ved mennesket har for lenge stått i skyggen av det vertikale. Burde vi ikke være mer nysgjerrige på mennesket som et foranderlig vesen? Vi rommer alle flere identiteter – noe særlig de nye medier gir oss muligheten til å vise – og vi rommer alle spor av en utvikling som har vart i millioner av år. Samtidslitteraturen har til fulle vist hvilken rolle barndommen spiller for vår utvikling, men speiler den hvilken rolle tilfældighetene spiller? Er det mulig å skrive en plotløs roman?

For å hente ideer til denne lengste teksten i boken reiste Kjærstad til England:

Jeg befinner meg et par mil sørøst for London. Jeg har tatt toget fra Victoria Station til Bromley South, buss videre til Downe Village. Derfra er det bare en kort spasertur til Down House, stedet Charles Darwin kjøpte i 1842 og som han bodde på livet ut, i 40 år. Her har jeg nå funnet frem til den sirkelformede «sandstien» Darwin anla i utkanten av eiendommen – senere har man kalt den Darwins «tenkesti». Jeg kan ikke forestille meg en mer perfekt location for å baske med den problemstillingen jeg har i hodet.

Freud og Darwin. Hvorfor vet jeg så mye om Freud og så lite om Darwin? Hvorfor tok det meg så lang tid å komme til Down, til Darwins hus? Jeg var knapt fylt tretti før jeg hadde sett begge Freuds «kontorer», både det i Wien og det i London. Jeg har lest flere av Freuds hovedverker, pluss et knippe av hans kasus-historier, men ingenting – for nå – av Darwin. Hvorfor denne somlingen med Darwin? Representerer Darwin en historie med mindre appell? Er den for komplisert? Er jeg redd for Darwin?

Som vanlig beveger Kjærstad seg høyt og lavt i tekstene. Han skriver om hva et leksikon aldri kan få med ved å ta for seg oppslaget om popgruppa The Hollies, han spør en videreføring av sci-fi- og idéromanen, han skriver om umuligheten av å kåre en norsk litterær kanon, og han forsøker å vise sammenhengen mellom Hjortefot og glassperlespillmesteren Josef Knecht.

Også denne samlingen bringer et knippe entusiastiske lesninger. Kjærstad seiler gjennom Herman Melvilles hvalstinne *Moby Dick*. Han nyter langsomheten i Henry James' *Portrett av en dame*. *Magikeren* av John Fowles er for Kjærstad en av etterkrigslitteraturens mest originale kjærlighetshistorier, og *Usynlige byer* av Italo Calvino foregriper nettet og den virtuelle byen. Hva er genistrekken i *Midnattsbarn* av Salman Rushdie? Og er Haruki Murakami på sporet av en ny kausalitet i *1Q84*?

Jan Kjærstad skriver om kunst (Håkon Gullvåg), om kritikk (av Karl Ove Knausgård og Peter Høeg). I en mer samfunnsorientert avdeling diskuterer han de intellektuelles rolle i dagens Norge, og fire artikler gir synspunkter på den skjellsettende 22. juli-hendelsen.

Kjærstad har alltid vært opptatt av «litteraturens økologiske system», og i bokens siste del skriver han om oversetternes uvurderlige betydning, om det nødvendige samspillet mellom forfatter, leser og anmelder, om vår avhengighet av svensk litteratur (tross unionsoppløsningen), om forfatterens sjenanse når Nasjonalbiblioteket går til innkjøp av manus, og til slutt om et mysterium som har opptatt norsklærere til alle tider: Hvordan få elever til å lese?

Kanskje ble jeg en leser fordi jeg så en norsklærer gråte. I en time, under arbeidet med en tekst, ble min norsklærer så grepet at han måtte snu seg bort og tørke bort tårene. Kanskje var det å stå der og grine en mer virkningsfull undervisning enn alt annet han sa og fant på. Iallfall forsto jeg brått hva litteratur kunne gjøre med et menneske, hvor dypt den kunne nå. Litteratur var ikke bare tolkning, litteratur var eksistens.

Mye tyder på at Geir Gulliksen ikke har tvilt så mye som hans åpne og spørrende sakprosa skulle tilsi. Men om hans tvil er retorisk, får vi svar på her, eller kanskje ikke? TEKST Benedicte Treider

DEN UTVILSOMME TVILEREN

JEG VET IKKE hvorfor, men det er fristende å stille akkurat deg de største spørsmålene, Geir Gulliksen, etter å ha lest mange av bøkene og artiklene dine er det som om jeg tror du kjenner Svaret med stor S. Jeg tror ikke bare du kan svare meg på hva Meningen er, men på hva meningen med *mitt* liv er. Likevel, jeg skal spare deg for Spørsmålet og nøye meg med: Hvorfor skriver du?

«Det som står igjen, er at behovet for å skrive – og behovet for å lese også – springer ut av et ubehag over meg selv.»

Jeg trodde lenge at jeg skrev for å bli en annen. Jeg har hatt en så sterk tro på at litteraturen skal gjøre en selvforvandling mulig. Det gjelder både som skrivende og lesende, har jeg tenkt, at vi bruker litteraturen til å oppdage noe annet i oss selv, utvide vårt eget register. Men mer enn det også – så lenge jeg kan huske har jeg ønsket å kunne bli en HELT ANNEN, en som ikke finnes ennå, en jeg ikke er i stand til å tenke meg. Jeg ser det går igjen i mange av artiklene mine, en voldsom tro på at det

må være mulig å bli en annen. Men nå lurere jeg på om jeg tok litt feil, eller veldig feil, at det kanskje handler om noe annet, at det handler om det jeg ikke ville, det jeg alltid var imot. Det handler kanskje bare om å bli seg selv, likevel. Så har jeg kanskje skrevet for å prøve å bli den jeg alltid har vært, uten at jeg visste om det selv. Men forhåpentligvis skriver jeg også for å forløse det i meg selv som er mest levende. Det som står igjen, er at behovet for å skrive – og behovet for å lese også – springer ut av et ubehag over meg selv. Eller verden, da. Men det går faktisk ut på det samme.

Den nye boka med tilnærmet samlet sakprosa er på mer enn 600 sider, og den inneholder 117 artikler og essays skrevet de siste 24 årene. Hvordan vil du at leseren skal nærme seg boka?

Jeg synes ikke det er så mange artikler, egentlig trodde jeg at jeg hadde skrevet enda flere. Men jeg har nok glemt en del tekster, og noen har jeg rett og slett ikke funnet igjen. De siste årene har jeg skrevet mer og mer, ser jeg. Av en eller annen grunn har desperasjonen eller hva det er, behovet for å diskutere litteraturen og livet og alt sammen, bare økt. Boka er ordnet omvendt kronologisk, slik at de nyeste artiklene kommer først. Dermed er det mulig å lese forfra.

Geir Gulliksen
Kan vi gjøre det igjen
 Samlet sakprosa

399,-
 978820335489

Tilgjengelig som e-bok

GEIR GULLIKSEN debuterte som forfatter da han var 22 år gammel, i 1986, og nesten like lenge har han skrevet artikler om litteratur. I tillegg til å virke som romanforfatter, poet, barnebokforfatter og dramatiker, har han gjort seg bemerket som forlagsredaktør og en kontrær entusiast på litteraturens vegne. Han har skrevet artikler om romanforfattere og poeter, om hvordan dikt kan brukes og om skjønnlitteraturens betydning for hvordan vi forstår oss selv, om virkelighetsfascinasjon og litteraturhat, om teater og politikk, og om tommelfingerregler og forleggeri. I *Kan vi gjøre det igjen* foreligger en nesten komplett samling av hans sakprosa.

Det jeg har skrevet de tre siste årene, utgjør en egen bok, en slags bok i boka. Men alt er skrevet av en som er uenig med seg selv. I begynnelsen visste jeg det ikke, men nå er det lett å se. Boka kan selvsagt også leses stykkevis og tilfeldig, én og én artikkel. Det går an å se nøyere på noe og kaste det andre fra seg, omtrent som når man roter i andres skuffer. Eller sine egne.

Det kommer ganske klart fram i boka at måten du tenker om litteratur på, har gjennomgått ulike vendinger, hvordan vil du karakterisere disse vendingene? Jeg var tidlig opptatt av virkelighet og virkelighetsfascinasjonen i litteraturen. Jeg mente at det i alle gode tekster lar seg gjøre å påvise konkrete passasjer som er mer ladet enn andre, og at dette har med konkrete erfaringer å gjøre. Derfra ble det interessant å diskutere sakprosa versus skjønnlitteratur. Her til lands var den diskusjonen politisert og forenklet. Det får være opp til andre å avgjøre om jeg var i stand til å nyansere den slik jeg ønsket.

Og senere? Igjen og igjen har jeg kommet tilbake til ordet «innlevelse». Hva betyr det? Vi tenker ofte at det å lese gjør det mulig å leve seg inn i en annen, i andres erfaringer. I hvilken grad vi gjør det, og i hvilken grad vi drar med våre egne erfaringer og ser på dem gjennom andres språk, andres erfaringer – har jeg prøvd å forstå, forhåpentligvis på en mer konkret måte enn jeg er i stand til å forklare her.

«Jeg trodde lenge at jeg skrev for å bli en annen. Jeg har hatt en så sterk tro på at litteraturen skal gjøre en selvforvandling mulig.»

Det siste, eller første, handler om kjønn. Da jeg debuterte som forfatter, var det et akutt spørsmål for meg: Hvem er jeg, hvis jeg må være mann? Og det var en avgjørende vending for meg å skrive om dette igjen i 2010, i essayet «Se min kjole». Jeg har vært ubekvem med å være mann, men jeg ville nok vært like ubekvem med å være kvinne, så det handler mest om begrensningene, om det å føle seg innestengt i seg selv, i verden. Nå skriver jeg mer og mer om kjærlighet, tror jeg, om hvordan vi forstår oss selv gjennom den andre.

Artiklene dine framstår gjerne som åpne, utforskende og spørrende, det er som om tvilen er en ledetråd gjennom boka. Hvordan ser du på tvilen, hvordan bruker du tvilen, hva er viktig med tvilen?

Tvilen er en grunntilstand, tror jeg. Men jeg har jo sterke meninger. Og kanskje nettopp fordi jeg har sterke meninger, er det viktig å gå imot meg selv, åpne meg opp. Jeg identifiserer meg ikke så veldig med meg selv, for å si det sånn, jeg identifiserer meg lett med andre.

Og når jeg skriver om andre, om andres bøker, er det vel også et forsøk på høflighet ikke å være altfor bastant. Men jeg er ganske bastant, altså, om og om igjen, så når jeg prøver å ødelegge litt for meg selv, føles skrivingen mer levende.

«Jeg har vært ubekvem med å være mann, men jeg ville nok vært like ubekvem med å være kvinne, så det handler mest om begrensningene, om det å føle seg innestengt i seg selv, i verden.»

Du har lenge skrevet mye om både den dokumentariske og selvbiografiske vendingen i skjønnlitteraturen, er det en ny vending du ser komme der framme?

Det mente jeg i 1996. Eller mente jeg det? Jeg prøvde å utforske det standpunktet, i hvert fall. Nå er jeg sterkt imot å se på den såkalte selvbiografiske vendingen som noe *nytt*. Jeg minner om Dante, om Augustin, om Marguerite Duras eller om Camilla Collett, for den saks skyld. Jeg tenker vel heller at det er en grunn til at vi skriver og leser, og den grunnen er alltid selvbiografisk, for å si det sånn. Men tenk på det: Samtidig som en liten gruppe kunst-intellektuelle diskuterer nye former for dokumentarisme og selvbiografiske vendinger, hengir enorme mengder lesere seg til fantasy. Dante var jo stor der også, forresten. En slags dokumentarisk fantasy. Jeg burde heller skrevet mer om fantasy, om behovet for å lese om andre verdener. Men det har jeg ikke fått til. Ikke ennå, i hvert fall.

Jeg tør ikke å spørre deg hva meningen med mitt liv er, men jeg kunne spurt deg, hva med ditt? Siden jeg ikke tror du ville svare, fordi slike svar er umulige, spør jeg deg ikke. Likevel, når jeg tenker meg om, kunne du kanskje svart: kjærlighet, det å elske, men det går det ikke an å skrive ned her, det ville blitt stående så nakent og alene i en slik sammenheng som denne, men uansett passer det bra å slutte med det, ettersom din nye bok starter der, med kjærlighet, med det å elske.

Å være i stand til å elske noen er vel det viktigste for alle? I hvert fall er det slik for meg, og det er viktigere nå enn noen sinne. For en stund siden var det en som sa om bøkene mine at jeg skriver «nært livet», og det ble jeg glad for, ikke bare fordi det ligner på noe Alfred Kazin skrev om D.H. Lawrence, at hans bøker var «åpne mot livet», men fordi dette er enda viktigere for meg enn før, at det jeg skriver skal være åpent mot livet, mot det levende, mot det som er aller mest levende i meg selv. Det kan høres naivt ut å si det. Men det er ikke naivt, det er faktisk helt nødvendig.

Benedicte Treider er redaktør for norsk skjønnlitteratur i Aschehoug

Bli Bridget Jones noen sinne voksen? Er hun gift? Har hun barn? Har hun kontroll på vekta? Har hun klart å slutte å røyke? Det snakker vi om, vi to Aschehoug-redaktører der vi er på vei til mottakelse for å møte selveste Bridget – nei, Helen Fielding, selvsagt. For Fielding har skrevet ny bok om Bridget Jones og verden venter i spenning. **TEKST Synnøve Tresselt og Gunn Reinertsen Næss**

BRIDGET IS BACK!

Hvem husker ikke *Bridget Jones' dagbok*, og *Bridget Jones: På randen*? Helen Fielding innledet hele chick lit-bølgen i siste del av nittitallet med fortellingene om den vimsete og herlige Bridget. Bøkene solgte som varmt hvetebrød, og filmene har gått sin seiersgang verden over. Nå er det bokmesse i London og forleggere, agenter og forlagsfolk stimler spente og forventningsfulle mot mottakelsen hjemme hos Fieldings agent. Alle lurte på det samme: Når kommer boka, og hva handler den om?

Vi går noen runder rundt kvartalet for ikke å komme for tidlig, for det passer seg vel ikke? Vi er i et av Londons aller mest eksklusive strøk, The Royal Borough of Kensington and Chelsea. Vi spaserer forbi høye, blanke, sortmalte smijernsgjerder og imponerende porter, der huseierne har parkert sin Rolls Royce, Bentley, Porsche eller Jaguar i gata. På den andre siden ser vi en pent antrukket dame vandre langsomt rundt mens hun helt sikkert slår i hjel tida, akkurat som oss. En vakker gammel mursteinskirke ligger tilbaketrukket i et parkanlegg hvor alle porter har hengelås og skilt med de høyst begrensede åpningstidene og strengt beskjede om at hunder har iallfall ikke adgang! Vi har peilet inn det fornemme huset vi skal til, The Boltons nummer 8, en vakker, klassisk Londoneiendom, et smalt, flere etasjer høyt blendahvitt hus med svarte karmen, og med en forhage som

gartneren må ha lagt hele sin sjel i. Nå skjønner vi hvor de fete forskuddene blir av, filosoferer vi på vei ned trappa til underetasjen, til den sagnomsuste og aldrende agenten Gillon Aitkens kombinerte arbeidsrom og bibliotek. Der er det varmt. Bøker fra gulv til tak. Langbente ungjenter serverer vin og samtale surrer høylytt blant gruppene med mennesker.

«Hello, how do you do? I'm Helen Fielding», hilser den vevre, blonde kvinnen, enkelt og elegant kledd i kort, hvit kjole, gullkjede og skyhøye hæler. «I remember Oslo so well, I just adore Theatercafeen!» Ja, for på slutten av nittitallet var hun i Norge to ganger, hun elsket Hotel Continental og Theatercafeen spesielt – som den storrøykeren hun var, syntes hun det var så sjarmerende med den tungt nikotingule takhvelvingen i den ærverdige Wienerkaféen. Vi kaster oss ut i det: «Gratulerer med ny bok, Helen! Når kommer den? Hva handler den om?» Fielding får et litt plaget uttrykk i ansiktet, sier noe om «not quite finished,» så smiler hun høflig, «oh, I see someone I should meet,» og beveger seg ubesværet videre til neste gruppe. Hm. Vi slår av en prat med en dansk kollega, en svensk redaktør kommer til, vi hilser på en ungarsk agent, smiler, vinker og nikker til den engelske forleggeren Dan Franklin, nipper til den søte hvitvinen, spiser noen chipsflak (vi er sultne etter å ha tråkket rundt på bokmessa i London

hele dagen, med nye møter hver halvtime), prøver å holde i gang en samtale med en japansk forlagsarbeider som ikke er veldig stiv i engelsk – og vi er ikke så stive i japansk – før vi flykter ut i frisk luft en liten stund, i en fantastisk idyllisk bakhage fylt av fuglekvitte og blomsterarrangementer signert den helt sikkert svindyre gartneren.

Vi ser på hverandre, det ble sagt der inne i mengden at Helen ikke vil fortelle hva boka handler om ennå, at hun gjerne vil skrive i fred og ro uten påvirkning fra noen. Vi legger om taktikken, går tilbake til mylderet og kaster oss ut i det igjen: «When will you come to Oslo, Helen, to Theatercafeen? You loved the reindeer steak you had there, right?» Der kom det ekte smilet, der kom begeistring: «Oh, yes, I did, and I'd love to come! Please invite me! I'll just finish my new book, it won't take long I think and I'll be there before you know it! Say hello to lovely Oslo!»

Snart er hun her, Helen Fielding. Og se opp for Bridget. Eller er det Mrs Darcy? Uansett – det skulle ikke forundre oss om Bridget er like svimete, sjarmerende og smålubben som alltid. En fødsel eller to gjør jo ikke akkurat underverker for vekta. Vi gleder oss til å møte deg igjen, Bridget!

Synnøve Tresselt er redaktør for oversatt litteratur i Aschehoug. Gunn Reinertsen Næss er sjefredaktør for oversatt litteratur.

Helen Fielding
Mad about the boy

369,-
9788203219382

Oversatt av Torleif
Sjøgren-Erichsen

Tilgjengelig som e-bok

HELEN FIELDING, britisk journalist og forfatter, oppnådde stor internasjonal suksess da hennes populære avisspalte i The Independent om den lett nevrotiske Bridget Jones ble bok. *Bridget Jones' dagbok* ble et fenomen verden over. Også fortsettelsen, *Bridget Jones: På randen* ble en bestselger, og begge bøkene er filmet. Fielding debuterte med romanen *Cause Celeb* og har også skrevet *Olivia Joules hyperaktive fantasi*.

A WALK DOWN MEMORY LANE

NYTTÅRSLØFTER

Jeg skal ikke:

- Drikke mer enn 14 alkoholenheter i uken
- Røyke
- Sløse bort penger på pastamaskiner, iskremmaskiner eller andre kulinariske innretninger som aldri vil bli brukt uansett, uleselige bøker av høytravende forfattere som bare står i hylla for å imponere, eksotisk undertøy - bortkastet pga. ingen kjæreste
- La ting ligge og flyte i leiligheten, i stedet innbille meg at andre kan se meg hele tiden
- Bruke mer enn jeg tjener
- La innkurven flomme over
- Falle for noen av følgende: alkoholikere, arbeidsnarkomane, forpliktelsesvegrere, menn som er gift eller har kjæresten, kvinnehatere, psykopater, mannssjåvinister, følelsesmessige evnukker, snyltere, seksuelle avvikere
- Hisse meg opp over mamma
- Miste fatninga pga. menn, i stedet opptre kjølig og likevektig som suveren isdronning
- Forelske meg vilt i menn, i stedet etablere modne forhold basert på grundig vurdering av personlige egenskaper
- Baksnakke folk, i stedet være positiv til alle
- Være besatt av Daniel Cleaver (patetisk å sverme for sjefen som en annen Miss Monnypenny)
- Sture over ikke å ha kjæreste, i stedet tilstrebe likevekt og sikkerhet og styrke bildet av meg selv som helstøpt kvinne, som klarer seg utmerket uten kjæreste (sikreste måte å få seg kjæreste på)

JANUAR-DESEMBER. ET SAMMENDRAG.

- 3836 alkoholenheter (Lg)
- 5277 sigaretter
- 11 090 265 kalorier (motbydelig)
- 2457 fettenheter (omtr.) (avskyelig idé på alle måter)
- Samlet vektøkning: 32,2 kg
- Samlet vekttap: 32,5 kg (Sg)
- Antall riktige lotteritall: 42 (Sg)
- Antall uriktige lotteritall: 387
- Antall skrapelodd kjøpt totalt: 98
- Skrapeloddgevinst totalt: 110 pund
- Skrapeloddoverskudd totalt: 12 pund (Yahoooooooooo! Har danket ut systemet og har samtidig støttet gode saker i ekte velgjørerstil)
- 1471 oppringninger (et anselig antall)
- 1 Valentin-kort (Mg)
- 33 julekort (Mg)
- 114 bakrusfrie dager (Mg)
- 2 kjæresten (men den ene bare seks dager så langt)
- Hyggelige kjæresten: 1
- Antall nyttårsforsetter holdt: 1

Alt i alt et år med
upåklagelig fremgang!

– Det er nesten umulig for en utenlandsk krimforfatter å slå igjennom i Norge, sa Jussi Adler-Olsen da han var på norgesbesøk. Her forteller han om suksessen i et land med allerede sterke krimnavn som Jo Nesbø og Gunnar Staalesen. Så langt har Adler-Olsens bøker solgt i rundt 400 000 eksemplarer her til lands. TEKST Mette Solberg Fjeldheim FOTO Phillip Jørgensen

DEN DANSKE KOMETEN

JUSSI ADLER-OLSENS bøker om Avdeling Q er Danmarks mest leste krimserie, de er solgt i mer enn 1,5 millioner eksemplarer. Internasjonalt har salget rundet åtte millioner. Serien utkommer i 42 land. *Kvinnen i buret*, den første boken om Avdeling Q, utkom på norsk høsten 2009. Så fulgte *Fasandreperne* og *Flaskepost fra P*, som ga forfatteren prisen for Årets beste danske spenningsroman,

Læsernes Bogpris og Glassnøkkelen 2010. For *Journal 64* fikk Adler-Olsen den prestisjefylte prisen De Gyldne Laurbær. *Marco-effekten* er den femte boken i serien om Carl Mørck, Assad og Rose.

Alle bøkene skal bli film. *Kvinnen i buret* med Nikolaj Lie Kaas i hovedrollen som Carl Mørck og med Fares Fares som assistenten Assad har premiere 25. desember.

JUSSI ADLER-OLSEN ER akkurat ankommet Norge, og vi har satt oss på hans norske redaktørs kontor. På bordet er to glass med vann med bobler, mellom oss ligger min iPhone og tar opp samtalen, trygt og godt plassert på toppen av hans siste thriller, *Marco-effekten*.

Her sitter vi og prater om bøker, inspirasjon, lesere, bransjen og karakterene hans. Tiden flyr. Opptakeren får med seg alt. Den tidligere danske sjefredaktøren og forlagssjefen snakker engasjert og svarer på alle mine spørsmål og mer enn det. Han er godt fornøyd med sitt norske boksalg, nettopp fordi det er så vanskelig å slå igjennom her, mener han. Gjennom hele 2012 har hans bøker ligget på bestselgerlistene, og salgssuksessen har fortsatt langt inn i 2013.

Hva tror du er grunnen til din suksess i Norge?

– Jeg streber etter «the missing voice». «The missing voice» er leserens fantasi, og det er det viktigste. Dét er hemmeligheten. Det er så mye som skal til for å få tak i en leser. Jeg tror det universelle ved det jeg skriver om, også kan ramme nordmenn.

Hvordan tror du selv du har fått så sterkt grep om leserne?

– Leserene har lite tid til rådighet. De leser i sengen, og har kanskje bare et kvarter hver kveld til rådighet. Mitt kriterium er derfor å frarøve dem nattesøvnen. Får du til det med kona, smitter det over på mannen. Så da har du dem begge.

Hva har inspirert deg?

– Erlend Loe er min yndlingsforfatter, sier Jussi. Han legger til at Erlend Loe er god til å appellere til leserens fantasi. Jeg aner en viss inspirasjonskilde derfra. Det karakteristiske med Jussi-Adler-Olsens thrillere er at han bruker mye humor.

– Som ung leste jeg tegneserier og illustrerte historier. Dette trigget meg tidlig. Verden var så stor. Da jeg var tenåring, hadde jeg lest mine første bøker av Steinbeck og Dickens. De to kunne noe, de kunne plots, det sosiale og hadde humor. I tillegg har han lært mye av å se film. *Suspens*, *point of view* og det å klare å kutte scener i tide, er noe han mener å ha fått med seg fra filmverdenen.

Hvor får du idéene fra?

– Jeg leser aviser, men jeg skriver aldri om aktuelle saker. Det er uinteressant, synes jeg. Journalisten kan kun skrive facts. Forfatteren, imidlertid, kan fortette: Hva er det som *kan* komme til å skje? Hva er den tredje mulighet? Dét, og gode locations, er viktig.

Jeg skriver om tiden vi er i, før den er kommet. For eksempel skrev jeg *Kvinnen i buret* før Natasja Kampusch-saken. Nå, med *Marco-effekten*, har jeg skrevet om bankverdenen før det skjer – og én måned etter at boken ble utgitt i Danmark, hendte en større bankskandale.

Historien til karakterene dine er jo en historie i seg selv. Fortell litt om det.

Serien om Avdeling Q er den lengste kriminalhistorie som noen sinne er skrevet. Alle bøkene er kapitler

i denne fortellingen. Først skrev jeg Carl, Assad og Roses historie. Jeg måtte planlegge: Når kan jeg avsløre dem? Når er vi inne i hodet på dem? Fra starten av har disse tre karakterene vært helt levende for meg. Jeg avslører dem, litt etter litt. Det handler om å hindre forbrytelser i siste liten, ikke om å oppklare dem.

Måten de spiller sammen på, interagerer, kan lynraskt bli en klisjé. Det må ikke skje. Derfor må du gi dem flere hemmeligheter, som gjør at de ikke er én person, men mange. Jeg måtte også introdusere kaos, anarki: dette er Rose. Alle tre karakterer kan skifte roller, hele tiden. De skal alle ha ansvar for sine egne personligheter. Alle ti bøker skal være skrevet forskjellig.

Er leserne dine viktigere for deg mens du skriver, enn det karakterene dine er?

– Ja, det tror jeg. Leserene er mine beste venner *mens* jeg skriver. Ikke alltid etter. Adler-Olsen ler litt. – Jeg tror leseren er mer viktig for meg enn karakterene, generelt sett. Men det avhenger av hvor jeg er i prosessen.

Min kone er min første og beste leser. Det verste hun kan si til meg, er at hun ikke følte noe for karakteren min. Det betyr at jeg må skrive om det hele.

Er det sider ved deg som speiles i karakterene dine?

– Det er en viss interaksjon mellom meg og Carl. Han har sider ved seg jeg skulle ønske jeg hadde. Han røyker og sitter med beina på bordet. Jeg har sluttet å røyke for mange år siden, men jeg skulle gjerne sitte mer med beina på bordet. Så det lar jeg Carl gjøre – men så kommer Assad og Rose og forstyrrer.

Har du noen gang havnet i debatt om det du skriver om?

– Da *Journal 64* ble utgitt, var det noen som måtte svare for hvordan slike overgrep som jeg beskriver i boken, kunne skje. Det ble en skikkelig debatt. Journalister intervjuet noen av de kvinnene som fortsatt lever. På den måten trer jeg virkelig inn i debatten.

Og når man har lest *Marco-effekten*, går man ikke bare forbi en tigger uten å tenke en ekstra gang. Mange ganger skal du ikke gi, for det kan være mange kriminelle elementer i det. Med det å føle noe, kjenne empati, når du går forbi – dét vil jeg veldig gjerne at skjer.

Hva tenker du om bransjens fremtid?

– Dere er veldig heldige i Norge. Dere har deres fastpris-system – det skal dere holde dere til. Hvis man ønsker å ha et bokhandlersystem, skal man bevare de faste prisene. I Danmark har vi ikke fastpris – og hver uke forsvinner en eller flere bokhandlere. Når det gjelder e-bøker, er min største bekymring piratkopiering. Jeg er ikke imot fremskritt, men fremtiden skal ikke styre oss – vi skal styre den.

Mette Solberg Fjeldheim er markedsansvarlig for skjønnlitteratur og dokumentar i Aschehoug.

Rhidian Brooks roman *Etter ildstormen* er lagt til et nærmest glemt kapittel av vår historie: den britiske sonen i Tyskland i 1946. Utgangspunktet – en engelsk familie som deler hus med en tysk familie bare ett år etter den annen verdenskrig – er basert på forfatterens egen familiehistorie, og ikke minst på en unik og svært uvanlig beslutning som ble fattet av hans egen bestefar. Her forteller forfatteren om bakgrunnen for sin roman. TEKST Rhidian Brook

Å leve med fienden

I 1945 BLE et slagent Tyskland inndelt i fire soner – en britisk, en amerikansk, en fransk og en russisk. Det ble sagt at franskmennene fikk vinen, amerikanerne fikk utsikten og britene fikk ruinene. En stund var ingen sikre på hvordan Tysklands fremtid ville se ut. Enkelte tvilte på at det noensinne ville bli et land igjen. De britiske, franske og amerikanske sonene ble slått sammen til det som ble Vest-Tyskland i 1948, mens russerne beholdt kontrollen over sin sone og kalte den Øst-Tyskland. Den kalde krigen var allerede i ferd med å bli et faktum. Denne perioden skulle snart bli skildret i Carol Reids filmer og Le Carres romaner.

Men like før alt ble iskaldt *noir* og befolket av spioner, var det en tid som kan beskrives som helt eksepsjonell (en periode som merkelig nok er underrepresentert både i litteraturen og i historien). I denne perioden skulle okkupasjonsmaktene ta fatt på den massive oppgaven med å gjenreise et smadret land og rehabilitere et ødelagt folk, samtidig som man skulle prøve å ta et oppgjør med deres forbrytelser. Hvordan skal man veie behovet for tilgivelse og rettferdighet opp mot ønsket om hevn og straff?

Britene sto overfor en spesielt tung oppgave, ettersom deres sone omfattet de raserte industriområdene i Ruhr og havnene i Hamburg og Bremen. Det var ikke bare ruiner å ta hånd om, men også flyktninger: Hundretusener av fordrevne mennesker som prøvde å ta seg hjem eller som var på flukt fra russerne, flommet inn i et område der det allerede var mangel på mat og boliger. Som om ikke det var nok, skulle vinteren 1946–47 bli århundrets kaldeste og hardeste. Tusenvis av britiske familier skulle komme til Tyskland for å bli gjenforent med ektemenn og fedre som arbeidet med gjenreisningen, og den britiske regjeringen tok dermed en hard beslutning: «Tyske hus vil bli rekvirert til bruk av britiske familier, og de eksisterende beboerne må kastes ut.»

Det er dette direktivet – at beboerne skulle «kastes ut» – som danner utgangspunktet for min roman, men det som først og fremst inspirerte meg, var den usedvanlige og (så vidt jeg vet) enestående beslutningen fattet av min bestefar, oberst Walter Brook, sensommeren 1946. Han var på dette tidspunktet guvernør i en av Hamburgs forsteder. Det hadde falt flere bomber over Hamburg i løpet av en eneste helg enn det gjorde over London

i løpet av hele krigen. Han hadde ansvaret for å finne boliger til flyktingene og gjenoppbygge den ødelagte infrastrukturen. Han trengte en bolig til seg og sin familie, men etter at han hadde vært på befarings til et av de store herskapsbusene ved Elbens bredder – eierne var en velstående forretningsfamilie – foreslo han en annen ordning. I stedet for å kaste den tyske familien på dør – et ektepar med to barn – besluttet han at huset var stort nok til å romme både dem og hans egen familie.

Min bestemor og deres tre barn (deriblant min far) var på dette tidspunktet underveis til Tyskland om bord i et ombygd tysk troppeskip. Skipet var fullt av spente og skeptiske koner og barn som lurte på hvordan det ville bli å stå ansikt til ansikt med de forhatte og fryktede tyskerne. For å forberede dem på livet i et nytt land, hadde britiske myndigheter distribuert en liten bok med råd, *Å flytte til Tyskland*, og denne var full av håpløst utilstrekkelige generaliseringer og fordommer: «Ikke snakk med tyskere for å være hyggelig. Opptre korrekt og verdig avmålt til enhver tid. Tyskere ser kanskje ut som oss, men de er ikke så like oss som de ser ut til.»

Alle bange anelser de måtte ha hatt, ble straks knust ved ankomsten til Hamburg. Deres første møte med de tidligere verdenserobrende tyskerne var i form av mennesker som hang fra jernbanebroene med lange kjepper i et forsøk på å pirke løs noen kullbiter fra passerende vogner, omstreifende barn som karete til seg det de kunne finne, og britiske soldater som kastet rasjoner fra togvindue til kvinner på desperat jakt etter mat. Dette var et fullstendig slagent land, og befolkningen, som de en gang hadde vært så redde for, var blitt tvunget i kne.

Min bestefar tok imot sin familie på Damtor jernbanestasjon, der glasstaket var knust. Han kom i sin Mercedes 540K (samme type som de tyske toppene hadde kjørt). Det ble en følelsesladet gjenforening, for mine besteforeldre hadde ikke vært ordentlig sammen på flere år, men gleden ble dempet av den første kjøreturen gjennom Hamburg og synet som møtte dem der. Så langt øyet kunne se, var det knapt en eneste bygning som fremdeles sto. De få som ikke hadde rast sammen, sto med avrevne fasader og så ut som dukkehus, og beboerne fremsto som dukker som ble åpenbart for all verden. Svarte kors som markerte uavhentede lik, stakk opp fra ruinmassene. Hele landskapet var innhyllet i det

lyrikeren Stephen Spender beskriver som «etterdønninger av en overveldende larm».

Selve huset lå et stykke unna ødeleggelsene, i en velstående forstad langs Elben i utkanten av Hamburg, og det var langt flottere enn noe min fars familie var vant til. Da de kjørte gjennom alleen opp til den hvite villaen med søyler, forklarte bestefar til familien at de skulle bo i de to nederste etasjene, mens den tyske familien skulle bo i øverste etasje. Dagen etter ble de to familiene presentert for hverandre. Ingen snakket den andre partens språk på dette tidspunktet, så sjåføren måtte innta rollen som tolk. Stemningen var høflig, men kjølig. Dette var bare noen måneder etter at følgende fraterniseringsforbud var blitt hevet: «Hold avstand til tyskerne. Ikke gå sammen med dem, ikke håndhils på dem eller dra hjem til dem.»

De første ukene holdt begge parter seg til hver sine områder i huset. Men mens min bestemor holdt på den kjølige, korrekte og verdige avstanden som var blitt anbefalt av Attlee-regjeringen, var det barna som brøt isen (de følte seg kanskje friere nå da krigen hadde sluppet taket). De spilte piano eller lekte sammen i hagen, og de lærte hverandres språk, og etter hvert som månedene gikk, ble skillelinjene brutt og de begynte å bli venner.

De to familiene bodde i huset i seks år. Da min fars familie dro derfra i 1952, var de to familiene blitt venner på like fot. På sett og vis ble bestefars beslutning om å dele huset et symbol på akkurat det som trengtes på dette tidspunktet. Skulle tyskerne komme seg på fote igjen, måtte okkupasjonsmaktene leve side om side med dem og ikke ta beslutninger over hodet på dem. Da de reiste derfra, var de tre vestlige sonene slått sammen, og Vest-Tyskland hadde fått selvstyre. Det var først og fremst takket være Marshall-planen og det tyske folkets store innsats at gjenreisningen skjedde så mirakuløst raskt, men prosessen ble godt hjulpet av den beskjedne militærstyrken som bidro til å skape orden ut av kaos.

Som sønnesønn er jeg stolt av min bestefars eksempel. Som forfatter er jeg takknemlig for historien han ga inspirasjon til. Hele situasjonen – en særdeles uvanlig situasjon, full av skepsis og fordommer, så rik på tematiske muligheter – er den reneste gavepakken for en forfatter. Den inneholder et vidtfavnende potensial for drama i stor og liten skala: Min bestemors reaksjon da hun ble fortalt at hun skulle dele hus med tyskere, to familier som måtte finne ut hvordan de skulle leve sammen, hva skjer når tidligere fiender må leve sammen, og hvordan skal man gjenreise ikke bare et land, men også et ekteskap og et familieliv? Alle disse temaene bød på store muligheter, og jeg har utforsket og utbrodert dem i *Etter ildstormen*. Jeg er imidlertid overbevist om at hadde det ikke vært for min bestefars vennlige gest, ville det ikke blitt en historie å fortelle.

Rhidian Brook
Etter ildstormen

399,-
9788203217036

Oversatt av Ragnhild Eikli

Tilgjengelig som e-bok

Hamburg, 1946. Byen er totalt ødelagt av krigshandlingene, og tusener er uten hus og hjem. Den britiske obersten Lewis Morgan har fått ansvar for den engelske delen av de alliertes gjenoppbygging, og han blir installert med sin familie i et herskapsbus på bredden av Elben.

Oberst Lewis jager imidlertid ikke ut de som eier huset – en tysk enkemann og hans traumatiserte datter – men insisterer på at de to familiene kan bo der sammen. I den trykkede, klaustrofobiske atmosfæren som oppstår mellom de britiske seierherrene og de tapende tyskerne, tvinges både voksne og barn til å møte sine fordommer og til å stille spørsmål ved sine holdninger.

Rhidian Brook har skrevet sin farfars historie. Det handler om å dyrke håpet, ikke hatet. Fiendskap og sorg, lidenskap og svik er ingrediensene i en krigshistorie som ikke ligner på noe du har lest før.

RHIDIAN BROOK er en prisbelønnet forfatter og manusarbeider. *Etter ildstormen* gis ut i 25 land og skal filmatiseres.

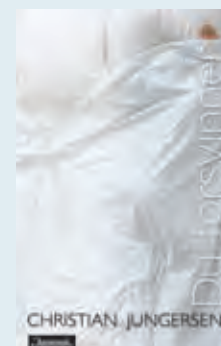
– Det tar tid å komme inn i hodet på menneskene, sier Christian Jungersen. Det har tatt den danske forfatteren fem år å skrive *Du forsvinner*. TEKST Mette Solberg Fjeldheim

MENNESKEFORSKEREN

Christian Jungersen
Du forsvinner

389,-
9788203218415

Oversatt av
Morten Gaustad

Tilgjengelig som e-bok

– Noe av det viktigste å skrive om som forfatter er hvordan det er å være menneske, sier Christian Jungersen. Også hans siste bokprosjekt handler om å være nettopp det. Men også like mye om menneskehjernen.

– Jeg ønsker å endre leserens måte å se verden på, sier den danske forfatteren Christian Jungersen.

Vi har tatt den korte spaserturen fra Sehesteds plass til Biblioteksbaren på Hotel Bristol. Christian Jungersen har iført seg det varmeste plagget han kunne finne hjemme i skapet på Malta: en tykk, grå genser i ull. Han bestiller seg en kopp varm sjokolade. Flybåren fra varmere strøk samme morgen, synes han nok det er *riktig koldt* her i Oslo.

Som vanlig på denne tiden av dagen er det helt fullt i Biblioteksbaren. Dumpe slag fra lokket på buffeten bak oss vitner om høy omsetning av smørbrød. Lyden av bestikk som klirrer blander seg med summingen av mennesker i samtale over kaker og kaffekopper. Noen rører med en skje i te-koppen ved siden av oss.

Bakgrunnsstøyen overhører jeg snart, for Christian er i gang med å avsløre sine hemmeligheter – om hvordan han jobber som forfatter.

– Da jeg begynte på boken, kjente jeg ingen med hjerneskade. Nå kjenner jeg mange.

Slik er det når du er en forfatter som går så til de grader inn i sine prosjekter som Jungersen. Fem år har han brukt på romanen om hjerneskadde Fredrik, hans kone Mia og deres tenårings sønn Niklas.

Realismen skaper han ved å møte ekte mennesker og velge reelle steder hvor handlingen foregår. – Jeg syklet rundt og filmet i gatene. Jeg fant også en butikk jeg filmet i – der trodde de jeg drev med industrispionasje, ler han. – Videre har jeg møtt mange hjerneskadde, og leger.

Fortellerperspektivet i *Du forsvinner* er lagt til Mia, konen til Fredrik. Derfor måtte han vite mest mulig om henne. Så han ringte en skole. Spurte om de hadde en matematikklærer i 40-årene som kunne tenke seg å la seg intervju. Han fikk et navn og et nummer. Dro hjem til denne læreren. Han snakket med henne, filmet hjemmet hennes, klærne hennes, kunsten hennes. Læreren ble til Mia, sammen med en god dose fantasi.

Men Fredrik var en annen sak. Han skulle jo etter hvert som historien rulles opp, vise seg å være en bedrager.

Hva politiet eller advokater kunne fortelle om svindlere og spillelegg, var ikke tilstrekkelig. Jungersen trengte å snakke med en bedrager. Så han ringte en forening for spillelegg. Han fikk et navn, på en som satt i fengsel: bare slik kunne han klare å skape en troverdig Fredrik, mener forfatteren. Bare slik kunne han komme på innsiden av en svindler som har spilt bort pengene sine.

– Mitt mål er å gi leseren en opplevelse. Jeg vil skrive en spennende bok, men ikke bare det: hvert kapittel må være spennende. Og så ønsker jeg å endre leserens måte å se verden på.

Men hvordan kom han på å skrive en bok om hjernesvulst?

– Da jeg var ferdig med *Unntaket*, gikk jeg til pc'en, hvor jeg har 100 ideer nedtegnet. Jeg skrev ut tre av dem, og gikk for denne ene.

Kort og greit. Han får det til å høres så enkelt ut. Men som Jungersen selv sier: Å skrive en bok krever også planlegging. Det tar den tiden det tar. Å skrive *Du forsvinner* tok fem år med planlegging, research og til sist – å skrive den.

Mette Solberg Fjeldheim er markedsansvarlig for skjønnlitteratur og dokumentar i Aschehoug.

På ville veier får meg til å ville bite tenna sammen. Den får meg til å tenke at dette vil jeg også gjøre. Denne boken får blødende gnagsår på hoftebeina til å høres attraktivt ut. TEKST Mona Ek

OM Å FINNE HJEM

JEG SIER DET like godt med én gang: Jeg blir alltid skeptisk når folk bruker for mye tid på å finne seg selv ved å gjøre halsbrekkende øvelser som å ro til Shetland eller svømme over den engelske kanal. Tenk om de kunne bruke alt dette engasjementet på noe annet? Noe som gagnar flere enn dem selv? Så da redaksjonen presenterte Cheryl Strayed's *På ville veier*, kjente jeg alle fordommene komme snikende. At boken var hovedbok i Oprahs bokklubb gjorde meg ikke ubetinget vennligere innstilt. Heldigvis tok jeg til fornuften. For *På ville veier* er en herlig leseropplevelse.

Cheryl Strayed mister moren sin bare 22 år gammel. Moren som var vegetarianer, som plantet ringblomster rundt omkring i hagen for å holde innsektene unna, i stedet for å bruke insektsmiddel. Som hadde tvunget Cheryl og søsknene til å svelge hele, rå hvitløksfedd da de var forkjøla. Og som plutselig får en aggressiv form for lungekreft og dør etter svært kort tid 45 år gammel. Hele verdensbildet til Cheryl går i tusen knas. For alle som har mistet noen som står dem veldig nær, er det lett å leve seg inn i smerten og ikke minst sinnet Cheryl går gjennom.

Faentademfaentademfaentadem. Aggresjonen, nummenheten og angsten blir til slutt svært ødeleggende for henne. Hun som alltid var den flinke, den ambisiøse og den ansvarsfulle, mister fullstendig grepet om tilværelsen. Hun ligger med altfor mange menn, hun

skiller seg fra sin store kjærlighet (i den rekkefølgen), hun begynner å lefle med heroin. På et tidspunkt i denne destruktive spiralen kommer hun tilfeldigvis over boken *The Pacific Crest Trail, Volume 1: California*. En tanke sniker seg inn, og seks måneder senere starter hun på sitt livs reise. Ikke en dannelsesreise, men en overlevelsestur. Turen hun må ta for å overleve. For å finne tilbake. For å leve.

Strayed legger altså ut på denne turen fullstendig utrent og uerfaren som fotturist. 177 mil. Fra Mojaveørkenen til staten Washington. Smak litt på det. Legg til en sekk som veier altfor mye og et par støvler i størrelse et nummer for små. Etter førti minutters vandring brøler hjernen hennes HVA ER DET JEG HAR BEGITT MEG UT PÅ? Men hun har bare én mulighet.

«Jeg rettet blikket nordover, i den retningen broen lå – bare tanken på den var en ledestjerne for meg. Jeg rettet blikket sørover, mot det jeg hadde lagt bak meg, mot det ville landskapet som hadde lært meg så mye og påført meg så mange sår, og veide alternativene mine. Det fantes bare ett, visste jeg. Det fantes alltid bare ett. Å fortsette å gå.»

Og hun fortsetter. I mer enn hundre dager går hun gjennom ørkener, over fjellkjeder og gjennom regnskog. Det blir et fandenivoldsk møte med naturen. Det er svinekaldt og glohett, hun treffer på svartbjørner og klapperslanger. Hun er blakk, sulten og tørst. Hun har gnagsår på alle tenkelige – og utenkelige – deler av kroppen, og på slutten av turen sitter hun igjen med fire tånegler. Men det vi som lesere sitter igjen med – og jeg trodde aldri jeg skulle skrive dette – er selve møtet med naturen, menneskene og Cheryl selv, og den kampen hun kjemper for å overleve. Det er tidvis fysisk vondt å lese *På ville veier*, men det er en historie som sitter. Vakker. Vond. Morsom.

Cheryl Strayed
På ville veier

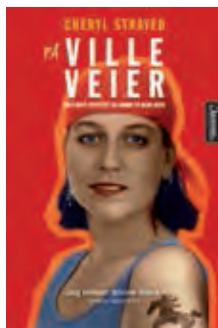

379,-

9788203218590

Oversatt av

Bente Rannveig Hansen

 Tilgjengelig som e-bok

CHERYL STRAYED bor i dag i Portland i Oregon, med mann og to barn. Det var etter å ha lest *På ville veier* at Oprah Winfrey bestemte seg for å starte sin nye bokklubb, *Oprah's Book Club 2*, i juni 2012. Boken, som topper amerikanske bestselgerlister og utgis i mange land, skal også bli film, med Nick Hornby som manusforfatter og Reese Witherspoon i hovedrollen.

 UTDRAG

Da alt omsider var på plass, ble jeg sittende helt stille. Jeg var klar til å begynne. Jeg tok på meg armbåndsuret, hengte solbrillene i den selvlysende rosa snoren rundt halsen, satte på meg lua og kikket bort på sekken. Den var enorm og samtidig kompakt; yndig og samtidig skremmende komplett. Det var nærmest noe livaktig ved den; sammen med den følte jeg meg ikke helt alene. Når jeg sto oppreist, rakk den meg til livet. Jeg bøyd meg for å løfte den.

Den rikket seg ikke.

Jeg huket meg ned og festet grepet hardere om rammen og prøvde å løfte den igjen. Igjen rørte den seg ikke. Ikke så mye som en centimeter. Jeg prøvde å løfte den med begge hender, spente alle musklene i beina, omfavnet sekken i en skikkelig bamseklem og gav alt jeg hadde av krefter og viljestyrke. Og fremdeles rørte den seg ikke. Det var som å forsøke å løfte en folkevogn. Den virket så liten og søt, så *klar* for å bli løftet – og likevel var det helt umulig.

Jeg satte meg ved siden av den på gulvet og tenkte hardt. Hvordan skulle jeg klare å bære en ryggsekk mer enn 160 mil i ulendt fjellterreng og gjennom knusktørre ørkener når jeg ikke kunne rikke den en centimeter inne i et hotellrom med friskluftanlegg? Tanken var latterlig, og likevel *måtte* jeg løfte den sekken. Det hadde ikke falt meg inn at jeg ikke skulle klare det. Jeg hadde tenkt at hvis jeg pakket alt jeg trengte for turen, *ville det automatisk tilsvare en vekt jeg kunne bære. De ansatte i friluftsforetningen hadde riktignok nevnt vekt ganske ofte i enetalene sine, men jeg hadde ikke tatt noen særlig notis av det. Det hadde liksom vært viktigere ting å ta hensyn til. Som hvorvidt et ansiktsnett gjorde at jeg kunne snurpe sammen hetten på soveposen uten at det hindret meg i å puste fritt.

The Pacific Crest Trail

The Pacific Crest Trail er en tursti som strekker seg langs vestkysten av USA – fra Mexico til Canada, gjennom 7 nasjonalparker. Den er ca. 4300 km lang, og høyeste punkt er 4000 meter. Stien går på langs gjennom California, Oregon og Washington og berører så vel statlige som stammeeide områder; den går gjennom nasjonalparker og villmark, gjennom ørkener, fjellkjeder (Laguna, San Jacinto, San Bernardino, San Gabriel, Liebre, Tehachapi, Sierra Nevada, Klamath og Cascades) og regnskoger; over elver og motorveier. Hele turen tar 4–6 måneder. Stien ble opprinnelig brukt av nybyggere på 1800-tallet. I 1930-årene fikk en gjeng fotturister og villmarksentusiaster en idé om å lage den om til en tursti. Løypa ble offisielt innviet 2. oktober 1968, og PCT ble ferdigstilt i 1993. De fleste som går denne turen, bruker mellom 6–8 måneder på å planlegge. Hvert år forsøker rundt 500 å gjennomføre turen, bare 50 % fullfører. PCT kalles vandrernes Mount Everest.

Riktig pakking er en vesentlig del av forberedelsene. Det er vanlig å sende forsyninger til seg selv langs ruta. Vandrerne deles gjerne inn i tre ulike kategorier: Tradisjonell, lettveker og ultralett.

SEKKEN TIL CHERYL STRAYED

<i>Et par fleecebukser</i>	<i>Swiss army knife</i>
<i>En langermet thermogenser</i>	<i>Kikkert</i>
<i>En hettejakke i fleece</i>	<i>Taukveil</i>
<i>To par ullsokker</i>	<i>Kompass</i>
<i>To sett undertøy</i>	<i>Staying found</i>
<i>Et par tynne vanter</i>	<i>Dopapir</i>
<i>En solhatt</i>	<i>Spade</i>
<i>En fleecelue</i>	<i>Toalettmappe</i>
<i>Regnbukser</i>	<i>Lommelykt</i>
<i>Sovepose</i>	<i>Lysholder</i>
<i>Feltstol</i>	<i>Sag</i>
<i>Hodelykt</i>	<i>Telt</i>
<i>Vannfilter</i>	<i>To énliters vannflasker</i>
<i>Primus</i>	<i>The Pacific Crest, Volume 1</i>
<i>Gassbeholder</i>	<i>William Faulkners As I lay Dying</i>
<i>Kokekar</i>	<i>Adrienne Richs The Dream of the Common Language</i>
<i>Sportssandaler</i>	<i>Dagbok</i>
<i>Håndkle</i>	<i>Kamera</i>
<i>Termometer</i>	<i>Vannballong som rommer 11 liter</i>
<i>Presenning</i>	
<i>Termokopp</i>	
<i>Førstehjelpsmappe</i>	

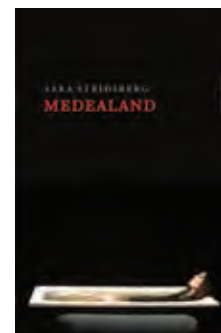
EVNEN TIL IKKE Å STÅ STILLE

TEKST Steve Sem-Sandberg

Sara Stridsberg
Medealand

249,-
9788203219092

Oversatt av
Monica Aasprong

Tilgjengelig som e-bok

Sara Stridsbergs skuespill *Medealand* tar utgangspunkt i Euripedes' drama om Medea (oppført i 431). Medea, prinsessen fra et fjernt barbarland hjelper Jason med å erobre det gyldne skinnet og redder ham fra en sikker død. Hun følger ham tilbake til Hellas og blir hans hustru. De får to sønner, men Jason ønsker å gifte seg med Kreusa, datter til kongen i byen. Medea er fra seg av sjalusi, fortvilelse, hevntørst og hat. *Medealand* er en sterk historie om kjærlighet, svik og morskap og eksil.

SARA STRIDSBERG fikk i 2007 Nordisk Råds litteraturpris for romanen *Drømmefakultetet*. Stridsbergs første roman, *Happy Sally*, kom i 2004. Forfatteren bor i Stockholm, der hun også arbeider som oversetter, frilansskribent og dramatiker.

Det finnes mange grunner til at jeg synes Sara Stridsberg er noe av det beste som har skjedd svensk litteratur på lenge. I en tid som preges av engstelig forsiktighet og tilbakeholdenhet nekter hun å legge bånd på seg, nekter å sette grenser. Dermed flytter hun også tydelig fram stillingen, ikke bare for seg selv som forteller, men også for fortellingen – for det å fortelle.

Uviljen mot og den manglende evnen til å stå stille gjelder ikke bare Stridsbergs litterære skikkelser. Det gjelder også selve tekstene. Både *Drømmefakultetet* og *Darling River* endrer seg og skifter form for hver ny lesning.

Jeg tror at det delvis handler om Stridsbergs uvilje mot å gi tekstene sine en entydig kontur eller innramming. Det er sjelden helt klart hvor i tiden eller geografien de utspiller seg, og de beskriver like ofte sinnstilstander som konkrete steder eller rom. Stridsberg har flere ganger snakket om sine egne teksters preg av drømmebilder, luftspeilinger, og at de blir værende åpne i formen og utførelsen langt inn i selve skriveprosessen. Det er også derfor leseren kjenner en slik frihet når hun er i dem. Det finnes en romlighet rundt Stridsbergs tekster som er vanskelig å beskrive, men som kanskje avtegner seg som selve motsetningen til de repetitive skjebne- eller undergangsmerkede forløpene karakterene i dem må bære.

Stridsberg betrakter selv sine teaterstykker som annerledes enn romanene. De er blitt til på en annen måte, under andre forutsetninger og i et annet tempo. Mens romanene krever flere år, blir teaterstykkene skrevet på bare noen uker. Hun ser også uttrykket i teater tekstene som et annet enn

det i romanene. Replikkene faller flatt mot det nakne scenegulvet hvis ingen er der for å plukke dem opp. Slik må det være. Et teaterstykke er ikke noen litterær tekst, ikke slik en roman er et rom hvor man kan oppholde seg i lang tid og som endrer seg mens man er der. En teater tekst er først og fremst en samling anvisninger til regissør og skuespillere om hvordan scener og replikker skal tolkes. Det er en slags bruksanvisning, kort sagt. Likevel tror jeg at mange av de kvalitetene som er i Stridsbergs prosa også er å finne i dramatikken hennes. Mer enn noe i skikkelsenes manglende evne til å danne en helhetlig og samlet kropp, å ta form som tydelig avgrensede ferdige skikkelser. De forflytter seg stadig, og det gjør at også tolkningen av dem stadig forandres.

Ta Stridsbergs Medea. Hun framstilles ikke bare som en forvist og forkastet kvinne, en elskende som er blitt forvandle til en hatet, en *ond* mor. Som tittelen *Medealand* sier, kan hun også forstås kollektivt. Som en slags tilstand. Eller som et kollektivt forvisningssted. Medea som hun blir gestaltet her, er også et samfunnsmessig problem. En *ikke-art*, et folkehel-seproblem. Stykket kan derfor like gjerne utspille seg på et flyktningmottak på Lampedusa eller i Trollhättan som i det fjerne Korint. Stridsbergs *Medealand* sier ikke hva eller hvor om noe som skulle kunne binde teksten til en gitt plass eller tid. Teksten sier bare: *er*.

Det er det som er Stridsbergs store fortjeneste i mine øyne. Tekstene gir ikke noen retningslinjer om hvordan man skal se ting. De foreviser ikke noe. De skjuler heller ikke noe. I uutholdelig skarpt lys fokuserer de på mennes-

ket når det er utstøtt og fortvilet, men også i den lengselen etter kjærlighet og tilhørighet som en slik fortvilelse føder. Kjærlighet er å komme hjem. Å komme hjem er å komme fram til eller komme inn i et rom eller en tilstand som får en til å glemme at man er. Teksten pendler stadig mellom disse polene, hatets utsatthet og kjærlighetens symbiose. Medea drømmer at bare hun tilintetgjør alt som har vært, kommer det til å bli mulig å få tilbake alt. Hun skal bli ett med sin Jason igjen. Bak mordergestalten hennes avtegner den elskendes ansikt seg så tydelig at det gjør vondt. Og akkurat slik vi synes å se det på scenen, glimter dette ansiktet også fram i teksten: som en motstrøm, en glitrende sølvvaktig flom av lyst vann som løper i den andre retningen, mot fortellerstrømmens retning – på vei tilbake og inn. Jo flere ganger jeg leser *Medealand*, desto tydeligere synes jeg at jeg ser denne lyse flommen løpe gjennom teksten, på vei mot det forlatte, bortglemte, det i egentlig mening utleverte og utelatte. Jeg har også flere ganger tenkt at det er denne motstrømmen som virkelige bedriver motstand i Stridsbergs tekster. Eller sagt på en annen måte: Kjærligheten er den pol som alt hos Stridsberg strever mot, selv om vi ikke ser det. Kjærligheten er like uomgjengelig som nåden er for den kristne, like umulig å komme til med bare makt og vilje, og akkurat like uunnværlig hvis vi vil forstå oss selv som levende mennesker.

Utdrag fra Steve Sem-Sandbergs etterord til *Medealand*.

Sem-Sandberg er kritiker, oversetter og forfatter av bl.a. *De fattige i Łódź*. Han er aktuell med boken *Theres*.

Når jeg skriver dette, står Stockholms forsommernetter i brann, enorme flammer slår opp over byen ved siden av luftballongene som alltid dukker opp på himmelen på denne tiden. Det skal være barna i utkanten av byen som setter fyr på biler og annen eiendom, og jeg tenker at ingenting kommer til å kunne slukke deres raseri denne gangen, ingenting kommer til å kunne gjenopprette deres tillit. Jeg tenker på Ulrike Meinhof. Det ene øyeblikket i leiligheten i Berlin med barna og skrivemaskinen og tilgang til tidsskriftene og tv-kanalene. I neste øyeblikk ørkenen i Jordan der hun får skytetrening med maskinpistol sammen med de ettersøkte terroristene. TEKST Sara Stridsberg

EVERYBODY TALKS ABOUT THE WEATHER, **WE DON'T**

Den franske filosofen Julia Kristeva skriver at den fremmede historisk er forbundet med ødeleggelse, med vår frykt for ødeleggelse, og hun svarer på spørsmålet om hvem som har rett til å oppholde seg i det europeiske lyset med et motspørsmål: *Men hvordan kan det finnes noe slikt som en fremmed?*

I grålysningen kretser helikoptrene over Stockholm som store, mørke rovfugler, avisenes krigsrapporter kommer, trykksverten ligner blod i det første skarpe morgenlyset, før byens brus overtar, mennesker som iler, varer, gjenstander, fabrikker, biler, Europa, en uopphørlig bevegelse.

Bevegelse, alt annet er smerte.

Det er veldig vanskelig å tenke seg de to siste tiårenes romankunst uten *Theres*, i det hele tatt uten Steve Sem-Sandbergs særegne romaner: en stemme, et perspektiv, et språk og fremfor alt en fordring som ikke ligner noe annet i svensk litteratur. Det ødslige landskapet som tegnes i hans forfatterskap, er nesten umulig å overskue. Et europeisk industrilandskap, en tankens og ordenes historie,

en filosofileksjon som fortsetter som et verkende piggrådspor gjennom bøkene og gjennom Europas mørke historie. Gjennom Ravensbrück og Łódź, gjennom revolusjoner og drømmer, utopier og nederlag, Tyskland i skyggen av krigen, Praha, St. Petersburg, Berlin, Stockholms forsteder.

Steve Sem-Sandberg litterære temperament er en selsom blanding av intellektualitet og blod. Stramhet og kjølighet på den ene siden og feber og lidenskap på den andre. Gjennom romanene slår en sorgens puls, og kanskje er det nettopp denne usynlige pulsen som organiserer det ofte enorme dokumentariske materialet, som ghettkroniken *De fattige i Łódź* eller de gigantiske RAF-arkivene i *Theres*. Kanskje er det denne sorgens puls som så umerkelig gir materialet dets særegne form og retning. Hos Sem-Sandberg skimter jeg Birgitta Trotzigs mørke, W.G. Sebalds erindringsarbeid og tålmodighet, Edit Södergrans blodige himmel. Noen ganger får han meg til å tenke på Nelly Sachs, jeg kommer til å tenke på Elfriede Jelineks måte å få verden til å kante på.

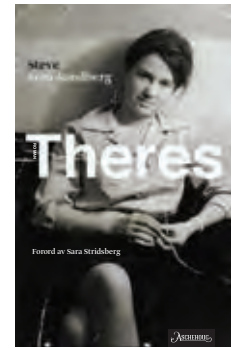
Forfatteren regner *De ansiktslösa* fra 1987 som sin egentlige debut, og i mange av romanene, som i *Theres*, står nettopp en historisk skjebne i sentrum, en ensom levende kropp som speiler et større hendelsesforløp. Milena Jesenská, den tsjekkiske journalisten som dør i Ravensbrück i 1944, Lou Salomé, psykoanalytiker og forfatter, Chaim Rumkowski, lederen for den jødiske ghettoen i Łódź, Ulrike Meinhof, tysk journalist og terrorist. Og liksom Svetlana Aleksievitj skriver ikke Sem-Sandberg om krigen, men om mennesket i krigen. På den ene siden utforsker han et levende menneske, som lever i en konkret tid og har tatt del i virkelige historiske hendelser, på den andre siden tegner han det evige mennesket i det. «Evighetens sitring,» som Svetlana Aleksievitj skriver, denne lille sitringene som også kan gjenfinnes i ethvert menneske.

I Sem-Sandbergs bøker er det alltid en følelse av at vi alle tilhører det samme stykket rå menneskehet, at historien er en orkan, at vi går gjennom den som vitner, ofre og gjerningsmenn, at historien strømmer gjennom oss

Steve Sem-Sandberg
Theres

349,-
9788203218668

Oversatt av
Bjørn Alex Herrman

Tilgjengelig som e-bok

STEVE SEM-SANDBERG er forfatter av en rekke bøker innen ulike sjangre, han er kritiker og oversetter og har arbeidet for Svenska Dagbladet og Dagens Nyheter. For *De fattige i Łódź* (på norsk 2010) ble han tildelt Augustpriset 2009. Boken var også nominert til Nordisk Råds Litteraturpris 2010.

Theres er en bok om Ulrike Meinhof, en av nøkkelfigurene bak Baader-Meinhof-gruppen, en terroristorganisasjon som virket i Tyskland fra begynnelsen av 1970-tallet. Ulrike Meinhof var middelklassejenta, den engasjerte journalisten som mistet troen på muligheten til å påvirke systemet, tobarnsmammaen som døde i fengselet.

Theres, som var Ulrike Meinhofs dekknavn, er blitt en intens og personlig skildring av en tid og et menneske. Man var fortsatt preget av krigens grusomheter og nazismens maktmisbruk. Ulrike Meinhof vokste opp med disse historiske erfaringene, og koblet til 60-tallets frihetslengsel og enkelte dramatiske hendelser, legges grunnlaget for hennes kanskje paradoksale skjebne.

Steve Sem-Sandbergs bruk av historiske dokumenter, dialoger og rettsprotokoller skaper en følelse av tilstedeværelse som får en til å sluke en handling mange allerede kjenner.

som et brus eller som en fryktelig engel. Jeg kunne si at Sem-Sandbergs romaner går gjennom leseren på en tilsvarende måte, de trenger inn i hjerte og lunger og kjønn som en storm eller en underlig skimrende væske, mer enn som et alfabet.

Everybody talks about the weather, we don't.

Når jeg nå leser *Theres* igjen, slår det meg på ny: Steve Sem-Sandbergs uvanlige måte å åpne seg for verden og det ukjente på, hvordan han lar en tid og et forløp strømme gjennom seg, uten å nøle, uten å vike tilbake. I *Theres* den oppskrudde febrilske tiden som hersket i Tyskland på begynnelsen av 1970-tallet. Jeg tenker at det krever en helt spesiell dristighet og hengivenhet og kanskje, om ikke et ønske om, så likevel en beredvillighet til, å miste seg selv, slik Ulrike Meinhof mister seg selv. Noen ganger tenker jeg at å skrive er som å falle, men uten å skade seg, å skrive er som å falle uten at man får merker og sår på kroppen etterpå.

Steve Sem-Sandberg tegner Ulrike Meinhof uten å ødelegge henne, uten så mye som et øyeblikk å prøve å trengte henne, uten noen som helst trang til å beseire henne. *Theres* beskriver i det hele tatt aldri Ulrike Meinhof, romanen fremkaller snarere en tilstand, en febrilsk voldsomhet og en mislyd i leseren, den lysetter og iscenesetter en tid og et historisk forløp: parolene, utopiene, de brennende varehusene, det *betente kommando-nå* som hersket da, og denne lengselen etter helhet, etter løsning og enhet som fantes både hos terroristene og dem som jaget dem. Den gamle drømmen om å trenge helt inn i ethvert menneskes hjerne, å kontrollere alle tanker og vrenge seg helt inn til den blinkende sølvklemmen som var blitt etterlatt i Ulrike Meinhofs hode etter hjerneoperasjonene.

Ondskapens evige dilemma: «Siden vi ikke kan fjerne deler av mennesker, må vi fjerne hele mennesker,» som Lars Norén skriver 9. mai 1976 da Ulrike Meinhofs døde kropp er blitt funnet i fengselcellen.

Og om litteraturen alltid er en leksjon i empati – en verden *før* etikken, som Birgitta Trotzig beskrev det, eller et sted der godt og ondt blandes – så virker det ofte som om vi misforstår betydningen av ordet empati når det kommer til det vi *ikke* elsker. For vanskelighetsgraden når det kommer til evnen til å leve seg inn i et annet menneskes situasjon, øker i takt med dette andre menneskets avstand til oss selv. Å leve seg inn i sine egne følelser er ingen kunst, men den fremmedes, derimot, i dette tilfellet terroristens:

Den ensomme voldelige kvinnen som en dag sa opp kontakten med barna sine fordi de hindret henne i å tenke.

Det store med *Theres* er nettopp at boken unndrar seg enhver illusjon om helhet, enhver infantil drøm om godt og ondt, ethvert håp om skarpe skillerlinjer mellom offer og gjerningsmann, alle totalitære krav. I dette ligner romanen et knust spill i gresset. Når solen går opp, kan du prøve å fange himmelen i speilskårene (slik lille Bubi gjør i romanen, Ulrikes barndomsvenn i Jena, hennes umulige drøm om søsken, om ikke å være alene mer, som senere projiseres over på Andreas Baader og Gudrun Ensslin i RAF), men i speilskårene er det alltid bare en flik av himmelen som kommer til syne, kanten av en sky eller en fugl som forsvinner fort ut av bildet. Virkeligheten lar seg ikke fange, Ulrike lar seg ikke fange, men ved å betrakte verden gjennom Ulrikes øye eller øyet på Ulrike trer likevel verden rundt henne frem, en verden i total oppløsning: terrorpolitets feberhete rovdrydrømmer. Den blodige manipulasjonsjournalistiken. Ekteskapets bur. Dødsutopiene. Auschwitzgenerasjonen. Hitler i oss.

En natt mens jeg skriver dette, drømmer jeg at jeg åpner *Theres* og at den plutselig er full av Louise Bourgeois' dokker i stedet for bokstaver. Dokkene ligger strødd over sidene som over en slagmark, som om en krig nettopp har dratt forbi. Når jeg våkner, tenker jeg at i alle Steve Sem-Sandbergs verker finnes det en lignende tråd av lys som hos Bourgeois, den store nålen som reparerer, som spinner et eventyr som mildner verden, noe usluttelig som brenner dypt inne i mennesket, en livsfølelse og motstandskraft som løper rett i brutaliteten og følelsen av dystopi. Himmelen lukker seg langsomt over menneskene, verden forblir et eneste Auschwitz, men likevel er det som om språket og blikket reduserer avstanden mellom omsorg og grusomhet, mellom makt og mord, mellom spissborger og revolusjonær, mor og morder. Det er som en skjelvende menneskelig membran, som menneskehud, som revnet risipapir.

Det finnes bøker som brenner, de utsletter alt rundt seg, og etterpå er ingenting som før, de er voldsomme, hensynsløse og bedøvende vakre. Andre bøker er bagateller og forsvinner like fort som lyset fra en fyrstikk. Et øyeblikk bader alt i lys for så straks å slukne og forsvinne i glemsel. *Theres* tilhører den voldsomme, eksplosive, uforglemmelige sorten. Den er ikke bare en makeløs roman, og et stykke rå samtidshistorie, den er også en bok som for alltid forandret forestillingen om hva en roman kan være, den rører

ved selve fortellingens hjerte og væren. Romanens form eksploderer, sprenges innenfra, utvides.

Theres' form er et sammensurium av artikler, rettsprotokoller, fiktive samtaler, vitner, minner, forbyrtergallerier, tv-bilder, PM, spørsmål, rapporter, tilfeldige sendinger, fortellinger, kartotek, minnesmerker, gjentakelser, teser, antiteser, overskrifter, dialoger, fakta (f.eks. om hunnhvaler), undervisning (i filosofi), naturlære, fortellinger, spørsmål, overskrifter, quiz, manifest, leksika, pamfletter, eventyr, slagord, programmer, leksika, brev, nachspiel, interiører, vitnekonfrontasjoner, utskrifter, lister, gruppeportretter, oppbrudd, prosesser, bakgrunnsbilder, fotografier (kasserte), avbrytelser, fortellinger, og hvis jeg skulle sammenligne *Theres* med noe, måtte det være koret i det antikke teatret, korene som egger og maner og narrer det lille mennesket som har trosset gudene og trodd at det kunne røre ved himmelen. Koret ligner selvfølgelig også denne romanens form, dets sang, dets egen-sindige rytme, de mange stemmene, sorlet, brusert, paranoiaen, men koret er også en metafor for tiden, den høye larmen som høres fra gatene, slagordene, parolene, og også en metafor for journalistikkens blodtørstighet og hunger etter tragedier, det fortellingen om Ulrike Meinhof en gang ble til.

Det er et bilde som blaffer fort forbi mot slutten av *Theres*, det er sommerfugler som slår mot utstillingsvinduene i de mørklagte varehusene i Berlin. Jeg tenker at de sommerfuglene gang på gang støter mot språkets tynne, nesten usynlige, elastiske, voldelige hinne. Og sommerfuglene som er sperret inne bak utstillingsvinduene er som Ulrikes bønn i det alltid påskrudde cellelyset i Stammheim før hun sparker vekk stolen og seg selv ut av verden: *Vik fra meg med blikket, la meg for et øyeblikk få hvile usett*. Hennes bønn er rettet til oss alle – gribbene, kikkerne, journalistene, romantikerne, bødlene.

Min store kjærlighet til denne boken dreier seg om at Steve Sem-Sandberg faktisk viker med blikket fra hennes døde, sårede, overeksponerte kropp og lar landskapet og arkitekturen rundt henne komme til syne.

Sara Stridsbergs forord til *Theres*.

Sara Stridsberg er forfatter av bl.a. romanen *Drømmefakultetet* som hun fikk Nordisk Råds litteraturpris for i 2007. Hun er nå aktuell med skuespillet *Medealand*.

THE REAL DEAL

La oss bare si at jeg hadde et talent, en overbevisning,
en hunger. Og jeg ble lagt merke til. TEKST Mona Ek

EROTISK LITTERATUR HAR gått sin seiersgang over hele verden. Enhver middag jeg har deltatt i det siste året, har alltid resultert i en diskusjon om hvorvidt *Fifty Shades of Grey* er god eller dårlig litteratur. Men det er sjelden den litterære diskusjonen som dominerer. For mange er det bare ett spørsmål som gjelder? Er det opphissende? Blir du kåt når du leser det? Hvis svaret er ja, så må det jo sies å være god erotisk litteratur – om ikke annet så på sine egne premisser. Ferdig snakket, eller?

Fifty Shades of Grey har snart solgt over 80 millioner eksemplarer på verdensbasis. I Norge har bøkene fått til dels drepende kritikk i landets aviser uten at det ser ut til å ha noen innvirkning på salget. Diskusjonen handler også om erotisk litteratur som fenomen. Er det en

interessant diskusjon? Tja. Er det ikke bare dette vi alltid har visst – at sex selger? Pakkes det riktig godt inn, selger det mer enn noen gang. Denne trilogien kan du kjøpe til moren din, for moren din og sammen med moren din, og det er helt vanlig å lese bøkene på bussen. Genialt. Synes åpenbart millioner av lesere.

Men hva med *The Juliette Society* av Sasha Grey?

Me sensual? Go figure!

Hvem er Sasha Grey? Som 17-åring startet Sasha Grey sin karriere i det segmentet som i USA heter «the adult entertainment industry» – eller porno som vi kaller det. Fram til hun ble 23, hadde hun spilt inn 224 filmer og vært regissør for to. The New York Times beskriver hennes karriere som «distinguished both by the extremity

Sasha Grey
The Juliette Society

249,-
9788203219542

Oversatt av Bente
Rannveig Hansen

Tilgjengelig som e-bok

«My New Book
is Sexier Than
Fifty Shades.»

Sasha Grey til
LOOK magazine

of what she is willing to do and an unusual degree of intellectual seriousness about doing it». Etter at hun la opp, har hun blant annet spilt i Steven Soderberghs *The Girlfriend Experience* og i en sesong av HBOs *Entourage*. Så når hun nå debuterer som romanforfatter innen det erotiske feltet, må vi jo tenke at hun vet hva hun snakker om.

Dette er en dame med relativt høye ambisjoner. Du tar ikke et kunstnernavn inspirert av Oscar Wilde uten at du har litterære aspirasjoner. Etternavnet Grey spiller både på Oscar Wildes roman *Bildet av Dorian Grey* og den berømte Kinsey-skalaen. Alfred Kinsey var en tysk biolog og sexolog som forsøkte å rangere menneskenes seksuelle orientering. På skalaen representerer 0 at du er komplett heteroseksuell og 6 at du er ren homoseksuell. De fleste av oss befinner oss et sted mellom disse to ytterpunktene ifølge Kinsey. I stedet for å si at vi er hetero eller homo, tvinger skalaen oss til å vurdere en rekke grånyanser innenfor disse punktene i vår seksuelle orientering. Shades of Grey, rett og slett!

Om sin debutroman sier Sasha Grey følgende: «For the very first time I can create my own world, my own characters, my own story, and express my own vision with publishers who are just as passionate about the subject matter as I am. I'm not interested in trying to reinvent the erotic novel, but I look forward to taking it back to its source as a salacious treatment of sex, particularly female sexuality, as something mysterious and sensual. Me sensual? Go figure!»

La oss bare si at jeg hadde et talent, en overbevisning, en hunger. Og jeg ble lagt merke til.

«Hvis jeg fortalte deg at det finnes en hemmelig klubb der alle medlemmene er samfunnsstopper – banksjefer, de rikeste blant oss, mediemoguler, direktører, advokater, politikere, våpenhandlere, høytstående militært personell, politikere, regjeringsmedlemmer, til og med respekterte geistlige innenfor den katolske kirken – ville du tro meg?»

Det er Cathrine, hovedpersonen i *The Juliette Society*, som innleder med dette spørsmålet. Og dette vil vi jo vite noe om. For vi har lest om det. Hørt om det. Kanskje til og med fantasert om det. Disse klubbene som har møter uregelmessig på hemmelige steder. Men aldri på samme sted to ganger.

For selvfølgelig er det sex det dreier seg om. Og makt. For hva gjør disse menneskene når de ikke er opptatt med å knulle? Når de ønsker å slappe av? De knuller. De er profesjonelle knullere. Det er dette de gjør. I ordets rette forstand og i overført betydning.

«De føkker deg for å få overtaket på deg. De føkker deg for at de selv skal nå toppen. De føkker deg til du mister pengene dine, friheten din og tiden din. De fortsetter å føkke deg helt til du ligger seks fot under bakken. Og så føkker de deg enda litt til.»

Disse menneskene er som kjendiser, sier Cathrine. De henger sammen hele tiden. De forteller deg at de gjør det fordi ingen andre forstår dem. Sannheten er ganske

enkelt at de ikke vil blande seg med folk fra de lavere samfunnslagene, med gud og hvermann, de udannede og urene som fryder seg når de rike og mektige felles av den ene tingen som bestandig, uten unntak, setter en stopper for dem. Sex. I *The Juliette Society* kan de leve ut den villeste, mørkeste fantasien realisert uten skandalene. De gjør det bak lukkede dører. Sammen. I hemmelighet.

Cathrine er en ung, smart og ambisiøs filmstudent som lever et nokså vanlig liv i et stabilt parforhold. Det vil si, hun fantaserer ganske heftig om foreleseren Marcus. Hun fantaserer også om å ha sex med kjæresten på sjefen sitt kontor. Sjefen er senator Robert Deville. Ikke noen uvanlige fantasier, kanskje. Men kjæresten jobber døgnet rundt, og det er lite overskudd til annet enn å sove. Cathrine begynner å henge sammen med den noe mer utagerende venninnen Anna. Og det får konsekvenser. Eller som Cathrine selv sier: «Poenget er at jeg ikke hadde noe som helst med å være der, i Juliette-foreningen, blant disse menneskene. Og det var ikke akkurat sånn at jeg svarte på en annonse på nettet eller møtte opp til jobbintervju for å få innpass der. La oss bare si at jeg hadde et talent, en overbevisning, en hunger. Og jeg ble lagt merke til.»

Henry Kissinger sa en gang at makt er det ultimate afrodisiakum. Og *The Juliette Society* er beviset på det, forteller Cathrine. Romanens tittel er ingen tilfeldighet. Marquis de Sade er navnet, og Juliette er Justines mindre kjente søster. Juliette er fullstendig ubarmhjertig i sitt begjær etter sex og drap og alle de kjødelige nytelsene som hun ennå ikke har smakt på. Hun knuller og dreper og dreper og knuller, og iblant gjør hun begge deler på én gang. Hun kommer alltid unna med det og slipper konsekvent å betale for sine indiskresjoner og forbrytelser.

Ifølge de Sade er vellysten sterkere jo mer kriminell den er, og jo grovere forbrytelsen er, desto sterkere er nytelsen. Så da skjønner du sikkert at *The Juliette Society* ikke bare er et sted uten uskyld, men også et farlig sted.

Møtet med *The Juliette Society* blir Cathrines seksuelle oppvåkning («Jeg hadde et talent»). Hun fascineres av og tar samtidig avstand fra aggresjonen, volden, dominansen og underkastelsen. Hun glemmer fortiden og setter fremtiden i fare for øyeblikkene med ekstase. For disse menneskene er ikke til å spøke med, og erfaringene blir dyre. Du må kunne reglene.

Romanen er som *Fight Club* i en svært seksualisert verden. *The Juliette Society* er ikke en bok du kjøper sammen med moren din. Eller til moren din for den saks skyld. For dette er ikke *Fifty Shades of Grey*. På ingen måte. Språket er råere. Sexen er råere. Makten er råere. Høres det farlig ut? Ligg unna. Høres det forlokkende ut? Les!

Mona Ek er kommunikasjonsansvarlig i Aschehoug Litteratur

INGEN BLIR SEG SELV ALENE

Jeg har reist til Roma med Toni Morrisons siste roman i sekken. Den heter *Hjem*. Dette ene, lille ordet er for meg det viktigste i hele hennes forfatterskap. TEKST Kaja Schjerven Mollerin ILLUSTRASJONER Mari Kanstad Johnsen

– HEI DERE, kaffen er her.

Toni Morrison roper enda en gang ut til reisefølget på balkongen. Vi sitter i en dyp sofa i en gammel villa i Trastevere. Villaen tilhører det amerikanske akademiet. Vi har utsikt over hele byen. Det er varmt, rundt tredve grader. Hagen er frodig grønn, velstelt, overalt blomstrer det i sterke farger. Men det er høst. I gatene ligger visne blader. Morrison skal ha ti dager i Roma. Det er et slags hvileopphold. Hun har deltatt på en litteraturfestival i Nord-Italia og skal videre til Paris i slutten av september. Hun er blitt 81 år. Da vi hilste, sukket hun mildt oppgitt over rullestolen hun hadde fått låne («de sa den var gammel, men de kunne vel også opplyst om at den var for barn, den er i hvert fall ikke laget for folk med hofter»). Hun reiser med en nær venninne. Den eldste sønnen er også med på deler av turen. De to står ute på balkongen og røyker. Skravla går. Jeg melder meg til tjeneste:

– *Jeg kan gå ut med kaffe, jeg?*

– Ja, gidder du?

– *Så klart. Skal jeg ta med til begge?*

– Nei, nei. Sønnen min kan hente selv. Han er mann.

Tonen er påtatt myndig, oppdragersk, nesten. Hun humrer.

– Flyet hans landet i morges, sier hun når jeg kommer inn igjen, men han er allerede i full gang med alt mulig, ordner og fikser, passer på. Det er fint å ha ham her. Fint å ha dem begge her. De hjelper meg også å huske på ting. Tenk det, jeg husker de første 50 årene av livet mitt krystallklart. Resten er bare rot. Bare rot.

På leit

Selv har jeg reist til Roma med Toni Morrisons siste roman i sekken. Boka bærer tittelen *Home*. Hjem. Dette ene, lille ordet er for meg det viktigste ordet i Morrisons forfatterskap. Hun har ti romaner på samvittigheten. I bok etter bok forteller hun om den afroamerikanske historien, den afroamerikanske erfaringen, og hun gjør det på en måte som favner om alle sidene ved et menneskeliv, fra det intime og private til det historiske og politiske. Hun skriver om mennesker som er frarøvet røttene sine, og som ofte ikke kjenner sin egen historie, de lever i en verden hvor de blir utstøtt og ydmyket, hvor de ikke selv får bestemme hvem de er, og hva de kan være. De legger ut på reiser. Reisene går på kryss og tvers av USA. De er på leting, på leting etter nye steder å leve livet på, på leting etter hvor de kommer fra, på leting etter et sted i seg selv som er trygt nok, fritt nok, til at de kan si: Dette er meg. Sånn er jeg. Jeg vet hva som bor og ikke bor i meg.

– Jeg er ordentlig fornøyd med hvordan *Hjem* ble til slutt. Det var en lang prosess. Den yngste sønnen min døde da jeg var omtrent halvveis i arbeidet med boka. Jeg sluttet å skrive, skrev ingenting på flere måneder. Men han ... han hadde ikke villet at jeg skulle sitte trist og utrøstelig dag ut og dag inn.

En hjemlig slagmark

Handlingen i boka hun snakker om, er lagt til 1950-tallet. Frank Money er tilbake fra Koreakrigen. Han har vært hjemme en stund, men inni ham raser fortsatt krigen,

han er full av sorg og sinne og selvforakt, av og til mister han seg selv i angsten. Første gang vi møter ham, er han innlagt på en slags institusjon, han har bare vage minner om foranledningen, men går ut fra at han må ha fått et anfall. Morrison lar ham rømme og legge ut på reise gjennom et rasedelt USA. Før han ble innlagt, fikk Frank et brev fra en fremmed kvinne om at lillesøsteren Cee var blitt alvorlig syk. Han finner henne etter hvert i Atlanta hos en lege som har utført eksperimenter på henne, hun blør fra underlivet og virker mer død enn levende da han løfter henne opp fra den smale sengen hun ligger i og tar henne med hjem, hjem til Lotus, Georgia, der ingen av dem har vært på flere år.

– *Fortell om reisen Frank legger ut på?*

– Frank er ganske nylig kommet hjem fra en forferdelig slagmark. Han har sett mye fælt og er temmelig ustabil, drikker en del, og så videre. Jeg ville at reisen sørover til ... Alabama?

Morrison ser spørrende på meg.

– *Eh, hm, var det ikke Georgia?*

– Ha ha, ja, der ser du, denne hukommelsen. Takk, kjære. Men altså, Georgia. Den ruta han reiser, er jo også som en krigssone for Frank. Han må hele tiden forholde seg til hva han kan gjøre og ikke, hvem som vil hjelpe ham og ikke, hvem han kan få råd fra, hvor han har lov til å spise, hvem som ser på ham på hvilken måte, hvem som kan komme til å angripe ham. Når han kommer dit søsteren holder til, er han i stand til å gjøre hva som helst, tror jeg. Du husker åpningsbildet i boka?

– *Du tenker på hestene?*

– Nettopp. Første setning i boka går sånn: «De reiste seg opp som menn». Det er Franks ord. For Frank er hestene så vakre, så sterke, så brutale. Og for ham er det dette som er maskulinitet. Alt dette endrer seg i løpet av boka.

Hun tenker seg om et øyeblikk, og fortsetter:

– Prosessen Frank gjennomgår, ble for meg også en måte å snakke om hjem på. Frank hatet jo hjemstedet Lotus. Men det skjer noe når han kommer tilbake dit. Her, på dette stedet, er han trygg. Det er et sånt sted hvor folk ikke engang trenger å like deg, men de vil aldri skade deg. Og de vil være der hvis du en dag trenger hjelp. Jeg prøver vel å kretse inn en følelse av nabolag, fellesskap, samfunnsånd. Den følelsen pleide å være noe virkelig i verden.

– *Hva mener du?*

– Jeg tenker nok ganske romantisk og nostalgisk om den tida jeg selv vokste opp. Jeg vokste opp i et nabolag med alle slags folk, svarte og hvite, tsjekkere, polakker, ungarere, du vet, og felles for oss alle var at vi var fattige. Vi barna hadde selvfølgelig ikke et ord for det den gang, eller, vi visste at vi ikke hadde mye. Og vi visste at vi måtte dele. Før i tida så du ikke folk bo på gata. Jeg delte seng med søsteren min, og det hendte rett som det var at jeg våknet og fant et fremmed barn i senga. Kanskje hadde foreldrene havnet i trøbbel, kanskje hadde det vært en brann eller et slagsmål, det spilte ingen rolle hva som var hendt, folk åpnet dørene for hverandre. Folk brydde seg. Noen også litt for mye, da. Som folk kunne

sladre! Poenget mitt er ikke at alt ved et hjemsted er mykt og problemfritt, men at ... det stedet som gir deg den følelsen, den hjemmefølelsen, det er et sted du kan være, et sted du kan kjenne deg trygg.

Uhyggelig lesning

– Kan du ikke si noe om hva du tenker om den politiske situasjonen i USA nå?

– Jeg leste en interessant i sak i The New York Times her forleden, av Paul Krugman tror jeg det var. Han satte fingeren på noe jeg tror flere av oss har tenkt, eller hatt en følelse av, men ikke formulert helt klart. Strategien, for republikanerne, har åpenbart vært å si nei til alt presidenten foreslår. Nei, nei, nei. Og når ingenting fungerer, og alt faller fra hverandre, sier de: Se på presidentens fiasko, han har ikke fått til noe som helst. Denne Krugman gikk igjennom sak for sak. Og selv om man på en eller annen måte har visst at det er sånn det har vært, går man jo ikke rundt og husker hvem som har stemt for og mot hvilke saker på hvilke tidspunkt. Det var rett og slett ganske uhyggelig lesning.

– Hvordan vil du ellers beskrive opposisjonen, da?

– Det har naturligvis skjedd før, dette, men jeg blir likevel overrasket over at et politisk parti kan være villig til å la sitt eget land kollapse fullstendig bare for å få makt. De er villig til å skade sårbare mennesker – for makt. Det er så mye ... hvor skal jeg starte. Tenk bare på at de vil hindre kvinner i å bruke prevensjon. Jeg mener, hallo, hva med å forby Viagra i stedet?

Hun bryter ut i latter. Så blir hun stille litt, før hun sier:

– De er rasistiske. Det har de vist igjen og igjen. Så kan man si at de er noen idioter, at det ikke er grenser for mye dumt de kan lire av seg, at det er så mange som tenker annerledes, og så videre. Men ... det er sårende, det der. Det er så sårende.

En skjult historie

For meg er Morrison en forfatter som vil gjøre noe med måten vi tenker om historien på. Hva er modernitet? Hva er den moderne verden? Spørsmålene har naturligvis ikke bare ett svar. Men vår kultur har gjort det lett for oss å tenke at historien om den moderne verden er en historie om fornuft, framskritt, opplysning. Vi går vel alle, på en eller annen måte, rundt med en forestilling om at verden går framover, at vi har det bedre i dag enn folk hadde det for 200 år siden, at levestandarden jevnt og trutt er blitt høyere, at flere og flere har fått tilgang til utdanning, at vi har mer kontroll over brutaliteten i samfunnet. Det er jo ikke et helt uriktig bilde, det, men moderniteten er samtidig mer motstridende enn vår kultur legger opp til at vi skal ta innover oss. Historien om den moderne verden er også en historie om slaveri, kolonialisme, utnyttelse av den tredje verden. Moderniteten ser ganske annerledes ut fra et ikke-vestlig ståsted enn den gjør fra et vestlig. Når jeg spør Morrison om historieforståelsen hennes, svarer hun:

– Jeg begynte å interessere meg for den amerikanske historien fordi det er en historie skrevet av erobrere. Jeg visste at det fantes en annen og mer skjult historie,

med folk som ikke har hatt stemme, folk som ikke har fått si hva som skjedde med dem, hvordan de opplevde ulike hendelser, alt det vi snakker om som historiens gang. I bøkene mine har jeg villet gå inn i ulike epoker, 1600-tallet, 1800-tallet, 1920-tallet, 1950-tallet, for å se hva det faktisk var som skjedde. Og det blikket jeg ser verden gjennom, er afroamerikansk. Det er den historien jeg har villet fortelle. Men ikke på en didaktisk måte, ikke som en forelesning.

– Men som ...?

– Hm, jeg forsøker vel å forføre leseren. Jeg jobber nedenfra. Jeg vil fortelle helt grunnleggende historier. Historier som handler om menneskelig styrke og svakhet, folks feil og mangler, samhold, hva folk gjør for å overleve, hvordan dagene i et menneskeliv kan se ut. Det har vært min reise. Omtrent alt jeg skriver, er variasjoner over det temaet.

– Så det sånn ut da du begynte å skrive også? Hadde du en klar forestilling om hva slags helhet bøkene dine skulle inngå i?

– Nei, nei. Jeg tenkte ikke: Nå skal jeg skrive om afroamerikansk historie. Da jeg begynte å skrive, skrev jeg om tider jeg selv kjente, fra jeg var liten, jeg skrev om 1930-tallet og om hva rasehat kunne gjøre med en ung, sårbar jente. Jeg tenker på den lille jenta i den første boka mi, *The Bluest Eye*. Jenta jeg skrev om, var en gammel venn av meg. Jeg husker vi en dag gikk og snakket om Gud, om han fantes eller ikke, vi var vel ni-ti år. En veldig dypsindig samtale, som du skjønner.

Morrison himler med øynene, drikker litt kaffe, og fortsetter:

– Og så sa jeg: Jo, Gud finnes. Nei, sa hun, det gjør han ikke, jeg har bevis, jeg har bedt hver kveld i to år om å få blå øyne, og det har jeg ikke fått. Dét var beviset hennes. Jeg så på henne, husker jeg, og det første jeg tenkte, var hvor grusom hun ville sett ut med blå øyne. Hun var virkelig vakker, høye kinnbein, nydelige mandeløyne, veldig mørk, hun var helt strålende. Jeg forsto da, i det øyeblikket, hva skjønnhet var. Det vil si, etter at jeg hadde tenkt: Æsj, blå øyne på deg, det ville sett helt sprøtt ut.

– Et såkalt estetisk øyeblikk?

– Ha ha, ja, vi var jo bare barn den gang. Men som voksen begynte jeg å tenke: Hvordan kom hun dit? Hvordan kom hun til et punkt i sitt niårige liv hvor dét sto som saligheten for henne? Det selvhatet, hvor kom det fra?

Frihet og undertrykkelse

Nettopp selvhat er noe som går igjen i Morrisons bøker.

– *I Beloved, for eksempel, skriver du om en mor som tar livet av datteren sin for å redde henne fra slaveriet. Hvor kommer ideen til en slik bok fra?*

– Jeg begynte å skrive *Beloved* på 1970-tallet, i en tid hvor kvinnebevegelsen sto sterkt. Og noe av kvinnefrigjøringen besto den gang i at vi kunne velge ikke å få barn. Vi kunne bruke prevensjon, det ble lov å ta abort. Jeg tenkte at ja, det er sant, men det var en periode i svart historie hvor dette var helt omvendt, hvor frihet var det å få barn – og å få være ansvarlig for det. Slavene hadde jo ikke kontroll over barna de fikk. Barna var som valper,

Toni Morrison
Hjem

349,-
9788203218330

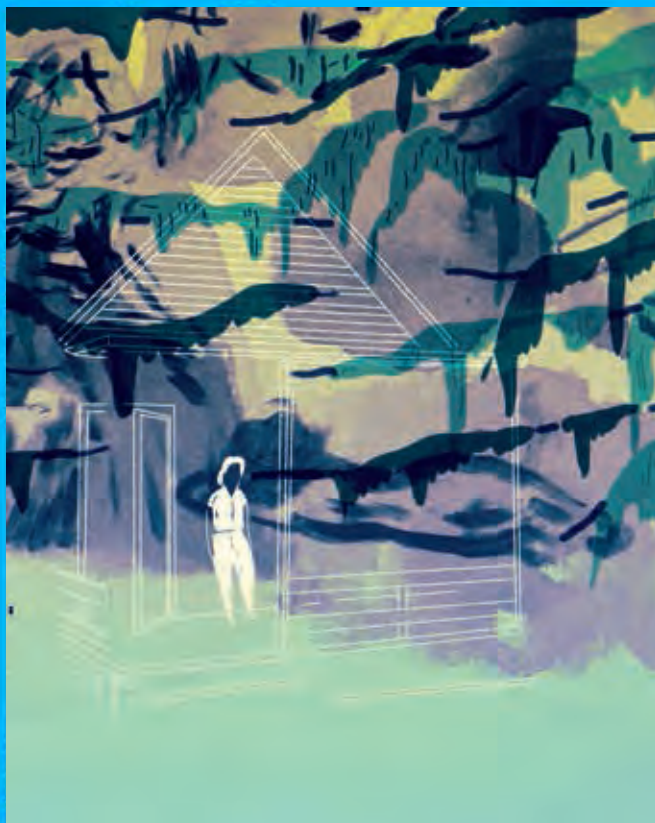
Oversatt av Bodil Engen

Tilgjengelig som e-bok

Hjem er en vakker og intens roman – om søskenkjærlighet og om samhold og selvspekt i den svarte befolkningen som våpen mot nedvurdering og undertrykkelse.

TONI MORRISON er en av USAs mest betydningsfulle forfattere og har skrevet flere internasjonalt anerkjente romaner. Mange av dem er kommet på norsk. I 1993 fikk hun Nobelprisen i litteratur.

på et eller annet tidspunkt ble de bare solgt videre.

– Sier du at boka også er en samtidskommentar?

– Nja, jeg ville vel få fram at dette med frihet ikke er så enkelt. Hva som er frihet, avhenger av omstendighetene. Jeg tenker for eksempel på dette med barneekteskap. Vi reagerer jo med stor harme når vi hører om slike ekteskap i andre deler av verden. Og det er gode grunner til å reagere slik, det er ingen sunn ordening, for å si det på den måten, men vi må også huske at slike ekteskap ofte beskytter disse jentene. De er 13–14 år. Tenk så sårbare de er. Og for kvinner er disse samfunnene så undertrykkende, så fornedrende. Når vi prøver å overtale dem til å avskaffe slike ekteskap, må vi ikke glemme at vi etterlater disse jentene uten noen som helst beskyttelse det hele tatt. Ting er komplisert. Vi kan ikke bare si: Det er en uting, ikke gjør det.

– Jeg lurer på hva du tenker om USAs forhold til sin egen historie i dag. Jeg leste et sted at det ikke finnes et eneste museum eller offisielt minnesmerke i USA over slaveriet. Stemmer virkelig det?

– Det er sant, ja. Jeg skrev en gang et lite essay som heter *A Bench By The Road*. I det essayet spør jeg meg

hvorfor det er sånn at det ikke finnes noe sted i hele landet hvor vi kan gå og minnes de som klarte seg, og de som ikke klarte seg, absolutt ingen steder, ingen plakett, ikke noe tre, ikke noe monument, ingen grav. Det snakkes visst om et museum i Washington nå. Og de siste tiårene er det flere og flere som har skrevet om disse tingene. Men vi er ikke akkurat så gode på dette med erindring. I det store og hele er det som om minnet om det som skjedde, bare er blitt utslettet. For oss amerikanere skal alt være nytt. Tenk hvordan det ville vært om USA faktisk husket alt?

– Ja, det ville blitt en tung bagasje.

– Gjett om. De innfødte? Niks, vil ikke høre om det.

«Resignert forakt»

Reisen Morrison skriver om i *Hjem*, er like mye en indre reise som en reise i geografien. Å komme hjem er for både Frank og Cee å bli kjent med nye sider av seg selv. Samtidig kan vi lese boka som en utforskning av ulike sider ved det hjemlige. Hjem er Lotus, barndommens landskap, men hjem er også det kvinnelige, det moderate. Det skal etter hvert vise seg at eksperimentene Cee er blitt utsatt for, har ødelagt livmoren hennes. I Lotus blir hun tatt vare på av et lokalt kvinnefelleskap. Som de fleste av Morrisons sterke kvinner kaster de ikke bort tida på sympati, men møter tårer og fortvilelse med «resignert forakt» og et erfarent «miserie dont call ahead».

– De er beinharde, disse kvinnene?

– De er beinharde.

– Men de er der?

– De er der.

– Hva er det ved kvinner som gjør at du så ofte tillegger dem en helende kraft?

– Ja, jeg gjør det, gjør jeg ikke? Morrison smiler.

– Cee var et ganske stakkarslig lite vesen. Hun var fullstendig avhengig av broren sin. Og en storebror er fint å ha, men en bror kan også ta vare på deg på en måte som forsterker de sårbare sidene dine. Kvinnene i Lotus minner meg om kvinnene jeg selv vokste opp med. De kunne være så uforsonlige når det kom til hvordan vi oppførte oss, men de var samtidig så tilgivende og forståelsesfulle i måten de lærte oss opp på, gjorde oss sterke på. De lot aldri, absolutt aldri, noen skade oss. Den rollen kvinner har og har hatt som oppdragere og omsorgspersoner i vår sivilisasjon er virkelig ingen liten eller underordnet rolle. Det er en viktig og skapende rolle.

– Ingen blir seg selv alene?

– Sånn er det.

Hun strekker på seg, ser ut mot balkongen, stemmen er mild:

– Ingen blir seg selv alene.

Dette intervjuet sto første gang på trykk i Klassekampen høsten 2012.

Kaja Schjerven Mollerin er litteraturviter og kritiker. Hun har skrevet *Seks fot under*, et essay om Hans Herbjørnsruds forfatterskap og essaysamlingen *Sammen, hver dag. Om fellesskap i litteraturen*. I 2012 ble hun kåret til Årets kritiker.

Hvordan ser, husker og føler vi?

Hvordan forholder vi oss til andre mennesker?

Hva innebærer det å sove, drømme, snakke?

Hva er selvet?

I *Livet, tanken, blikket* samler Siri Hustvedt 32 essays skrevet mellom 2006 og 2011. I disse fascinerende, levende og engasjerende tekstene viser Hustvedt hva som ligger bak romanene hennes: En veldig nysgjerrighet på hvem vi er og hvordan vi ble slik. Her deler hun sin kunnskap om filosofi, nevrovitenskap, psykologi, psykoanalyse og litteratur. Første del, *Livet*, henter sitt stoff fra forfatterens eget liv. I *Tanken* utforsker hun temaer som minner, følelser og fantasi. *Blikket* handler om billedkunst.

Hustvedts unike syntese av kunnskaper fra mange ulike felt, der hun altså trekker på både erfaringer fra eget liv og fra innsikt hun har fått fra kunst og vitenskap, gjør at hun med stor troverdighet kan stille det helt store spørsmålet, det som opptar henne mer enn noe annet: Hva betyr det å være menneske?

Siri Hustvedt

Livet, tanken, blikket

399,-

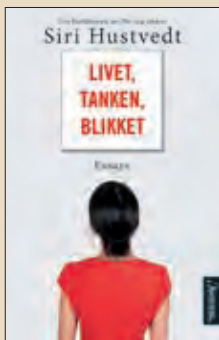
9788203218323

Oversatt av

Einar Blomgren,

Ika Kaminka

Tilgjengelig som e-bok

LIVET, TANKEN, BLIKKET

De har begge skrevet fra barnsben av, de lever sammen og leser hverandres tekster. Paul Auster og Siri Hustvedt forteller her om livet som forfatter, hvorfor de ble forfattere, og hva de tenker om litteraturens fremtid i en stadig mer digital verden. TEKST Mette Solberg Fjeldheim FOTO Ruvan Wijesooriya

DET LITTERÆRE SUPERPARET

– Bøker blir en del av deg, de er deg. Siri Hustvedts stemme er klokkeklar, nesten ungprikeaktig. Den kler hennes elegante, vevre, likevel nordiske, åsyn. Ivrig og med sterkt engasjement snakker hun om de mange bøkene og tekstene hun har lest opp gjennom årene, noen av dem om igjen og om igjen. – Vi sluker bøker, fortsetter hennes mann, forfatterkollega og bestevenn. Austers stemme er naturlig nok betraktelig dypere, men også sterkt karismatisk, ru, og med et tydelig preg av New Jersey-aksent. – Jeg har lest så mange bøker: lyrikk, romaner, filosofi, historie ... Men Paul Auster leser ikke lenger bøker med samme hastighet som før, innrømmer han.

Det litterære superparet fra Brooklyn er en svipptur innom Oslo. Likevel har de satt av tid til et eksklusivt lite intervju. Dagene her er få, og det er mye på agendaen. Så selv om klokka ikke er mer enn litt over ni, er de godt i gang med dagen allerede – dog noe mot sin egen vilje. For når man først har så celebret besøk i byen, er det mange som vil hilse på. Første punkt på dagens agenda var en bokprat for alle ansatte i Aschehoug forlag.

På plassen foran forlagshuset er fontenen stille, vannet er stengt av for sesongen. Damen av sten i midten har fått en hvit kappe over seg, hun troner over snøbadet under den kalde grå himmelen. Inne i forlaget er det varmt, og det blir servert kaffe og croissanter til en fullsatt kantine. Stemningen er spent og forventningsfull. Tett i tett sitter vi, med tente lys på bordene og venter.

Auster og Hustvedt kommer, de er punktlig – og de leverer. Knapt våkne, med hendene godt knyttet rundt hver sin kopp varm drikke, setter de seg i sine tildelte stoler på scenen. Siri slanger sine slanke lange ben om hver-

andre og lener seg godt tilbake. Paul, på motsatt side av scenen, halvt sitter, halvt ligger, tilsynelatende avslappet med beina strakt fremfor seg. Anklene henger lett utenfor scenekanten. Velvillig til sinns, men ikke uten et lite spor av motvilje. Dette er et ugudelig tidspunkt å stå opp på, skal en tro Paul Austers lille kommentar: Kunne vi ikke heller ha invitert dem på ettermiddagen? Man kunne tro dette var to kunstnere som jobbet hele natta og sov halve dagen. Slik er det ikke.

– Jeg står opp tidlig og starter arbeidsdagen i sju-åttetiden. Jo tidligere jeg starter, jo bedre er det. For da får hun også gjort mer og lest mer på ettermiddagen, sier Siri.

– Hvis jeg er i begynnelsen av boka jeg skriver, våkner jeg i sju-åttetiden, litt senere enn min kone. Paul trenger litt mer tid på seg om morgenen. Da leser han avisen, drikker te, og når han så begynner å våkne, spaserer han til en leilighet i nabolaget, hvor han skriver. Men om han er på slutten av boka, våkner han gjerne enda tidligere.

Paret er ikke Norge kun for å besøke Oslo. De er nærmest på en liten turné i Skandinavia. Etter en svært vellykket åpning av Litteraturhuset i Bergen, hvor de begge var hovedattraksjonen, har de tatt turen innom Oslo, før veien går videre til Stockholm og *Skavlan*. Men først rekker vi en prat om forfatterrollen, inspirasjon og litteratur. Vi har skjermet oss en halvtimes tid inne i Aschehougs fineste møterom, det med utsyn mot piazzaen midt i Oslo sentrum.

– *Its funny, I walk around feeling that ...* Auster nøler litt, før han fortsetter. – Vi er alle en del av samme familie. Kleist, Kafka, Montaigne ... de er så integrert i den jeg er nå. Det betyr ikke noe hvor lenge de har vært døde, inni

meg er de fullt ut levende. Det er som om jeg forestiller meg at vi skal møtes i himmelen og ha samtaler der.

Siri bryter inn. – Jeg tror dette gjelder alle forfattere. Men jeg tror at kvinners posisjon i litteraturen er annerledes, det har vært annerledes. Det er ikke så lett for kvinner å føle seg som en del av familien, som menn gjør. Det er en stor sorg for meg må jeg si ... Auster kremter, Siri fortsetter tankerekken, – ... at når folk huker av alle store forfattere, er det svært få kvinnelige forfattere blant dem.

Du må tro at du har noe å si som er verdifullt.

Siri Hustvedt om forfatterrollen

Auster: – Men Siri, jeg snakker igjen og igjen om outsiderne. Så var de i gang igjen. Ekteparet som er hverandres beste venner, kollegaer, foreldre til musikeren Sophie, som leser hverandres tekster og som sitter oppe om kveldene og drøfter litteratur og filosofi, har kommet til et tema hvor de tydeligvis ikke enes til fulle.

Vi skal tilbake til kvelden før, da Siri og Paul ble intervjuet av psykiateren Finn Skårderud på Victoria Jazz Scene på Karl Johan. Med fullsatt sal, og det kunne vært tre ganger så mange gjester om det hadde vært plass, drøftet de hvordan kvinner ikke alltid har hatt det like lett som forfattere. Eksempel de trakk fram da, som nå, er Emily Dickinson. Dette er kvinnen Siri ser til for å illustrere forfatterrollen. – Uansett hva folk sier når de kritiserer deg, sier de ikke vil ha deg, må noe i deg være noe stort, hardt og insisterende på at

du har noe viktig du vil dele. – Du må virkelig være tøff, sier Siri om forfatterrollen. – Man må være like tøff som Emily Dickinson.

Finn Skårderud spør Paul Auster om hva det er som driver ham som forfatter.

– *I tend to look at writing and the compulsion to write an illness.* Han forklarer det med at friske mennesker trenger ikke skrive. – Svært få mennesker som er integrert i samfunnet, lykkelige mennesker, ønsker å sitte alene i et

I've been wanting to write since I was 15, which means I've been writing for 50 years now.

Paul Auster om det å være forfatter.

rom og skrive. De fleste mennesker er fornøyd med livet sitt, og kanskje leser de en roman en gang iblant, sier han. Men kunstnere, som Auster kaller «walking wounded», mener han må utforske ting på en måte folk flest ikke har lyst til. Han hevder videre at det må et begjær til for å skrive, og at det er forfatterens bidrag til verden, ved å utgi bøker. Når unge skrivende kommer opp til Paul Auster og sier de vil bli forfattere, svarer han – Ikke gjør det! Du kommer ikke til å tjene noen penger. Du får ingen glorie. Du kommer til å lide. Men – du vil kanskje oppleve å ferdigstille noe.

Med dette friskt i minne, konfronterer jeg dem begge med dette: *Mener de virkelig å advare strebende unge forfattere så sterkt mot å bli forfattere?*

– Det er Paul som sier det, ikke jeg, parerer Hustvedt. Men hun tror ikke at man kan bli forfatter uten å elske bøker og andre forfattere, og man må ha lyst til å bli som disse forfatterne. – Det blir så viktig, som en utenfra- og inn-prosess, sier hun. Men så, når du opplever at du blir forfatter, som hun og Auster har blitt, blir det en innenfra- og ut-prosess: – Du bestemmer deg for at du har noe å si, noe som er en arrogant holdning, men du må ha det: Du må tro at du har noe å si som er verdifullt.

Auster vil fortsatt ikke anbefale hvem som helst å bli forfatter. Likevel. De setter begge pris på å være inspirasjonskilder til andre som har lyst å skrive.

– Det er en flott ting å vite at vi inspirerer andre til å skrive, sier Hustvedt om den saken. Det er en av de beste komplimenter hun kan få.

Så hvilke forfattere har Auster og Hustvedt selv lest og latt seg inspirere av?

Nå for tiden, leser de helst sine venner. Coetzee, Rushdie, DeLillo. Men det var klassikerne som satte dem i gang:

Det var den sommeren Siri var 13 det hele startet. Den sommeren leste hun roman etter roman. Noe hadde skjedd; hun hadde krysset terskelen til å lese bøker med liten skrift. Hun mener det sannsynligvis var noe i hjernen som gjorde at hun da klarte å lese mer komplisert tekst. Hun hadde lagt sin elsk på klassikere som Brontë, Austen og Dickens i særdeleshet. Så kom hun til *David Copperfield*.

– *I thought to myself that ... if this is what books are like, this is what I want to do.*

For Auster startet det litt tidligere. – Da jeg var åtte-ni var jeg allerede en pasjonert leser. Jeg leste sportsromaner. Hustvedt nikker gjenkjennende. Slik var det for henne også, men hun leste jenteromaner. R.L. Stevenson var den første forfatteren Auster var knyttet til. – Jeg begynte forresten å skrive da jeg var ni, men bare for moro skyld, det var dikt – virkelig dårlige dikt.

Her bryter Hustvedt inn – Hvis det er slik du skal datere det ... Jeg var ni, og jeg skrev en roman da jeg var 11. Den hadde kapitler, og et av dem var kalt «Danger», ler hun.

– Jeg var 12 da jeg skrev en kriminalroman. Senere enn deg, *I was a little slower* skyter Auster inn. Da han var 14, begynte han å bevege seg inn i de voksne, mer alvorlige ting. Nå leste han Voltaires *Candide*, noe han syntes var «absolutely funny». Som 15-åring leste han Dostojevskijs *Forbrytelse og straff*. Og tenkte det samme som Siri: – *If this is what books can be, I wanna write books.* Siden har han skrevet. Hans forfatterskap har nå vart i 50 år. Og han har ennå flere bøker på lager.

For tiden skriver Paul Auster på en ny selvbiografisk bok, en oppfølger til *Vinteroppregnelser*. Tittelen er *Report from the Interior*. Boka er i fire deler og handler om hans tidligere år, hans indre, åndelige liv og utviklingen av ideer.

Siri Hustvedt utga sin første diktsamling i 1982 og fortsatte senere med romaner og essays. Hun har ingen planer om å gi seg som forfatter med det første. Hun har så mye hun vil utrette de neste ti årene. Hennes essaysamling *Living, Looking, Thinking* utgis på norsk nå i høst, og hun skriver samtidig på en roman som er ventet utgitt på norsk i 2014.

Men hva tror de om litteraturens fremtid i en stadig mer digital verden?

Auster lener seg tilbake i stolen, vipper på de to bakerste beina. – *It doesn't matter!* Han tror ikke papirbøker vil dø ut, men at litteraturen vil finnes i mer varierte utgivelser. Han ramser opp: Selv om tv kom på markedet, døde ikke radioen ut. Fly eliminerte heller ikke tog. Slow food er kommet som en motvekt til fastfood.

Men den utviklingen han frykter mest, er at enhver forfatter blir sin egen forlegger. At det er forfatterne med det beste forretningstalented som vinner. Men, som Auster sier: – *Literature will never die!*

Mette Solberg Fjeldheim er markedsansvarlig for skjønnlitteratur og dokumentar i Aschehoug.

Agora Bibliotek utgir noen av vår tids mest betydningsfulle utenlandske forfattere i norsk oversettelse. De fleste av dem er allerede veletablerte på den internasjonale scenen.

Agora Publishing er et selvstendig forlag som samarbeider med Aschehoug forlag og som drives av Anette og Gabi Gleichmann. Ambisjonen er å være det lille forlaget med de store forfatterne. I vår utkom romanene *Ingen kunst* av Péter Esterházy, *Den siste greker* av Aris Fioretos og *Våre forfedre* av Italo Calvino.

Agora Bibliotek

SIGRID COMBÜCHEN er en av Sveriges fremtredende forfattere. Hun debuterte allerede i 1960, 18 år gammel. Hennes forfatterskap omfatter et titall bøker. I 2010 ble hun tildelt August-priset for *Spill – en dameroman*. Den mektige romanen *Byron* utkom i 1988 og markerer hennes internasjonale gjennombrudd.

Poeten Byron var en rebell, men ikke av den enkle verdensforbedrersorten. Han ble kalt – med et bevinget ord – «mad, bad and dangerous to know». Karikaturene avbildet hans klumpfot som bukkefot, han drakk av en sølvinnfattet dødningskalle, og det gikk rykter om incest og sodomi. For ham fantes det ingen bekvemme sannheter. Da han døde bare 36 år gammel i Hellas, etterlot han en følelse av noe ufullbyrdet. Det skyldtes ikke at han hadde levd kort, for han hadde også levd fort. Siden den gang har mange hatt en nysgjerrig trang til å forklare Byron. Denne boken handler mer om nysgjerrighet enn forklaringer.

Sigrid Combüchen
Byron

369,-
9788293139041

Oversatt av
Eirik Lodén

Tilgjengelig som e-bok

ÉMILE AJAR er pseudonym for den franske forfatteren Romain Gary, som i sin alders høst lengtet etter kunstnerisk fornyelse og derfor skrev et par romaner under et annet navn. For romanen *Med livet foran seg* ble forfatteren i 1975 belønnet med Goncourt-prisen, og boken ble en verdenssensasjon.

Med livet foran seg fortelles av Momo, en nysgjerrig og uskyldig arabisk gutt med et stort hjerte. Han vet ikke mye om seg selv, ikke engang hvor han kommer fra og hvor gammel han er. Det er madame Rosa, en pensjonert jødisk prostituert, som lærer ham alt om livet i Paris-forstaden Belleville og hva som ligger foran ham. Med vidunderlige personer, hjerteskjærende handling og selvpoppfunnet språk har forfatteren skapt et mesterverk som har vært helt stildannende.

Émile Ajar
Med livet foran seg

369,-
9788293139157

Oversatt av
Anne Elligers

Tilgjengelig som e-bok

CYNTHIA OZICK har i mer enn fire tiår hatt en fremtredende plass i den samtidige USA-prosaen. Med sitt elegante språk og skarpe samtidsanalyser fullfører hun en sterk jødisk-amerikansk litterær tradisjon med røtter hos Isaac Bashevis Singer og Saul Bellow. Realist og mystiker på samme tid har Ozick også sans for det groteske og makabre. Ingen forfatter er blitt belønnet så mange ganger med O. Henry-prisen, verdens fremste utmerkelse for novellekunst, som Ozick.

Fremmedlegemer fører tanken til Henry James' romaner, både stilistisk og tematisk. Det er et bevisst grep fra Cynthia Ozick, som lenge har vært interessert i sin store forgjengers forfatterskap. Handlingen utspiller seg i Paris og kretser omkring en håndfull amerikanere som forsøker å finne seg selv i den evige stad. Med stor psykologisk finesse og stilistisk briljans fanger forfatteren sine personers møte med en fremmed verden.

Cynthia Ozick
Fremmedlegemer

369,-
9788293139102

Oversatt av
Kari & Kjell Risvik

Tilgjengelig som e-bok

SAUL BELLOW GA USA EN NY STEMME

TEKST Gabi Gleichmann OVERSATT AV Eirik Myhr

1. Hva er en klassiker?

I oktober 1944 holdt T.S. Eliot en forelesning i det engelske Vergilselskapet med tittelen «What Is A Classic?». Ifølge den engelske dikteren er tegnet på en klassiker åndens og språkets modenhet: I en klassiker møter man vidd, allmenngyldighet og universalitet.

Hundre år tidligere forsøkte den franske kritikeren Charles Augustin Sainte-Beuve å besvare det samme spørsmålet. Den sanne klassikeren, mente han, er en forfatter som virkelig har beriket menneskesinnet, som har oppdaget noe nytt, eller som har fått et nytt grep om noen av de evige lidenskapene. Det er en forfatter som har klart å gi sin tanke en ny form, og som snakker til alle i en stil som helt er hans egen, men som like fullt tilhører alle, en stil som er ny uten å gripe til språklige nydannelser, på én gang både ung og gammel, uten å være knyttet til samtiden.

Amerikaneren Saul Bellow, mer enn noen annen i sin generasjon, oppfyller både Eliots og Sainte-Beuves definisjon og fortjener derfor å bli kalt en moderne klassiker. Han hører i etterkrigstiden til de forfatterne som har utvidet vårt synsfelt, flyttet grensene og funnet nye veier i sin kartlegging av menneskets indre og ytre landskap. Han har fanget substansen i en problematisk menneskelig situasjon og har funnet fram til en form som gjør dette tilgjengelig for andre.

At Bellow dessuten hele tiden klarer å more og uroe med sine humoristiske og intelligente amerikanske skjebner og eventyr bidrar naturligvis til at han er en forteller man gjerne vender tilbake til – om og om igjen.

2.

Om Bellows stilling som etterkrigstidens fremste romanforfatter i USA råder det stor enighet. Allerede før

han ble tildelt nobelprisen i litteratur i 1976 – «för den mänskliga förståelse och subtila kulturanalys, som förenas i hans verk» – var hans framskutte posisjon allment anerkjent.

Som arvtaker til den store russiske romantradisjonen (Lev Tolstoj og Fjodor Dostojevskij) og den moderne amerikanske fortellerkunsten (Theodore Dreiser, William Faulkner og Ernest Hemingway) var Bellow realisms fremste talsmann i hjemlandet. Han har mer enn noen annen vist at litteratur ikke behøver å eksperimentere med verken form eller teknikk for å kunne uttrykke det moderne menneskets erfaringer og livssituasjon.

Leser man Bellows bøker i ett sveip, framstår han som en forbløffende målbevisst og konsekvent forfatter – hans oeuvre viser en bemerkelsesverdige kontinuitet, uten at den av den grunn mangler spennvidde.

Han har riktignok skapt et rikholdig galleri av særegne skikkelser, men de forskjellige ytre karakteristika til tross lyser slektskapet tydelig igjennom: Protagonistene er uinnfridde muligheter av forfatterens egen manifeste person. Bellows romanserie kan derfor – litt satt på spissen – bli betraktet som en fortløpende dannelses- og utviklingsroman, omkring én og samme hovedperson, gjenspeilet i forskjellige epoker.

En annen måte å betrakte hans dikterverk på er å se det som en fortløpende kommentar til livet i USA – en diagnose av menneskets vilkår og dets muligheter til å leve et verdig liv. I løpet av mer enn forti år har Bellow skildret sitt kontinent, de forskjellige tiårene, den skiftende tidsånden og atmosfæren, og han har tatt pulsen på enkeltstående sjeler mot en bakgrunn av den kollektive sjelstilstanden i landet.

3.

Alle eksperter er enige: I snever mening har Bellow ikke vært stilskapende, selv om han ofte er blitt utpekt som den ledende eksponenten for en ikke-eksisterende New York-jødisk litterær retning. Til tross for den

fortellertekniske dyktigheten er det hans knivskarpe intellekt, som skånelløst gjennomborer hver avkrok av det myldrende amerikanske storbylivet, som blir ansett for å være Bellows fremste egenskap. Hans storhet ligger imidlertid ikke bare i den fargerike fikseringen av menneskenes livsvilkår i det moderne samfunnet, men også i hans evne til å opptre på riktig tidspunkt med riktig sak og gi en stemme til de stemningene og problemene som ligger i luften, men som ennå ikke er blitt artikulert på litterært vis.

Her er det imidlertid nødvendig med en reservasjon. Det rommer nemlig en viss fare dersom man i første omgang betrakter Saul Bellow som en intellektuell foregangsmann og plasserer hans verk i en gruppe som omfatter rikt orkestrerte storbykildringer med det følsomme individets utsatte stilling i fokus, for samtidig som man hyller Bellow for hans dyspsindighet og tildekker ham rollen som den amerikanske sjelsinterjørets Christofer Columbus, overser man lett det virkelig originale hos ham, og på den måten kommer man kanskje til å se helt bort ifra hans klart viktigste bidrag til fortellerkunsten.

4.

Da USAs jøder, med den østeuropeiske innvandrerbakgrunnen de ofte hadde, for alvor trådte inn i den amerikanske litteraturen i 1930-årene, møtte de en fremmed verden som hadde sprunget ut av historiske realiteter og livsproblemer som var radikalt forskjellige fra deres egne.

I amerikansk prosa har fysisk handling og temaene omkring individets problemer i forhold til sitt eget jeg alltid forekommet frodig og rent framoverstrømmende, men det samme har ikke vært tilfelle med den reflekterte tenkningen og de intime menneskelige forholdene, med tilhørende lojalitets- og ansvarsproblemer, som har preget østeuropeisk-jødisk tradisjon. I tillegg var selve det engelske språket, med sin kristne arv, noe fremmed

– det var et lånt tungemål, helt uten de betydningene, assosiasjonene og refleksjonene som var kjent fra den felles jødiske erfaringen, et uttrykksmiddel som ikke kunne tilby verken noen følelse av tilhørighet eller av noen fortrolige intimiteter. Dessuten blåste det kraftige antisemittiske vinder innen kulturlivet: Å ta til seg den europeiske intellektuelle jødens erfaringer var ikke *comme il faut*. Jøden ble på denne måten stående igjen ute i kulden, henvist til sin trygge, men provinsielle ghetto, utenfor litteraturens hovedferdselsåre.

Et tiår senere befant USAs fortellerkunst seg i en generasjons- og klimaendring. Den hardkokte stilen, med sitt atletiske ideal og sin korthogne, avskallede prosa, hadde rukket å stivne i en postitur, og tiden var moden for en litterær omvurdering. De første som frigjorde seg fra det tidligere dominerende stilidealet og åpnet veien for en ny uttrykksform og et mer humant tankegods, var to jødiske forfattere fra Chicago – Saul Bellow og Isaac Rosenfeld.

5.

Bellow reagerte ofte imot å bli betegnet som en jødisk forfatter. Han fant det intellektuelt vulgært, verdiløst og provinsialiserende.

Det er lett å forstå hans gjenstridige motstand mot å la seg binde på hender og føtter rent intellektuelt sett, selv om all sann dikterkunst har en rekkevidde langt utenfor den kultursfæren som den har sprunget ut ifra, og dermed tilhører verdenslitteraturen.

Derimot har forfatteren aldri fornektet at hans fortellerstil, hans humor, hans livssyn, hans motiv, hans form og hans utvikling i høy grad er avhengig av hans jødiske bakgrunn.

6.

Saul Bellow ble født i 1915 i en russisk-jødisk familie i Québec, Canada, og han lærte seg tidlig fire språk: jiddisk, hebraisk, engelsk og fransk. Under oppvekst- og studieårene i Chicago kom han dessuten i kontakt både med storbyens harde gateslang og med det akademiske miljøets egenartede sjargong.

Denne mangfoldige språkbakgrunnen dannet en slags resonansbunn som nærmest insisterte på å komme

til uttrykk. Men det tok et tiår før Bellow fant sin melodi, en diksjon som forener flere forskjelligartede stemmer. Således er språket i hans tidlige bøker behersket og klassisk måteholdent. Først i *The Adventures of Augie March* (1953), der pikareskromanens tilsynelatende løse komposisjon ga ham mulighet til å gi frie tøyler til sin fantasifulle fabulering og sin strømmende ordrikdom, fant han sin egen stil og sin språklige egenart.

Få amerikanske forfattere har en så særpreget stemme som Bellow. Hos ham blir høyt og lavt satt sammen, metafysisk lyrikk blir flettet sammen med jordnær prosa, høyspente visjoner blir dobbelteksponert med lavmælte refleksjoner, et kultivert idiom som er mettet av allusjoner og symboler, inngår i en legering med gatens nonsjalante og drastiske slang. Den stadig pågående kollisjonen mellom motstridende uttrykk gir framstillingen et distinkt tonefall – en urolig vibrerende puls, et mangstemmig ekko. Men nobelpristakeren tar seg ikke bare store friheter med syntaksen – for å tilstrebe å skru opp tempoet låner han også ofte jiddiskspråkets kjappe intonasjon og rytme. Ikke desto mindre gir Bellows framstilling inntrykk av klarhet, for tvers igjennom de rastløse kastene framtrer en personlig stemme fylt av vemod, humor, med-følelse og humanisme.

Bellow strevde altså etter å utvide det tradisjonelle språket med minner, stemninger, assosiasjoner og betoninger som ikke har sin opprinnelse i USA – han slet med å finne fram til en uttrykksform som gjenspeiler storbylivet i dets sprikende forvirring og utømmelige mangfold.

Man kan uten å overdrive påstå at Bellow, innen amerikansk fortellerkunst, siden Faulkner og Hemingway er den første som har skapt et nytt litterært språk som fanger inn både et bredt spekter av amerikanske dialekter og kakafonien i etterkrigstidens ånd. Slik førte Bellow sitt lands prosa – som lenge var altfor snevert anlagt til å kunne ha plass til innvandreminoritetenes stemmer og kultur med røtter i Øst-Europa – forbi denne prosaens språklige begrensning. Han utvidet og sprengte rammene for den amerikanske uttrykksformen, og han bidro i høy grad til å forsterke den verbale følsomheten på sitt nordamerikanske kontinent.

7.

Debutromanen *Dangling Man* (1944), mannen som svever i luften, mennesket uten fotfeste i tilværelsen, har vært en stadig tilbakevendende nøkkelfigur i Bellows diktning. Hans bøker kretser om skuffede, men likevel håpefulle menn, rastløse og utålmodige, intensive og fornuftige skapninger på jakt etter en dypere mening i tilværelsen, tragikomiske og en smule patetiske skikkelser som ikke vil underkaste seg de så ensidig prestasjonsinnrettede amerikanske samfunnsidealene.

Ensom og utstøtt, tynt mellom det kapitalistiske forbrukersamfunnet og den sentralstyrte massekulturen, slitt mellom sin fornuft og sin ansvarsfølelse på den ene side og mellom flyktige impulser og individuelle nevrosener på den annen side, fanget i sin egen utilstrekkelighet og sin arv, i usikker balanse mellom frihet og trygghet: Det er Bellows protagonist – *schlemiel*, ulykkesfuglen, den sorgmuntre kloven fra osteuropeisk-jødisk folklore, mannen som vil godt, men som oppfører seg klumset og tåpelig og roter seg inn i den ene umulige situasjonen etter den andre.

Men til tross for at flertallet av Bellows skikkelser er jøder, representerer de – med sin eksistensielle uro og tiltro til livet og til menneskene, på sine streiftog som fører dem på villspor i en komplisert og vaklende verden – en generell erfaring som de deler med mange i Vesten. For så vidt har Bellow lyktes med å blottlegge det enkelte mennesket og opphøye det til det allmenngyldige – hans marginaliserte romanhelt, eller rettere sagt antihelt, er et levende symbol på det lidende moderne mennesket.

Saul Bellow har nå vært død i sju år. Men hans romaner lever. For i kraft av persontegningens dyp, tankekraftens vitalitet og uttrykkets fullbyrdelse danner hans verk det uovertrufne portrettet av det moderne USA og det blottstilte nåtidsmennesket.

Gabi Gleichmann er skribent, litteraturkritiker og forlegger. Han debuterte i 2012 med romanen *Udødelighetens elixir*, en bok som er solgt til 14 land, og som ble nominert til den norske Bokhandlerprisen i 2012.

Et vindu mot verden

En slaves kamp for friheten i Sør-Afrika, en russisk-østtysk families historie gjennom tre generasjoner, to reisende handelsmenns ferd i de fattigste avkroker i de multietniske Karpatene – litteraturens verden er enestående og mangfoldig. Sjørafrikanske André Brink, tyske Eugen Ruge og polske Andrzej Stasiuk gir oss leseopplevelser vi ikke glemmer.

Velkommen til de multietniske Karpatene.
Velkommen til loosers paradise.

Andrzej Stasiuk
Taksim

349,-
9788203218316

Oversatt av
Anne Walseng

Tilgjengelig som e-bok

ANDRZEJ STASIUK er født i Warszawa i 1960. Han har skrevet poesi, teater, prosa og non-fiction. Stasiuk debuterte i 1992 og ble umiddelbart oppfattet som en viktig stemme i det polske litterære landskapet. Snart var han å regne som leder for den nye polske litteraturen og bidro til en rekke litterære tidsskrifter og magasiner. Han har fått priser i Polen, men også i Frankrike og Tyskland, der den spesielle tonen i hans bøker og ikke minst hans store kjærlighet til det man har kalt Europas bakgård, har vakt stor entusiasme.

FORFATTEREN ANDRZEJ STASIUK er en hvileløs reisende, ikke minst i baklandet av Europa der han har forflyttet seg rundt med bil, buss og ferjer i små byer og landsbyer som de fleste aldri har hørt om. Ut av dette er det bl.a. kommet en reiseskildring (*On the road to Babadag*), men det er vanskelig å tro at det ikke også har vært inspirasjonskilden til den vakre romanen *Taksim*, som nå foreligger på norsk.

I en totalt nedslitt varevogn, ragger Wladek og kameraten hans rundt i utpostene av det mest østlige Europa. Det er et område med uendelig mange grenseoverganger, noe som ikke alltid gjør det enklere å bedrive salg av bruktklær fra Vest-Europa.

Med bitende ironi forteller Stasiuk om deres ferd til de mest utenkelige og fattige avkroker, og ikke minst om hvordan de snor seg for å bli kvitt kleslageret sitt. Og ting blir langt mer komplisert den dagen Wladek forelsker seg i billettselgersken i et ambulerende tivoli ...

I disse små byene og landsbyene kjemper restene fra det vestlige overflodssamfunnet med billige kinesiske produkter om kundenes gunst. Livet har forandret seg for raskt. Og det er knapt nok blitt bedre. Her finnes menneskesmugling og alle former for lyssky virksomheter, og verden fortøner seg som et stort loppemarked der du i beste fall kan gjøre en god handel.

Takket være Stasiuks roman får vi en virkelig følelse med disse menneskenes ønske om å komme seg vekk, deres rasisme og deres angst. *Taksim* er en tvers igjennom medmenneskelig bok.

«Kommunismen som politisk utopi ser ut til å miste litt av sin stråleglans for hver generasjon som går.»

Eugen Ruge
Når lyset svinner

399,—
9788203217579

Oversatt av
Sverre Dahl

Tilgjengelig som e-bok

Når lyset svinner er en frodig familiesaga, en roman om en politisk ideologi og et levende innblikk i hverdagen under Øst-Tysklands kommunistregime.

EUGEN RUGE er født i Uralfjellene i det vestlige Russland og har studert matematikk i Berlin. Han reiste fra DDR til Vesten i 1988. Ruge har skrevet og oversatt for teater og fjernsyn og underviser på Berlin University of the Arts. Han ble tildelt Deutscher Buchpreis 2011 for *Når lyset svinner* som er solgt til 15 land.

NÅR LYSET SVINNER handler om tre generasjoner. Besteforeldrene, Charlotte og Wilhelm, er fremdeles glødende kommunister og vender i begynnelsen av 1950-årene hjem fra sitt eksil i Mexico til den unge staten DDR for å yte sitt bidrag til oppbyggingen av et sosialistisk samfunn. Deres sønn Kurt vender hjem fra en annen retning, Uralfjellene. Som ung emigrerte han til Moskva og ble forvist til Sibir som straff for å ha kritisert det sovjetiske regimet. Sammen med sin russiske kone kommer han tilbake til det småborgerlige Øst-Tyskland som han håper vil kunne forandre seg til det bedre. Barnebarnet, Alexander, klarer imidlertid ikke å finne seg til rette i dette hjemlandet han ikke selv har valgt, og han drar til Vesten samme dag som familiens patriark fyller 90.

«Det er sånn det er å være slave – alt er bestemt for deg av noen der ute. Du må bare høre etter og gjøre som de sier. Du kan ikke si nei. Du stiller ingen spørsmål. Du bare gjør som du blir bedt om. Men bakerst i hodet tenker du: Snart må det komme en dag da jeg kan si at det og det skal jeg gjøre, det og det vil jeg ikke gjøre.»

André Brink
Philida

389,—
9788203218378

Oversatt av
Egil Halmøy

Tilgjengelig som e-bok

Philida er en sterk historie om en slavekvinne og hennes kamp for å bli fri. Romanen er basert på virkelige hendelser i André Brinks familie. Cornelis Brink var broren til en av André Brinks forfedre, og historien om slaven Philida er basert på historiske fakta.

ANDRÉ BRINK er en av Sør-Afrikas mest fremtredende forfattere. Han har skrevet en rekke romaner både under og etter apartheid, og han var aktiv i motstanden mot regimet, særlig gjennom sin litterære virksomhet.

VI ER I Sør-Afrika, året er 1832, og det svirrer av rykter om frigjøring av slavene. Philida er mor til fire barn som hun har fått med Francois Brink, sønnen til hennes herre. Han har lovet å gjøre henne fri, men da faren beordrer ham til å gifte seg med en hvit kvinne fra en velstående Cape Town-familie, går Francois tilbake på sitt løfte. Philida vil bli skilt fra de to gjenlevende barna og solgt til nye slaveeiere i det ugjestmilde området nord i landet.

Philida nekter imidlertid å godta sin skjebne og bestemmer seg for å ta saken i egne hender selv om det kan koste henne livet. Hun begir seg av gårde på den lange ferden over villmarken ved breddene av Gariep River til det fjerne Stellenbosch, der hun akter å levere en klage mot Francois til stedets slavebeskytter.

Afghanistan er et kulturland med en århundrelang tradisjon som har produsert høytstående litteratur, kunst og kunsthåndverk. Det er ikke dette bildet vi får av landet i nyhetene. Qais Akbar Omar, forfatteren av *Og festningen hadde ni tårn*, ønsker å vise verden et annet bilde av Afghanistan enn krig, ødeleggelser, fattigdom og Taliban-styre. TEKST Qais Akbar Omar OVERSATT AV Eirik Myhr

MITT NAVN ER QAIS AKBAR OMAR

Jeg er afghaner, muslim, etterkommer av profeten Mohammed, fred være med ham, teppevever, journalist, assisterende regissør ved oppsetningen av Shakespeare i Kabul, en bokser som har hatt fornøyelsen av å brette mange neser og «Qais, den grusomme dragekutteren». Jeg er tjue år gammel og forfatter av boken *Og festningen hadde ni tårn*.

I mange århundrer, fram til min bestefars tid, var familien min gjetere. Vi eide tusener av sauer og kameler og kjøpte og solgte tepper i basarer over hele Afghanistan. Men ingen i min familie hadde noen gang vevd et teppe før jeg gjorde det. Det var i tiden under Taliban, da vi ikke hadde noen annen måte å overleve på.

Da jeg begynte å skrive *Og festningen hadde ni tårn*, la jeg merke til at ord på mange måter er som knuter i et teppe. Man forbinder ett med det neste til flere blir til en tanke, slik knuter blir til et mønster. Mens jeg skrev om hvordan jeg hadde bodd sammen med familien min i det store bygningskomplekset til bestefaren min, sammen med nesten femti av mine nærmeste slektninger, gikk det opp for meg at det mønsteret jeg vevde med ord, var

familien min. Mønsteret endret seg mens krig sprenget frontlinjene sine tvers over nabolaget vårt og rev det i filler. Familien min ble tvunget til å flykte til Qala-e-Norbörja, festningen med de ni tårnene, på den motsatte siden av Kabul.

Det endret seg igjen da faren min besluttet at vi ikke hadde noe annet valg enn å komme oss unna til et naboland. Han førte oss på en reise gjennom det nordlige Afghanistan for å forsøke å finne en vei ut. En tid bodde vi i et telt midt i ingensteds, og deretter fant vi skjul i hulene bak en av buddhane i Bamyan, de som ikke eksisterer lenger, og i en periode reiste vi som nomader sammen med kuchi-gjetere som var våre fjerne slektninger. Alle disse omkalfatringene i livet vårt ble vevd inn i skrivingen min.

Når folk flest utenfor Afghanistan hører navnet på landet vårt, tenker de straks på krigshandlinger, blodsutgytelse, store ødeleggelser, krenking av menneskerettighetene, valmue- dyrkere, Mujahedin, krigsherrer, Taliban og Al-Qaeda. Alt dette har eksistert her, men trist nok er dette de eneste tingene folk flest vet om landet.

De har aldri hatt muligheten til å

stå i min bestefars store gårdsrom fylt med epletrærne hans og rosebusker og vellukt med duften av gress, bål og kebab. De satt aldri der sammen med mine mange fettere og kusiner og meg om våren eller om sommeren i gjemmestedet vårt mens han leste dikt av Rumi, Hafiz og Omar Khayyam og fortalte oss beretninger fra vår historie. De var aldri til stede en ettermiddag om høsten eller om vinteren når vi samlet oss omkring en vedovn sammen med bestefar mens han snakket med vennene sine om lyrikk, litteratur, miljøet og den politiske situasjonen i Afghanistan, med hans bind med lyrikk og afghansk historie på en hylle rett ved siden av de komplette verkene til Sigmund Freud.

Få utenforstående vet egentlig noe som helst om våre dypt verdsatte personlige verdier som har sin rot i familiene våre, skikkene våre, stoltheten vår, ærligheten vår og forpliktelsene våre overfor anstendighet og sømmelighet, noe som blir innprentet i hjertet til afghanere fra tidlig barndom. I løpet av de siste fire tiårene er det blitt skrevet mange bøker om Afghanistan – hovedsakelig av utlendinger – men ingen har forklart hvordan Afghanis-

Qais Akbar Omar
Og festningen hadde ni tårn

379,-
9788203218361

Oversatt av
Henning Kolstad

Tilgjengelig som e-bok

QAIS AKBAR OMAR er teppehandler i Kabul og skriver bøker. Han er journalist og en begavet lingvist og har vært translatør for bl.a. FN. *Og festningen hadde ni tårn* blir oversatt til mange språk.

tan har holdt seg samlet, fra den russiske okkupasjonen, gjennom år med brutal borgerkrig, til Talibans vekst og fall og ankomsten til de amerikanske troppene.

Jeg skrev *Og festningen hadde ni tårn* av mange årsaker. Delvis forsøkte jeg å jage vekk demonene som plager meg i drømmene mine. Delvis var det en utvei til å holde fast ved mennesker jeg har mistet. Og delvis ønsket jeg å fortelle mennesker i andre land en del de ikke vet om Afghanistan.

Jeg ønsket at de skulle forstå hvordan noen som meg selv vokste opp, fikk den formelle utdanningen jeg kunne få mens skolene ble holdt åpne, og lærte meg selv det jeg trengte av kunnskap for å overleve. Jeg ønsket inderlig at de skulle få vite at jeg fra bestefaren min arvet en glede ved å lese, at jeg fra nomadeslektningene våre lærte å sette pris på skjønnheten i naturen, og hvordan jeg under veiledning fra en dypt åndelig døvstum turkmensk kvinne oppdaget teppevevingens kunst, noe som senere er blitt min livsoppgave.

Med slutten for Taliban fullførte jeg min universitetsutdanning og lærte meg selv engelsk, slik at jeg kunne arbeide sammen med den flommen av utlendinger som strømmet inn i Afghanistan. Jeg ble til slutt hyret inn som ull- og teppespesialist av en rekke internasjonale organisasjoner. I 2007 takket jeg ja til en invitasjon til å besøke University of Colorado i USA for å finne fram til metoder for å rengjøre tepper i Afghanistan uten

å bruke kjemikalier som ville være ødeleggende for miljøet. For en kort tid fikk jeg kontakt med en verden utenfor Afghanistan og oppdaget hvor lite de virkelig visste om oss.

I det samme året begynte jeg å skrive en beretning om mine tidlige år, noe som ble til *Og festningen hadde ni tårn*.

Jeg er ikke den første personen i min familie som har skrevet en bok. Min forfar i direkte linje fra tjueén generasjoner tilbake, Khaja Sultan Mowdodi Chesti, skrev en bok som ble kalt *Sayer-al-Qutab*, som fremdeles blir høyaktet blant islamske lærde. Og alle i min familie er historiefortellere. I virkeligheten er alle afghanere historiefortellere, men moren min er en av de beste. Mens jeg skrev *Og festningen hadde ni tårn*, forsøkte jeg å ha klart for meg i hodet alt hun hadde fortalt meg.

Nå da boken er skrevet, føler jeg at dette teppet av ord egentlig ikke tilhører meg, men min familie. Den tilhører faren min, som er lærer i fysikk på en videregående skole, og moren min, som tidligere arbeidet i en bank, men som nå hjelper folk som er blitt rammet av naturkatastrofer. Den tilhører de fem søstrene mine og broren min mens de finner sin vei i vår verden, og hver for seg må bearbeide og leve med sine egne minner om hva vi gjennomlevde som en familie, og hvordan vi overlevde.

Nå tilbyr jeg den til dere, det mest komplekse og vanskelige teppet jeg noen gang har vevd: *Og festningen hadde ni tårn*.

På en skole på landsbygda i Afghanistan, i et område som syder av Taliban, lærer en lege landsbyjenter å redde liv. I det skjulte underviser hun dem i fred og kvinnerettigheter, mens jenteskoler blir bombet og brent rundt dem. TEKST Kristin Solberg FOTO George Kurian

JORDMORSKOLEN I MAIDAN SHAHR

FAREN HENNES DØDE da hun var 12 år, bærende på livsfarlige hemmeligheter, i en annen krig. Siden fant hun hans dagbok, en etterlevning av ham. Der stod det lite om hva han selv drev med, men det var tydelig hva han ville for henne.

Datteren måtte bli lege, stod det. Hun måtte jobbe for Afghanistans fattige, helst på landsbygda.

Mer enn to tiår senere, var det akkurat det doktor Zeba gjorde, klar over at det kunne koste henne livet.

Jeg møtte henne for første gang sommeren 2011, på en jordmorskole gjemt bak høye murer og piggetråd i Maidan Shahr, en småby i en dal mellom fjellene i Wardak. I provinsen ble opprørerne stadig sterkere, de kontrollerte nå det meste av området. I Maidan Shahr var de spesielt sterke etter solnedgang. Skyggemyndighetene, ble de kalt. De leverte et nattbrev med en trussel her, krevde penger der, drepte dem de anså som forrædere et tredje sted. På landsbygda rundt byen ble jenteskoler stadig bombet, brent ned eller truet til å stenge.

Bak murene blomstret roser og solsikker, og 50 unge landsbykvinner mellom 17 og 24 år lærte ferdigheter som skulle redde liv.

For i krigen er døden alltid til stede, selv når livet begynner. I Afghanistan, der krigen har rast i mer enn tre tiår, er mødre- og barnedødeligheten en av de høyeste i verden. Nesten 300 afghanske barn under fem år dør hver eneste dag, mens en afghansk kvinne dør i barsel hver annen time. Barna dør av diare, infeksjoner og lungebetennelse. Mødrene dør fordi klinikker ikke finnes eller fordi veien dit er stengt, fordi de ikke har tilgang til prevensjon, fordi de alltid blir nedprioritert. De dør fordi krigen tar liv også med andre midler enn kuler og bomber.

For å redusere problemet er det de siste årene blitt utdannet nesten 3000 jordmødre, fra skoler som den i Wardak, som er drevet i et samarbeid mellom den norske og den svenske Afghanistankomiteen. Jordmødrene har reddet liv i et land som jevnlig kalles verdens verste for kvinner – der halvparten av jentene aldri får se innsiden av et klasserom, der mange blir psykisk, fysisk eller seksuelt mishandlet.

Doktor Zeba, sjefen for jordmorskolen, hadde en visjon: «Jeg vil ikke bare utdanne jordmødre,» sa hun. «Jeg vil utdanne gode mødre, fredsambassadører, kvinnever-tighetsaktivister og rollemodeller for landsbykvinner.»

Derfor underviste hun elevene i hemmelighet om fred og kvinners rettigheter. Det var helt nye emner for dem. Mange hadde fått sin grunnskolegang avbrutt av krig, fattigdom eller ekteskap, noen hadde med egne øyne sett skolen sin stå i brann. Få var noensinne blitt fortalt at de hadde rettigheter.

Fred og kvinnerettigheter var kontroversielt i en by omringet av opprørere, og doktor Zeba var klar over at det hun gjorde, kunne koste dyrt. «Moren min sier at hvis jeg drar til Wardak, kommer jeg til å dø,» sa hun. «Men vi skal alle dø en dag. Om det skjer i Wardak eller i Kabul, spiller ingen rolle for meg.» Hun hadde forsonet seg med sin egen dødelighet, den skremte henne ikke, men hun ønsket det hun kalte en «god død.» Hun ville for all del ikke bli tatt til fange av opprørere og krigsherrer.

Den høsten begynte hun å skrive ned sine egne historier, slik at hvis hun en dag ikke kom hjem, skulle hennes barn vite hvem hun var, hva hun gjorde og hva hun ville.

Det neste halvannet året dro jeg regelmessig med doktor Zeba til jordmorskolen. Vi kjørte fra Kabul på ringveien mot Kandahar, forbi brune, bare fjell, forbi hus av gjørme og strå som gled umerkelig inn i sine omgivelser.

Sjåføren vår fjernet alltid CDene med persisk popmusikk og folkesanger fra bilen, i tilfelle vi skulle bli stanset av opprørere langs veien. Jeg var kledd i en lyseblå burka, som skjulte at jeg var utlending på et sted der utlendinger ikke lenger er velkomne, der de risikerer å bli drept eller bortført. Burkaen ble min usynlighetskappe: Det øyeblikket jeg dro den nedover hodet, ble jeg forvandlet fra en alle så, til en ingen la merke til. På vei til jordmorskolen gjorde det forhatte nylonplagget meg tryggere.

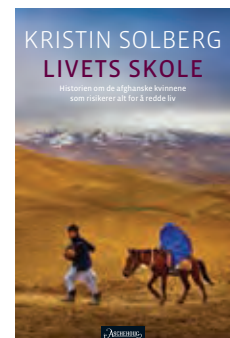
Dagen før jeg dro, skjedde alltid det samme. Utover ettermiddagen fikk jeg feber. Hodet verket, som om jeg hadde en gryende influensa. Det var som om kroppen min ville gi meg en unnskyldning til å bli hjemme.

Jeg sov alltid dårlig om natten, noen ganger nesten ikke i det hele tatt.

Kristin Solberg
Livets skole

Historien om de modige afghanske kvinnene som risikerer alt for å redde liv

349,-
9788203293412

Tilgjengelig som e-bok

KRISTIN SOLBERG er korrespondent for Aftenposten og den svenske avisen Dagens Nyheter i Afghanistan, Pakistan og India. Hun har tidligere skrevet den prisbelønte *Gjennom de renes land: Rapport fra Pakistan* (2010).

I bilen, med burkaen over hodet, tittet jeg ut gjennom gitteret som kastet et lyseblått skjær over verden. Jeg var kvalm, kjente lukten av min egen redsel i neseborene, så etter ulovlige kontrollposter, aldri sikker på hva som ventet rundt neste sving.

«Ikke dra,» sa sikkerhetsekspertene, soldater, venner. «Wardak er for farlig.»

Så tenkte jeg på jordmødrene, på deres mot, på det de arbeidet for. De risikerte sine liv bare ved å være på skolen. De var villige til å ofre alt for å redde andre, og de gjorde det uten å blunke.

Så jeg fortsatte å dra.

Doktor Zeba brukte ikke burka. Hun hadde fått nok av plagget på Talibantiden på 1990-tallet, som riktignok hadde vært lettere for henne enn for de fleste andre kvinner. På en tid der jenter og kvinner ikke fikk lov til gå ut av huset uten en burka og et mannlig familiemedlem, der de ikke fikk gå på skole eller jobbe utenfor hjemmet,

fikk hun studere. Forbudet mot kvinners utdanning krasjet med forbudet for kvinner om å oppsøke mannlige leger, og myndighetene innså at de måtte gjøre et unntak for kvinnelige medisinstudenter. Hver dag i fem år gikk Zeba til sykehuset i hemmelighet, skjult under en burka. Da Taliban falt i 2001, tok hun den av, og hun hadde nektet å bruke den siden.

Ti år senere sa hun at hvis hun fikk valget mellom burka og fred eller ingen av delene, ville hun helt klart velge burka.

På skolen ble jeg kjent med jentene og deres historier. Jeg møtte Nilab, den første jenta i sin familie som kunne lese og skrive. Som mange av de andre jentene gikk hun på skolen i hemmelighet, skjult for landsbyen og slektninger. Men hemmeligheter varte sjelden lenge på landsbygda, og etter hvert fant Taliban ut om hennes skolegang. De pågrep broren hennes og truet med å drepe ham hvis han ikke hentet henne hjem. Han gjorde som de sa, men var villig til å ofre alt for å få henne tilbake til skolen.

Jeg møtte Malalai, en av de smarteste jentene i klassen, hun var gift med en mann som jobbet på byggeplassene i Iran for å tilbakebetale lånet han hadde tatt for å få råd til brudeprisen da de giftet seg. De andre elevene sa at han hadde tatt en ny kone i Iran, men Malalai gikk med hevet hode gjennom skolegården og lot som ingenting.

Jeg møtte Shagofa med det skjeve smilet, som i tillegg til å lære å redde liv, allerede hadde tatt et. Der ute et sted, utenfor skolemurene, fantes noen som ville hevne seg ved å ta hennes. Og jeg møtte Asma, bestyreren for studenthjemmet, som var giftet bort som 12-åring og som ønsket seg skilsmisse mer enn noen annet. Det var hun som var sammen med elevene om natten, etter at mørket senket seg over Maidan Shahr og skyggeomyndighetene kom frem. «Nesten hver dag hører vi lyden av raketter. Men det er ingenting for elevene. De er vant med krig. Det er ingenting for meg heller,» sa hun.

Gjennom skoleåret så jeg hvordan de vokste, ikke bare som jordmødre, men også som kvinner. Hvordan doktor Zeba forvandlet dem fra usikre landsbyjenter til rollemodeller som skulle spre seg som gode tentakler fra jordmorskolen til landsbyene, der de virkelig skulle gjøre en forskjell.

Det var en skole av liv, omringet av så mye død.

En fredag i november 2012 fikk doktor Zeba en telefon med dårlige nyheter.

En bombe var eksplodert i Maidan Shahr.

Hun visste ikke hvor ille det var. En bombe kunne være så mangt: Alt fra en selvmordsbomber som detonerte vesten sin på feil sted og bare etterlot seg et lite hull i en vegg, til en lastebil som ødela alt rundt seg.

«Jeg vil bare gråte,» sa doktor Zeba. «Men jeg kan ikke gjøre det. Menn tror at kvinner er svake. Hvis vi gråter, bruker de det som bevis.»

Så hun tørket tårene, og vi dro til Wardak for å se skolen for siste gang.

Geir Lippestads bok *Det vi kan stå for* ble lansert i april. Da magasinet gikk i trykken, hadde boken allerede solgt i 20 000 eksemplarer. I dette intervjuet forteller Breiviks forsvarer mer om hvilke verdier som opptar ham, hva han mener med «norskere verdier», og hvorfor han tror på verdikommunikasjon. TEKST OG FOTO Mette Solberg Fjeldheim

DET LIPPESTAD STÅR FOR

Geir Lippestad
Det vi kan stå for

299,-
9788203293948

Tilgjengelig som e-bok

Hva vil du si boken *Det vi kan stå for* handler om?

– I boken reflekterer jeg over hva det er som skjer når et samfunn blir veldig fokusert på verdigrunnlag som rettsikkerhet og demokrati. Etter 22. juli var det til å begynne med veldig mye hat, også mot meg, men mest mot Breivik. Folk ville bare ha ham bort. Men så snart vi begynte å drøfte hva demokrati og rettsikkerhet betyr for oss her i Norge, snudde

også opinionen ganske fort. Folk fikk større toleranse. Ikke for Breiviks handlinger, men for hvordan vi reagerte, og for at han skulle gjennom rettsapparatet, gjennom et demokratisk system. Som nasjon ble vi stolte over hvordan vi håndterte rettsikkerhet og demokrati i retts-saken. Sånn sett er samfunnet kommet til ro.

Boken handler ikke primært om rettssaken, likevel skriver du en del om den. Hvorfor?

– Rettsaken er en rød tråd i boken, og den fungerer også som en katalysator for å reflektere over en del viktige andre samfunnsprospørsmål. For denne rettssaken ble jo mye mer enn en rettssak. Den ble en prøvestein på hvordan samfunnet skulle håndtere en viktig verdi: rettsikkerhet.

Rettsaken ble en prøvestein på hvordan samfunnet skulle håndtere en viktig verdi: rettssikkerhet. Geir Lippestad

«Kanonbra ... *Det vi kan stå for* er en klok bok om verdier, et forsvarsskrift for det flerkulturelle Norge ...»

Stian Bromark, Dagsavisen

«... verdivalgene i disse personlige historiene fremstår ikke som postuler, men integreres i hovedfortellingen om advokatens møte med ondskaper etter at han har påtatt seg å forsvare terroristen.»

Per Anders Madsen, Aftenposten

«Det er skrevet mange bøker om hendelsene den 22. juli. At en av de sentrale aktørene i saken forteller sin historie, har åpenbar verdi. *Det vi kan stå for* vil helt sikkert bli sett på som en viktig primærkilde når historikerne skal fortelle om hvordan det norske samfunnet håndterte terrorhandlingene den 22. juli.»

Knut Hoem, NRK

Var du aldri i tvil?

– Ikke etter at jeg sa ja, og i hvert fall ikke etter det første rettsmøtet. Jeg tenkte på at det jeg har vært stolt av etter 25 år i dette yrket, er nettopp rettssikkerhet.

Du skriver en del om mangfold.

Vil du si noe om det?

– Ja, mangfold er veldig viktig for meg, og jeg skriver om mangfold som utviklingskatalysator. All utvikling kommer fordi man opp gjennom historien har tenkt på mangfold – av kulturer og andre ting. Det har ført både til utvikling og til katastrofer.

Man må være enig om noe som ligger i bunn. Er man enig i det, er mangfold det samme som utvikling. Vi lever i et Europa i krise og i utvikling. Teknologisk utvikling er én ting; neste generasjon vil ikke tenke som oss. Da kan vi heller ikke sitte og tenke at neste generasjon *er* som oss. Heller ikke kan vi lukke grensene våre og melde oss ut av verden.

Hva er verdikommunikasjon?

– Vi hadde tidligere debatten om «Hva er norsk kultur?». Jeg vil heller stille spørsmålet «Hva er norske verdier?». Med det mener jeg altså det som ligger *under* den norske kulturen: rettssikkerhet, ytringsfrihet, likestilling, demokrati, menneskerettigheter. Om vi kan bli enige om et verdigrunnlag her i landet, vil det samle mer enn det vil splitte. Jeg tenker det er viktig at vi er forskjellige; at noen går i moskeen, og andre går i kirken. At vi er forskjellige som mennesker, er utviklende for et samfunn. Men å være forskjellig vil ikke være utviklende om man ikke har en felles plattform.

Hvilke grunnverdier vil du løfte frem som de viktigste, slik du ser det akkurat nå?

– Med et Europa i endring, med økonomisk krise og påfølgende gnisninger folkegrupper imellom, kan det bli grobunn for ekstremisme. Derfor mener jeg menneskerettigheter og menneskeverd er det viktigste vi kan ha som styrestjerne. Dette handler om et grunnleggende syn på at vi alle har like stor verdi, uansett hvilken form, farge, fysiske forutsetninger eller kulturer vi kommer fra. Skal vi holde tilliten til styrende institusjoner i et Europa i stor endring, kan vi ikke bryte disse verdiene.

Vi viste menneskeverd i 22. juli saken. Vi behandlet Breivik med menneskeverd, og vi vant som nasjon på det. Om vi hadde behandlet ham slik han kunne blitt behandlet i enkelte

land og slått ham i hjel på gata ... Hva ville det gjort med oss? Hvilke kostnader ville det gitt oss som folk?

Det vi kan stå for handler også om motivasjon. Hvordan klarte du og ditt forsvarerteam å motivere dere gjennom hele den tiden rettsaken pågikk?

– Riktignok representerte ikke vi det gode. Men vi representerte likevel et viktig prinsipp og en viktig verdi. Når vi var tydelige på det, ble vi ikke tappet for krefter, selv om vi representerte en som alle hatet. I stedet ga det oss krefter. Vi motiverte oss hele tiden med å ha dette grunnleggende spørsmålet avklart i bunn. Da var det lettere å representere en som hadde gjort noe som var grusomt. Nettopp fordi det var viktig at noen i samfunnet gjorde det.

I boken trekker du stadig paralleller mellom jobb og privatliv. Enten det er team-building eller motivasjon du snakker om, eller temaer som mangfold og menneskeverd. Kan du si noe om det?

– Jeg er vant til å leve i en krevende situasjon på hjemmebane. Det har jeg gjort nå i 17, snart 18 år. Med en alvorlig syk og multihandikappet datter blir vi hele tiden tvunget til å tenke på grunnleggende spørsmål for at familien skal fungere. Hva er menneskeverd? Hva er et godt liv? Hva er livskvalitet? Iblant må man akseptere at situasjonen ikke er som man ønsker, men at det også kan være bra, og man må lære av det.

For hvem er det som skal definere livskvalitet?

Mette Solberg Fjeldheim er markedsansvarlig for skjønnlitteratur og dokumentar i Aschehoug.

Artikkelen ble lagt ut på www.aschehoug.no da boken ble lansert.

- Er du like ille som før, spurte hun.
- Jeg er verre, svarte jeg, – men på en mye bedre måte.

EN FOLKEFIENDE

Pål Steigan

En folkefiende

399,-

9788203292606

Tilgjengelig som e-bok

PÅL STEIGAN har skrevet flere bøker, bl.a. *På den himmelske freds plass – om ML-bevegelsen i Norge* (1985) og *Veiskille* (1990). Han har også arbeidet som forlagsredaktør og som selvstendig konsulent. Han har vært leder av Forum for Kultur og Multimedia siden 2000.

Foto: Morten Falk

Få politiske skikkelser her til lands har klart å gjøre seg mer kontroversielle – for ikke å si: forhatte – enn Pål Steigan. Sammen med Tron Øgrim sto han bak dannelsen av både SUF (m-l) og AKP, og bidro dermed til å gjøre livet surt for sine politiske motstandere av alle avskygninger, både i og utenfor partiet, gjennom minst et par tiår. Det er heller ikke mange andre nordmenn som kan påberope seg å ha møtt Mao, Enver Hoxha og Pol Pot personlig – og dessuten å ha skrytt dem alle opp i skyene. Slikt gjør en ikke populær i vide kretser, selv om man etter hvert skulle komme på bedre tanker og gi klart uttrykk også for det.

Selv tretti år etter at Steigan trakk seg fra alle ledende politiske verv, vekker han konflikt og engasjement. M-l-bevegelsen var kjent for sin disiplin og indre enhet. For første gang forteller Steigan om hvordan kameratskap sprakk og ble til bittert fiendskap da motsetningene ble for store. Men han kommer aldri til å angre på at han har gjort sitt ytterste for å kjempe mot kapitalismen, et system han mener truer menneskehetens fremtid mer enn noen gang. *En folkefiende* er blitt en viktig, interessant og høyst lesverdig fortelling.

UTDRAG

Foto: Klasekampen

Høsten 2006 inviterte jeg Tron Øgrim til en kaffe. Vi møttes ikke så ofte de seinere åra, Tron og jeg, men det var alltid artig å prate med ham. Han kom naturligvis en halvtime for seint til avtalen, så noe var ved det gamle. Etter noen innledende fraser fortalte jeg Tron at jeg hadde fått konstatert prostatakreft. Han bare lo og sa:

– Pål, du og jeg skal ikke klage. Vi har levd livet så intenst at det er nok for to menneskealdre på hver av oss.

Noen trøst hadde jeg ikke akkurat venta. Og han hadde rett. Jeg klagde da heller ikke. Mitt forslag var at han og jeg skulle skrive om gamle dager sammen.

– Vi er de eneste som kan fortelle den historia fra innsida, Tron.

– Ikke tale om. Fortida interesserer

også for bevegelsen i Sverige. Jeg kommer. Lager du dette arrangementet, så kommer jeg mer enn gjerne.

Da jeg fortalte Tron om planene om å feire ham, reagerte han veldig rart. Han var tydelig motstander av hele ideen.

– Hvorfor liker du ikke denne tanken, Tron?

– Nei, jeg liker ikke å bli feira.

– Hold opp, Tron, dette handler jo ikke først og fremst om deg. Det handler om politikk, om saka, det må du vel skjønne.

– Også er det en ting til, sa Tron.

– Jeg liker ikke å bli seksti.

– Gi deg da, det er jo langt bedre å bli seksti enn ikke å bli det.

Kort tid seinere kunne jeg bitt meg i tunga for denne replikken. Noen måneder etter denne praten var Tron død. Og det ble ingen bursdagshyllest, men i stedet en minnekonferanse et halvt år etterpå. Så da var det uansett bare meg igjen som kunne skrive akkurat den historia.

Ærlig talt hadde det ikke funka å skrive om gamle dager med Tron, heller. Å dele et skriveprosjekt med ham ville vært som å dele reir med en gjøkunge. Men han tok feil. Det er et tap for framtida at Tron ikke skrev om fortida.

Jeg er født i første halvdel av forrige århundre, nærmere bestemt i mai 1949. I nesten 12 år var jeg leder for det Dag Solstad kalte «den store politiske vekkelsen som har hjemsøkt vårt land», altså ml-bevegelsen. Jeg var formann for SUF(m-l) fra 1969 til 1971 og for AKP(m-l) fra 1975 til 1984. Fra 1976 til et stykke ut i 1979 var jeg eneste offisielle talsmann for AKP(m-l). I seksten år satt jeg i den daglige ledelsen av ml-bevegelsen; det er lenger enn noen annen. Jeg har altså ansvaret for det meste, og skal gi deg min versjon.

Boka er ikke et forsøk på å skrive ml-bevegelsens egentlige historie. Det er ikke engang et forsøk på å skrive en politisk analyse av søttitallet og AKP(m-l)s rolle i norsk historie. Det får historikerne ta seg av. Mitt prosjekt er langt mer beskjedent. Jeg har tenkt å fortelle om Pål Steigan, en fyr jeg burde kjenne nokså godt. Tror jeg da, i alle fall.

Jeg har sett noen gamle tv-bilder. En sjenert fyr med altfor store briller og med sånne sære klær som man brukte på søttitallet. På noen bilder en ekkel liten bart. Reservert, ikke mye glimt i øyet. Ikke mye åpning for en løs og ledig drøfting av noe som helst. Knallhard? Arrogant? Det sies så. Jeg kjente den fyren, og kan si så mye som at det ikke kjentes akkurat sånn. Men det kan jeg jo komme tilbake til.

ØVERST Demonstrasjon i Bergen 1977.

UNDER AKP-delegasjon i Kina 1978.

meg ikke det bøss. Det er bare framtida som betyr noe. Den skal jeg skrive om, svarte Tron.

Noen måneder etter denne samtalen var jeg i Maputo og møtte Henning Mankell. Vi satt ute i tropenatta med Sydkorset hengende over oss og med en diger Sirius som ei lykt over byen. Det var i hagen til det gamle KGB-hovedkvarteret, som nå er konvertert til hotell, og vi delte et par flasker god vin. Henning ville vite hvordan det sto til med Tron, og jeg sa som sant var, at helsen hans var dårlig, siden han aldri tok hensyn til kroppen sin. Jeg sa at jeg planla å lage en stor feiring av Tron på sekstiårsdagen hans noen måneder seinere.

– Gjør det, sa Henning. – Tron har vært viktig, ikke bare i Norge, men

Det som er viktig, er å vite at du tar en risiko hvis det er det du gjør. Og jo bedre forberedt du er i den prosessen du skal inn i, jo bedre vil du klare deg hvis du skulle støte på virkelige problemer. Det riktige svaret er likevel at man i prinsippet aldri skal ta en risiko.

NORWEGIAN VERSUS SAS – EN THRILLER FRA VIRKELIGHETEN

Sitatet er hentet fra et intervju med Bjørn Kjos i Aftenposten og er bare én av mange nyhetssaker om Kjos og Norwegian den siste tiden. Ifølge Hegnar Online kan Kjos bade i penger. Norwegian – både flyselskapet og banken – går så det griner.

Bjørn Kjos var med da Norwegian ble etablert i 1993 og har vært daglig leder siden 2002. Med visjonen «Alle skal ha råd til å fly» er Norwegian i dag Skandinavias største lavprisselskap innen flytrafikk. Men det har ikke vært helt risikofritt.

I Høyt og lavt kan du lese historien om Davids kamp mot Goliat – nærmere bestemt det vesle Norwegian Air Shuttle, som fra en bortgjemt braketilværelse tok opp konkurransen med det etablerte og mektige SAS. SAS skydde få midler når det gjaldt å holde jypingen fra livet, samtidig som Norwegian midt i en voldsom ekspansjonsfase også måtte hankses med utro tjenere i egne rekker.

Historien har alle thrillerens ingredienser og fortelles med intens nærhet til begivenhetene.

«Året 2005 ble et gjennombrudd for Norwegian. Da vi gikk på børs i desember 2003, ble aksjene fastsatt til 34 kroner. I 2004 begynte kjøret fra SAS mot oss, og spionasjen som vi ennå ikke hadde oppdaget. Og kursen var på det laveste helt nede i syv kroner. Men i 2005 snudde det. Kursen steg med 485 %, og vi var det selskapet i Europa som ga høyest avkastning i børsverdi. Og grunnen var selvsagt at vi gikk ut med et positivt årsresultat. Plutselig forsto de fleste at Norwegian ikke lenger var noen døgnflue. Vi var et selskap som var kommet for å bli.»

Bjørn Kjos er drømmesjefen til svært mange ledere og ansatte i næringslivet ifølge en undersøkelse foretatt av Respons Analyse i 2009. Han kom som

nummer to på listen, bare overgått av daværende utenriksminister Jonas Gahr Støre. Å spille på lag med de ansatte er en av de viktigste egenskapene som skal til for å være en god sjef, mener Kjos. Samtidig er han svært bevisst på å ansette folk som er bedre enn seg og gi dem ansvar. Det er rom for å feile. De eneste som ikke får gjøre feil i Norwegian, er pilotene.

I Høyt og lavt kan du lese om flere av disse bommertene og om hvordan selskapet har håndtert kriser og utfordringer.

Samtidig er *Høyt og lavt* den fargerike Bjørn Kjos' selvbiografi, fra barndommen i en norsk utkantbygd – med undertoner av Emil i Lønneberget – via karrieren som jagerpilot og et ualminnelig kjapt juss-studium til de indre sirkler i norsk finans- og næringsliv. En personlig og høyst underholdende gründerberetning helt utenom det vanlige!

Bjørn Kjos
Høyt og lavt

349,-
9788203294006

Tilgjengelig som e-bok

BJØRN KOS

- Utdannet jagerflyger og jurist.
- Har jobbet som dommerfullmektig, forretningsadvokat og næringslivsleder.
- Har vært administrerende direktør i flyselskapet Norwegian siden 2002 og er selskapets hovedaksjonær.
- Debuterte som forfatter i 2006 med spionthrilleren *Murmanskaffæren*.

DJEVELEN ER EN FALLEN ENGEL

Internasjonal bistand, dens effekter og bakenforliggende motiver blir stadig mer omdiskutert både i giver- og mottakerland. Media rapporterer med jevne mellomrom om korrupsjon, misbruk av midler og feilslåtte bistandsprosjekter. Likevel fortsetter Norge som nasjon å gi så det monner. Hvorfor?

Morten Traavik tar i boken *Djevelen er en fallen engel – Eventyret om Miss Landmine* et nådeløst ærlig oppgjør med bistandskulturens og den systematiserte godhetens innerste vesen. Utstyrt med slagordet «Alle har rett til å være vakre» drar den velmenende Traavik til Angola og Kambodsja for å sette opp verdens første missekonkurranser for landmine-skadde kvinner.

«Miss Landmine» er et av 2000-tallets mest omtalte, bejublete og utskjelte kunstprosjekter. Traaviks politiske kunstprosjekt skaper overskrifter

og oppmerksomhet verden over i en målestokk som de fleste holdningskampanjer, for ikke å snakke om kunstprosjekter, bare kan drømme om. Samtidig bringer reisene gjennom borgerkrigsherjede land i Afrika og Asia ham stadig nærmere både bistandsmiljøets mørkere sider og hans voksende tvil på sine egne motiver. I sin kamp for å vekke vår selvgodhet og vårt sløvsinn møter Traavik bistandens skyggesider befolket av krigsforbrytere og kunstkritikere, prostituerte, ministre og ikke minst Kurtz fra Joseph

Conrads klassiker *Mørkets hjerte*.

Den norske debatten om bistand er aktuell med en helt ny vilje til å diskutere dens styrke og svakheter. Traavik diskuterer menneskeverd og blikket vårt på de andre med et engasjerende driv og gjennom uforglemmelige møter med kvinner som sjelden blir sett.

Djevelen er en fallen engel er en dypt personlig vinklet, amoralsk og nærgående psykoanalyse av bistandens sjel.

Morten Traavik
Djevelen er en fallen engel

349,-
9788203293986

Tilgjengelig som e-bok

MORTEN TRAAVIK er norsk regissør og kunstner, basert i Oslo og Stockholm. Han ble for alvor kjent med skjønnhetskonkurransen «Miss Landmine» (Angola, 2008 og Kambodsja, 2009). Dette ble det første i en rekke grenseoverskridende og omdebatterte kunstprosjekter. *Djevelen er en fallen engel* er Traaviks første bok.

KRIG OG KJÆRLIGHET I OSLOS GATER

Jan Kallevik
XTREM

349,-
9788203293467

Tilgjengelig som e-bok

JAN KALLEVIK – Kalle – var fra midten av 1980-årene en sentral skikkelse i det norske punkrockmiljøet i Norge. Han var redaktør for «Absolute Musique» og også redaksjonsleder for Osloredaksjonen til det anerkjente magasinet «Folk & Røvere». I dag er han miljøterapeut for Oslo kommune. Han er fremdeles tilknyttet det antirasistiske miljøet i byen.

VI SKAL TILBAKE til midten av 1990-årene. Det er krig i Oslo. Avisene skriver om voldsomme sammenstøt mellom nynazister og antirasistiske skinheads, media fremstiller den antirasistiske skinhead-grupperingen «Sharp» (Skinheads mot rasisme) som Blitz-husets «stormtropper».

Organisasjonen som angriper nynazistene, har sitt utspring fra Blitz og Gamlebyen bydel på Oslos Østkant. Og de bruker vold. En av drivkreftene bak heter Kalle, og han er villig til å ta i bruk alle midler for å stoppe de fremadstormende nynazistene. Nynazistene går til angrep på innvandrere og antirasister med våpen – det kulminerer i drapet på 15 år gamle Benjamin Hermansen i 2001.

XTREM er en kompromissløs ung manns selvbiografi, og den første boken som be-

skriver innsiden av livet i det militante Oslo-miljøet. Den trekker paralleller til tilsvarende miljøer i Europa. Vi får førstehåndskjennskap til hvorfor disse radikale virkemidlene ble tatt i bruk i Norge og bakgrunnen for hvorfor mange den gangen handlet som de gjorde. Debatten rundt bruken av virkemidler og strategier i kampen mot rasisme og nynazisme er brennende aktuell.

Jahn Otto Johansen
Folket som ingen vil ha

399,-
9788203292712

Tilgjengelig som e-bok

Ved utgivelsen i 1995 skrev anmelderne blant annet:

«Jahn Otto Johansen retter fortjenestfullt søkelyset mot dem som befinner seg nederst. Dette er en meget viktig bok ...»

Bjarne Botnen, Vårt Land

«... en av høstens viktige bøker ... en bred og nyttig oversikt over et problem som vi i Norge vanligvis har lett for å betrakte med kjølig distanse.»

Aasmund Willersrud,
Aftenposten

«Med sine brede og gode kunnskaper gir Johansen oss alle en leksjon i innsikt og opplysninger som burde få noen og enhver til å få dårlig samvittighet.»

Jon Henriksen,
Sarsborg Arbeiderblad

Folket som ingen vil ha

DEBATTEN OM ROMFOLKET raser i norske medier og vekker voldsomme følelser. Det som derimot ofte mangler, er kunnskap om romfolket – eller sigøyerne, som mange av dem faktisk foretrekker å bli kalt. Som et bidrag til en mer informert diskusjon kommer Aschehoug med en nyutgivelse av Jahn Otto Johansens *Folket som ingen vil ha* – forfølgelsen av sigøyerne i Øst-Europa. Boken er forsynt med et nyskrevet forord som griper rett inn i dagens ordskifte.

Folket som ingen vil ha er et dokument om den omfattende undertrykkelsen av sigøyerne, gjennom historien og fram til våre dager. Jahn Otto Johansen hevder at sigøyerne i Øst-Europa til alle tider har vært plassert aller nederst på samfunnsstigen. På bakgrunn av en presentasjon av sigøynernes historie og kultur tar han for seg deres skjebne i de ulike østeuropeiske landene og regionene, med avstikkere til situasjonen i Vest-Europa. Forfølgelsen avtok ikke under de demokratiske regimene som erstattet kommuniststyrene i øst. Johansen påviser hvordan den fortsatt foregår etter et til dels systematisk og grusomt mønster, fra knebling av kulturelle uttrykk til rene pogromaktige, voldelige overgrep.

Jahn Otto Johansen er særlig kjent som en av NRKs mest profilerte utenriksmedarbeidere gjennom tidene og er en av Norges fremste eksperter på sentral- og østeuropeiske land. Han er også en av landets mest produktive sakprosaforfattere. I 1999 mottok Jahn Otto Johansen den anerkjente spanske sigøyerprisen Premio Hidalgo for sitt sterke engasjement for sigøynernes sak, blant annet gjennom bøkene *Sigøynernes Holocaust* og nettopp *Folket som ingen vil ha*.

Fra de frimodiges leir

Astrid Lorenz

Fra de frimodiges leir
Ragna Nielsen født Ullmann – skolearkitekt og kvinnereformator

449,-
9788203222719

Tilgjengelig som e-bok

ASTRID RAGNHILD LORENZ

har blant annet arbeidet som lektor i Oslo-skolen, som oversetter og som universitetslektor i Kiel. Hun har skrevet en rekke artikler om litteraturvitenskapelige emner i forskjellige bøker og tidsskrifter. I 1996 kom boken *Forstandens lys og hjertets varme. Kvinnesilhouetter i slektsramme*, om Conradine Dunker (Ragna Nielsens mormor) og Vilhelmine Ullmann (Ragna Nielsens mor).

Ragna Nielsen (1845–1924) var yrkesaktiv som lærerinne på Hartvig Nissens pikeskole fra hun var 15 år. Hun etablerte senere sin egen skole i Kristiania, der hun tok inn elever av begge kjønn. Fellesskole eller samskole var en pedagogisk nyskaping som vakte motstand og debatt. Nielsen var også pioner i sitt syn på pikenes utdanning. Hennes engasjement for sitt kjønn førte henne naturlig til kvinnebevegelsen, der hun ble en hovedfigur både i organisasjonsarbeid og i den ideologiske debatten om kvinners rettigheter og rolle i samfunnet. Hun var på barrikadene for tidens store saker, fra moraldebatt til stemmerett, og hun ble en av de seks første kvinnene som ble valgt inn i Kristiania kommunestyre i 1901.

Ragna Nielsen hadde en usedvanlig arbeidsevne. Hun skrev utallige artikler, holdt foredrag, hadde lederverv – alt dette gjorde henne svært synlig i samtiden. Hun utstrålte autoritet og var elsket og respektert som pedagog. Hun var også stridbar og ble viklet inn i mange konflikter, ikke minst i kvinnebevegelsen. Dypt religiøs søkte hun på slutten av livet mot spiritismen, en av tidens åndelige bevegelser.

Astrid Lorenz' biografi belyser viktige kunnskapsfelt som skolehistorie og kvinnehistorie. Men den gjør så mye mer. Forfatteren setter sin hovedperson inn i to sammenhenger: familien og det nære miljø av venner og omgang i landets hovedstad, og det store samfunnet omkring – arbeidsliv, organisasjonsliv, materiell samfunnsutvikling og tidens glødende idédebatter. Dermed blir hovedpersonen plassert i en samfunnsmessig kontekst, og fremstillingen blir et bidrag til vår generelle historie.

Ragna Nielsens nærmeste krets hørte til hovedstadens intellektuelle elite. Ved hjelp av et stort kildemateriale har forfatteren gitt et uvanlig rikt bilde av det private liv i perioden: omgangsformer, sosiale koder, gjensidige forpliktelser i familien, forholdet mellom kjønnene, ekteskap og skilsmisse, økonomi, ja like til boliginnredning og klesdrakt. Boken er blitt et kulturhistorisk nærlys på borgerskapet og bidrar til vår forståelse av tiden.

Fra våren 1944 til januar 1945 ble 11 nordmenn drept i det som av Gestapo ble kalt Operasjon Blumenpflücken – blomsterplukking. En nøye planlagt terroraksjon som hadde som mål å spre frykt, usikkerhet og splid i den norske befolkningen. I tillegg skulle motstandsbevegelsen svekkes.

EN SKREMMENDE EFFEKTIV OPERASJON

Ofrene var kjente og respekterte mennesker, ledende skikkelser i lokalsamfunnet – advokater, leger og direktører. De fleste av disse var aktive i Hjemmefronten. Siden relativt få personer skulle dø, var selve utvelgelsen svært viktig – deres død måtte få sterkest mulige følger. Ofrene skulle drepes på en slik måte at det så ut som om de var blitt likvidert av motstandsbevegelsen. Drapsmennene var derfor kledd i sivile klær, og det ble benyttet samme type våpen som Hjemmefronten brukte. Flere av drapsmennene var norske nazister.

De døde ble som regel bortført og skutt på folketomme steder. De ble etterlatt i veigrøfter eller i skogsområder og senere funnet av tilfeldige forbigående. Ved å drepe ressurspersoner på denne måten, og ved å mistenkeliggjøre dem i nazipressen etterpå, ga Gestapo inntrykk av at de var blitt likvidert av andre nordmenn som hevn for å ha samarbeidet med nazistene. Denne typen systematisk løgn virket ofte etter hensikten, og de døde fikk et ufortjent rykte, i hvert fall midlertidig.

Svært få personer kjente til operasjonens virkelige mål og omfang. Blumenpflücken var strengt hemmelig, selv innen Gestapos rekke. Operasjonen krevde grundige forberedelser. Gestapo trengte en intel-

ligent, analytisk person til å lede arbeidet. Han måtte være effektiv, autoritær og ha evnen til å bruke målrettet vold. Han måtte også ha erfaring med langsiktig, avansert etterretningsvirksomhet. Den 30 år gamle Gestapo-offiseren og etterretningseksperten Albert Weiner virket perfekt for jobben. Han ble beordret fra Tyskland til Norge som sjef for Gestapos agentavdeling, den fryktede Referat IV på Victoria Terrasse. Weiner var totalt ukjent i Norge frem til våren 1944. Også etter dette holdt han seg i skyggene og var ikke blant de mest profilerte nazistene i offentligheten. Men motstandsbevegelsen lærte ham å kjenne som en beregnende og uhyre farlig mann.

Denne boken følger operasjon Blumenpflücken skritt for skritt, fra etterretningsvirksomhet via planlegging til gjennomføring, og fra offer til offer. Bakmennene og drapsmennene blir presentert. I tillegg kommer leseren nær innpå de drepte og deres familier, og forfatteren skildrer hvordan de etterlatte – særlig koner og barn – opplevde sorgen, usikkerheten og frykten etter drapene. Deretter presenteres rettsprosessene etter krigen. Og helt til slutt, et mysterium: Hva skjedde egentlig med Albert Weiner?

Christopher Hals Gylseth
Gestapos hemmelige terrorplan
Operasjon Blumenpflücken 1944–45

329,-
9788203293801

Tilgjengelig som e-bok

CHRISTOPHER HALS GYLSETH er cand.philol. med hovedfag i idéhistorie. Han er forfatter og frilansskribent. Gylseth har skrevet et titalls kritikerroste sakprosa-bøker om en rekke forskjellige emner.

Ole-Einar Andersen
Arve Tellefsen
«Æ må jo spæll!»

379,-
9788203293498

Tilgjengelig som e-bok

Arve Tellefsen er et nasjonalt ikon og har vært det i mange tiår. Generasjoner av nordmenn er på fornavn med Arve og fiolinen hans verdt 30–40 millioner, «hainn Guarnerius». I denne portrettboken åpnes dører til rom som Tellefsen sjelden tar publikum med seg inn i. Åpent og ærlig trer «hele Arve» fram – både musikeren og mennesket. Boken forklarer hvorfor og hvordan Tellefsen har nådd sin helt unike posisjon i norsk musikk- og samfunnsliv. Snart 77 år gammel spiller han nå sistesatsen i over femti års karriere som fiolinist på høyt internasjonalt nivå.

OLE-EINAR ANDERSEN er cand.theol. fra Universitetet i Oslo, men har gjennom nesten hele sitt yrkesliv arbeidet som journalist i Adresseavisen. Andersen var feltprest i Luftforsvaret i 1976–77 og tok Forsvarets Hovedkurs i 1983–84.

Stjernesolisten, underholdningsartisten, den nasjonale trøsteren, svigermorsdrømmen, sosialdemokraten og kranglefantent. TEKST OG FOTO Ole-Einar Andersen

OPPSPILL

Jeg leste en gang en historie. Så enkel og vakker.

En gammel mann står framoverbøyd, midt ute på en vid, steinlagt plass. Han holder en stor pensel i høyre hånd. Ved siden av står ei bøtte rent vann. Mannen «maler» kinesiske skrifttegn på steinhellene. Vannet får skrifttegnene til å gnistre mot den gråmatte skiferen i den tidlige morgensola.

Den gamle mannen enser ikke de mange andre aktivitetene rundt seg i byparken. Skygeboksing. Dans. Musikk. Folk på vei til jobb. Han er dypt konsentrert om det han driver på med. Skrifttegnene skal visstnok ikke ha noen spesiell betydning, utover

at de gjennom generasjoners perfektionering anses for å være spesielt vakre. Han er en av flere gamle menn som hver dag dukker opp på Xining-plassen for å holde den gamle kunsten ved like. Omkring klokka åtte tar den gamle mannen med seg penselen, vannbøtta og går. Sola begynner å varme. Skrifttegnene forsvinner raskt. Etter kort tid er alt fordampet og borte. I morgen tidlig kommer han tilbake og begynner det møysommelige arbeidet forfra igjen.

Denne stillfarende og tankevekkende morgenstemningsrapporten, fra den for meg totalt ukjente kinesiske byen Xining med 2,1 millioner innbyggere,

leste jeg i avisen Vårt Land i september 2007. Gjennom arbeidet med boken om Arve Tellefsen har jeg ofte tenkt på den gamle mannen med skrifttegnene. Tellefsen har selv sammenlignet det å spille musikk, med skrift i sand. Straks han har spilt en tone, er den borte. Til tider har det fått ham til å tvile på om det han har drevet på med, har noen verdi.

Etter å ha lest historien fra Xining nektet jeg, i en liten spalte i Adresseavisen, å tro at tegnene var borte. Jeg tror fortsatt fullt og fast at på en eller annen måte akkumuleres, og forenes, de fordampede skrifttegnene med toner som er spilt og sanger som er sunget i ulike kulturer gjennom århundrer. Sammen danner de et reservoar av skjønnhet som har hindret at menneskeheten er gått totalt ad undas i råskap, urett og tarvelighet.

Arve Tellefsen har rukket å bli en eldre mann. Gjennom en uvanlig lang og imponerende karriere har han kontinuerlig bidratt til å øke fyllingsgraden i dette helt eksistensnødvendige reservoaret. Toner, som ikke har noen spesiell betydning utover at de gjennom ekstrem perfektionering er blitt spesielt vakre og uttrykksfulle.

Med denne boken har jeg ønsket å beskrive, og fortelle historien om den seriøse musikeren og mennesket Arve Tellefsen. Ikke i form av en kronologisk biografi, men gjennom utvalgte, tematiske kapitler. Grunnlaget for boken er en rekke meget åpne og ærlige samtaler oss to imellom, arbeid med muntlige og skriftlige kilder og gjennomgang av hans meget mangfoldige liv og musikalske virksomhet.

«Arve» er et nasjonalt ikon. For å komme dit har han spilt på vesentlig flere strenger enn fiolinens fire. Tellefsen er den uttrykksfulle internasjonale solisten, den nasjonale «trøsteren» man har søkt til når katastrofer har inntruffet, den suverene konsertmeisteren, den allsidige platestjernen, den trendsettende festivalgründeren, den samfunns- og klassebevisste artisten, den sjarmerende tv-programlederen, den musikalske showmannen, den «gamle» småbarnspappaen, ækt' trønderen, RBK-patrioten og periodevise kranglefantent. Jovial, folkelig og ujalte.

Ikke noe av dette er påtatte, overflatiske roller, men reelle sider ved en sammensatt og kompleks kunstner. Glad og melankolsk. Høyt oppe og langt nede. Rød kløvnese og tåre på kinnet. Musikeren og mennesket er én pakke, og må beskrives, bedømmes og verdsettes som det.

Denne boken er et forsøk.

Få idrettsklubber vekker mer følelser, engasjement og begeistring enn «Enga». Men VIF er mye mer enn en fotballklubb, og nå er 100-års begivenhetsrik historie samlet mellom to permer.

KLUBBEN I MITT HJERTE

29. juli 1913 ble Vålerengens Idrettsforening stiftet i kassesnekkeriet i Vålerenggata 29. Klubben utmerket seg alt i 1921 da laget rykket opp i A-klassen i fotball og fikk en egen omreisende tilhengerskare, i 1932 vant et av medlemmene det første Birkebeinerrennet, og klubben er ishockeyens pionerklubb i Norge og har dominert denne lagidretten siden 1960-tallet. I tillegg fikk klubben den første organiserte tilhengergruppa i Klanen, var den første som ble et allianseidrettslag i Norge og var initiativtaker til integrerings-tiltak i idretten med «Vålerenga mot rasisme». Vålerengens Idrettsforening er gang

på gang blitt kåret til «Klubben i mitt hjerte» av dagbladet.no sine lesere. Det sier mye om VIFs sosiale betydning i lokalmiljøet og for Oslo som by.

Jubileumsboken handler nettopp om idrettsforeningens utvikling i samspill med indre krefter og omgivelser som sosiale forhold og andre historiske begivenheter. Vålerengas historie handler også om markante skikkelser både på og utenfor banen, om sportslige opp- og nedture og om veien fra fattig østkantklubb til en av Norges heteste merkevarer.

Kallenavn

Et resultat av at mange faktisk hadde like fornavn og flere også like etternavn, førte til at man brukte kallenavn. I Vålerenga var dette dessuten et uttrykk for kameratskapet, og spillerne kjente nesten ikke igjen de egentlige navnene sine når de sto på trykk i lagoppstillingen i avisene. Eksempler på kallenavn er Tippen, Tuben, Lørja, Bonden, Hengern, Murnern, Kiloen, Shampo og Donald.

Finn Olstad

Heia Vål'enga!
Vålerengen
Idrettsforening 100 år

449,-
 9788203390210

Illustrert

FINN OLSTAD er forfatter og historiker med norsk arbeiderhistorie og idretts-historie som spesialfelt. Han er professor ved Seksjon for kultur og samfunn ved Norges Idrettshøgskole. Olstad har skrevet bl.a. første bind i *Norsk idretts historie*, *Arbeiderklassens vekst og fall: Hovedlinjer i 100 års norsk historie* og *Frihetens århundre: Norsk historie gjennom de siste hundre år*, første bind i LOs organisasjonshistorie, og første bind av *Norsk Sjømannsforbunds historie*. I 1999 utga han en biografi om Einar Gerhardsen.

HØYRE Med sitt voldsomme tilslag på ballen ble «Ivers» Vålerengas toppskårer og redningsmann.

VENSTRE, NEDERST Heftige demonstrasjoner og sperring av trafikken i Strømsveien høsten 1976.

Dagfinn Nordbø
Hva ler vi av?

299,-
978820329337

Tilgjengelig som e-bok

Dagfinn Nordbø stiller en helt annen type spørsmål enn lørdagsavisenes portrettintervjuere. Hver enkelt humorist forteller også om spesielle opplevelser hun eller han har hatt i sin karriere – mens NRK får noen solide spark. De som er intervjuet, er Knut Lystad, Lene Kongsvik Johansen, Thomas Giertsen, Herodes Falsk, Knut Nærum, Marit Voldsæter, Are Kalvø, Lars Mjøen, Else Michelet og Tore Ryen – til sammen ti humorister. Boken er illustrert med karikaturer.

DAGFINN NORDBØ er kjent som tekstforfatter av alt fra sketsjer på radio og TV til helaftens sceneshow. Han skriver spalter, kronikker og kommentarer i Jazzytt og Klassekampen, i Aftenposten og VG.

I humoristenes hode

Kan man koddde med det hellige? Når er humoren for slem? Hvor mye hensyn skal man ta til religiøse følelser? Er det for lite politisk humor? Ifølge Are Kalvø er humordebatter noe journalister setter i gang for å få en morsom dag på jobben. Dagfinn Nordbø har intervjuet et knippe av Norges mest suksessrike humorister. Dette er boken for alle som er opptatt av humor – og alvor.

Are Kalvø

Av alle kjedelige ting ein kan skrive om i ei avis, må humordebattar vere noko av det morsommaste. Debatten startar kanskje med at ein journalist sit og ser på noko morsomt, og så ringer han folk og høyrer om dei synest det er morsomt eller om dei blir sinte. Det finst verre dagar på jobben enn det. Dette er typiske lågterskeldiskusjonar. Alle kan ha ei meining om det, og det finst ingen fasit. Og så blir jo folk så sinte av humor dei ikkje liker.

Lene Kongsvik Johansen

Jeg synes man kan være kjempeslem hvis det gjøres riktig. Men hvordan – det er nettopp gåten. Harald Eias parodi på Knut Arild Hareide, den er så slem. Men du kan ikke nekte for at det er morsomt.

Jeg vil noe med humoren min, men ikke på en «redde verden»-måte. Hvis jeg ville reddet verden, ville jeg fått meg jobb i Leger Uten Grenser.

Enhver komiker er en mislykket bølle. En mislykket bølles dagbok.

Knut Nærum

Lars Mjøen

«Bedre sent enn alvor» ble jo et slags kultprogram. Plutselig begynte folk å komme med sitater fra programmene våre. Mange kunne sketsjene bedre enn oss. Jeg husker en som ringte meg og sa: «Jeg har tenkt å lage en spesialfanklubb.» «OK,» sa jeg, «men vi har jo fanklubb.» «Ja, men jeg vil lage en litt mer eksklusiv – den er bare for dem som kan alle tekstene deres utenat!»

Knut Nærum

Jeg har lyst til å tegne mer den dagen «Nytt på nytt» blir lagt ned på grunn av demens, eller fordi folk ikke vil se disse uappetittlige gamle fjesene på skjermen sin. Når HD blir for bra, skal jeg satse på tegneserier. For en dag vil vi høre Jon Almaas si: «Og da skrur vi av HD-funksjonen, dere, for nå er det ikke nok Botox til å få oss pene».

Det høres kanskje bakvendt ut, men det fungerer – du får gjort en hel masse ved ikke å gjøre det du egentlig skal. John Perry kaller dette strukturert prokrastinering. Å prokrastinere betyr at man ikke gjør det man bør, men finner på alt mulig annet.

«Utsett aldri noe til i morgen som du kan gjøre i overmorgen.» Mark Twain

John Perry er filosof og professor ved Stanford University og en prokrastinatør av rang. Men han har likevel alltid arbeidet svært mye. Denne erkjennelsen er nøkkelen til Perrys beskrivelser av hvordan man kan leve godt med sin svakhet. Utfordringen er å lure seg selv, men klarer man det, får man gjort utrolig mye mens man unngår det som er den «viktige» oppgaven. Perry understreker også at man ikke skal føle seg mislykket på grunn av det ugjorte, det bare forsterker problemet, men heller glede seg over alt man faktisk får utført.

UTDRAG

Alle prokrastinører legger ting de må gjøre, på is. Strukturert prokrastinering er kunsten å snu denne negative trenden til noe positivt. Hovedtanken er at utsettelser ikke betyr at man ikke gjør noen verdens ting. Det er sjelden at prokrastinører overhodet ikke gjør det skapte grann. De pusler som regel med noe nyttig, som å stelle i hagen, spise blyanter eller lage et diagram over hvordan de vil omorganisere filene på PC-en når de bare får tid. Hvorfor gjør prokrastinører slike ting? Fordi da slipper de å gjøre noe viktigere. Dersom alt prokrastinøren hadde igjen å gjøre her i verden, var å spise blyanter, var det ingen makt som kunne få ham til å gjøre det. Prokrastinøren kan imidlertid motiveres til å utføre vanskelige, nyttige og viktige oppgaver – vel å merke så lenge disse gjøremålene medfører at man slipper

å gjøre noe som er enda viktigere.

Strukturert prokrastinering betyr å forme oppgavene man skal gjøre på en måte som utnytter denne kjensgjerningen. Oppe i hodet (eller kanskje du til og med har skrevet det ned) har du sikkert en liste med ting du skal ha gjort – det viktigste først. Kanskje du attpåtil har kalt det en prioriteringsliste. Presserende og viktige oppgaver står øverst på listen. Men det er også nyttige oppgaver lenger nede på listen. Det å fullføre disse oppgavene gjør at man unngår de tingene som befinner seg lenger oppe på listen. Med en slik gunstig oppgaverangering blir prokrastinøren en nyttig samfunnsborger. Han kan faktisk, som i mitt tilfelle, få et rykte som en person som virkelig får tingene unna.

Nå spør du kanskje: «Men hva med de viktigste oppgavene øverst på listen som aldri blir gjort?» Jo, vi har et mulig problem her.

Poenget er å sette de riktige prosjektene øverst på listen. De ideelle sakene har to kjennetegn. For det første later det til at de har tydelige tidsfrister (men har det egentlig ikke). For det andre ser det ut til at de er fryktelig viktige (men er det egentlig ikke). Heldigvis er livet fullt av slike oppgaver. På universitetet havner de fleste oppgaver i denne kategorien, og jeg er ganske sikker på at det samme gjelder for alle andre større institusjoner også. Ta for eksempel det som står øverst på listen min akkurat nå. Det er å skrive ferdig en artikkel i en bok om språkfilosofi. Egentlig skulle dette ha vært gjort for nesten et år siden. Jeg har imidlertid gjort en masse andre viktige saker for å slippe å jobbe med denne artikkelen.

For et par måneder siden fikk jeg et anfall av dårlig samvittighet og skrev til redaktøren for å beklage forsinkelsen og for å fortelle at jeg snart ville sette i gang for fullt. Dette brevet skrev jeg selvsagt bare for å slippe å arbeide på artikkelen. Det viste seg dessuten at jeg ikke lå lenger etter skjemaet enn noen av de andre. Og hvor viktig var nå egentlig denne artikkelen? I hvert fall ikke så viktig at ikke noe enda viktigere dukket opp underveis. I så fall ville jeg ha arbeidet med den.

Den oppmerksomme leser vil kanskje tenke at strukturert prokrastinering krever en viss porsjon selvbedrag, ettersom man faktisk hele tiden konstruerer falske prioriteringer i sitt eget hode. Nettopp. Man må kunne gjenkjenne og hengi seg til oppgaver av kunstig overdreven betydning og med fiktive tidsfrister, mens man later som om disse oppgavene er viktige saker som haster. Dette er ikke noe problem ettersom alle prokrastinører har et strålende talent for selvbedrag. Og hva er vel mer edelt enn å bruke en karakterbrist for å nøytralisere de negative virkningene av en annen?»

John Perry
Kunsten å prokrastinere
En guide til effektiv somling og utsettelse

199,–
9788203294013

Oversatt av
Trond Lundberg

Tilgjengelig som e-bok

En sjarmerende, munter, morsom og underholdende selvhjelpsbok – og en stor trøst for alle prokrastinører.

JOHN PERRYs essay, *The Theory of Structured Procrastination*, vant Ig Nobel Prize i 2011. Ved å følge sitt essays prinsipper og utsette andre oppgaver har han klart å skrive en hel bok om *Kunsten å prokrastinere*.

ETIKK SOM UTFORDRING

TEKST Einar Øverenget

Einar Øverenget
Helstøpt
En liten bok om etikk

299,-
9788203293917

Tilgjengelig som e-bok

Etikk er en forutsetning for et godt liv. Etikk handler om de valgene vi tar og hva vi gjør eller ikke gjør, hver dag, hele tiden. *Helstøpt* er en konkret og anvendelig etikkbok. Her får vi presentert noen av etikkens begreper, fallgruver og perspektiver som kan være klargjørende når vi skal ta beslutninger. Vi får også konkrete og anvendbare etikkverktøy som kan brukes i møte med problemer og dilemmaer – det være seg på jobben eller ellers.

EINAR ØVERENGET er filosof, forfatter og en anerkjent foredragsholder. Han har i en årrekke vært Nitimens husfilosof og har skrevet en rekke bøker, bl.a. *Å være venn med seg selv*, *Lykkens filosofi* og *Livets øyeblikk* samt to barnebøker. Han jobber på Humanetisk Akademi.

«Skal du lære dem å bli snille, nå?» Jeg fikk replikken slengt over bordet fra en journalist som hadde fått greie på at jeg skulle ha ansvar for et etikk-kurs i en stor virksomhet for noen år tilbake. Snille? Jeg måtte tenke meg om. «Nei,» svarte jeg. Journalisten så fortørnet på meg. «Ikke,» sa han? «Nei,» sa jeg. «Det er ikke først og fremst snillhet dette skal dreie seg om, det er refleksjon. Etikk er ikke en øvelse i være snill – det dreier seg om å øve opp evnen til å begrunne valg og handlinger på en saklig måte.»

Det er en viktig forutsetning for et vel-fungerende samfunn at enhver person står ansvarlig for sine handlinger. Det gjelder ikke bare voksne. Vi har slike forventninger til barn og ungdom også. Vi appellerer – innen rimelighetens grenser – til deres ansvar for egne handlinger. Spørsmålet «Hvordan ville det være om noen gjorde dette mot deg» er en slik appell, og den kan utmerket rettes til en femåring. Femåringen greier å forholde seg til spørsmålet, og det gjør hun ved å trekke resonnementet videre og forstå at om hun ikke vil at andre skal gjøre det mot henne, så bør heller ikke hun gjøre det.

Men hvor ofte utsetter vi våre egne valg og handlinger for refleksjon? Hvor ofte stiller vi oss selv spørsmålet: Burde jeg gjøre dette? Er det i det hele tatt nødvendig for å få gjort alle de tingene vi gjør til daglig?

«Er det noen her som har krysset en trafikkert gate til fots på rød mann?» Jeg pleier å stille spørsmålet når jeg holder foredrag om det å reflektere over sine handlinger. Det er alltid noen som svarer ja. «Hva er det som egentlig skjer når du gjør det?» spør jeg. «Er det slik at du tenker, kalkulerer og beregner for å treffe den lille åpningen mellom bilene som kommer fra begge kanter?» «Nei, jeg bare går,» er det vanlige svaret, «jeg tenker ikke i det hele tatt.»

I slike dagligdagse situasjoner kan vi nok være flinke til å anvende tingene rundt oss, men vi fokuserer ikke alltid

på den helheten våre aktiviteter inngår i. Vi har et skarpt blikk for midlene til å nå bestemte mål, men ikke på hva som bør være målene for våre aktiviteter.

Dagliglivet forfører oss. Det fanger oss i det livsnære. Vi suges opp i situasjoner rundt oss på en slik måte at vi blir usynlige for oss selv. Det betyr ikke at vi beveger oss rundt i blinde. Vi har bare en mer direkte og umiddelbar måte å oppfatte verden på – vi tar ikke veien om egen refleksjon. Selv om det er en bærebjelke i samfunnet at enhver tar ansvar for sine egne handlinger, styres veldig mye av det vi gjør av rutiner og konformitet – vi gjør det vi vanligvis gjør, eller vi gjør det andre gjør. Dette er krefter som undergraver vår egen opplevelse av ansvar, og som ofte kan få oss til å handle i strid med de tanker vi har om riktig og galt.

«Erkjenn deg selv.» Den sokratiske oppfordringen til menneskene er mer krevende enn den umiddelbart ser ut til å være. Den dreier seg om å ta ansvar for hva slags menneske man ønsker å være gjennom å ta kloke og reflekterte beslutninger. Det er i den sammenhengen etikken har sin plass.

Etikken utfordrer oss ved å kreve at vi avstår fra begrunnelser som er svært utbredte i dagliglivet: Slik har vi alltid gjort det, og dessuten er det slik alle andre gjør det. Etikken utfordrer også våre forsøk på det vi kan kalle moralsk nøytralisering. Vi kan nok ofte være fristet til å gjøre ting vi vet ikke er akseptabelt fordi det kan gi oss suksess, økt inntjening, personlige fordeler – og om vi gjør det, kan det være at vi handler i strid med de holdningene vi har. For å leve med motsetningen mellom liv og lære kan det være fristende å utligne den ved å fortelle seg selv at dette er noe alle gjør.

Etikk er ikke en konkurranse i snillhet, det er selvsagt heller ikke om å gjøre å være slem. Etikk dreier seg om å utfordre vaner, rutiner og konformitet som begrunnelse for handling og i stedet stille seg selv spørsmålene: Er dette rettferdig, behandler jeg like tilfeller likt? Hva om noen gjorde det mot meg? Hva om det blir kjent, er jeg bekvem med det?

åndenes makt

På en Statoil-stasjon i Ålen begynner det plutselig å skje helt uforklarlige ting. Datamaskiner blir demontert innenfra, sikringer går kontinuerlig uten synlig grunn, og gjenstander flyttes rundt i lokalet uten at noen er til stede. Det er klart for *Åndenes makt*. I bokform.

UTDRAG

Det begynte fra den ene dagen til den andre. Nærmere bestemt 22. desember 2011. Før det hadde det vært like utenkelig for Stig Kirkhus at han skulle bli rikskjendis gjennom *Åndenes makt* som at han skulle blitt det ved å være første nordmann på månen. Men tanken på å ringe *Åndenes makt* hadde slått ham rundt nyttårstider. Da hadde 39-åringen loggført en lang rekke helt uforståelige problemer og hendelser som hadde eskalert i omfang og styrke dag for dag gjennom jula. Og verken ingeniører, dataeksperter eller andre faggrupper sentralt i Statoil Norge eller elektrikerne i det lokale energiselskapet hadde vært i stand til å løse problemene, eller i det hele tatt ha en formening om hva de skyldtes. Det hadde ikke Stig heller, som har ikke så rent lite teknisk innsikt selv. Han er tredje generasjon som driver bensinstasjon, ved siden av eget bilverksted. Akkurat som både faren og bestefaren hans. I tillegg kjører han bergingsbil i distriktet. Statoil Service Ålen har ni ansatte, hvor av fire jobber deltid. Men ingen av dem, ikke Stig heller som har vært daglig leder på stasjonen i åtte år, har noen gang opplevd noe i nærheten av det de skulle gjøre de fire påfølgende ukene.

Bitte lille julaften gikk reklamemasten i svart. Det store skiltet med Statoils logo som står og lyser i veikanten langs riksvei 30, og som forteller at her er det åpent til klokka 21.00, og hva du må betale for en liter drivstoff. Egentlig ikke noe spesielt ved det annet enn at det gjør den normalt ikke, med mindre noen skrur den av på betjeningspanelet inne på pauserommet. Eller at lysrørene i den sier takk for seg, men da ville de ha begynt å blinke først. En annen mulig årsak er at sikringen har gått. «Nei, jeg har ikke gjort det,» er svaret fra både Sindre og Stine som er de to på jobb, når Stig spør om noen av dem har slått av lyset i masten. Nei vel, Stig trykker den firesifrede koden på dørlåsene, først inn på varelageret og videre inn på pauserommet. Der er det så vidt plass til fire stoler, et bord, en kjøkkenbenk, en kommode, kaffetrakter og et lite kjøleskap. På den ene vegg er det en stumtjener der yttertøyet kan henges. Som på denne tiden av året ofte betyr store dunjakker. På veggene ved siden av den sitter betjeningspanelet for belysningen ute og inne. Ti vribare mekaniske brytere som dreies 45 grader mellom «av» og «på», og som står fordelt på to rader. Alle bryterne står «på». Da må det være

en sikring som har gått, og Stig må ned til sikringsskapet i kjelleren. Han låser opp det store jerngitteret foran kjellertrappa, den eneste adkomstveien til kjellerlokalene. Det skriker i metallet når han folder gitterporten til side og går ned trappa. Han åpner døra til sikringsskapet med nøkkelen som står i. Det er mest hensiktsmessig å la den stå i døra, så slipper den eller de som er på jobb å begynne å lete, hvis noe skulle være galt og man må skynde seg til sikringsskapet. Som nå, i og for seg. Det er jo ikke bra at det ser ut som om stasjonen er stengt når man kommer kjørende. Og ganske riktig, en sikring er slått ut. Det er 56 av dem i det moderne skapet. Såkalte automatsikringer, alle med vippebrytere. Han slår den inn igjen, lukker døra, går opp, ut i butikken, og ser at reklamemasten lyser som den skal igjen. Verre var det ikke. Til å begynne med.

«Vi ser dette gå veldig utover enkelte medarbeideres trivsel, og at det tærer på Stigs krefter,» sier pressetalsmann Knut Hilmar Hanssen i Statoil Fuel & Retail Norge AS. «Vårt ønske er jo å få løst problemene, selv om vi også ser at det ikke er så lett, fordi årsakene er ukjente. I samråd med Stig har vi gjort det som står i vår makt for å komme de merkelige hendelsene på Ålen til livs, men verken intern eller eksternt ekspertise har funnet noen forklaringer. Når Stig ser det som eneste utvei å kontakte *Åndenes makt*, velger vi å stole på ham og støtte ham med den hjelpen han ønsker.»

- Vi har opplevd at ting har flyttet på seg inne på lageret bare timer etter vi har ryddet og låst. Vi har hverken sett eller hørt noen, sier Kirkhus.

Åndenes makt handler om uforklarlige fenomener og vises på TVNorge. Det er et av Norges mest populære programmer og har i gjennomsnitt 453 000 seere. Seriens programleder er Tom Strømnnæss, men også de tre såkalte klarsynte – Gro-Helen Tørum, Lilli Bendriss og Lena Ranehag – opptrer jevnlig. Sammen leter de etter årsaker til hendelser ingen andre har klart å finne noen forklaring på. Strømnnæss har besøkt så mange som 81 hjem og arbeidsplasser der folk føler de har mistet kontrollen over omgivelsene sine, at de er i *Åndenes makt*. Du tror det kanskje ikke når du ser det på TV, men denne boken, som går dypere inn i fenomenene og lar deg bli med produksjonsteamet på jobb, gjør det ikke like lett å avfeie «spøkelser» som folketro, innbilning eller fantasi. Tvert imot tyder den på at de er en del av vår virkelighet – vår uforståelige virkelighet.

Tom Strømnnæss
Åndenes makt
– vår uforståelige virkelighet.

349,-
9788203293771

Tilgjengelig som e-bok

TOM STRØMNNÆSS er programleder i *Åndenes makt* og executive produsent. Med ansvaret for blant annet *Heia Tufte*, *Nissene på låven* og *71° nord*, som han også har vært programleder for.

– JEG SÅ SHOPPELIVET MITT I REVY.
OG DET VAR EGENTLIG MER EN SKREKKFILM ENN EN REVY.

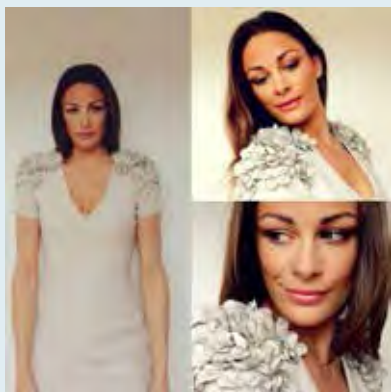
NÅR GAMMELT KAN BLI SOM NYTT

Jenny Skavlan har i mange år gjort seg bemerket for sin klesstil. Flere ganger er hun blitt kåret til landets best kledde. Det har kostet både tid og penger.

Og da Jenny flyttet sammen med kjæresten, var flyttelasset overveldende. Det resulterte i full shoppestopp, for Jenny lovet at hun skulle ikke gå til innkjøp av nye klær, sko, smykker eller annet tilbehør på et halvt år.

Slik ble hun tvunget til å tenke redesign. Jenny har gått på skattejakt i klesskapet og gitt gamle klær nytt liv ved å sette dem sammen på måter hun ikke har prøvd før, og ikke minst ved å sy om. Hun deler gjerne sine shoppestopp-tips, gir gode råd om hvordan vi kan fikse på de klærne vi allerede har, og hvordan vi kan lage nye antrekk.

I april åpnet Fretex en ny butikk på Olaf Ryes Plass med Jenny Skavlan, Pia Tjelta og Vanessa Rudjord som samarbeidspartnere. Da sto hundrevis av damer i kø for å kjøpe designklær som jentene hadde plukket ut fra Fretex' lager eller gitt fra egne garderobes.

Redesign og gjenbruk er trendy – og bra for miljøet. Se på garderoben med nye øyne. Kanskje kan plagene settes sammen på nye måter, et skjørt kan legges opp, en bluse sys om og pyntes litt. Små justeringer og forandringer kan gjøre plaggene mer tidsriktige og nesten nye. Mulighetene er flere enn man skulle tro, det er bare å bruke fantasien.

Jenny Skavlan Shoppestopp

249,-
9788203294129

Illustrert

JENNY SKAVLAN er modell, skuespiller, programleder og klesdesigner. Hun har etablert seg som redesign-dronningen i Norge. Hennes bok *Sy om* lå på bestselgerlistene uke etter uke i 2012 og ble solgt i ca 12 000 eksemplarer.

Ull er en del av den norske folkesjelen. Ull er det varme gullet som spinnes, strikkes og veves og blir forvandlet til fantastiske produkter som undertøy, gensere, bunader, møbelstoffer, pledd ...

ULL ER GULL

«ALLE» VET AT Sydpolen ble erobret på grunn av Amundsens ull under, og «alle» vet at ull under er ensbetydende med en lykkelig barndom. Takket være vinteridoler som Vegard Ulvang og Kari Traa (som innførte en dose sex-appeal) har ull under fått en renessanse. Og moderne ull verken klør eller krymper.

I boken *Ren ULL* følger vi veien fra sau til produkter. Her er historier om kvalitet, norsk industri, nostalgi og tradisjoner og moderne design. Det er viktig å ta vare på norske råvarer, denne boken er derfor en hyllest til norsk ull.

**Ingun Grimstad Klepp og
Tone Skårdal Tobiasson**
Ren ULL

349,-
9788203390562

Illustrert

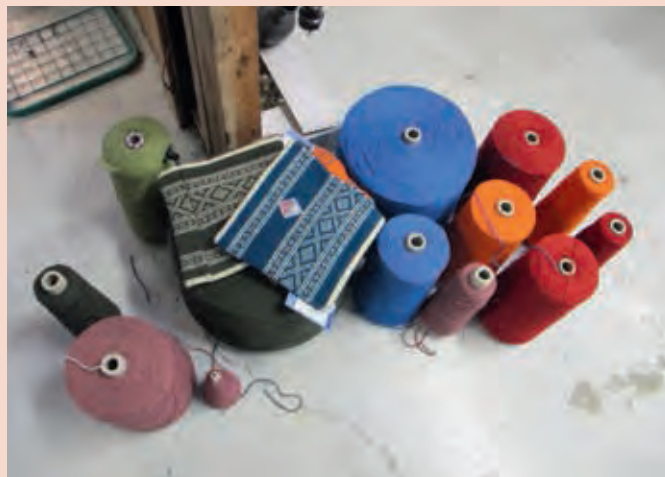

INGUN GRIMSTAD KLEPP er forskningsleder på SIFO (Statens senter for forbruksforskning). Klær og klesvaner – og forståelsen av hvordan klær fungerer i samspillet mellom mennesker – har vært tema for hennes forskning.

STONE SKÅRDAL TOBIASSON er journalist, prosjektleder for NICE (Norwegian Initiative for Clean and Ethical Fashion) og redaktør av www.nicefashion.org og Oslo Fashion Week magazine. Hun har skrevet flere bøker om mote og design

«Jeg har veldig kalde bein, og dynene i Sør-Europa er veldig korte. Det å få sove før viktige skirenn betydde mye, så jeg falt for ideen om å ha en egen sokk.»

Vegard Ulvang

I mellomkrigstiden ble strikking mote. Strikkingen holdt hjulene i gang for en tekstilindustri i vanskeligheter, og de varme plaggene ble tatt i bruk som del av den voksende interessen for friluftsliv – sol, luft og bevegelse sto sentralt i motsetning til det innestengte livet i byer og fabrikker.

Ordet genser har vi lånt fra øya Guernsey i den engelske kanal der en blå mønsterstrikket ulltrøye en gang ble produsert.

VELKOMMEN TIL

BARN OG UNGDOM!

LES OM

Buster

OG

NORA

OG

Petter Kanin

LENA

OG

hesten
kaninen
skjæra
høna
grisen

OG

Mummi pappa

Snusmumrikkens

Mummimamma

Mummitrollet

Lille My

Snorkfrøken

FOR IKKE Å GLEMME

SAM OG NOA

OG

Ronaldo og Kalle

Onkel Monokkel

OG

SØREN KLYPE!

BLI KJENT MED

GANGSTER-
BESTEMOR

OG

Tim & Co

MØT

14-åringene

Jørgen

Charlotte

Vera

Odd

og Frode

OG

Kong Harald

OG

DOKTOR

PROKTOR

OG

VERA

OG IKKE MINST MORGENDAGENS LESERE

LES FOR LIVET

TEKST Sverre Henmo

TEST DEG SELV: Skriv navnet på ti norske, nålevende barne- og ungdomsbokforfattere. Fjern alle som er kjent fordi de skriver voksenbøker, og se hvor mange du sitter igjen med. Først når du uten problemer kan ramse opp ti norske, nålevende barne- og ungdomsbokforfattere som er *mest kjent for barnebøkene sine*, er du klar til å veilede noen inn i barnelitteraturen.

Det er vi voksne som er formidlerne av barne- og ungdomslitteraturen. Det er vi som må gjøre den tilgjengelig, og vi som må motivere barn og ungdom til å lese den. Og det gjør vi ikke bare ved å finne fram de gamle favorittene fra da vi selv var barn. Vi må kjenne til den *nye* litteraturen som skrives for barn i dag, men som vi som voksne sjelden leser eller hører noe om. Det eksisterer en lang rekke leselystaksjoner og formidlingsorganisasjoner som jobber med å få barn til å lese. Og det finnes fantastiske bibliotekarer, lærere, bokhandlere og andre formidlere. Men å gjøre barn og ungdom til lesere er fremdeles vanskelig uten at foreldrene er med på laget.

Å lese er en ferdighet som kan trenes. Har du aldri stupt før, er det dumt å forsøke seg fra tieren. Og har du aldri lest en hel bok, er det dumt å starte med en veldig tykk og avansert. Vi må oppmuntre barna til å velge bøker fritt, selv om de da kanskje velger bøker der handlingen er spinkel og overtydelig, og der språket er motstandslost og fullt av klisjeer. Jeg leste en rekke dårlige bøker da jeg var barn. I ettertid kan jeg se at disse bøkene var egnet for å øke lesehastigheten og internalisere lesing, men der og da leste jeg dem fordi de var underholdende. Å lese handler ikke bare om å kunne skjønne hva som står på siden. Det handler også om å forsvinne inn i en annen verden.

Hvis barn og ungdom *bare* leser dårlige bøker, får de imidlertid neppe sansen for den gode litteraturen. På samme måte som de som spiser på McDonald's hver dag, neppe utvikler sans for gourmetmat. Vi må hjelpe barna videre i litteraturen. Gi dem litteratur som gradvis utfordrer, utvikler og berører på en måte bare litteratur kan. Og for å få til det, må vi selv kjenne til denne litteraturen.

Norsk barne- og ungdomslitteratur er i internasjonalt toppsjikt. Likevel opplever vi at det er klassikerne som er mest kjent blant de voksne som kjøper barnebøker. Det er mye fint å si om klassikerne, men dagens ungdom trenger også å lese samtidslitteratur. Forskning viser at voksne ønsker å lese bøker som omhandler stedet de selv kommer fra, er skrevet av en som kommer derfra eller av en som i hvert fall er vokst opp der. Vi liker bøker som gjenkjennes som sanne på en eller annen måte, eller som gir oss følelsen av å lære noe nytt. Sånn er det trolig for barn og ungdom også. Hvis de får muligheten, vil de lese bøker som omhandler deres egen virkelighet. Selv hadde jeg i oppveksten stort utbytte av å lese den realistiske 70-tallslitteraturen, men trolig vil mange barn nå heller lese bøker der drabantbyer og blokker anses som en selvfølge, skilsmisser er relativt vanlig, og der internett og mobiltelefoner m.m. er en naturlig del av kommunikasjonsmønsteret. De skal selvfølgelig også lese klassikerne, men veien inn i litteraturen er enklere hvis de får lese noe som opptar dem og fremstår som gjenkjennelig og relevant.

Vi voksne må ta med oss barna på bibliotekene. Vi må gå i bokhandelen og kjøpe nye, norske bøker. Vi må benytte oss av den kompetansen bibliotekarer og bokhandlere har. Hvis vi spør etter den nye litteraturen, vil den få stadig bedre plass i bokhandel og bibliotek. Vi må oppsøke den aktivt, men den er der.

Det viktigste i oppdragelsen av barn og ungdom er ikke hva vi sier, men hva vi gjør. Ingenting av dette hjelper hvis ikke også vi voksne leser. Og i likhet med barna burde vi lese den norske barne- og ungdomslitteraturen. Ved å sette av tid og prioritere lesing, vil vi kunne hjelpe barna våre til bedre karakterer på skolen, bedre framtidsmuligheter, større empati og store opplevelser. I tillegg vil vi trolig forstå både dem og deres virkelighet bedre. Det er nesten for godt til å være sant.

Så sett i gang: Hvor mange norske, nålevende barne- og ungdomsbokforfattere kan du navnet på? Leser du de neste sidene i dette magasinet, klarer du i hvert fall ti.

Vibeke Kjærstad Engen

(red.)

Den første boka mi

199,-

9788203256363

**Noen av forfatterne
som er representert**

Thorbjørn Egner

Alf Prøysen

Evert Taube

Ingvild Rishøy

André Bjerke

Gro Dahle

Inger Hagerup

Odd Norstoga

Trond Viggo Torgersen

Lillebjørn Nilsen

Asbjørnsen & Moe

Barnets aller første bok

Den første boka mi er en antologi skapt med tanke på de aller minste barna og – ikke minst – foreldrene deres. Stikkord er koselig, trygt og velkjent.

Boka består av sanger, dikt, regler, fortellinger og eventyr, og utvalget spenner vidt – fra det velkjente og kjære til vår tids moderne klassikere. Boka er gjennomillustrert med både nye og tidligere brukte illustrasjoner, og den røde tråden i valget av både tekster og illustrasjoner er at man skal kunne begynne å lese i boka allerede fra barnet er rundt ett år. Det betyr enkle tekster og fargerike og tilgjengelige illustrasjoner.

BESØK BARNEBOK- HYLLA!

Med den nye barnebok-appen **Barnebokhylla** kan barna boltre seg med et rikt utvalg kjente og kjære klassikere og nyere kvalitetsbøker. Denne appen skal inneholde noe for enhver smak og for flere alderstrinn. I første omgang har vi sluppet *Moro-vers* av **André Bjerke** med illustrasjoner av **Svein Nyhus**, *Dyra på gården* av **Kaja, Bendik og Trond Brønne** med illustrasjoner av **Per Dybvig**, og den fantastiske serien

om *Frida* av **Mari Sager** med illustrasjoner av **Åshild Irgens**, der det følger med en gratis bok ved nedlastning. Alle bøkene inneholder høytlesning, og i Frida-bøkene er det til og med musikk og sang. Denne appen er foreløpig tilgjengelig for iPad.

Klassiske *Thomas* og *Emma* av **Gunilla Wolde** er lansert som en egen bokhylla. Det følger med en gratis bok, og appen er nå tilgjengelig for iPhone og iPad. Begge bokhyllene er gratis å laste ned.

SHERLOCK HOLMES FOR BARN

Bøkene om mesterdetektiv Tim & Co er et spennende samarbeid mellom far og datter Hagerup. I *Pil og bue-mysteriet* får de nye utfordringer å bryne seg på.

Familien til Tim og Jenny er på høstferie på hytta. Denne gangen skal det være pil og bue-mesterskap ved hotellet, og Jenny skal være med. Det skal den bortskjemte nevøen til Fru Cornelia og Kurt også. Vinneren skal få en flott pokal, og oppstandelsen blir stor da deltagerne oppdager at pokalen er stjålet! Hvem er skurken? Hvor kan pokalen være? Og hvorfor sovnet Lunde Per mens han holdt vakt? En ny sak for mesterdetektiv Tim & Co er i gang.

**Hilde og Klaus Hagerup
Ella K. Okstad**
Pil og bue-mysteriet

199,-
9788203256356

Pil og bue-mysteriet er den tredje boka **HILDE HAGERUP** og **KLAUS HAGERUP** gir ut sammen. **ELLA K. OKSTAD** har illustrert alle bøkene.

Irene og Nora

DETTE ER KONTORET til Irene. Her sitter Irene og tegner og skriver, skriver og tegner, ler, tegner, fargelegger, ler litt til, skriver litt til, og fargelegger enda mer. Irene skriver og tegner Nora-bøkene. Nora er en ganske alminnelig 3-åring med veldig god fantasi. Når Nora leker at pappas paraply er en båt, må Irene tegne en paraply som blir en båt. Og når Nora låner prikkene til marihøna for å pynte på rommet sitt, må Irene tegne et rom fullt av marihøneprikker. Heldigvis er å tegne, skrive og fargelegge det beste Irene vet. FOTO Niklas Lello

Irene Marienborg har med bøkene om

Nora skapt en varm

og sjarmerende serie for de minste barna. Illustrasjonene er lekne og fargerike, og sammen med den enkle og direkte teksten er de med på å skape gjenkjennelige hverdags-situasjoner for de aller minste. Dette er bøker barna vil elske, og som vil bli lest igjen og igjen!

IRENE MARIENBORG er illustratør og grafisk designer.

Irene Marienborg
Det regner, sier Nora

149,-
9788203256394

Irene Marienborg
Fine prikker, sier Nora

149,-
9788203256516

Bøker man blir glad i

Nært, varmt og trygt – lesestunden på sengekanten er magisk for både barn og voksne. Aschehoug God Natt er bildebøker skapt for å fremme disse øyeblikkene.

Etter en dag som kan hende var litt bratt, en middag som bestod av mer mas enn økologiske grønnsaker og en tannpuss som gikk unna på to hjul i svingene, er det endelig tid for dagens høydepunkt: Lesestunden på sengekanten. Det er bare å puste ut, ta den håpefulle i armkroken og sette i gang.

Aschehoug *god natt!*

ILLUSTRASJON AKIN
DÜZAKIN

Poetisk og stemningsfullt om å være **mørkeredd**

Lyset skinner i mørket er en fortelling om lys og mørke, om å være mørkeredd og om å finne trøst.

Iver er 5 år, mørkeredd – og han gruer seg til å sove over hos bestemor. Bestemor bor nemlig i skogen, og der er det langt mellom husene. Og der det er lite hus, er det også lite lys. Heldigvis vet bestemor hvordan redde smågutter skal trøstes!

Håvard Syvertsen viser sin litterære kraft og intensitet i poetiske, konkrete og fargesterke forestillingsbilder hos den lille gutten. **Lyset skinner i mørket** er en magisk fortelling – både i språk og illustrasjon.

HÅVARD SYVERTSEN har gitt ut flere romaner og novellesamlinger. Han har mottatt gode kritikker for sine bøker, bl.a. for *Det skal nok gå alt sammen, men hvor hen?* (2007), *Det håndgripelige* (2010) og *Det gode som jeg vil* (2012).

AKIN DÜZAKIN blir ansett som en av de fremste illustratørene i Norge i dag. Han har blitt tildelt Brageprisen to ganger for sine bokillustrasjoner.

Håvard Syvertsen
Akin Duzakin
Lyset skinner i mørket

259,-
9788203255977

Buster

– en helt usedvanlig katt!

Buster er en ganske tøff, litt lat og kanskje en smule overlegen fyr. Han lar seg ikke plukke på nesen, og han gjør stort sett som han vil. I hvert fall om natten. Buster er en katt. Eller?

Når Bess og resten av familien legger seg om kvelden, våkner Buster til liv. Da har han huset for seg selv, og regjerer alene. Buster ser alt som rører seg, han hører alt som gir lyd fra seg, og han sniker seg ut i nattemørket. Alene. Når Buster er på nattlig tokt, kan hva som helst skje ...

Buster er et portrett av en helt usedvanlig katt, som både små og store lesere vil bli glad i.

LARS SAABYE CHRISTENSEN er en av Norges mest populære forfattere med en rekke prisbelønte voksenbøker. Flere av bøkene er filmatisert.

BO GAUSTAD har laget muntre tegninger til blader og aviser og illustrert flere bøker, særlig for barn.

Lars Saabye Christensen
Bo Gaustad
Buster

259,-
9788203255984

VI MINNER OM

Iben og forvandlingen

*Mora som glemte
at det var kveld*

Vi hadde så mye moro med pappa

VI LO AV oss selv og hverandre, av hverdagslige situasjoner, en rar type på t-banen, filmer vi hadde sett, telefonsamtaler vi hadde hatt, en hund med personlighet, vi kunne le av det lette og av det vanskelige. Sammen kunne vi finne humor i det meste.

Pappa var entusiastisk og ettertenksom. Særlig dyr fant han mye moro i. Vi la på stemmer og replikker, fabulerte oss inn i hodet på en geit, en krabbe eller nabokatten. Slik dukket dyra på gården opp en dag for noen år siden.

En sånn dag da vi drev og lekte oss, bestemte vi oss for å skrive ned det vi fant på. Hesten, grisen, skjæra, høna og kaninen kom for å bli. De fem vennene på gården har opplevd mye sammen i løpet av disse åra.

Men så skjedde det som nå har skjedd. Og siden da har dyra ofte stått tett i tett under tuntreet. Heldigvis er de ikke alene. De holder rundt hverandre, og selv om det endelig er vår, fryser de sånn, og det er tomt og mørkt der i solskinnet.

«Det føles som mageknip alt sammen,» sier hesten, for det som skjedde det skjedde.

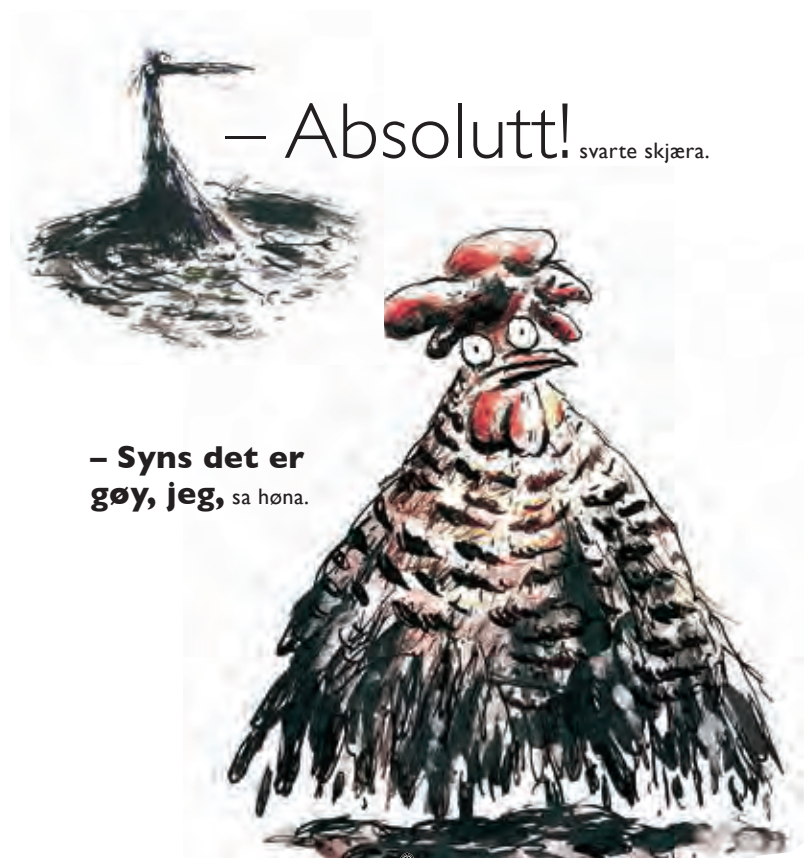
Kaia og Bendik Brønne

– Jeg pleier å rulle meg rundt i søla.
Prøv dere og, da vel.

Og alle sammen rullet seg i søla så godt de kunne.

– Syns dere det er moro?
spurte grisen.

– Absolutt! svarte skjæra.

– Syns det er gøy, jeg, sa høna.

KOSELIGSKUMMELT OM DYRA PÅ GÅRDEN

Det er vinter. Det blåser ute, og lydene er mange. Og skumle. Kaninen prøver med gulrot, det pleier å hjelpe. Men hun vil ikke være alene! Hun går til hesten. Hesten vil ikke være der, det er så mange rare skygger. Sammen går kaninen og hesten til høna. Men høna er også redd. De går til skjæra. Som synes det blåser uvanlig mye. Nå går de alle sammen til grisen, helt enige om at det ikke er noe gøy å være alene i vinden. Men grisen ligger og sover sin dypeste søvn og skjønner ikke hva de andre vil. Vi trodde du var redd, sier de. Men det har tydeligvis ikke grisen tenkt på. Han vil bare sove.

VI MINNER OM ↘

Kaia, Bendik og Trond Brønne
Per Dybvig
Redd

259,-
9788203256271

TROND BRØNNE (1953–2013) var forfatter og skuespiller. Han debuterte med barneboken *Adrian og broen* i 1986 og skrev en rekke bøker for barn og ungdom i tillegg til hørespill, teaterstykker og sangtekster. Han har gitt stemme til flere tegnefilmer og arbeidet med teater, film og fjernsyn.

PER DYBVIG er en av Norges mest anerkjente illustratører.

– Interessant, sa kaninen.

– Men kanskje litt sølete, sa hesten.

Utdrag fra den første boka om dyra på gården, *Venner* (2005).

I 2014 VILLE TOVE JANSSON FYLT 100 ÅR.

VI LADER OPP TIL JUBILEET.

I 1977 vender Tove Jansson tilbake til Mummidalen. TEKST Johanne Askeland Røthing

MUMMIDALEN REVISITED

ETTER FLERE ÅR med bøker for voksne, tegner og skriver Tove Jansson seg tilbake til Mummidalen i bildeboka *Den farlige reisen*. Og det er en farlig reise hun begir seg ut på med denne boka. For vil hun klare å finne veien tilbake til Mummidalen? Bor mummitrollene der fremdeles? Og vil hun kjenne dem igjen? Jansson velger seg en jente som hovedperson i denne fortellingen. Vi følger både barnets og kunstnerens reise tilbake til barnelitteraturens mest kjente trollfamilie.

I *Den farlige reisen* møter vi Pernille, som sitter i gresset og kjeder seg. Plutselig mister hun brillene sine, men finner et annet par. Når hun tar disse på, forandrer omgivelsene seg: Skogen blir vill som en jungel, katten hennes blir en tiger, og når hun spiller seg i vannet, ser Pernille at hun er blitt en liten heks.

Pernille begir seg ut på en reise i det nye landskapet. På veien møter hun Hemulen, Sniff, Tufsla og Vifsla. Kjente karakterer fra Mummidalen, som har forvillet seg inn i Pernilles univers. For det er Pernilles fantasi som styrer fortellingen. Hun drømmer seg gjennom vulkanutbrudd, solformørkelser og snøstormer – velkjente, mummikatastrofale scenarier.

Tove Jansson følger et klassisk barnelitterært motiv når hun lar Pernille forville seg inn i fantasiens verden. Som en litterær søster til Alice, opplever også Pernille at verden har forandret seg og blitt et eventyrland; alt er bakvendt, opp-ned av slik det pleier å være. Men hva som er drøm og hva som er virkelighet, er ikke så nøye – her er det fantasiens muligheter som utforskes, og som oppleves som sanne. Pernille lokker farlighetene frem.

Reisen ender i Mummidalen. Først på siste side i boka finner vi igjen mummitrollene. De befinner seg der de alltid har vært, i det runde, blå Mummihuset i Mummidalen. Og ser vi nøye på bildet av dalen, skjønner vi at det skal en god del fantasi og en skikkelig solid luftballong til for i det hele tatt å finne veien dit. Dalen er omringet

av høye fjell og truende skyer. Men på gressplen utenfor huset er det idyll og solskinn og mat på bordet. Ingen hufser eller trollmenn kan ødelegge harmonien her.

Jansson-biograf Boel Westin kaller arbeidet med *Den farlige reisen* for «den farligste reisen». Den er en reise gjennom eget forfatterskap så vel som egen barndom. Bildene leder an. I motsetning til de andre bøkene om mummitrollene, begynte Jansson med bildene i arbeidet med *Den farlige reisen*, ikke teksten. I tablåaktige akvareller gestaltet tidligere bøker, serier og motiver. I bildene vokser det frem en ny fortelling fra Mummidalen, som Westin hevder er uttrykk for Janssons sammensatte forhold til sine egne mummitroll – som alltid befinner seg i hennes nærhet, enten hun vil eller ikke. Én gang for alle maler hun dem inn i den harmoniske Mummidalen. Hun forsikrer oss om at de holder seg der. Og at vi alltid kan vende tilbake dit. I *Den farlige reisen* bekreftes Mummidalen som et sted leseren kan besøke og nødvendigvis også må forlate, ved bokas slutt. Pernilles fantasi har gjort mummitrollene synlige igjen – og Jansson bekrefter sitt univers som fiksjon.

På samme måte viser Jansson oss at vi med fantasien kan vende tilbake til vår egen barndom – når hverdagen blir for grå og kjedelig. I en artikkel fra *Samtiden* i 1984 uttrykker hun en sorg over det som er forbeholdt barnet: forestillingsevnen, fantasien som en selvfølgelig del av hverdagen. Kanskje er det bare barnet som evner å balansere mellom hverdagens trusler og fantasiens trygghet. Og kanskje er det derfor noen skriver barnelitteratur – de reiser tilbake til et sted der dette er mulig. *Den farlige reisen* er nettopp en slik eventyrlig reise, der barnets forestillingsevne møter kunstnerens. Og blir en vakker, voldsom og eventyrlig leseropplevelse.

Johanne Askeland Røthing er redaktør for barne- og ungdomsbøker i Aschehoug.

Tove Jansson
Den farlige reisen

259,-
9788203255397

Oversatt av André Bjerke

Mummi familien
og vennene deres

Mummimamma

Snorkfrøken

Mummitrollet

Snusmumrikkens

Tove Jansson
Den store mummiboka

399,-
9788203256370

DEN STORE MUMMIBOKA

Neste år ville Tove Jansson fylt 100 år. Vi lader opp til jubileet ved å gi ut en revidert utgave av klassikeren *Den store mummiboka*.

Den store mummiboka er et skattkammer av en bok. Her finner du bildebøker, fortellinger, tegneserier og sanger – til og med noen av mummimamma's oppskrifter er med! Tove Janssons bøker om den utrolige Mummidalen har vært elsket av store og små gjennom generasjoner. Hvem har ikke latt seg fengsle av historiene om mummitrollet, mummimamma og mummipappa, Snorkfrøken, Snusmumrikkens, Filifjonka og lille My, Hemulen og alle de andre? I *Den store mummiboka* møter du dem, alle sammen!

Andre store, hvite bøker
fra Aschehoug

Too-tikki

EVENTYRGULL

TEKST Benedicte Treider

DET VAR EN GANG ... En gang for flere år siden kom det en mann til forlaget, han hadde et manus under armen, og manuset inneholdt Asbjørnsen og Moes samlede folkeeventyr. «Det er snart jubileum,» sa mannen, «både Asbjørnsen og Moe fyller 200 år. Vær så god, her er alle folkeeventyrene språklig modernisert og lett lesbart for folk flest i dag.» Vi bukket og takket for eventyrene og lovet at vi skulle gi dem ut til jubileet.

Så gikk det en stund, vi i forlaget snakket om hvordan vi skulle lage en ny eventyrsamling finere enn alt som var gjort tidligere, en eventyrsamling som skulle være en skatt i kraft av seg selv. Vi banket først på døren hos den ene designeren, og så hos den andre, men det var først da vi banket på den tredje døren at vi fikk komme inn. Og når vi først var kommet inn, ble vi der lenge og vel, og da vi kom ut, hadde vi fått en fiks ferdig idé til eventyrsamlingen.

Aud Gloppen, du har designet Aschehogs nye eventyrsamling, og i vår vant samlingen førstepremie i Grafills designkonkurranse Årets vakreste bøker. Hvilke hovedideer hadde du da du startet designprosessen?

Jeg ønsket å skape en utgave med god og varig kvalitet. Vi valgte et lite, klassisk format. Vi ville at bøkene skulle framstå som små «skatter». Eventyrene ble fordelt på tre bind. Tallet 3 er som kjent sentralt i eventyrtradisjonen, likeså fargene rødt, blått og grønt. De tre bindene ble samlet i en kassett, og både bøker og boks fikk dekor i gullfolie.

Eventyrene har vært en del av den norske bokkulturen helt siden 1840-årene, eventyrsamlingene har vært elsket av generasjoner av barn, hvordan ønsker en designer i dag å forme eventyrbøker?

Utfordringen designmessig var å skape bøker som klart skiller seg fra tidligere utgaver, men som samtidig tar vare på tradisjonen. Eventyrene skal lett kunne kjennes igjen! Så jeg prøvde å balansere det klassiske og det moderne. Vi har brukt bokstyre av høy kvalitet, som eksklusivt innbindingsmateriale, godt papir, lesebånd, gullfolie. Illustrasjonene er de tradisjonelle til Kittelsen, Werenskiold og Sinding, mens teksten er satt i en ung og moderne font.

Det er 200-årsjubileum for eventyrsamlerne Peter Christen Asbjørnsens og Jørgen Moes fødsel i 2012 og 2013.

Aschehogs nye jubileumsutgave av Asbjørnsen og Moe *Norske folkeeventyr I-III* vant gull i kategorien skjønnlitteratur i Årets vakreste bøker 2013. Aud Gloppen i Blæst design har designet bøkene.

Alle eventyrene i *Norske folkeeventyr I-III* er språklig modernisert på en måte som både ivaretar tradisjonen og gjør dem lett tilgjengelig for vår tids lesere.

Asbjørnsen og Moe utgav det første hefte med «Norske Folkeeventyr» i 1841.

Fra juryens kommentar i Årets vakreste bøker

Gammelt og tradisjonsrikt materiale som er trukket fram og tilgjengeliggjort for alle aldre, men er i hovedsak tiltenkt som høytlesning for barn. Formatet er intimt og fint. Boken er godt trykket med en presisjon og et detaljvalg som bærer preg av at designer har jobbet grundig med alle lag av elementer i form av tekst og bilde. Gir en dypere kontekst og innlevelse. Godt materialvalg og god produksjon. Moderne. Smakfull bruk av to farger i typografien. Det er en fin balanse mellom det klassiske og samtidige. Boken er også språklig modernisert med ordforklaringer bak i boken – dette tilfører noe ekstra innhold til nettopp denne utgivelsen og er en meget fin detalj.

Hvem tenkte du på som lesere av bøkene?

Eventyrleserne er en stor og uensartet gruppe, hver ny generasjon fortjener å bli presentert for sin egen eventyrtradisjon. Foreldre, besteforeldre, tanter og onkler, alle som har kontakt med barn og unge, er både lesere og kjøpere av bøkene. Det er snakk om et verk som bør finnes i bokhylla sammen med andre sentrale verk fra verdenslitteraturen. Og det egner seg veldig godt for høytlesning.

Har du tenkt på denne eventyr- samlingen som en gaveutgave?

Vi har valgt materialer og utførelse med tanke på at bøkene skal kunne følge leseren gjennom mange år og også bli overlevert til neste generasjon.

Bøkene passer veldig godt som gave, ikke minst til de store dagene som dåp, konfirmasjon og bryllup. Da blir det ofte gitt gaver som er ment å vare.

De fleste eventyrsamlinger på mar- kedet i dag kommer i et relativt stort format, hva ligger bak valget om å gi ut eventyrene i et lite format?

Det lille formatet var vanlig på slutten av 1800-tallet, altså i perioden da Asbjørnsen og Moe's folkeeventyr først kom ut. Også en gammel Aschehoug-utgave av eventyrene fra begynnelsen av 1900-tallet har dette formatet. Jeg ville gjerne lage en samling en lett kan putte i en veske eller ta fram for for å lese på sengen for et barn.

Hva betyr Asbjørnsen og Moe's folkeeventyr for deg?

Asbjørnsen og Moe's folkeeventyr er for meg knyttet til barndom, steder, situasjoner, til de som leste. Kraften i fortellingene opplevde jeg sterkt, det fantasieggende, og ikke minst sjokket over hvor brutale de ofte er. «Smørbukk» gjorde et voldsomt inntrykk. «Mandattera og kjerringdattera» likte jeg godt, og «Bukkene Bruse» i faren min sin dramatiske versjon er et verdifullt lydminne jeg kan ta fram når som helst.

Har du ett folkeeventyr som er din favoritt?

Jeg har akkurat fått meg et nytt favoritteventyr, «Askeladden som stjal sølvendene til trollet». Oppbyggingen, rytmen, musikken i eventyret er så tydelig. Et trekk ved eventyrsjangeren som fascinerer er oppmerksomheten om det ubetydelige, her representert ved kna-trauet, spikeren, bjørkepinnen og lysstubben. Det som for andre er verdiløst, blir for Askeladden nøkler til å finne ut av tilsynelatende umulige situasjoner. Dette Askeladdeeventyret er også herlig groteskt, trolldattera blir til slutt partert, stekt, kokt – og spist av sin egen uvitende far.

Aud Gloppen er grafisk designer og professor i typografisk design. Hun har mottatt en rekke priser for sin stilsikre, tidløse og ofte enkle design.

Benedicte Treider er redaktør for norsk skjønnlitteratur i Aschehoug.

Asbjørnsen og Moe Norske folkeeventyr I–III

499,-
9788203352676

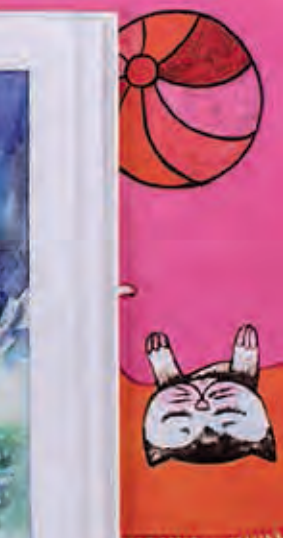
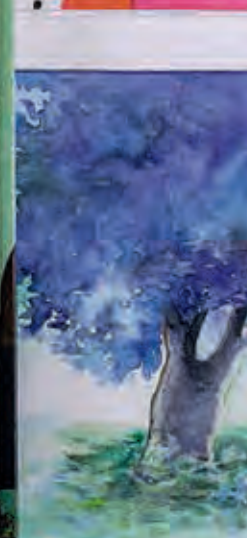

Noen bøker er så gode at de fortjener å bli lest igjen og igjen. Aschehoug Retro gjensker barnebokminner for en ny generasjon lesere.

Phu, stønnet
han. Verdens beste
trommeslager må ha
masse kondisjon.
Hva er det du driver med nå?
sa tante Servante og
strikket en digger lue.

Hva kjennetegner en god trommeslager? Evnen til å klappe på to og fire? Styrken til å bære en skarptromme gjennom et helt søttendemaitog? Et ønske om å holde takten, lysten til å denge løs? TEKST Johanne Askeland Røthing

Onkel Monokkel og trommeslageriet

ARILD NYQUIST OG Hans Normann Dahls bildebokklassiker fra 1987 om Onkel Monokkel tar trommeslageri til et nytt nivå. For skal du bli verdens beste trommeslager, slik Onkel Monokkel drømmer om, er det mye som skal til. *Onkel Monokkel og trommeslageriet* gir oss nye perspektiver på musikk, håp og drømmer.

En varm sommerdag treffer det ham som et lynnedslag: Jeg vil bli verdens beste trommeslager, tenker Onkel Monokkel. Kona hans, Tante Servante, rister på hodet og minner ham om alle de andre påfunnene han har hatt opp gjennom årene, som ikke har blitt noe av. Men Onkel Monokkel hører ikke etter. Han har bestemt seg – her skal det øves. For verdens beste trommeslager, det skal han bli.

Men han ringer ikke den lokale musikkskolen. Eller korpset. Han går heller ikke inn i stua og setter på en skikkelig kul plate med en skikkelig kul trommis og slår seg på knærne. Han går ikke innom musikkbutikken der de selger instrumenter. Kjøper verken trommer eller stikker. Onkel Monokkel går grundigere til verks. Han går til kjernen, til kilden. Til fortellingens premiss: Verdens beste trommeslager må først og fremst være bedre enn seg selv.

Ikke bare trener Onkel Monokkel for å bli sterkere i armene og få bedre kondisjon. Han må også bli kvitt

angsten for tigre, så han drar på tigerjakt. For å tåle havbunn og hummerfarer bedre, prøver han seg som dypvannsdykker. Høydeskrekken får han has på når han hopper i fallskjerm. Og med strutsefjærkostyme og en gyngestol på hodet, øver Onkel Monokkel seg på å tåle at folk ler av ham. Han skal kunne stå imot når folk tisker og hvisker.

På samme måte som Onkel Monokkel utfordrer sin egen og sin kones idé om hva han kan få til, utfordrer Dahls bilder rammene for hva bildeboka kan favne. Perspektivet skifter med prøvelsene og plasserer samtidig Onkel Monokkel både i og utenfor tiden. Detaljene hever boka over enhver annen vrimebok. Dahls bilder bekrefter tekstens absurde nivå; ikke ved å visualisere Nyquists innfall – men ved å vise tusen andre.

Uten å røpe for mye står veien mot VM-gull frem som langt viktigere enn målet for Onkel Monokkel. Han lærer seg tross alt å følge sin egen takt.

En sunn innstilling til livet skinner altså gjennom denne fargerike, underlige, absurde og kloke bildeboka: Hvis du tør å utfordre deg selv, kan det faktisk hende at du vinner.

Johanne Askeland Røthing er redaktør for barne- og ungdomsbøker i Aschehoug.

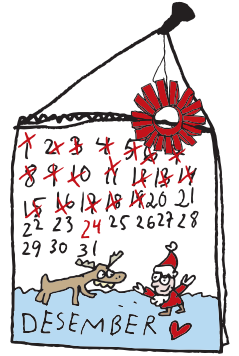

KORT NED VENTETIDEN

Med *Mens vi venter på nissen* har Anna Fiske laget en koselig adventsbok for småbarnsfamilien, full av tips til morsomme ting man kan lage selv.

Materialene er enkle å skaffe. En del finnes allerede i skuffer og skap, mye finner du utendørs – og resten kan kjøpes for en billig penge. Målet er mest mulig kos underveis og, ikke minst, null stress. Resultatet av innsatsen er sjarmerende advents- og julepynt som også er flott å gi bort i gave. Alle tingene i boken har en enkel og pedagogisk trinn for trinn-forklaring i tekst og tegning, tilrettelagt for små barn som ikke kan lese.

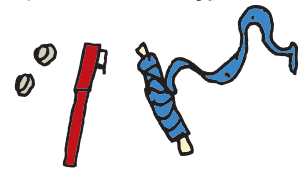

DU TRENGER: 24 TREKLESKLYPER, MALING, PENSEL, PENN, BILDER, SAKS, GLASS-STEIN OG LIM. SNOR ELLER MAGNETER TIL Å HENGE OPP KALENDEREN MED

KLYPE-

GLASS-STEIN BRUKES EGENTLIG TIL Å PYNTE I BLOMSTERPOTTER MED. MEN ER PERFEKT TIL Å LIME OVER BILDER OG LAGE KJØLESKAPMAGNETER OG ANDRE TING.

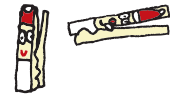
KALENDER PÅ EN-TO-TRE

1 MAL KLESKLYPENE OG LA DEM TØRKE.

2 HVIS DU VIL, PYNT KLYPENE DINE MED GLASS-BILDER, LIM DA GLASS-STEINENE PÅ TEGNINGER, GLANSBILDER ELLER BILDER DU FINNER I BLADER. LA DET TØRKE.

KLIPP AV PAPIRET RUNDT GLASS-STEINEN. DET ER ENKLEST HVIS DU KLIPPER MED EN LITEN SAKS. LIM GLASS-BILDENE PÅ KLYPENE.

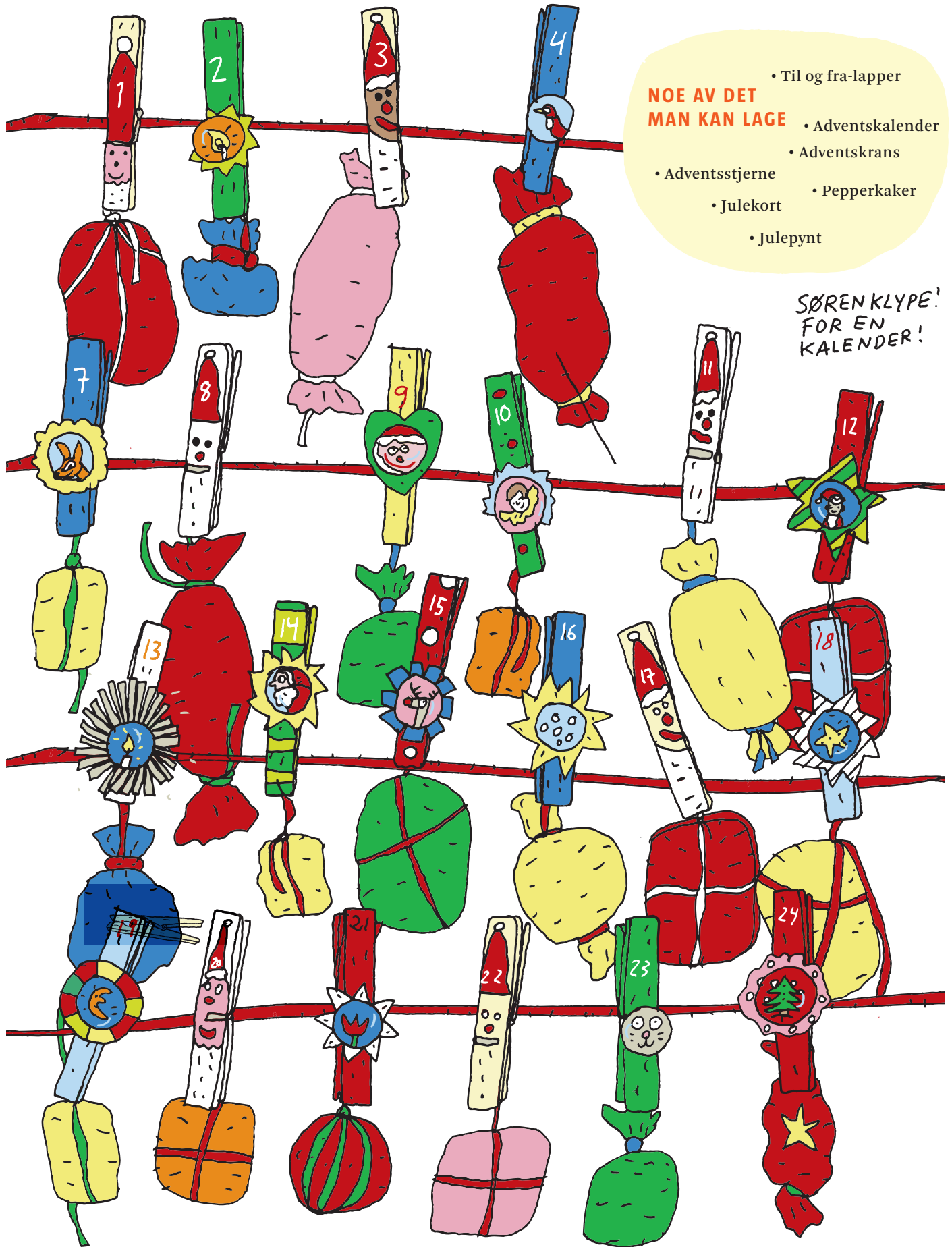
3 TEGN ELLER MAL TALL FRA 1 TIL 24 PÅ KLYPENE. TRE KLYPENE I EN SNOR, ELLER LIM PÅ MAGNETER PÅ BAKSIDEN OG SETT KLYPENE PÅ KJØLESKAPET.

Anna Fiske
Mens vi venter på nissen

249,-
9788203255991

ANNA FISKE er illustratør, barnebokforfatter og tegneseriereskapet med en imponerende stor utgivelsesliste. Hun er mest kjent for Hallo-bøkene og tegneserieheftet *Rabbel*.

**NOE AV DET
MAN KAN LAGE**

- Til og fra-lapper
- Adventskalender
- Adventskrans
- Adventsstjerne
- Pepperkaker
- Julekort
- Julepynt

SØRENKLYPE!
FOR EN
KALENDER!

NÅR BARN KNEKKER LESEKODEN, åpenbares en helt ny verden for dem. Det er magisk, men det skjer ikke av seg selv.

Aschehougs lesehester er skrevet med tanke på at barna skal lese dem selv. De hvite lesehestene er for barn som nettopp har lært seg å lese, mens de oransje er for de litt mer viderekomne. Felles er at bøkene er pedagogisk tilrettelagt, og historiene er skrevet spesielt med tanke på å fenge ferske lesere.

Morsomt om

Yndlingsfarger, bestevenninner og heksebrygg

Lena elsker fargen lilla og bestemmer seg for at alt burde ha denne fargen – også håret hennes ...

Som vanlig må Anne Marthe hjelpe til for at Lena skal få det akkurat som hun vil. Men er det nå så sikkert at det er lurt å farge håret med en blanding av plaste-lina, maling, tusj og glitter ...?

Lena farger håret er andre bok i serien om kule og handlekraftige Lena.

IDA JACKSON er blogger og forfatter. Hun debuterte som barnebokforfatter i 2012 med lesehesten *Lena lager parfyme*, illustrert av Hilde Hodnefjeld.

Ida Jackson
Hilde Hodnefjeld
Lena farger håret

179,-
9788203256011

For alle
som er

HEKTA PÅ FOTBALL

Ronaldo er 10 år og elsker to ting: å spille fotball, og Real Madrid. Han heter Ronaldo fordi moren ikke ville at han skulle hete Kevin eller Kenny etter to Liverpool-spillere, slik faren ønsket. Da ble det Ronaldo, som den brasilianske fotballstjernen.

Det er sommerferie. Ronaldo finner ingen å spille fotball med. Heldigvis får naboen besøk av barnebarnet sitt. Han heter Kalle, er like gammel som Ronaldo og like gal etter å spille fotball. Det er helt perfekt, selv om Kalle har Barcelona-drakt og digger Messi. Man kan være gode venner, likevel, selv med hver sin helt og hvert sitt favorittfotballag.

LARS BØGEHOLT PEDERSEN er dansk forfatter og oversetter. Han har gitt ut flere barnebøker. *Ronaldo og Kalle* er første bok i serien FK fotballvenner.

Lars Bøgeholt Pedersen
FK fotballvenner
Ronaldo og Kalle

179,-
9788203255922

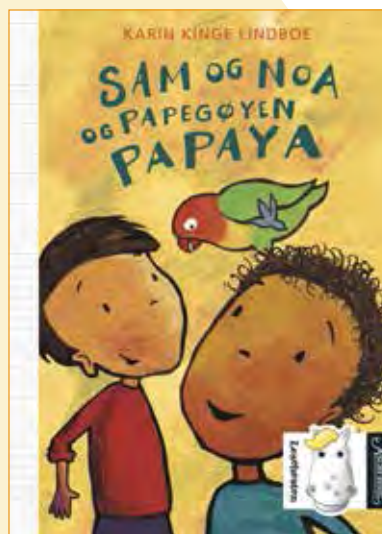
Oversatt av Kathrine
Hake-Steffensen

LESETRENING FOR GUTTA

Sam har fått en papegøye som heter Papaya, og han gleder seg til å vise den fram til bestevennen Noa. Men alt går ikke helt etter planen. Noa er kanskje litt misunnelig, men så setter papegøyen seg hos ham i stedet for hos Sam. Noa er stolt. Men når papegøyen begynner å bygge rede i håret hans, er det ikke så gøy lenger. Sam løser problemet med å klippe av håret der papegøyen har rotet seg fast.

KARIN KINGE LINDBOE har skrevet en rekke bøker for barn og ungdom etter at hun debuterte i 1992 med *Mormors hjerte*. Hun ble tildelt Kritikerprisen for *Etterpå varer så lenge* (2011). Alle bøkene om Sam og Noa er illustrert av **ELISABETH MOSENG**.

Karin Kinge Lindboe
Elisabeth Moseng
Sam og Noa
og papegøyen Papaya

179,-
9788203256332

VI MINNER OM

*Sam og Noa vil fange
en hoggorm*

Lena lager parfyme

Alle elsker Petter Kanin!

Beatrix Potters bøker om den vimsete og søte Petter Kanin og de like skjønne vennene hans har gledet generasjoner av lesere, og de er stadig like populære.

Nå er barnas favorittkanin tilbake, denne gangen i en skikkelig kosebok beregnet på de aller minste. Boka inneholder de klassiske illustrasjonene fra Beatrix Potters univers, og teksten er vakker gjendiktet av en nestor innen norsk barnelitteratur, Klaus Hagerup.

Kos med Petter Kanin er bok, leke og kosedyr i ett. Alt ligger med andre ord til rette for en skikkelig kosestund!

BEATRIX POTTER (1866–1943) er kjent for sine humoristiske fortellinger om kaniner, mus, piggsvin, frosker og andre dyr. Bøkene er illustrert med hennes egne akvareller. Særlig er historiene om Petter Kanin blitt klassikere for flere generasjoner over hele verden.

Beatrix Potter
Kos med Petter Kanin

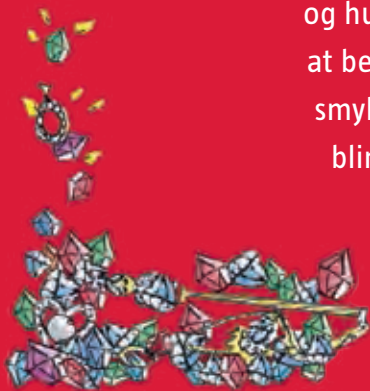
199,-
9788203256004

Gjendiktet av
Klaus Hagerup

GANGSTER-BESTEMOR

BEN HATER Å VÆRE HOS BESTEMOR. Det er dørgende kjedelig. Bestemor vil bare spille Scrabble, all maten hun lager smaker kål, og hun promper for hvert skritt hun tar. Men en kveld oppdager Ben at bestemor lever et dobbeltliv: Hun er en av verdens mest fryktede smykketyver! Og hun drømmer om å stjele kronjuvelene. Fra da av blir det alt annet enn kjedelig å være sammen med bestemor ...

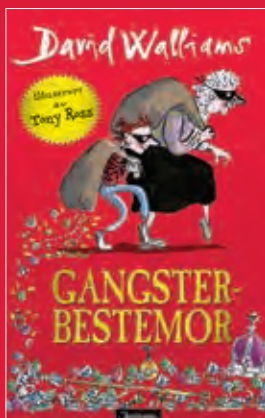

David Walliams
Gangsterbestemor

249,-
9788203255205

Oversatt av
Sverre Knudsen

Tilgjengelig som e-bok

DAVID WALLIAMS barnebøker toppet bestselgerlisten i Storbritannia, og han er flere ganger nominert til Roald Dahl Funny Prize. I Norge er han mest kjent fra komiserien Little Britain. Bøkene hans er oversatt til mer 34 språk og har solgt over 2 millioner eksemplarer bare i Storbritannia. *Gangster-bestemor* gikk rett til topps på bestselgerlisten i England da den kom ut.

Den rikeste gutten
i verden

VI MINNER OM

Fanget av snuten

De brummet av gårde gjennom byen: Bestemor kjørte, Ben klamret seg fast bak henne. Begge i dykkerdrakter og dykkermasker, og bestemors håndveske i kurven foran, pakket inn i flere kilometer plastfolie.

Bestemor fikk øye på Raj som var i ferd med å stenge avis kiosken sin.

«Hallo, kjære Raj, sorg for at du har nok kamferdrops til meg på mandag!» ropte hun.

Raj ble stående og stirre etter dem, måpende av sjokk.

«Jeg vet ikke hva som skjedde med ham. Vanligvis er han jo så pratsom!»

Det var langt til London, særlig i en elektrisk rullestol med toppfart på fem kilometer i timen (med to passasjerer).

Ben la merke til at veiene ble bredere og bredere etter en stund; først to kjørefelt i hver retning, og så tre.

«Fy fillern! Vi er på motorveien!» ropte Ben fra baksetet mens ti tonnns lastebiler braste forbi så lufttrykket av dem alene nesten blåste rullestolen av veien.

«Du vet det, unge mann, du burde virkelig ikke banne,» sa bestemor. «Nå gir jeg bønn gass, så hold deg fast!»

Øyeblikket etterpå tordnet en ekstra stor tankbil forbi med tutende horn, bare centimetre fra hodene deres.

«Du store rumpeball!» utbrøt bestemor.

«Bestemor!» sa Ben, sjokkert.

«Ops, det var en glipp!» sa bestemor. Voksne klarer *aldri* å gå foran med et godt eksempel.

«Jeg beklager å måtte si det, bestemor, men jeg tror ikke denne greia her er bygd for motorveien,» sa Ben. Akkurat da braste en enda større trailer forbi. Ben kjente at hjulene på rullestolen lettet fra bakken et øyeblikk da den ble dratt med i dragsuget etter traileren.

«Jeg skal ta neste avkjørsel,» sa bestemor. Men før hun kom så langt dukket det opp et blinkende blålys bak dem. «Å nei, det er snuten! La oss se om jeg klarer å kjøre fra dem.» Hun smalt foten ned på gasspedalen og den elektriske rullestolen akselererte fra fem til fem og en halv kilometer i timen.

---

† PÅ KAFÉ med
Kong Harald

SELVESTE Nina Elisabeth Grøntvedt
 intervjuer SELVESTE Harald Rosenløw Eeg.

TEKST OG ILLUSTRASJONER Nina E. Grøntvedt

Et innmari bra,
 profesjonelt, supert
 spørsmål.

TELEFONEN RINGER.

– Hei, det er Nina? ... Jaha? ...
 Eeem, ja, det kan jeg kanskje, men ...
 Nei, jeg har ikke ... Jo, okei. Hvor? ...
 Ja men, da snakkes vi. ... Hadet!

Oi. Der sa jeg akkurat ja til å gjøre mitt livs første intervju. Altså der jeg intervjuer noen. Ikke bare noen, men SELVESTE Harald Rosenløw Eeg. Forfatteren. Som kommer med ny bok nå i høst. Å, det blir så stas! Harald Rosenløw Eeg og jeg skal på kafé. *Harald* og jeg. (Jeg synes i grunnen vi kan være på fornavn allerede nå.)

Opgaven tar jeg svært alvorlig. Min journalist-debut. Jeg googler. Leser HELE Haralds hjemmeside. Leser bok-anmeldelser. Ser intervjuer og filmtrailere på YouTube. Låner ALLE bøkene og lydbøkene de har på biblioteket, og leser én. I tillegg har jeg jo lest et par fra før og sett flere av filmene han har skrevet manus til. Og ikke minst så jeg HVER ENESTE EPISODE av *Julekongen*. Og jeg søker på etternavnet hans i Statistisk sentralbyrå, så klart. 215 personer har Eeg som etternavn i Norge. INGEN har bare Rosenløw, 7 har kombinasjonen Rosenløw Eeg. Hvor kommer det flotte Rosenløw-navnet fra? Og hvem andre heter det? Det er på en måte så kongelig! Dette vil jeg spørre om. Jeg har gravd. Gjort skikkelig research. Jeg er klar.

Så, rett før jeg skal gå for å møte Harald, kommer nervene. Jeg blir rammet av en akutt, helt ekstrem nervøsitet. Går rundt i leiligheten min og vet ikke hvor jeg skal gjøre av meg. Aller helst vil jeg bare legge meg rett ned på

HARALD
 Rosenløw
 Eeg

Jo alle duene
 Rosenløw

gulvet og bli liggende. Med ett husker jeg INGENTING! Føler meg *fullstendig* uforberedt! Hva skal jeg si? Hva skal jeg spørre om? Nå går hele intervjuet til helvete, tenker jeg, mens jeg går av sted, *helt* tom i hodet.

Harald kommer smilende inn, litt etter meg, og så er vi i gang. Og jeg slapper av med det samme. Han er jo ikke skummel! Han er rett og slett en TRIVELIG fyr, Harald. Vi sitter der i *tre* timer. Prater om alt mulig. Det er så fint! Harald er så inspirerende! Tida går så fort, og jeg får svar på så MYE! (Å være journalist, det er da ingen sakt!) Blant annet finner jeg ut at Harald som regel skriver hjemme, nå for tida på kjøkkenet. Rosenløw-navnet er opprinnelig svensk og fra morssiden, det var nær ved å forsvinne ut av familien da Harald og søsknene tok det.

10 ting jeg LIKER med Harald Rosenløw Eeg:

1. Han er innmari grei og hyggelig! (Noen mennesker tar energi fra omgivelsene, andre *gir*. Harald er en sånn som GIR.)
2. Han er veldig lett å prate med.
3. Han smiler mye og ler så hjertelig av ting. (Det er herlig.)
4. Uansett om du stiller et *litt* dumt spørsmål, eller sier noe som kanskje ikke var så gjennomtenkt, føler du deg ikke teit overfor Harald. (Det er KJEMPE-HERLIG.)
5. Han har skrevet mange innmari gode ungdomsromaner, som like gjerne kan (og bør) leses av voksne også, etter min mening. (Spesielt *Alle duene*. LES DEN!)
6. Harald virker så tøff og uredd, for han kaster seg bare ut i ting uten nødvendigvis å kunne alt om det på forhånd. Som å skrive filmmanus. (Han har for eksempel skrevet manusene til *Hawaii*, *Oslo* og *De Usynlige*, og de ble jo råbra!)
7. Han har skrevet manuset til JULEKONGEN!!! (Sammen med Lars Gudmestad.) Trenger jeg si mer?

8. Han er så utrolig dyktig og får til alt han prøver seg på, ser det ut til. (Om det er å skrive bøker, filmmanus, tv-serier eller lage musikk, som i Subgud.)
9. Alt det Harald får til, får han i tillegg til å se så LETT ut. (Wow.)
10. Selv om Harald får til alt mulig (og det ser lett ut), er han ikke en sjølgod kvalmsekk.

Og jeg finner ut, mens vi sitter her og prater, at Harald og jeg har *innmari* mye til felles, faktisk.

Her er (noe av) det Harald Rosenløw Eeg og jeg har til felles:

1. Lego. (Vi liker begge å leke og skape noe fra ingenting! Eller med Lego.)
2. Knekkebrød. (Han liker det som nattmat, jeg til alle døgnets tider.)
3. Mørkredd. (Han *litt* mindre enn meg, han har bodd alene på Obrestad fyr og skrevet, jeg tør ikke skrive søknad om å få reise dit engang, jeg tenker så fælt på nettene der ute, alene, uten mobildekning, i mørket, med vinden som hylr rundt husveggene.)
4. Hull i ørene. (Han i ett, jeg i begge.)
5. Samfundet i Trondheim, 2001. (Vi var der begge to. Han spilte konsert i Storsalen, med Subgud, jeg sto og tappet øl i en av barene.)
6. Melodi Grand Prix. (Han har ei datter som vant MGP Junior i 2011, jeg har ei kusine som kan alle MGP-vinnerne fra 1984 og fram til i dag. Både de nasjonale og de internasjonale.)

Så må Harald straks gå. (Hæ? Har tida gått så fort?) Jeg blir litt småstressa, føler jeg ikke har fått stilt alle spørsmålene mine. Det er da noe mer, noe viktig jeg skulle spurt om?

– *Julekongen!* utbryter jeg. – Blir det en oppfølger?

Det vil ikke Harald svare på. Han er litt mystisk og tilbakeholden rundt hele temaet.

– Men kommer Kevin og Eiril til å møtes igjen? spør jeg, lettere desperat.

Og Harald kan, TIL MIN STORE GLEDE, meddele at på en eller annen måte, i en eller annen form, vil Kevin og Eiril gjenforenes. (Hurra!)

– *Lover du?* spør jeg.

– Jeg lover, svarer Harald, med glimt i øyet.

Så sier vi ha det, og Harald går. *Kong Harald*, tenker jeg. *Julekongens* far. Det hele føles bare så bra, så fantastisk, jeg vil bare LØPE hjem og lese ALLE bøkene hans, se alle filmene hans og se *Julekongen*, om og om igjen. Jeg blir stående og se etter Harald. Og jeg gleder meg til å høre om den ... NEI! tenker jeg idet han forsvinner ut døra. Den nye boka! Den som kommer! Jeg glemte å spørre om den nye boka hans!!! Faen.

Nina Elisabeth Grøntvedt er barnebokforfatter og illustratør. Hun er kjent for suksessene *Hei, det er meg* og *Absolutt ukysa* (2010 og 2012).

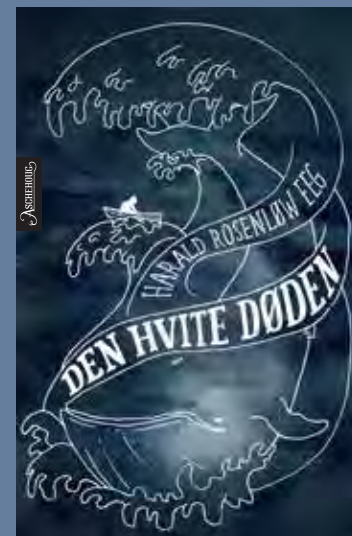

MYSTERIER, VENNSKAP, FORELSKELSE

– og drømmen om å fange
den største hvalen

Even vokser opp i Tønsberg sammen med moren og søstrene sine. Faren er hvalfanger, den aller beste.

Når båtene vender hjem etter endt hvalfangertokt og Even ikke får øye på faren sin på dekk, skjønner han at noe er galt. Og når han senere finner farens skatt – et ekte hvaløre – begynner mystiske ting å skje. Even skjønner at hvaløret har noe med farens død å gjøre, men hva?

Harald Rosenløw Eeg
Den hvite døden

299,–
9788203256417

Tilgjengelig som e-bok

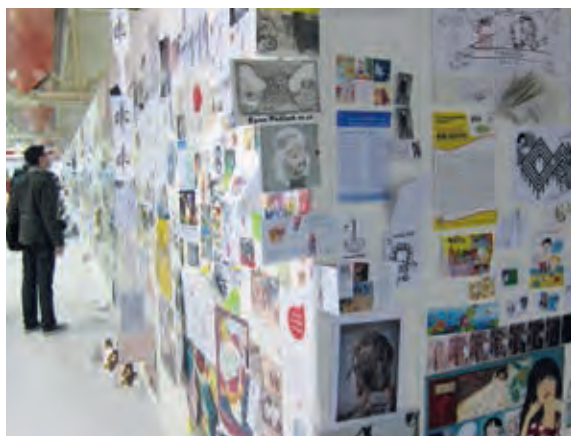

HARALD ROSENLØW EEG har skrevet en rekke prisbelønte ungdomsromaner, og bøkene hans er oversatt til dansk, svensk, tysk, nederlandsk og fransk. Han er også kjent som filmmanusforfatter.

La Fiera, sier jeg bestemt til taxisjåføren. Den italienske glosen sitter i ryggmargen. Jeg er i Bologna. Jeg er forlagsredaktør. Jeg jakter bøker. Jeg er klar for bokmesse. TEKST Evy Tillman Hegdal FOTO Cathrine Nilssen

ET BOKMESSEDYRS BEKJENNELSER

MØRKE SKYER HENGER tungt over byen. Kaldt regn bølter ned. Knappt en varmegrad å spore. Hvor er de blomstrende kirsebærtrærne? Sola? Varmen? Det er tidlig morgen i slutten av mars, og jeg står utenfor hotellet i den smale gaten i den gamle universitetsbyen. Jeg klamrer meg til paraplyen, en gammel sak jeg fant i en av lommene på kofferten. Solbrillene ligger igjen på rommet sammen med sommerskoene. Det er uvanlig surt og kaldt til Italia å være. Taxien dukker opp. Jeg forsøker å riste regnet av den ødelagte paraplyen, men gir opp. Kaster den i søppelkassen, klatrer inn i taxien, bestemmer meg for ikke å vie været mer oppmerksomhet. En kort kjøretur senere står jeg utenfor messehallene. Klokka nærmer seg 09.00. Jeg er klar. Klar for møte-maraton. 30 x 34. 30 minutter gange 34 møter fordelt på tre dager. Jeg er på Mission Barnelitteratur.

Illustratører fra hele verden kjemper om forleggenes oppmerksomhet.

En helt vanlig dag på bokmesse

Jeg sjekker møtekalenderen nok en gang idet jeg går inn på messeområdet. Jeg har oppdatert kalender på iPhone og en papirutskrift limt inn i notisboka mi. Løpet er tett, alt skal gjennomføres, ingenting må glippe. Første møte starter presis 09.00, siste møte er ferdig 17.30. Jeg repeterer raskt hvem jeg skal møte hvor og når. Jeg vet at det ikke er satt av tid for spisepause. Det er ingen overraskelse, jeg har tross alt booket alle møtene selv. Men jeg sjekker likevel. Jeg er av den typen som fungerer dårlig på tom mage og full blære. Jeg prøver å legge en plan for disse nødvendighetene. Skanner lokalene på vei gjennom de første messehallene. Merker meg toalettskilt, kaffebarer og spisesteder. Vet hvilke jeg bør holde meg unna. Hvor de lange køene er.

Dagen starter fint. Jeg finner flyten. Møtene går etter planen. Jeg beveger meg lett mellom messehallene, går fra stand til stand. Hyggelig å treffe gamle kjente, hyggelig å møte nye jeg bare har mailet med. Prate bøker og bransje, utveksle hvilke bøker som går bra, hva som ikke fungerer så godt, bøker vi liker. Få høre hva som er nytt, hva som vil komme, hva jeg bør merke meg. Nye forfatterstemmer, gode fortellinger, potensielle bestselgere. Rammen for møtene er lik: møtene starter hver hele og halve time. Møtet mitt og jeg sitter tett bøydd over kataloger, bøker, manus, illustrasjoner. Det er pitching på høyt nivå. Jeg sier ja, interessant, nei, dette er ikke for meg, hva er det nye store, denne vil jeg lese, kan du sende meg denne, hvilke land har kjøpt. Jeg noterer titler, forfatternavn, salgstall. Viktig informasjon jeg ikke rekker å fordøye der og da, men må ta med meg tilbake til Norge.

Jeg kjenner utover dagen at all snakkingen gjør meg tørr i munnen. Jeg har heldigvis vannforsyning i veska. Det er svært få av mine møteavtaler som byr på noe. Vi tar oss ikke tid til ekstra service. Vi vet hva dette handler om – det er maks 30 minutter «Let's do business». Fokus. Jeg dytter en Extra med eukalyptus-smak i kjeften. Kjenner at jeg egentlig trenger en kaffe. Men neste møte starter om få minutter, og det er et lite stykke å gå til neste stand. På veien merker jeg meg en kaffebar med enkel servering, plotter inn i hodet at jeg må rekke å kjøpe en matbit og coffee-to-go når jeg går forbi igjen om en time.

Jeg svinger inn til den nordiske fellesstanden. Ser travle norske forlagsfolk ved bordene presentere bøker for utenlandske forleggere. Eva Kuløy i Aschehoug Agency huker tak i meg idet jeg går forbi standen til Aschehoug. Hun presenterer meg for en dansk forlegger som er interessert i en av bøkene jeg har vært redaktør for. Vi diskuterer, stemningen er god, og jeg får et par tips på bøker han har kjøpt før jeg må haste til møtet mitt. På veien bruker jeg noen sekunder på å studere søylen «Hvem er hvem». Jeg finner veggen til Norge. Ser meg selv henge der med navn og tittel. Fint. Jeg er her. Gammelt bilde, men man ser det er meg. Får kjapt oversikten over svenskene på «Hvem er hvem i Sverige?»-veggen. Jeg skal møte en av dem nå. Jeg finner henne i kroken like ved. Puss og kram og hej va tråvligt. Det er en av de hyggelige svenske forleggerne med en bra tittelliste, men jeg ser fort at mye er vanskelig å få frem i Norge. Jeg tar frem repertoaret mitt: ja, nei, den vil jeg lese, etc. Vi avtaler hvilke manus og bøker hun skal sende meg idet iPhone piper og varsler om neste møte.

Titler hypes. Det går i spøkelser, zombier, vampyrer, dystopier, spenning, mysterier, romantikk, humor. Tittelutvalget er enormt. Jeg prøver å sile underveis, bestiller manus og bøker, ber om opsjon på det som ser mest interessant ut. Jeg vet hva jeg leter etter, prøver å være tydelig overfor agenter og forleggere på hvilke bøker jeg er mest interessert i. Har du noe sånn eller sånn, eller noe for den og den type leser? Jeg jakter på det som skal bli det neste store for unge lesere. Den gode litteraturen, populære bøker. Møtene med utenlandske forleggere og agenter er viktige, men like viktige oppleves de tilfeldige møtene i gangene, i dokøen, eller i en taxi man tilfeldigvis deler med et forlagsmenneske fra et eller annet sted i verden. Jeg synes du skal se nærmere på denne tittelen som jeg nettopp har kjøpt, sier en brasiliansk redaktørkollega. Vi deler, hjelper hverandre med å skille klinten fra hveten. Alt handler om å møte folk, diskutere, tipse, sammenlikne tittellister.

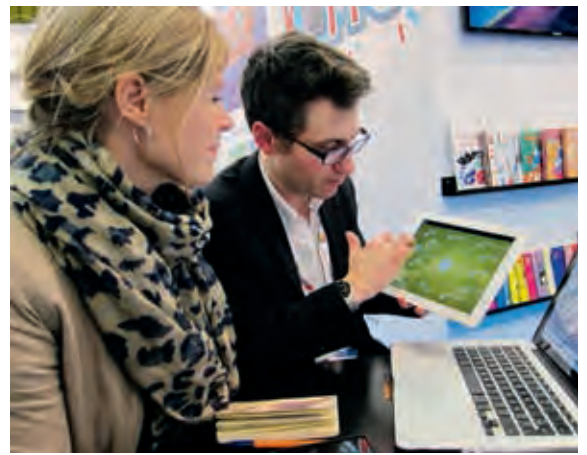
Det er ikke helt sant at ingen byr på noe ekstra under møtene. Jeg skal treffe en litterær agent, og siden hun ikke har noe eget bord, har vi avtalt å møtes utenfor kafeen ved agentsenteret. Jeg er lovet kaffe. Og ekstra hyggelig er det at forfatter Jenny Jägerfeld er med. Dette er en type møte hvor man tar seg tid til å bli kjent med hverandre, fortelle hvordan det går med ungdomsromanen hennes, *Det er ikke så farlig med meg*, i Norge. Og Jenny Jägerfeld forteller hva hun jobber med nå. Hvilke planer hun har fremover. Bokmessen er en fin anledning til å ha slike viktige samtaler mellom forfatter og forlegger.

IPhonen piper igjen. Varsler at det er tid for dagens siste avtale. Drinks med forfatter Joseph Delaney på standen til Random House. Delaney er forfatteren bak suksess-serien *Den siste lærling*, og nå er første bok i serien blitt film. Med kremlaget Jeff Bridges, Julianne Moore og Ben Barnes i de største rollene er det knyttet store forventninger til filmen *The Seventh Son*. Som en av mange internasjonale forleggere får også jeg noen minutters småprat med forfatteren. Jeg blir glad når det viser seg at Delaney er opptatt av Norge, og han legger ikke skjul på at han gjerne kan komme på besøk og møte norske lesere om det er interesse for det.

Jeg får en liten time på hotellrommet før middag. Tar en kjapp dusj, legger meg langflat på senga med beina høyt på en pute og en bok i fanget. Leser litt, rekker en power nap, og så er kveldens etappe i gang. Klokka 20.00 står jeg på høye hæler med et glass i hånden sammen med kollegaer, forfattere og illustratører i en av Bolognas gode og hyggelige restauranter. Jeg kommer meg i seng sånn passe tidlig, vet at jeg skal gjennom samme møtemaraton de neste to dagene.

Mummiparty og Ulf Stark

Bologna bokmesse betyr også Mummiparty – en av snakkis-festene jeg ikke vil gå glipp av. Min kollega Cathrine og jeg finner lett frem til festlokalet, får et Mummitroll-stempel på hånden før vi går ned i kjelleren. Vi kommer som en av de første. Slår oss ned ved et bord med Mummi-forleggere fra Finland og Sverige.

Térence Mosca demonstrerer den nye digitale utgaven av *Den lille prinsen* for Evy Tillman Hegdal.

Bologna 2014. Vi kommer igjen.

Aschehoug er Norges Mummi-forlag, og planleggingen av neste års jubileum, *Tove Jansson 100 år*, er i full gang. Vi har mye å prate om.

Men Mummi-festen er mer enn business-talk. Det er mest fest. Det er fingermat, fri bar og en lang gjesteliste. Kveldens DJ viser seg å ha sansen for 80-talls hits, og dansegulvet fylles. Jeg spotter flere kjente fra bokmessa. Forlagsfolk fra mange land. Så får jeg øye på en kjent hårmanke. Jo, så sannelig. Det er selveste Ulf Stark som svinger seg. Den svenske forfatteren Ulf Stark som har skrevet så mange fine barnebøker. Plutselig befinner jeg meg på dansegulvet. Hvor nær må man danse for å si at man har danset med vedkommende? Jeg kan i alle fall si at jeg har danset samtidig med Stark. Litt senere ser jeg han og kona forlate festen. Jeg svinger meg noen timer til, synes festen er alt for bra til å ta en tidlig kveld.

Når jeg neste morgen kommer inn i frokostsalen på hotellet, ser jeg Ulf Stark og kona sitte ved et bord og spise frokost. Vi bor altså på samme hotell. Når han kommer bort til matbuffeeten der jeg står og forsyner meg, synes jeg anledningen byr seg. Jeg presenterer meg, sier hvem jeg er, at jeg jobber i Aschehoug, og at vi ga ut bildeboka hans *Diktatoren* i fjor. Vi blir raskt avbrutt av iPhonen som piper. Jeg må være på bokmessen om 15 minutter.

Evy Tillman Hegdal er redaktør for barne og ungdomsbøker i Aschehoug.

DEN SOM LER SIST LER BEST

TEKST Vera Micaelsen

– HØR NÅ, Ylva, sier jeg og tvinger min 13 år gamle datter og hennes venninner ned i sofaen på kontoret. De har akkurat kommet hjem fra skolen, men jeg har nettopp blitt ferdig med en kjempemorsom scene i boka mi, og de må bare høre den.

– Vent litt, så skal jeg finne det. Sitt stille, sier jeg og skroller opp til starten på det kapittelet jeg akkurat har skrevet. – Hør nå, sier jeg og ser begeistret på de tre jentene jeg har tatt til fange, – det tar ikke så lang tid, jeg lover at det er morsomt! Er dere klare?

Jentene nikker og sitter på kanten av sofaen, fortsatt med ytterjakke og sekk på. De er sikkert dødssultne, men det kan jeg ikke ta hensyn til, for de må høre med én gang. Så tvangsleser jeg høyt for dem, mens jeg ler hysterisk av min egen tekst.

– Var det ikke gøy?! ler jeg og klasker meg på låret.

– Mamma, stønner Ylva, – kan vi gå nå?

– Men si om det var gøy da! Si det! sier jeg og nekter å slippe gislene ut fra kontoret før jeg har fått en bekref- telse på at det er det morsomste de noensinne har hørt. Ylva ser oppgitt på meg mens de to venninnene lovpriser både meg og teksten.

– Det kommer til å bli helt genialt, ikke sant! skryter jeg.

– Helt sikkert, sier venninnene til Ylva, og endelig slipper de ut.

Oppmuntret av de tre unge damene knastrer jeg videre på tastaturet og humrer fornøyd for meg selv. For en flott historie!

Men det er jo også helt forferdelig. Stakkars Camilla, hun er tretten år, ikke har hun fått mensen og ikke pupper og ikke en eneste god venn. Men en dag havner hun i en grusom hyperpubertet, som gjør at puppene eser ut som airbagger hver gang huden kommer i kontakt med varmt vann. Hun får selvlysende kviser, på ordentlig, og mens en i senga mens venninnene sitter der. Og som om ikke det var ille nok i seg selv, så filmer de onde jentene alt som skjer med Camilla og legger det rett ut på nett. Filmene de lager, blir så populære at faren til Regine (hun ene av de tre onde venninnene) sier opp jobben for å hjelpe dem med å lage en proff blogg. Og så blir

Camilla verdensberømt mot sin vilje. Men selv om hun må igjennom all verdens av grusomme pinligheter først, går det selvfølgelig bra med Camilla til slutt. For den som ler sist, ler både høyest, mest og best.

Dette er nemlig min hevn. Moouuahahaha! Selv om alt i boka er oppspinn og fantasi, så har det rot i virkelig- heten. For jeg var også en gang en rar, liten tenårings- jente, uten mensen og pupper, og så langt unna den kuleste jenta i klassen du kan komme.

– Du kalte meg for hore! sa Tessa til meg en vårdag i 1988 mens hun la armene i kors og stirret på meg. Ved siden av henne stod Lubna og Maria, og de stirret like intenst. Jeg husker det krystallklart. Jeg forstod ingen- ting. Det ville ikke ramle meg inn å bruke hore som et skjellsord om noen. Sannsynligvis gapte jeg bare uten å kunne si noe, for Tessa gjentok:

– Du kalte meg for hore!

Det var ingen venner i nærheten, så jeg gjorde det eneste fornuftige. Snudde og løp. Opp trappene på Bjølsen ungdomsskole med de tre frådende jentene i hælene. Jeg forsøkte å redde meg inn i klasserommet vårt som lå i andre etasje og håpet at det var en lærer der. Det var det ikke. Døra var stengt. Jeg husker knaggene på veggen stakk i nakken da jeg rygget baklengs mot veggen. Men jeg var ikke redd på ordentlig. Allerede da forstod jeg hvem som kom til å vinne dette kappløpet. Jeg måtte le av de alvorlige jentene som ville ta meg for noe jeg ikke hadde sagt. De var så blodalvorlige, litt sånn gangsteraktig. De skulle liksom skremme meg, og jeg syntes bare det var komisk. Stakkars dumme jenter, tenkte jeg. De tror de kan ta meg, bare fordi jeg ikke likner på dem. De skjønner ikke at det er jeg som er trygg, og de som er redde.

Fortsatt fryder jeg meg når jeg tenker på den hendel- sen. For det var jeg som vant. Fra den gangen var jeg helt trygg. Jeg kjente at det var jeg som eide meg selv, folk kunne si eller gjøre hva som helst, men det ville ikke endre noe. Jeg var meg, og det kunne ingen ta fra meg. Og nå får de svi! For nå driter de seg skikkelig ut, i min bok. MOOUHAHAHAHAHAHA!

Vera Micaelsen
Hyperpubertet

279,-
9788203256240

Tilgjengelig som e-bok

ABSURD HUMOR MED ALVORLIG UNDERTONE

Hyperpubertet er en hysterisk morsom og gripende alvorlig bok. Den handler mye om kropp, men enda mer om vennskap, medmenneskelighet og det å tørre å ta egne valg.

VERA MICAELSEN er programleder, forfatter og filmmedarbeider. Vera Micaelsen har også skrevet flere bøker for og om barn.

UHYGGLIGERE ENN NOEN GANG!

Den tredje boken i *Spøkelsene på Frostøy*-serien starter tilsynelatende fredelig. Men mørke skyer truer i horisonten.

Det er sol og sommer, og Jens, Gudmund og Finn har ferie. Men over den tilsynelatende idylliske feriestemningen ligger det en uhygge. Plutselig dukker Den kalde vinden opp. Vinden har trosset sommervarme og sol og funnet guttene der de har ferie. Jens har aldri hørt om Den kalde vinden, og han tror at spøkelsene kommer for å hente ham, for å hevne seg på alt han har ødelagt for dem på Blekbo. Men det er lille Gudmund som blir bortført. Og Jens må prøve å redde ham.

Hilde Hagerup
Den kalde vinden
Spøkelsene på Frostøy III

279,-
9788203253485

Tilgjengelig som e-bok

HILDE HAGERUP har skrevet flere kritikerroste barne- og ungdomsbøker, og hun har mottatt en rekke priser for sine bøker.

VI MINNER OM

Bak dødsfjellet

Ulvene kommer

NY, UNG HELT FRA BESTSELGERFORFATTEREN HARLAN COBEN

Harlan Coben er en av de helt store amerikansk thrillerforfatterne, ikke minst kjent for sin serie om Myron Bolitar. Bøkene hans har fått flere priser, ligger på toppen av bestselgerlister, er oversatt til over 40 språk og er solgt i 50 millioner eksemplarer på verdensbasis. Og så bestemte Coben seg for å skrive sin første spenningsbok for ungdom.

Shelter – Beskytteren – er ikke så annerledes enn mine bøker for voksne, sier Coben. Den største forskjellen er at hovedpersonene er 15–16 år gamle. Bortsett fra det har jeg ikke forandret noe særlig. Et av mine mål var å lage en virkelig nervepirrende thrillerhistorie for unge og ikke forenkle den. Og *Beskytteren* er absolutt skrevet i kjent Coben-stil – den er skikkelig actionfylt, med fengslende intriger og en totalt uventet løsning.

Beskytteren er den første boken i serien om Mickey Bolitar, som er nevøen til Cobens voksenhelt, Myron Bolitar. Det interessante er at Mickey faktisk ikke liker sin onkel særlig godt. Han har vært nødt til å flytte til ham etter at faren hans døde i en trafikkulykke og moren ble plassert på rehab. Han har også måttet begynne på ny skole, med alt det innebærer. Livet kan egentlig ikke bli stort verre.

Det viser seg at det kan det. Mickey får både nye venner og uvenner på skolen, men ikke minst får han en kjæreste, Ashley. Og så forsvinner hun, sporløst. Sammen med sine litt underlige venner Spoon og Ema begir Mickey seg ut på en desperat jakt etter henne. Sporene leder til The Bat Lady som bor i et spøkelsesaktig hus, men også til en skitten underverden. Ashley er ikke den hun utga seg for å være, og det var tydeligvis heller ikke faren til Mickey. Det Mickey oppdager, er større enn han noen gang kunne forestille seg.

Mickey Bolitar er villig til å gå svært langt for å beskytte dem han er glad i. Men hva skal han gjøre når han ikke vet hvem eller hva han skal beskytte dem fra?

Harlan Coben
Beskytteren

299,-
9788203255946

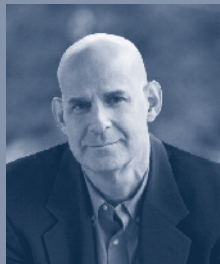
Oversatt av Sissel Busk

Tilgjengelig som e-bok

***Beskytteren* er den første boken i en trilogi for ungdom med Mickey Bolitar som hovedperson. Boken er allerede solgt i en million eksemplarer, er utkommet i mange land og har ligget på bestselgerlisten i USA, Storbritannia og Frankrike. *Beskytteren* ble nominert til Edgar Award i kategorien Best Young Adult novel 2012.**

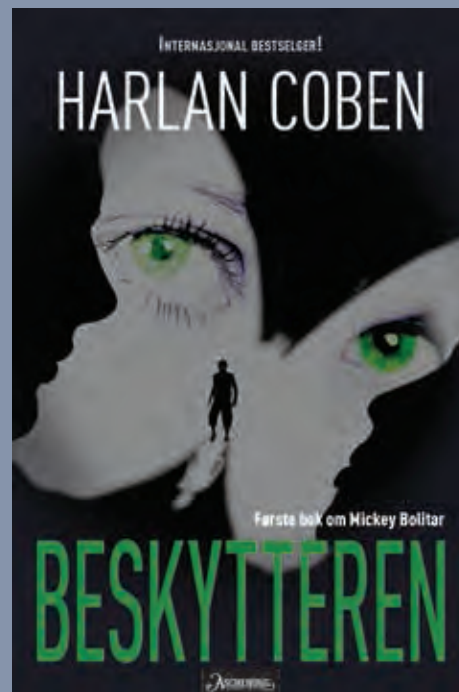

«Spenningen holder seg. Slutten får deg til å miste pusten. Jeg kan knapt vente til neste bok om Mickey Bolitar kommer.»

Rick Riordan, forfatteren av bøkene om Percy Jackson

«Coben bygger mysterium på mysterium helt til spenningen blir uutholdelig. Full av tvister og overraskelser, jeg ville skrike høyt. Men jeg måtte bare fortsette å lese i stedet.»

R. L. Stine, barnelitteraturens Stephen King.

**BLI KJENT MED
HOVEDPERSONENE
I BESKYTTEREN**

Mickey Bolitar. Som sin onkel Myron er Mickey slagferdig og smart, og med sine 193 cm dominerer han på basketballbanen. Men dette året har han liten tid til sport. Foreldrene er borte, han har allerede klart å få uvenner på den nye skolen, og når kjæresten Ashley forsvinner, er han kanskje den eneste som kan redde henne. Men han trenger hjelp fra noen uventede allierte.

Spoon. Med hodet fullt av tilfældige fakta og (noen ganger) nyttig informasjon, kan den sympatiske nerden Spoon (et navn Mickey har gitt ham) faktisk være akkurat den partneren Mickey trenger. Ikke bare er han ivrig etter å hjelpe, men han har en egen evne til å komme seg inn på låste steder og løse koder i akkurat de riktige øyeblikkene.

Ema. Ema er en selvutnevnt gother, med skokremsvart hår og tatoveringer. Hun liker å holde seg for seg selv og er ikke interessert i Mickeys første forsøk på vennskap. Men hun blir snart en trofast venn og en uunnværlig medhjelper i Mickeys søken etter Ashley.

SKITNE HEMMELIGHETER OG BRUTALE LØGNER

Ambar er lykkelig gift med sin Omar. Sammen bor de hos hans familie i Lahore i Pakistan. En dag drar de på besøk til Dubai. Mens Ambar er ute av rommet et øyeblikk, blir Omar brutalt overfalt og drept. Ambar befinner seg i en svært vanskelig situasjon, men får ringt hjem til sin familie i Norge. Hun er først mistenkt for drapet, men politiet skjønner etter hvert at det er noe annet som har skjedd. Er det et simpelt ran, eller er det større ting som ligger bak. Hva har Omar egentlig drevet med?

Mahmona Khan
Fra Oslo til Lahore

279,-
9788203256233

Tilgjengelig som e-bok

MAHMONA KHAN er journalist og forfatter. I tillegg til ungdomsbøkene har hun skrevet *Tilbakeblikk – Da pakistanerne kom til Norge* og vært redaktør for *Utlisørt. Muslimske råtekster sammen med Nazneen Khan-Østrem*.

Foto: Niklas Lelio

MAHMONA KHAN HAR skrevet en ny, spennende ungdomsroman, en frittstående oppfølger til *Skitten snø*, som fikk mye oppmerksomhet da den kom i 2010. Vi har bedt forfatteren fortelle litt om bakgrunnen for *Fra Oslo til Lahore*.

Hvordan fikk du ideen til boken?

Etter å ha debutert med *Skitten snø* sjonglerte jeg litt med ulike ideer. Det forble på fomlingstadiet uten at noe tok helt form. Det frustrerte meg, for jeg ville komme i gang med ny bok raskt. Hjelpen kom i form av en telefon fra ei ung jente som hadde lest *Skitten snø*. Hun var veldig nysgjerrig på hva som ville skje videre med hovedkarakterene Charlotte, Anila, Sumera og Ambar. Denne samtalen, i tillegg til lignende spørsmål fra elever under en skoleturné, hjalp meg til slutt med å finne retningen. Jeg gikk inn i det samme universet på nytt, og ideen om en oppfølger dukket opp.

Hva inspirerer deg?

Inspirasjonen kommer svært ofte fra ting og hendelser som rører seg rundt meg. Det kan være reiser, mennesker, bruddstykker av samtaler, historier. Møter med barn og unge. Jeg lar meg veldig ofte også inspirere av musikk. Under arbeidet med *Fra Oslo til Lahore* har jeg blant annet hentet inspirasjon fra The Piano Guys og *Code Name Vivaldi*.

Hvordan har skriveprosessen vært?

Min største utfordring var egentlig tid. Med skoleturné for debutboka i tre fylker fant jeg fort ut at det ville bli tøft å finne energi og tid til skriving. Jeg bestemte meg likevel for å gå for ideen og benyttet all ledig tid til tenking og skriving. Jeg måtte stoppe flere ganger underveis for å utvikle historien, men etter hvert falt heldigvis alt på plass.

Hva ønsker du med boken din?

Jeg håper romanen trekker leseren inn i ukjente rom og får deg til å bli der et øyeblikk, før historiestrømmen bringer deg videre. *Fra Oslo til Lahore* skal gi mer enn spenning, forhåpentligvis vil man også sitte igjen med innsikt og kunnskap.

VI MINNER OM

Jeg har bestemt meg for å skrive en verdensospennende reise i vitenskapen og monstermytologiens tegn. Det krever omfattende research. TEKST Heine T. Bakkeid

DR. SCHNABELS KRØNIKE – EN HISTORISK HORRORSERIE

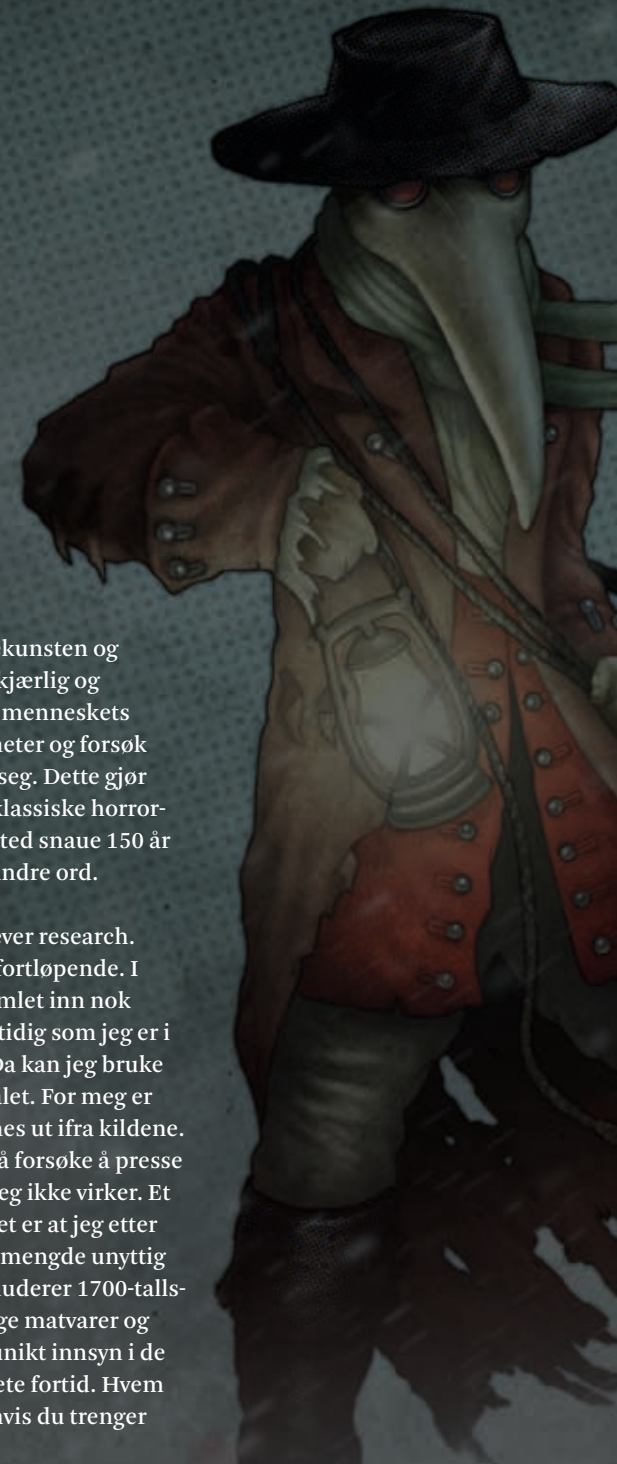
DET BEGYNTE EGENTLIG med en kommentar fra en kollega på et nettsted for forfattere og litteraturinteresserte. Jeg hadde skrevet *flaggermuser* i et kommentarfelt og min kjære kollega var så vennlig å påpeke at korrekt bøyning av substantivet *flaggermus*, var [-*musen (el -musa) -mus – musene*], dessuten fikk jeg en grundig innføring i livet til disse akk, så skjønne flyvevesenene. Blant annet kunne han fortelle at de var de eneste pattedyrene som faktisk kunne fly, og at de ikke kunne lette fra flat mark. Dette moret meg, jeg begynte å lese litt om dem, og etter hvert vokste det frem noe som ble til en idé, som igjen ble til en bok, og deretter til en hel serie. En krønike. Dette er kortversjonen av hvordan Dr. Schnabels krønike ble til. Her kan jeg legge til at da jeg sendte min kollega en e-post om saken i ettertid, kunne han fortelle at han hadde snakket med fagfolk på emnet flaggermus, og de hadde påpekt at jo, flaggermus tar også av fra flat mark. Ubetalelig.

Dr. Schnabel von Rom var ikke en enkelt person, men det folk kalte pestlegene i gamle dager. De fleste av disse legene hadde ingen utdanning eller erfaring. Jobben de gjorde, var livsfarlig, og de færreste levde særlig lenge. Bare en av atten pestleger var igjen etter det første pestutbruddet i Venezia, resten var enten døde eller hadde flyktet. Første gang jeg leste om Dr. Schnabel von Rom var i forbindelse med svartedauden. Jeg fant noen gamle illustrasjoner av en skikkelse kledd i beskyttelsesdrakt med den karakteristiske fuglenebbformede ansiktsmasken. Masken var ment å skulle beskytte mot damp, kalt miasma (av gresk språk: forurensing), som de trodde steg opp fra jorden og spredde sykdommer som pest og kolera.

1700-tallet er tiden når anatomen, legekunsten og vitenskapen stiger frem og troen på en kjærlig og fordømmende Gud falmer til fordel for menneskets nærmest grenseløse tro på egne muligheter og forsøk på å klassifisere og forstå verden rundt seg. Dette gjør denne spesielle tiden til kimen til den klassiske horrorromanen, hvis fulle blomstring finner sted snaue 150 år senere. Horrorens hyposentrum, med andre ord.

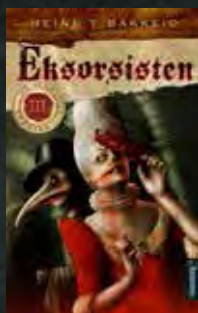
Det å skrive en historisk horrorserie krever research. Jeg forsøker å kjøpe inn kildelitteratur fortløpende. I begynnelsen av mai har jeg vanligvis samlet inn nok kildemateriale til den neste boken samtidig som jeg er i sluttfasen med å redigere den forrige. Da kan jeg bruke sommeren til å pløye igjennom materialet. For meg er det helt avgjørende at karakterene formes ut ifra kildene. Å skulle skape karakterene først, for så å forsøke å presse dem inn i datidens form og kulør, tror jeg ikke virker. Et naturlig biprodukt av dette kildearbeidet er at jeg etter hvert også har opparbeidet meg en viss mengde unyttig kunnskap om unyttige temaer som inkluderer 1700-talls-moter, gamle kakeoppskrifter, merkelige matvarer og matvaner, og ikke minst har jeg fått et unikt innsyn i de kurative terapier og legemidlenes brokete fortid. Hvem visste vel at en andeanus er å anbefale hvis du trenger å suge gift ut av et slangebitt?

Det mest spennende er likevel datidens monstermytologi. Et godt eksempel på dette er vampyrismen og dens historiske bakgrunn. Den vesteuropeiske vampyrmytologien har på mange måter sitt opphav i en rapport utgitt i 1732 av Dr. Johann Fluckinger, kalt *visum et repertum*. Rapporten omhandlet en sak i Medvegia, en liten landsby nord i Serbia, der sytten mennesker hadde

LES OGSÅ ↷

omkommet på kort tid, og medisinsk personell med Dr Fluckinger i spissen ble sendt ut for å undersøke saken. Området var del av den demilitariserte sonen mot ottomanene, og etter pesten i 1679 sendte Habsburgerne ut medisinsk personell til sonen ved alle mistenkelige dødsfall grunnet frykt for at nye epidemier skulle komme fra øst. Hendelsene beskrevet i denne rapporten tok troen på vampyrer og begrepet vampyrisme til Vest-Europa da de ble publisert i *commercium litterarum* like etter, og er grunnen til at Polidori kunne skrive *The Vampyre* åtti år senere, at vi har Bram Stokers *Dracula* og ikke minst kjekke og kjærlighetsshungrige *Twilight-vampyrer* den dag i dag.

Jeg har bestemt meg for å skrive en verdensomspennende reise i vitenskapen og monstermytologiens tegn, med datidsmenneskenes drømmer og forsøk på å klassifisere og forstå verden rundt seg som primærkilde. Jeg skriver kronologisk og med en organisk karakterutvikling, slik at kroniken kan leses både som en serie enkelthistorier, men også fra begynnelsen til slutt som et helhetlig og verdensomspennende eventyr når alle ni bøkene er ferdig. For å skrive en bok om Vlad må jeg gjerne gjennom førti-femti bøker, tidsskrifter og annet bakgrunnsmateriale, og jeg er ennå ikke halvveis i serien. Jeg føler likevel at denne delen av jobben er den viktigste, morsomste og helt avgjørende, skal karakterene, og ikke minst forfatteren, kunne orientere seg i dette landskapet, denne tidsepoken og dette verdensbildet som jeg aldri slutter å trekkes mot. Og ikke minst – hvor ellers ville jeg vel lært om ting som andeanuser og bruken av pulverisert menneskekranium i datidens kurative kunstformer?

Illustrasjon: Jens Kristensen

Døde blir levende igjen, og de har ikke godt i sinne ...

I *Knokkeløya* forflytter vi oss til mer arktiske strøk, nærmere bestemt til et nedlagt hvalfangstkokeri kalt Smeerenburg, helt nord på Svalbard, der de døde ser ut til å reise seg og gå igjen.

Vlad er på flukt fra Europa, der både vampyrer og myndigheter er på jakt etter ham. Han kommer seg på et skip som skal til Amerika. Her er han den ene av to passasjerer. På veien skal skipet hente en forsker som har brukt sommeren på Svalbard. Mens de ligger til kai, forsvinner den ene etter den andre av mannskapet sporløst. Under jakten oppdager Vlad døde som begynner å bevege seg. Men den virkelige fienden skjuler seg i mørket ...

Heine T. Bakkeid
Knokkeløya
Dr. Schnabels krønike IV

279,-
9788203256288

Tilgjengelig som e-bok

HEINE BAKKEID har skrevet voksenromaner og ungdomsromaner. *Knokkeløya* er den fjerde romanen i serien *Dr. Schnabels krønike*.

GODE SERIER FOR UNGDOM

Det skrives mange gode serier for ungdom om dagen. Her er et lite knippe.

DRONNINGENS ARVING

I *Øyne av ild* kan vi lese om mennesker som lokker skip i havsnød på grunn, for deretter å rane og drepe alle om bord.

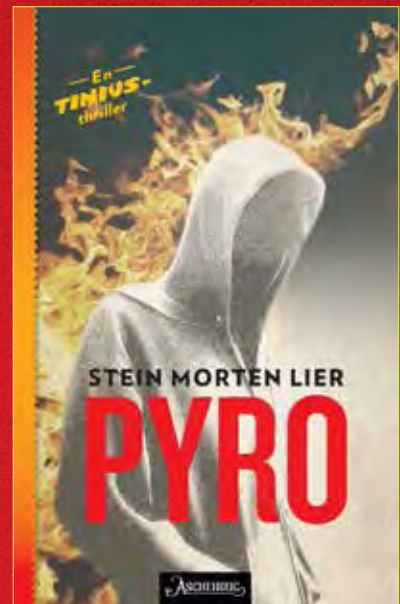
En kveld overlever en av passasjerene. 17 år gamle Molly redder ham, med fare for selv å måtte bøte med livet. Molly og kjæresten får den fremmede bort, men på veien får de vite at Molly er av dronningslekt og har helt spesielle evner. Blant annet kan hun ta dyrs skikkelse, og dette benytter hun seg av under den dramatiske reisen til dronningen. Hva skal Molly gjøre? Kan hun få landsbyen sin til å oppgi vrakplyndringen? Kan de overleve på annet vis?

GRO FYKSE debuterte med *Nelias gåte* i 2010. *Nelias natt* var andre bok i serien om 14-årige Nelia som tilhører to verdener. Siste bok i serien er *Nelias sorg*.

Gro Fykse
Øyne av ild

279,-
9788203256349

Tilgjengelig som e-bok

ACTIONFYLT SPENNINGSRoman

Klubbhuset til Vålerenga Trolls brenner, og treneren Truls blir arrestert, mistenkt for å stå bak brannen.

Tinius er sikker på at Truls er uskyldig, og bestemmer seg for å undersøke saken nærmere på egenhånd. Før han vet ordet av det, vikles han inn i et nett av forbrytelser. Sander vegrer seg for å hjelpe til, og Tinius blir kjent med Ines, som virker mye mer gira på å finne pyromannen og løse mysteriet.

STEIN MORTEN LIER debuterte som krimforfatter med *Catch* i 2004. *Rookie* (2012) var Stein Morten Liers første thriller for ungdom.

VI MINNER OM

Stein Morten Lier
Pyro

279,-
9788203256431

Tilgjengelig som e-bok

Rookie

ROMANTIKK, DRAMA OG OPPGJØR MED ONDE KREFTER

Maja og Andreas har kommet seg bort fra den brennende båten. Gabriella er hardt skadet. Sammen har de kommet seg ut på gården til Mortens besteforeldre.

Der ute danner de et lite samfunn og klarer seg gjennom vinteren. Langsomt kommer livet tilbake til folk i byen også. Det ryktes at strømmen snart er tilbake. Men Maya tenker at hun også likte seg godt mens de måtte klare seg uten strøm. Livet ble mer ekte og virkelig da. Hun er usikker på om hun ønsker seg den gamle tiden helt tilbake. Gjennom krisen hun har gjennomlevd, har Maja modnet veldig. Såpass mye at hun kanskje har vokst forbi Andreas. Hun har en annen innstilling til livet og seg selv. Hun er en annen enn den hun var før solstormen.

MAY GRETHE LERUM er en av Norges mest-salgende forfattere. Blant annet har hun skrevet bokserien *Livets døtre*. Den første boken i Solstorm-trilogien, *Himmelsløp*, ble nominert til Uprisen, årets ungdomsbok 2011. *Nymånenatt* kom i 2012.

May Grethe Lerum
Morgengry
Solstorm III

279,-
9788203255779

Tilgjengelig som e-bok

TREDJE OG SISTE
BOK I SOLSTORM-
TRIOLOGIEN

LES OGSÅ

Himmelsløp
Nymånenatt

JAKTEN PÅ DØDS- ENGLENE FORTSETTER

Ida, Mikkel, Noor og Peder følger etter dødsenglene til USA. Her blir de kidnappet av organisasjonen Lasarus, som vet alt om jakten deres.

Våre helter havner etter hvert i Normandie, på det som skal vise seg å bli D-dagen for de allierte styrkene under 2. verdenskrig i 1944. De havner midt oppe i krigshandlingene og skilles fra hverandre. Samtidig skjønner Mikkel at dødsenglene er i nærheten ...

STEFFEN R.M. SØRUM har skrevet en rekke bøker for voksne og barn, blant annet serien *Korsfarerne* og første bok i *Dødsengler*, som kom ut 2011. Han jobber som forlagsredaktør i Oslo.

VI MINNER OM

Dødsengler 1

Steffen R. M. Sørum
Invasjon
Dødsengler 2

299,-
9788203255311

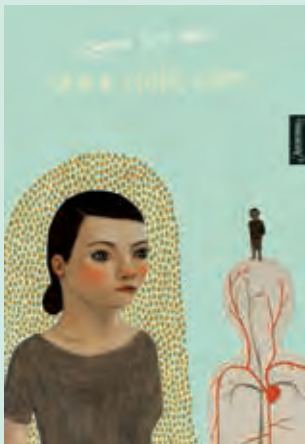
Tilgjengelig som e-bok

Stille, stille, stille

Tove bor sammen med faren sin. Det har alltid vært bare de to. De har aldri hatt noen på besøk, aldri laget middag til andre enn seg selv. Så begynner det en ny gutt i klassen. Julian. Han er sønn av den berømte poeten Mira Pam. Og Tove lurte på om det kanskje er på tide å invitere noen inn likevel.

Synne Sun Løes
Stille, stille, stille

279,-
9788203256264

Tilgjengelig som e-bok

SYNNE SUN LØES
debuterte i 1999.
I 2002 fikk hun Brage-
prisen for ungdoms-
boka *Å spise blomster*
til frokost.

SKOLEN LIGGER BAK oss. Blir mindre og mindre.

Jeg balanserer på en fortauskant, setter en og en fot rett foran hverandre, som om jeg går på line og er redd for å falle ned. Vil ikke gå for nær Julian. Den ene skoens min er fortsatt våt, lager små smattelyder. Det er flaut. Prøver å trække ned bare på tåa, halter av gårde.

Julian går ved siden av meg. Ser på folk som strener forbi. De ser på ham også. På de hvite klærne hans. På den røde lua. Kanskje de synes han ser rar ut? Kanskje de flirer av ham etter at de har gått forbi? Jeg tror de gjør det. Det er noe med blikkene deres, noe med hvordan de smalner når de ser på ham, noe jeg ikke liker. Men det virker ikke som om Julian legger merke til det der han trasker med nesa i været, midt på fortauet.

– Her er det, sier han og peker til høyre.

Store sprinkelkurver og stativer fulle av bøker står utenfor bokhandelen.

– Jeg venter utenfor, sier jeg og tar opp en svart bok uten en eneste bokstav utenpå, fra en kurv, for liksom å gjøre noe som ser litt smart ut. Julian forsvinner inn. Gjennom vinduet kan jeg se at han stiller seg i køen foran kassa, venter på tur. Jeg snur boka, later som om jeg leser baksideteksten, tenker ikke over at den mangler. Smugtitler inn på Julian som står med beina litt fra hverandre og hendene i siden, som en slags cowboy i en gammel westernfilm.

Julian. Min aller beste og eneste venn. Han kunne vært det. Julian. Han er det. Uten at han vet det selv. Han trenger ikke vite det.

– Skal du kjøpe den?

Julian står ved siden av meg, ser ned på den svarte boka. Jeg rister på hodet. Legger den tilbake i kurven.

– Jeg skal hjem nå, vil du være med? Mamma skriver, så du trenger ikke hilse på henne, sier han og ser på klokka.

– Jeg har faktisk lyst til å hilse på henne, skyter jeg inn.

– Jeg har lest diktene hennes. Alle sammen.

– Er det sant?

– Ja. Jeg liker dem. Veldig godt.

– Gjør du? Jeg synes de er ganske svevende. Jeg tror uansett ikke at hun har en eneste bevisst tanke i hodet når hun skriver dem.

– Tanker er oppskrytt, sier jeg tørt. – Livet er oppskrytt.

Julian svarer ikke, trekker bare på skuldrene.

Begynner å gå.

Julian og jeg går ved siden av hverandre på fortauet. Med bare en smal sti av luft mellom oss. Det er plutselig ikke så farlig lenger. Jeg har fått andre tanker å fordype meg i.

MIRA. Jeg skal hjem til Mira. Jeg lurer på hvordan det blir. Å gå inn døra. Ta av meg skoene. Sniffe inn lukta av fremmed hus. Av hår og hud. Ord og steiner.

Kanskje Julian vil at jeg skal være med inn på rommet hans? Kanskje han spør om jeg vil ha kaffe eller te. En brødskive? Kanskje Mira kommer tassende inn, lener seg inntil veggen, ser på meg, smiler gåtefullt og hilser og ... kanskje vi kan bli venner. Mira og jeg? Selv om hun er eldre enn meg. Selv om hun kunne ha vært mora mi.

Kanskje hun kunne ha fortalt meg om diktene sine. Om hvor alle ordene hennes kommer fra?

– Livet er ikke så ille, Tove, sier Julian plutselig. Høyt og litt skarpt. Stopper foran en søppelkasse. Tar opp en krølle, rosa papirlapp fra lomma og hiver den ned. Ser på meg. Jeg stopper også. Stirrer ned på de slitte skotuppene mine.

– Er det i neste uke faren din skal opereres? spør Julian med mildere stemme.

– Jepp.

Vi går videre. Forbi butikker og parkerte biler. Trafikk-skilt og busstopp. Barnevogner og hundesnuter. Trær og lyktestolper. Forbi alt det man går forbi når man går i en by. Lyder og farger. Ansikter. Kropper. Jeg går fortere og fortere. Julian følger etter som en hale.

– Ja, da var vi fremme, sier Julian og nikker mot en grå bygård med hvite karmner.

– Vi bor i tredje etasje, i leiligheten med de turkise gardinene.

Jeg følger blikket hans opp mot et vindu. En skygge beveger seg bak glasset. Vinduet åpnes. Et hode kommer til syne. Det er Mira. Hun har et hvitt håndkle surret rundt håret.

– JULIAN, DU MÅ KOMME! DET ER EN GRÅBRUN KLUMP I MICROBØLGEOVNEN. DET LIGNER PÅ EN ... DØD MUS, DEN ER HELT STIV ...

Julian stønner, drar av seg den røde lua.

– Sorry, Tove, men jeg tror det er best du ikke blir med opp i dag, likevel.

Over meg hører jeg en plystrelyd.

– TOVE! ER DET DEG? DEN NYE VENNINNEN TIL JULIAN? KAN DU IKKE KOMME TIL LUNSJ EN DAG?

Mira henger ut av vinduet med nesten hele overkroppen. Holder begge hendene rundt hodet så håndkleet ikke skal løsne og falle av. Det ser farlig ut. Julian synes visst også det, for han veiver med armene og roper.

– GÅ INN, MAMMA! JEG KOMMER!

Men Mira gir seg ikke.

– NESTE HELG, TOVE?

– JA VEL! roper jeg opp til henne med sprø, skingrende stemme.

Blodet bobler i brystet.

Mira vet hvem jeg er. Julian har fortalt om meg. Han har kalt meg for en *venninne* selv om vi nettopp har truffet hverandre. Nesten ikke snakket sammen i det hele tatt. Men det betyr ingenting. Vi er venner uansett. Offisielt sett. Og Mira vil at jeg skal komme på besøk. På lunsj. Audiens. Neste helg.

ROCKELEGENDE MED RØVERROMAN!

To unge gutter er på reise med et skoleskip. Under et kraftig uvær blir de kastet over bord.

Guttene driver i land på en stillehavsøy, og de ender opp i et eventyr der de først må rømme fra morderiske smuglere, deretter blir de reddet av indianere. Indianerne er etterkommere av inkaindianerne og tror guttene er gudesønner. De begir seg inn i den farlige jungelen, og snart viser det seg at de forfølges av andre skattejegere.

En flåte av gull er et skikkelig jungel-eventyr, og avslutningen er i beste Indiana Jones-stil.

Aslak Dørum
En flåte av gull

249,-
9788203256325

Tilgjengelig som e-bok

ASLAK DØRUM er bassist i **DumDum Boys**. *En flåte av gull* er hans første bok.

DØD MANNS KISTE

Det er duket for eventyr, ramsalt spenning og klaustrofobiske grøss i denne moderne røverromanen fra en av våre mest lovende forfattere.

Leif og Paul har sikret seg den perfekte sommerjobben. De skal male onkelens folkehøyskole langt ute i det nordnorske havgapet. En hel sommer skal de være alene, slappe av og dykke. Men så snart tåka legger seg over Mistfjord, forvandles drømmesommeren til et mareritt. Under en dykketur oppdager guttene et skipsvrak med bokstavene HMS Curl. Et kort søk på nettet setter dem på sporet av et skip som ble senket ved Narvik i 1940. Hvorfor skulle det befinne seg på bunnen av skjærgården utenfor Mistfjord? Vraket leder dem til en fraflyttet bygd. Men hva er sammenhengen mellom vraket og bygda?

Og hvorfor ble bygda fraflyttet, hvis det virkelig var det den ble? Leif og Paul bestemmer seg for å løse Mistfjords mysterier. En beslutning som skal sette deres egne liv i fare.

For tåka skjuler alt, og slipper ingen ut.

Johan B. Mjønes
Død manns kiste

279,-
9788203256387

Tilgjengelig som e-bok

Johan B. Mjønes debuterte med romanen *Terminalhastighet* i 2009. I 2010 kom *Orkanger*. Begge har fått glimrende kritikker. Årets roman for voksne, *Fortellingen om sju båtl*, har også blitt svært godt mottatt. *Død manns kiste* er Mjønes' første ungdomsbok.

UTDRAG

Prolog

Norskekysten

27. mai 1940.

HAN HUSKET IKKE, forstod ikke. Smertene i hodet var store, og alt han ønsket var å lukke øynene, sove, forsvinne. Noen ropte til ham, tvang ham til å holde seg våken.

Minnnet kom tilbake i glimt, som bruddstykker mens han klamret seg til vrakrestene. Han kjente hvordan bølgene tok tak, løftet kroppene, løftet alle dem som klamret seg til vrakrestene. Og først da forstod han at kroppen hans var ute i vannet, at det bare var overkroppen som klamret seg til noe. Kulden. Isvannet. Mørket. Og små glimt av lys gjennom trange åpninger i skydekket. Bare bruddstykker.

Han forstod ikke.

Det var ikke sterk vind, skipet var skadd, men manøvrerbart. De hadde gått stille, tett ved kysten. Usynlige. De hadde unnsloppet bombingene. Holdt seg flytende og var på vei mot redningen. Han husket det plutselige ropet fra styrmannen, fyrlykten som dukket opp fra ingensteds. Forsøket på å manøvrere unna bare for å innse at det var for sent. Noe var galt. Det var noe som ikke stemte.

Han husket hodet som smalt mot noe hardt. Husket at han våknet i det kalde vannet. Våknet av kulda. Vannet som slo over ham. Kniver mot huden. Og så. Nå.

Han kjenner bevisstheten bli sterkere. Han er på vei tilbake. Og han kjenner armene som henger slapt over kanten på noe, kjenner en sterk arm rundt seg, som holder ham oppe. Og så, så greier han å gripe selv, så får armene tilbake styrke, så får han kontakt med seg selv og snur seg. Det er styrmannen som holder ham oppe, som holder ham flytende. Han nikker, nikker og signaliserer at styrmannen kan løsne grepet, han kan holde seg selv nå.

De kjemper seg fram. Gjennom bølger som løfter og trekker i dem. Gjennom vind. Mot land. Mot lyden av vannmasser som bryter og en mørk skygge som vokser og vokser og de nærmer seg land.

Bølger som bryter. Larmen fra vannmassene. Menn som roper, klamrer seg fast, forsøker å styre vrakrestene mot landet som vokser foran dem.

Så ser de lys. Diffuse først, så tydelige, sterke. Flere fakler brenner inne på land. Og i lysskjæret kan de se skygger. Skygger av folk. Redning. Endelig. Og så. Så er det fast grunn under føttene.

Hver gang han forsøker å reise seg, velter han over ende i de frådende vannmassene. Han kryper mer enn han går mot land. Rundt seg ser han en håndfull menn.

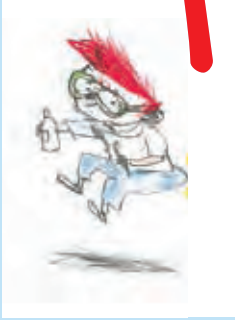
Kun en håndfull menn som har unnsloppet bombingene, som har overlevd forliset. Mennene sjangler mot land, nesten like ustø som han selv. Han løfter blikket, ser opp, ser skyggene av flere menn i lysskjæret fra kraftige fakler. Hvorfor kommer de ikke ut, tenker han, hvorfor kommer de ikke ut og hjelper dem? Spørsmålet er akkurat formet da en av mennene tar noen skritt fram, ut i vannet, ut mot en av matrosene som sjangler gjennom brenningene. Og det ser ut som om han skal til å ta imot ham, som om han skal støtte matrosen mot land, men i det samme ser han at mannen holder noe i hånden, en øks, og før noen skjønner hva som foregår, smeller øksa inn i hodet på mannen og kløyver skallen. Lyden, som et eple knuser under en skosåle, overdøver brenningene et lite øyeblikk. Og før noen forstår, før noen av mennene forstår hva som er i ferd med å skje, rykker mennene på land ut mot hans kamerater, hans mannskap, og han forstår ikke, men instinktivt snur han og begynner å kjempe seg utover. Ut i vannet, ut på dypet. Vekk.

Månen bryter gjennom skydekket og han kan se, før han faller forover inn i bølgene, at styrmannen blir stukket i brystet med en høygaffel og faller om i vannet, han kan se, som om alt er frosset, som om tiden står stille, at vannet farges rødt rundt kroppen som rykker voldsomt noen ganger, og han kjemper seg utover. Ut i vannet. Vekk. Han har ikke krefter, men de han har, bruker han på å komme seg ut i vannet igjen, lenger ut. Vekk.

Noen griper fatt i ham. Han greier ikke kjempe imot. Styrken virker overnaturlig mot hans egen, og som en sekk, trekkes han på land. Slenges ned på stranden.

Han hører sin egen pust, hører sine egne hjerteslag. Han hører føtter i sanden. Igjen titter månen fram fra skydekket og alt bades i et mykt lysskjær. Han ser flere menn stå rundt seg. Væpnet med stokker og økser og høygaffler og spader. Han ser opp, ser et hardt ansikt, mannen som trakk ham på land. Og så ser han en ung gutt. Han forstår fortsatt ikke hva som er i ferd med å skje, selv om han har sett sitt mannskap dø, selv om hjertet hamrer, er det som om hodet ikke forstår, det bare registrerer, og han lurar på om gutten er et barn, eller om han bare ser så ung ut mot den store mannen som trakk ham på land. Mannen skyver gutten fram, og nå ser han at gutten ser redd ut, at gutten skjelver, men mannen skyver ham fram, dytter noe inn i hendene på ham, klapper ham på hodet og trekker seg noen skritt tilbake. Han ser opp på gutten, ser opp i blå øyne, lyst hår under en mørk sydvest, og så ser han at gutten løfter en tung spade over hodet, ser at vekten får ham til å miste balansen litt før han henter seg inn, og så ser han at gutten lukker øynene, og så hører han lyden av spaden gjennom luften, og så hører han lyden av sin egen hodeskalle som knuser.

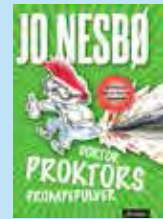
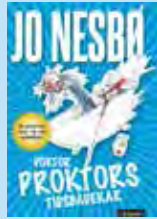
DOKTOR PROKTOR^S

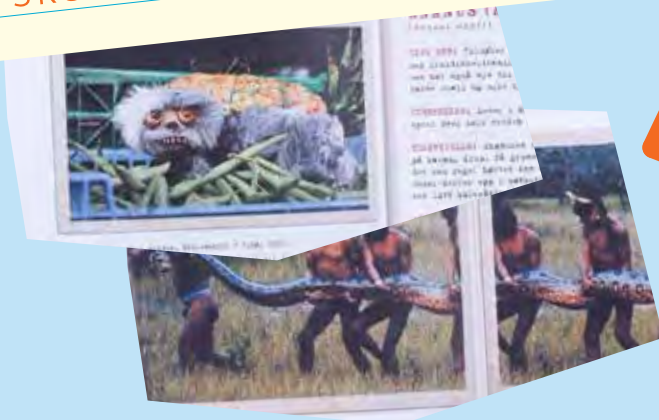
UNIVERS BLIR STØRRE
OG STØRRE.

DE FIRE BØKENE ER ALLEREDE EN SUKSESS I NORGE
OG 35 ANDRE LAND.

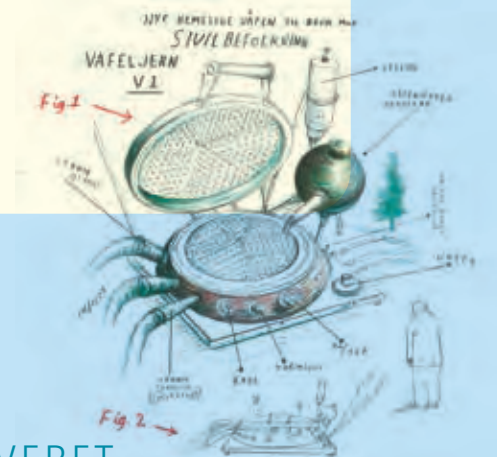
TUSENVIS AV BARN HAR SETT
UTSTILLINGEN D.D.S.Ø.I.F (DYR DU
SKULLE ØNSKE IKKE FANTES).

SNART RULLER RIKSTEATRETS DOKTOR PROKTOR- FORESTILLING UT PÅ NORSKE VEIER

16. september	Oslo / Nydalen	10. november	Fredrikstad	15. januar	Jessheim
17. september	Oslo / Nydalen	11. november	Horten	16. januar	Sandefjord
18. september	Oslo / Nydalen	12. november	Nøtterøy	17. januar	Larvik
19. september	Oslo / Nydalen Utsolgt!	13. november	Bø i Telemark	18. januar	Skien
26. september	Molde	14. november	Seljord	19. januar	Risør
27. september	Molde	16. november	Notodden	22. januar	Aksdal
28. september	Åndalsnes	18. november	Arendal	23. januar	Stord
29. september	Sunndalsøra	19. november	Grimstad	24. januar	Os
30. september	Otta	20. november	Mandal	26. januar	Sogndal
03. oktober	Verdal	22. november	Lyngdal	27. januar	Førde
04. oktober	Steinkjer	23. november	Kvinesdal	29. januar	Florø
05. oktober	Namsos	24. november	Egersund	30. januar	Nordfjordeid
06. oktober	Kolvereid	25. november	Sandnes	31. januar	Ørsta
09. oktober	Mosjøen	26. november	Bømlo	01. februar	Ålesund
10. oktober	Mo i Rana	30. november	Melhus	03. februar	Orkanger
12. oktober	Bodø	01. desember	Bjugn	05. februar	Røros
15. oktober	Svolvær	02. desember	Stjørdal	06. februar	Oppdal
16. oktober	Stokmarknes	04. desember	Tynset	08. februar	Lillehammer
17. oktober	Harstad	05. desember	Rena	09. februar	Kongsvinger
18. oktober	Narvik	06. desember	Elverum	10. februar	Drammen
19. oktober	Finnsnes	07. desember	Gjøvik - Raufoss		
20. oktober	Tromsø	11. desember	Oslo / Nydalen		
23. oktober	Alta	12. desember	Oslo / Nydalen		
24. oktober	Hammerfest	13. desember	Oslo / Nydalen		
26. oktober	Vadsø	14. desember	Oslo / Nydalen		
27. oktober	Kirkenes	14. desember	Oslo / Nydalen		
04. november	Fagernes	15. desember	Oslo / Nydalen		
05. november	Ål	15. desember	Oslo / Nydalen		
06. november	Vikersund	17. desember	Oslo / Nydalen		
07. november	Askim	18. desember	Oslo / Nydalen		
09. november	Halden	19. desember	Oslo / Nydalen		

OG I 2014 KOMMER
HISTORIEN OM PROMPEPULVERET
PÅ NORSKE KINOER.

FOTO: Thomas Mack, Maipo Film as

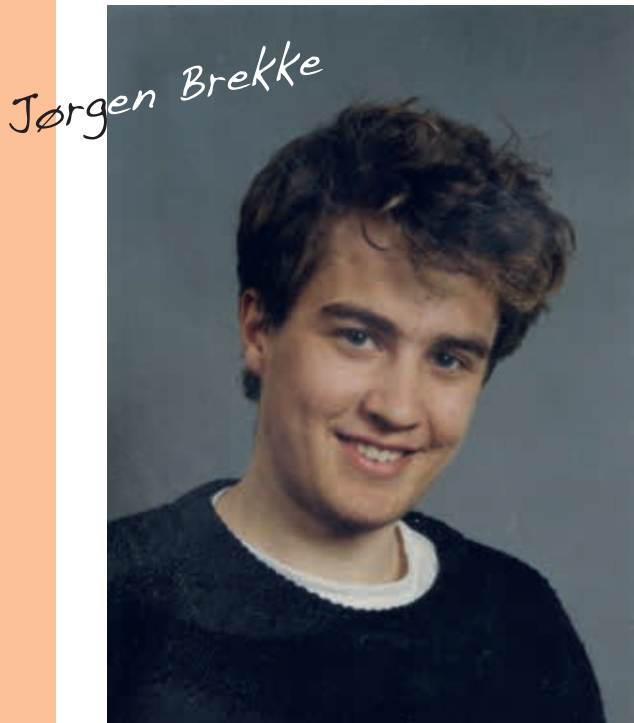
Her er Doktor Proktor og Lise.
Kristoffer Joner som Doktor Proktor,
Emily Glaister som Lise.

AS WE GET OLDER AND STOP MAKING SENSE ...

I en brun gammel koffert på loftet ligger hele min tilværelse som 14-åring. Dagboka, bildene, avisutklippene om alt fra kattepest i nabolaget til sportsresultater fra Torstad Basket Klubb, platene og brevene. Det var det samme året som Arne Treholt ble arrestert. På Landøya ungdomsskole var det ualminnelig stort fokus på AIDS blant elevene, og Ghostbusters var virkelig en god film. Akkurat som Beverly Hills Cop. Jeg leste selvfølgelig *Beatles* jeg også. Og *Den brennende sengen*. Den kom på kino samme året, men jeg fikk ikke lov til å se den. Jeg hadde fått tak i boken i all hemmelighet og leste den høyt sammen med min beste

venninne. Jeg leste også *Huset med den blinde glassverandaen* og *Det stumme rommet* av Herborg Wassmo. Leseropplevelsene var ekstra sjelsettende siden mammaen min er fra Lødingen – akkurat som Tora. Jeg hørte på Talking Heads og prøvde så godt jeg kunne å kle meg som David Byrne. Stop Making Sense. Det var godt Instagram og Facebook ikke eksisterte på den tiden. Men det er nok av bilder i hodet hvis man først begynner å lete. Igjen har vi bedt et knippe forfattere gå igjennom sine bilder fra da de var 14 år. Kanskje du inspireres til å finne frem noen av dine egne?

Mona Ek

Jørgen Brekke

SOM FJORTENÅRING SATT jeg ikke så altfor ofte med nesen i en bok, er jeg redd. Jeg var mer opptatt av å spille fotball for fotballklubben Falk i Horten og lage tegneserier sammen med min beste venn Tom. Han tegnet, og jeg skrev manus. Et av mesterverkene het *Pjutleiv og den gale bombemannen*. En tittel som i det minste gir et lite hint om en fremtidig karriere som krimforfatter. Det hører ellers med til historien at Tom i voksen alder har blitt serietegner, illustratør og redaktør for norske tegneserier. Ellers brukte jeg mye tid på datamaskinen jeg fikk til konfirmasjonen min, en Sinclair Spectrum. Jeg kunne sitte i timevis og programmere de mest sinnrike programmer som aldri funknet som de skulle. Jeg lærte dermed tidlig betydningen av uttrykket *syntax error*. Ellers var jeg opptatt av superhelter og politikk.

Men noe leste jeg da også. Aller best husker jeg serien som het *Historien om*. Det var en serie biografiske bøker for barn som handlet om kjente historiske personer. Særlig inntrykk gjorde *Historien om Marco Polo*. Først da jeg ble ett år eldre, begynte jeg å lese Dickens, og da ble jeg for alvor sugd inn i litteraturens verden. Jeg har blitt der siden.

SOM FJORTENÅRING LESTE jeg absolutt hele tiden. Jeg gikk, spiste, sov og leste. Jeg var stort sett altetende, men det ble mye politisk en stund. Jeg fikk derfor inn en god dose klassikere som *Kjør meg til slottsparken* og *Egalias døtre*, samt masse traumatiserende litteratur om jødeforfølgelse av Elie Wiesel. I tillegg var jeg en hund etter science fiction og fantasy, så jeg forleste meg fullstendig på denslags også. Jeg levde meg veldig inn i bøkene, og virkeligheten der inne var like sterk og virkelig som den utenfor.

Jeg hadde som mål å lese alt i hele verden. Men etter å ha gjort en deprimerende utregning fant jeg ut at hvis jeg leste 1 bok i døgnet, i gjennomsnitt, ville jeg bare rekke over ca 25 000 bøker i løpet av livet. Og jeg innså at det ikke engang var alle bøkene som var skrevet, langt mindre de som skulle komme. Fra da av sluttet jeg å lese ferdig bøker jeg ikke likte, og fortsatt har jeg en regel om at forfattere får 60–100 sider på å fenge meg, gjør de ikke det, legger jeg boka fra meg.

Jeg var oppslukt av bøker og opptatt av venner, få meg en kjæreste, i det minste et kyss og kanskje noe mer, apartheid, jentekamp og urettferdighet.

Vera
Micaelsen

Ellers husker jeg at jeg leste *Brave New World* av Aldous Huxley. Jeg tok et valgfag som het «Sci-Fi Club» som var i regi av en fantastisk sci-fi-entusiast av en lærer, Mr. Tremblay. Han foret oss med både bøker og filmer fra den dystopisk futuristiske sjangeren.

En annen bok som skiller seg ut fra den tiden, var *Lord of the Flies*. Jeg husker at jeg nesten var redd for å lese den fordi den hadde en så creepy stemning. Den minnet meg litt om hvordan det var å gå på skole – med gruppeallianser og maktstrukturer innad i klassen. Pluss, jeg hadde en lærer fra Texas med den breieste dialekten du kan forestille deg. Mrs. Trout het hun. «Hey class, today y'all are gonna keep on discussin Piggay and the conch ...» Ah, minnene flommer tilbake.

Det fine er at selv om jeg syntes det var tungt og stress å lese de bøkene i den alderen, så er jeg uendelig glad for at jeg ble tvunget til å gjøre det! Noen av de bøkene har jeg lest på nytt både en og to og tre ganger, og jeg setter mye større pris på dem nå.

DETTE VAR JEG OPPTATT AV

- Fruit loops (jeg var alltid misunnelig på de amerikanske kidsa som hadde med snop fra USA på skolen)
- Tupac (spesielt «Changes» som jeg kunne rappe utenat)
- Hip Hop generelt
- Gutter som gikk 2 klassetrinn over meg
- Turn
- Beanie babies (kosedyr man kunne samle på som var særdeles populære da)
- Airwalker sko
- Begynte å bli nysgjerrig på eyeliner
- Slengbukser

DETTE LESTE JEG

Jeg gikk på den Internasjonale skolen i Stavanger fra jeg var 10 til 17 (helt ut videregående), så min literære ungdomstid er preget av mange engelsk/amerikanske bøker. Den boka som kanskje satte dypest spor fra den tiden, er J. D. Salingers *Catcher in the Rye*. For en bok å lese i den alderen! For det første kan man identifisere seg sterkt med Holden Caulfields trøblete forhold til puberteten og overgangen mellom barn og voksen. For det andre var det første gang jeg hadde lest en bok som var skrevet på en så muntlig måte – jeg digga det. Det var lettere å forholde seg til, og man kunne lettere se ting fra Holdens perspektiv. Jeg elsker fortsatt den boka! Jeg har faktisk rammet inn en stor plakett av bokcoveret som henger på veggen hjemme hos meg.

Charlotte
Thorstvedt

Leseliste

Hemmelig dagbok for Adrian Mole 13 3/4. Og så hadde jeg en skjønn bestemor som siterte Olav Duun for meg.

Utover dette pugget jeg resultater, lagoppstillinger og forskjellig kuriosita i forbindelse med fotball-VMs historie. Drømmen var å stille opp i Kvitt eller dobbelt, etter at jeg klarte 7 av 10 spørsmål når en annen kandidat var oppe til 48 000-kroners spørsmålet.

Fotball var det store og jeg hadde lovet moren min hus på den franske rivieraen når jeg ble proff, men en skade satte beklageligvis en stopper for det eventyret. Foruten fotball, skatet jeg, og dette var jo en tid da skateboard var forbudt. Jeg hadde Vision Gonzales brett, med grønne Goldwing trucker og Slimeballs hjul. Det var fett. Og selv om jeg startet verdens nest-nordligste skateboardklubb, «Street Hawks», var det ofte vi måtte løpe som gale med politiet i hælene når de skulle beslaglegge brettene våre.

Ellers var jeg opptatt av Michael Jackson og ønsket meg den sorte skinnjakka hans fra Bad. Den fikk jeg dessverre aldri.

Frode
Saugestad

PÅ BILDET ER jeg riktignok ikke mer enn 12, men innvendig var jeg fjorten, minst!

I den tiden leste jeg alt jeg kom over, fra Hamsun til Stompa-bøkene. Alt av Jack London, alt av Alistair Maclean og Jules Verne, pluss Victor Hugo, og selvsagt tegneserier, Tempo, Donald, Asterix, Supermann etc. Den tjukke romanen *Den evige gåte*, originaltittel Kings Row, av amerikaneren Henry Bellamann, påvirket meg kolossalt. Påvirkningen har tapt seg noe med tiden. Den ble *selvfølgelig ikke* oversatt til norsk av Lalla Carlsen, men av Lalli Knutsen.

Jeg var lidenskapelig opptatt av sport. Først og fremst fotball, særlig engelsk, i slik grad at jeg førte mine egne tabeller for det som den gang het 3. og 4. divisjon. Resultatene sto alltid i avisen, men tabellene bare en sjelden gang. Friidrett, langrenn og bordtennis var andre viktige sportsinteresser.

Andre sterke interesser var fising, meteorologi (jeg måtte få med meg alle værmeldinger), komikk i alle former, og jenter, betraktet med intens nysgjerrighet og vedvarende forbauselse.

Odd Surén

Hvor mange 11–12 åringer har lest *Sibirsk oppdragelse* av Nicolai Lilin?
Jeg vil tippe 26 stykker. Og de snakker om litteratur hver dag – hele
året. Møt syvende klasse på Oslo Montessori. TEKST Mona Ek FOTO Niklas Lello

MORGENDAGENS LESERE

ELEVENE SITTE I RING i lokalene der 7. klasse på Oslo Montessori holder til. **Thelma (12)** skal lede dagens litteraturseminar. **Hundreåringen som krabbet ut av vinduet og forsvant** av Jonas Jonasson er dagens tema.

– Hva tenker dere om Allan, spør Thelma. Flere hender rekkes i været. – At han virker gal, sier en. – Jeg tror ikke en normal hundreåring ville gjort det han gjør, sier en annen. – Han virker gal, men hyggelig, sier Celina. – Jeg synes ikke han virker gal, sier en av gutta. – Men han er kanskje ikke så praktisk orientert. Han tenker bare ikke over konsekvensene. – Jeg tror han er dum, sier Live. – Han røper jo hvordan atombomben blir lagd. Thelma forsøker å styre debatten. – Han er smart! Parth ser rundt seg. – Han er smart, men ikke på en normal måte, fortsetter han. Det er en snakkesalig gjeng. Alle vil bidra, og alle har meninger. Ingen er redd for å si noe.

Læreren Patrick Magnussen startet opp litteraturprosjektet for et par år siden. Frem til elevene er 12 år, er det utviklingen av individet som står sentralt i Montessori-filosofien. Etter de er blitt 12 år, er det fellesskapet som skal bygges. Barna skal fungere i grupper eller i små samfunn. – Vi ønsker å bygge dette samfunnet med litteraturen som et av elementene. Elevene kan snakke sammen med litteraturen som felles referanse, forteller Patrick.

Dagens litteraturseminar er delt i to. Mens den ene gruppen diskuterer Allan Karlsons liv og meninger, sitter det en mindre gruppe i rommet ved siden av. De er i ferd med å avslutte *Udødelighetens elixir* av Gabi Gleichmann – en 600 siders slektskrønike med europeisk og jødisk kultur som bakteppe. Nivået er imponerende høyt. Samtalen dreier seg om barn utenfor ekteskap, homofili, voldelige fedre og skyld. Jeg drister meg til å spørre om de synes det er vanskelig å lese *Udødelighetens elixir*. Ja, sier alle sammen. Eller ganske vanskelig, skyter Didrik inn. – Vi må konsentrere oss veldig, sier Ella.

7. klasse spontanmelder bøker de har lest:

Elevene startet året med å lese Philip Pullmans *Det gylne kompasset*. – Den er litt opp og ned, men det er en fin beskrivelse av en magisk verden, sier Jakob. – Og en fin blanding av fantasi og vitenskap, tilføyer Herman. Alle liker Salingers *Catcher in the Rye*. Hovedpersonen frykter det å bli voksen. Mange voksne angrer på at de ble det, sier en av gutta. Jakob har lest Heidi Lindes *Sug*. – Jeg liker den, men det er mange bøker som er bedre. *Drageløperen* var tung for mange. – Den likte jeg ikke, sier Jakob. – Eller – den var godt skrevet, men den var så grusom. De andre nikker. – Jeg har også sett filmen, fortsetter han. – Boken er verre enn filmen. – *Lord of the Flies* er favorittboken min, sier Ella. Elevene begynner å diskutere hvorfor det gikk så galt på øya. De glemte å fokusere på å overleve, er konklusjonen.

Jakob, Herman og Didrik nikker. – Fortellingen hopper mye i tid, og det er mange personer å forholde seg til, sier Herman. – Dessuten er ikke fortelleren særlig pålitelig. Han er jo løgneren i familien, påpeker Didrik.

På bordet ligger det en bunke med bøker elevene allerede har lest gjennom året. I tillegg til *Hundreåringen som krabbet ut av vinduet og forsvant*, *Sibirsk oppdragelse* og *Udødelighetens elixir* har de også lest bøker som *Drageløperen*, *Det gylne kompasset*, *Lord of the Flies*, *Animal Farm*, *Dogge*, *Sug* og *The Curious Incident of the Dog in the Night-Time*. Hver dag setter klassen av en halvtime til å snakke om bøkene de leser. De kaller det litteraturseminar og er et sted der de kan luften sine tanker og refleksjoner med litteraturen som støtte. Da klassen startet med seminarerne, varte de i fem minutter og ble ledet av lærerne. Nå varer de opptil en halv time, og elevene er seminarledere på rundgang. Hva tenker elevene selv om dette?

– I begynnelsen syntes jeg det var vanskelig. Jeg var ikke så motivert til å starte på et nytt kapittel. Men nå gleder jeg meg, sier Jacob. – Før leste jeg bøker uten å få noe særlig med meg, innrømmer Ella. – Men nå sitter vi og tolker bøker. Det er veldig moro. Det er krevende, men det har blitt lettere å lese. – Jeg grudde meg litt til å starte med litteraturseminarene, sier Didrik. – Men så var det ikke så ille, likevel! Vi har lært å lese bøker på forskjellige nivåer, og vi lærer å tenke på en annen måte. For eksempel da vi leste *Dogge*. Det er så mange ulike måter å tolke den boken på. Nå synes jeg at en halvtime er altfor lite. De andre nikker. – Jeg gleder meg til å gå på skolen og snakke om bøkene. Det får oss til å forstå det vi leser. Vi lærer av hverandre, sier Herman.

Det er også friske diskusjoner, og elevene er tidvis sterkt uenige. Som da de leste *The Curious Incident of the Dog in the Night-Time*. Igjen gikk diskusjonen på om hvorvidt hovedpersonen var gal eller intelligent. I starten var seminarerne mest om hva boken handlet om, for å sjekke at alle hadde forstått innholdet. Nå snakker de

mer om det de kaller tenkespørsmål – om bokens tema, moralske spørsmål og fortellergrep.

Sibirsk oppdragelse er favorittboken til mange i 7. klasse på Oslo Montessori. – Boken gir oss et annet perspektiv, sier Ella. – Den handler liksom om hederlige kriminelle, føyer Didrik og Herman til. Men de innrømmer at de ikke orket å lese alt og legger samtidig ut om de verste scenene. Det er tydelig at boken har gjort et enormt inntrykk. En av elevene var til og med utplassert en dag på tatoveringsstudioet TRO, HÅP & KJÆRLIGHET med et sterkt ønske om å bli tattoo-artist. Men er det noen bøker de ikke liker? *Animal farm*, roper alle i kor. Den er skrevet på en døll måte. Greit at den handler om den russiske revolusjonen, men må det være så kjedelig? Herman forsøker å moderere gruppa. – Den var ikke dårlig, men mindre spennende, sier han diplomatisk. Som for ikke å såre noen.

– Barn er ambivalente. De ønsker å være en del av felleskapet og samtidig være selvstendige individer. Litteraturen gir rom for begge deler, sier Patrick Magnusen. – Ved å lese det samme får elevene en felles litterær referanse, samtidig som tankene er individuelle. Bonusen er at elevene også gjør det bedre i andre fag. Lesing er forutsetningen for alle andre fag – også matematikk. Det er en generell mangel på litteraturlesing i skolen. Når vi starter året, er de fleste elevene nokså dårlige til å lese romaner. Og enda dårligere til å snakke om dem. Men det løsner etter kort tid. Vi ønsker at veien inn til litteraturen skal være enklest mulig, så vi leser og *snakker* om bøkene i stedet for å lese og *skrive* om dem.

Det jobbes med å etablere gode lesevaner hos barn og unge. Kulturminister Hadia Tajik varslet tidligere i år at hun ønsket et krafttak for å øke barn og unges leselyst. Montessori-undervisningen er lagt opp slik at vi har

mulighet til å få kontinuitet i lesingen, sier Patrick. – Det er dette som er nøkkelen til suksess. Erfaringen er at vi må lese og snakke om litteratur hver dag, ikke én gang i uken. I den nasjonale lærerplanen står det ikke noe sted at elevene skal lese romaner, bare at de skal lese et utvalg tekster. Dette gir ikke samme nærhet til stoffet, og leseleden uteblir. Lesing blir morsommere jo mer du leser. Romanlesing innbyr til individuell forming av personligheten. Elevene stilles overfor etiske og moralske valg. Hva ville de gjort i de ulike situasjonene? Ofte bytter de holdning til karakterene i løpet av lesingen.

Elevene leser ikke på skolen. Det må de gjøre hjemme. – Det krever ganske mye av elevene, forteller Patrick. – De fleste leser mellom en halv og én time hver dag.

Foreldrene må jo synes dette er helt fantastisk også? – Ja, de synes dette er veldig fint! Det er vi som velger ut bøkene klassen skal lese, legger Patrick til. – Vi forsøker å finne bøker der hovedpersonen er rundt 13 år. Det er viktig at elevene kan identifisere seg med det de leser på en eller annen måte. Vi ønsker at elevene skal knytte seg til romanuniverset. Det er der refleksjonene og diskusjonene oppstår. Dette er en utrolig spennende måte å bruke litteratur på, fortsetter Patrick ivrig.

– Litteraturen gir oss muligheten til å diskutere temaer på en måte vi ikke får til ellers. Det er et helt annet univers å spille på, og det er gøy å høre på elevene. Vi blir introdusert for ting de tenker på, og litteraturen tillater at elevene kan snakke om de vanskelige tingene fordi de snakker gjennom en stedfortreder. Det er befriende å snakke om tabubelagte temaer når du kan gjøre det gjennom en tredjeperson. Det åpner diskusjonen. Mens mediene er opptatt av at det er færre og færre som leser, leser vi mer enn noen gang. Nesten litt motstrøms. Det er fantastisk måte å snakke med elevene på, og det er inspirerende å se at litteratur virkelig betyr noe for dem. Det er ikke så mye som skal til, legger han til.

Tilbake i gruppen med *Hundrearingen* har Thelma dreid samtalen over til oppbyggingen av historien. Det er to parallelle historier, der nåtidshistorien er fra 2005. Allan skal feire hundreårsdagen sin, men rømmer fra gamlehjemmet han er plassert på. Samtidig er det en reise gjennom forrige århundre. – I begynnelsen syntes jeg det var litt kjedelig, sier Parth. Jeg skjønnte først ikke hva de to historiene hadde med hverandre å gjøre. Men så begynte jeg å se sammenhengen. Celina henger seg på. – Jeg synes den var veldig annerledes. Jeg skjønner bare ikke hvordan forfatteren har kommet på den historien. Hvordan han har fått den til å henge sammen, rett og slett?

Fotografen og jeg takker for besøket og rusler ut i solskinet. Tankefulle. – Jeg har et sterkt behov for å gjøre noe lurt, sier Niklas idet han går ut av bilen. Jeg har ingen problemer med å forstå hva han mener. Resten av dagen tenker jeg på det Patrick sa under besøket: «Det er ikke så mye som skal til».

JEG LESER OM det på det mest nitraste stedet du kan befinne deg en helt vanlig tirsdagsmorgen, forstads-toget, hordene av grå, hutrende menneskeskygger som trykker og trykker på et bitte lite rektangel og aldri ser hverandre i øynene : «Nordmenn er blitt verdens mest reiseivrige folkeslag.» De fortsetter trykkinga i rulletrappene, i matpausen, etter treningstimene, mellom TV-innslagene. Noen tror det skal være slik. Noen til og med liker det. Andre, og vi er mange, må fram med zapperen. Reisezapperen. Virkelighetszapperen.

Å strekke armene over en lofotvegg etter timers kravling, sola i panna, en nådegave her så langt nord, polarsirkelen som en tynn strek der nede ved horisonten et sted. Så uendelig mye plass, frihet i alle retninger, storhav og strender av melhvitt lykke. Lette vindslag fra ørnevinger, plutselig mot nakken. Stillheten som runger. Spasere ned, kaffestopp i lyngen. 20 grader i bergsiden mot sør, rundt neste sving: snøfokk og luenappervind. Hvile ut med en nordlandspils i rorbueveggen, svett under allværsjakka og den tovede ulluen, smuglytte på fine svolværfruers saftige nordlandssladder, se fastlandet og det virkelige liv duve der borte på den andre siden av Vestfjorden. Her ute får dere meg aldri.

VIRKELIGHETSZAPPER

TEKST Christine Baglo

Zapp.

Dusj, føn, fin. De høyeste hælene, den kuleste kåpen. Først we take Manhatten, nå tar vi Berlin. Først gate-smarte, med urban sjablongkunst og trabantsafari. Parkere kredittkortet i vintage-sjappene, shopping er enda bedre enn økologisk sjokolade. En gallerirunde for liksomspanje på stilig strandbar i ettermiddags-lummerheten, før vi lusker nattelangs i de ruvende betonglabyrintene. I bymørket, der alle ting kan skje, og noen ganger gjør det også. Alt Er Lov, hvisker det. Slippe taket, bli en del av stemmene, summingen. I byen er vi alle.

Zapp.

Hvite vidder, skispor, kvikklunnsj, snøstorm, godbok, sofakrok.

Zapp.

Den varme fönvinden kommer alltid som et første kyss mot huden. Bringer med seg øyeblikkelig velvære langt inn i hipocampus og amygdala. Bare flyte i grønt vann, flyte, snu seg og se snodige sirkusfisker beite på korallbunnen. Solstek som får vannet til å fordampe fra huden og etterlate små, salte spor, pirrende, nippende, piña colada og chilisterk ceviche. Kjenne hjernen skrumpe inn til en liten, bløt østers, knapt i stand til å fullføre en mer komplisert setning enn «una cerveza, por favor». Palmesus, bølgebrus, hengekøye. Palmesus, bølgebrus, hengekøye. Palmesus ...

Zapp.

Ølbokshusene, skabbebikkjene, snørrungene. Kloakkrennene som danner små bekkedar, som grenete nervetråder, nedover skråningen bak. «Bare tre mynter for denne flotte brevkniiven, kjære frue, håndlaget!» Men hva skal man vel med brevkniiv i dag, jeg trenger bare antivirus. En mor og tre barn, tykke sjal som beskytter mot høyfjellskulden. De trenger også antivirus, anti diarévirus, -meslinger, -stivkrampe ... De trenger også mat, ly og penger. Likevel inviterer de inn, slakter en av husets fire høner, og serverer beina stående opp ned i den rykende varme suppa. Reality check moment.

Zapp.

Egyptisk bomull. Egen putemeny. Og en kjekk bartender oppe i 25. etasje, som husker at du liker margaritaen uten salt. Prinsesseseng og badekar med plass til to. Mat på fat, hvite hansker, smaker som tar hverandre så mykt og fantastisk i halen at de lager en magisk, rosa sky i munnen, som vokser inn i hodet. Oppdage palestinerne president på nabobordet, hilse, ta bilde og veksle noen ord. Sovne, våkne og oppdage at drømmen er ekte.

Det er lenge siden verden var noe som bare kunne oppleves gjennom filtre: bøker, internett, blader, beretninger. Med flybilletter som koster mindre enn en sixpack, har verden blitt vår bakgård. Vår lekeplass. Vår plass i de andre verdenene. Virkelighetene. Bortskjemte er vi, og ofte skjemmer vi oss bort. Men det er rart hvor fremmed jeg kan føle meg her hjemme. Og så hjemme jeg føler meg så langt borte.

Christine Baglo er en ekte globetrotter. Hun er en av Norges mest profilerte reisejournalister og har jobbet med reisejournalistikk i mer enn ti år. Hennes bok *Lofoten og Vesterålen* utkom i 2012.

Gatelangs

Gatelangs-app

Den populære reise-guiden Gatelangs er nå også tilgjengelig som iPhone-applikasjon.

Storbyene London, Paris, Roma, New York og Barcelona er først ut.

God tur!

Forfatterregister**NORSK SKJØNNLITTERATUR**

Aust, Kurt	23
Bjørneboe, Sven Kærup	21
Bjørnstad, Ketil	32
Dalen, Sidsel	26
Eggen, Jo	35
Evelid, Cathrine	17
Flatland, Helga	10
Gulliksen, Geir	40
Halle, Mariken	18
Isaksen, Runo	28
Kittelsen, Erling	28
Kjærstad, Jan	39
Koritzinsky, Roskva	8
Lindstrøm, Merethe	14
Lygre, Arne	36
Nyborg, Karine	18, 31
Raavand, Lars Haga	33
Ratkje, Maja S.K.	18
Ravatn, Agnes	18
Salvesen, Rune	27
Seljestad, Lars Ove	34
Surén, Odd W.	38
Sæterbakk, Inger Johanne	7
Thorstedt, Charlotte	18
Viken, Guri Idsø	7
Wardenær, Torild	35
Wiik, Øystein	24

OVERSATT SKJØNNLITTERATUR

Adler-Olsen, Jussi	44
Ajar, Émile	65
Auster, Paul	65
Bellow, Saul	66
Brink, André	69
Brook, Rhidian	46
Combüchen, Sigrid	65
Fielding, Helen	42
Grey, Sasha	56
Hustvedt, Siri	62
Jungersen, Christian	49
Morrison, Toni	58
Ozick, Cynthia	65
Ruge, Eugen	69
Sem-Sandberg, Steve	54
Stasiuk, Andrzej	68
Strayed, Cheryl	50
Stridsberg, Sara	53

BIOGRAFIER, ERINDRINGER

Andersen, Ole-Einar	83
Jonassen, Mari	21
Kjos, Bjørn	78

Lorenz, Astrid	81
Omar, Qais Akbar	70
Steigan, Pål	76

SAMFUNN, HISTORIE

Gylseth, Christopher Hals	82
Johansen, Jahn Otto	81
Kallevik, Jan	80
Lippestad, Geir	74
Solberg, Kristin	72
Strømnnæss, Tom	90
Traavik, Morten	79

KULTUR

Nordbø, Dagfinn	87
Olstad, Finn	84

LIVSSTIL

Perry, John	88
Øverenget, Einar	89

HOBBY

Klepp, Ingun Grimstad	94
Skavlan, Jenny	92
Tobiasson, Tone Skårdal	94

BARN OG UNGDOM

Asbjørnsen og Moe	110
Bakkeid, Heine T.	128
Brønne, Trond	104
Christensen, Lars Saabye	103
Coben, Harlan	126
Dørum, Aslak	134
Eeg, Harald Rosenløw	120
Engen, Vibeke Kjærstad (red.)	98
Fiske, Anne	114
Fykse, Gro	130
Hagerup, Hilde	99, 125
Hagerup, Klaus	99
Jackson, Ida	116
Jansson, Tove	108
Khan, Mahmona	127
Lerum, May Grethe	131
Lier, Stein Morten	130
Lindboe, Karin Kinge	117
Marienburg, Irene	100
Micaelsen, Vera	124
Mjønes, Johan	134
Pedersen, Lars Bøgeholt	117
Potter, Beatrix	117
Sun Løes, Synne	132
Syvetsen, Håvard	103
Sørum, Steffen R.M.	131
Walliams, David	118

Tittelregister

21 dager	26
Arkitekt	14
Arve Tellefsen	83
Beskytteren	126
Buster	103
Byron	65
Casanovasyndromet	24
Den farlige reisen	108
Den første boka mi	98
Den hvite døden	120
Den som skriver	38
Den store mummiboka	109
Det finnes ingen helhet	10
Det regner, sier Nora	100
Det vi kan stå for	74
Dinglen & Ramona	17
Djevelen er en fallen engel	79
Dr. Schnabels krønike. Knokkeløya	128
Du forsvinner	49
Dødt manns kiste	134
Dødsengler. Invasjon	131
Ekko av ensomme netter	27
En flåte av gull	134
En folkefiende	76
Ensomheten	32
Epilog fra taket	21
Etter ildstormen	46
Fernanda Nissen	21
Fine prikker, sier Nora	100
Folket som ingen vil ha	81
Fra de frimadiges leir	81
Fra Oslo til Lahore	127
Fremmedlegemer	65
Gangsterbestemor	118
Gestapos hemmelige terrorplan	82
Heia Vål'enga	84
Helstøpt	89
Her inne et sted	8
Hjem	58
Hva ler vi av?	87
Hyperpubertet	124
Høyt og lavt	78
Ingenting av meg	36
Jeg er ikke redd for mørket	31
Jeg, Jako	28
Kan vi gjøre det igjen	40
Kos med Petter Kanin	117
Kunsten å prokrastinere	88
Lena farger håret	116
Livet, Tanken, Blikket	62
Livets skole	72
Lyset skinner i mørket	103
Mad about the boy	42

Magnhild	7
Marco-effekten	44
Med livet foran seg	65
Medealand	53
Menneskets vidde	39
Mens vi venter på nissen	114
Mesterdetektiv Tim & Co.	
Pil og bue-mysteriet	99
Noen har endelig funnet meg	28
Norske folkeeventyr I-III	110
Når lyset svinnet	69
Og festningen hadde ni tårn	70
passord : kairos	35
Philida	69
Pyro	130
På ville veier	50
Redd	104
Ren ULL	94
Ronaldo og Kalle	117
Sam og Noa og papegøyen Papaya	117
Shoppestopp	92
Skoggangssang	33
Solstorm. Morgengry	131
Spøkelsene på Frostøy.	
Den kalde vinden	125
Stemmer 7-11	18
Stille, stille, stille	132
Storspring	34
Stumme skrik	23
Taksim	68
The Juliette Society	56
Theres	54
XTREM	80
Øyedik	35
Øyne av ild	130
Åndenes makt	90

Kommunikasjonsansvarlig
Aschehoug Litteratur
Mona Ek
T: 977 32 170
mona.ek@aschehoug.no

Salg- og markedsavdelingen
Aschehoug Litteratur

Salgs- og markedssjef
Even H. Kaalstad
T: 909 38 840
even.h.kaalstad@aschehoug.no

Storkundeansvarlig
Anne Margrethe Hummelsgård Aandahl
T: 957 56 612
annemargrethehummelsgard.
aandahl@aschehoug.no

Salgskonsulent
Siv Helen Andersen
T: 984 74 838
siv.helen.andersen@aschehoug.no

Salgskonsulent
Vegard Bye
T: 416 88 025
vegard.bye@aschehoug.no

Salgskonsulent
Asbjørg Engebø Rystad
T: 474 00 289
asbjorg.engebo.rystad@aschehoug.no

Digitalkonsulent
Henrik Njaa
T: 924 54 992
henrik.njaa@aschehoug.no

Markedsansvarlig
Aschehoug Skjønnlitteratur
og Dokumentar
Mette Solberg Fjeldheim
T: 959 41 729
mette.fjeldheim@aschehoug.no

Markedsansvarlig
Aschehoug Barn og ungdom
Cathrine Nilssen
T: 992 67 713
cathrine.nilssen@aschehoug.no

FOTO, FORFATTERPORTRETTER

Forside (Siri Hustvedt)	Ruvan Wijesooriya
s. 7 (Guri Idsø Viken og Inger Johanne Sæterbakk)	Niklas Lello
s. 8 (Roskva Koritzinsky)	Håkon Borg
s. 14 (Merethe Lindstrøm)	Ellen Lande Gossner
s. 19 Alle forfatterportretter	Niklas Lello
s. 27 (Sidsel Dalen)	Mickaël Moine
s. 32 (Ketil Bjørnstad)	Inger Synnøve B. Barth
s. 49 (Christian Jungeresen)	Mette Solberg Fjeldheim
s. 57 (Sasha Grey)	Sasha Grey
s. 118 (David Walliams)	Paul Rider
s. 121 (Harald Rosenløw Eeg)	Niklas Lello
s. 125 (Vera Micaelsen)	Marte Garmann Johnsen
s. 126 (Harlan Coben)	Claudio Marinesco
s. 127 (Mahmona Khan)	Niklas Lello
s. 134 (Aslak Dørnum)	Thomas Andersen

MIN LESEKARRIERE

Barndommens innlevelse

Da jeg begynte å lese, og jeg har ingen god forklaring på hvorfor jeg begynte å lese som gutt, var det å åpne en bok ren trolldom. Jeg sank gjennom siden og ned i en annen verden. Det var takk og farvel og jeg var borte vekk. (Det var først som voksen jeg skjønnte at jeg ikke var i en annen, men i en utvidet verden.) På engelsk kalles dette fenomenet «immersion», og det er målet for ethvert medium, ikke minst nye skjermmedier som strever med sjenerende synlige brukergrensesnitt: Hvordan skape «immersion», suge folk rett inn? Jeg husker særlig de tre første bøkene til Edward S. Ellis, ære være ham, i den såkalte Indianer-serien, *Hjortefot i skogen*, *Hjortefot på prærien*, *Hjortefot i fjellene*. Jeg var ikke til stede på gutterommet, jeg var i skogen, på prærien og i fjellene sammen med Hjortefot. Jeg tror det må ha vært denne opplevelsen som gjorde meg til leser, og jeg skjønner hvorfor dette kriteriet, som jeg selv mener må være bare ett av mange, står så sterkt i dag, ikke minst hos kritikere: innlevelse.